

Надія Кравцова, Ольга Придаток, Галина Сапун

УКРАЇНСЬКА МОВА

4 КЛАС

РОЗРОБКИ УРОКІВ

До підручника

Кравцова Н., О. Придаток, В. Романова «Українська мова та читання. 4 клас»

Тернопіль
Видавництво «Підручники і посібники»
2021

Урок 1. Правильне наголошення загальноживаних слів

Мета: ознайомити дітей з підручником, його будовою, удосконалити навички правильного наголошення слів; розвивати спостережливість, критичне мислення; виховувати культуру мовлення.

Обладнання: зображення з усмішкою, намальованою однією лінією, іграшковий мікрофон, картки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Хід уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Подивіться на малюнок. Як ви гадаєте, що це? (*Учитель показує усмішку, намальовану однією рискою*). Так, це усмішка. Коли у людини на обличчі усмішка? (*Коли в неї гарний настрій*). Який настрій сьогодні у вас? Скажіть комплімент одні одному. Що ви відчуваєте, коли вам кажуть приємні слова? Ось з таким гарним настроєм ми розпочнемо наш урок.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності

Учитель / учителька бере уявний чи іграшковий мікрофон. Спочатку починає говорити у мікрофон сама, а потім продовжують діти.

— У світі є дуже багато мов. Але одна із них найкраща, милозвучна, солов'їна, барвінкова, ..., ...

— Як ви гадаєте, яка це мова? Так, українська.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Каліграфічна хвилинка.

Робота з ребусом.

(підручник)

— Складіть кластер із словом-відгадкою.

Прописування букв та з'єднань.

П н др уч ик підручник.

Ознайомлення з підручником.

— Перед вами лежить новий підручник. Прочитайте його назву. Перегорніть сторінки. Прикладіть до вуха. Прислухайтесь, що він вам шепоче. Як ви гадаєте, що хоче розповісти вам підручник? Як ви гадаєте, чи буде вам цікаво виконувати завдання підручника? А про що хоче вас попрохати підручник?

Читання передмови, ознайомлення з умовними позначками.

Робота з легендою.

Мова України

Було це в далекі часи, коли світ був молодий, а Земля — як дитина. Все було дивне, гарне і незвідане. Навіть Бог дивувався своїм творінням.

Так було і цього разу, коли послав ангела, дізнатись, як там люди-народи живуть.

По якимсь часі прилітає посланець, мовить:

— Ми ж забули дати мову народам!

— От лихо!

— Та вони вже знайшли!

- Як так?
- Навчилися спілкуватися у звірів, у птахів. Кожен народ вибрав собі!
- Хай уже так і буде! Але понеси і вклади в уста їм Боже слово — вони ж мої діти.
- Боже! — мовив ангел. — А один народ спілкується піснями, що почули від квітів!
- От диво! Тоді цим співунам я сам вкладу в уста слово. Нехай говорять-співають!

<https://armyinform.com.ua/2020/01/ukrayinska-yak-kod-nacziyi-chomu-dityam-var-to-govoryty-ridnoyu-movoyu/>

Виконання завдань підручника (с. 4).

Виконання вправи 1. Виразне читання вірша. Визначення теми, мети. Списування речення, яке розкриває головну думку. Визначення наголосу у словах.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібно правильно вимовляти слова?	Ні,
ВИСНОВОК		

Робота з малюнком.

Вправа «Біном фантазії».

- Як ви гадаєте, чому саме такий малюнок зобразив художник до вірша?

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 2.

Діти зіскановують QR-код та слухають пісню Володимира Клим'юка на слова Надії Янчук «Українська мова».

— Чи порекомендували б ви своїм друзям та знайомим послухати цю пісню? Обґрунтуйте свою думку.

Діти записують слова, які можна використати для складання асоціативного куща зі словом *мова*

Виконання вправи 3. Діти читають прислів'я та пояснюють їх значення. Списують три прислів'я, які найбільше сподобалися.

Виконання вправи 4. Висловіть своє ставлення до української мови. Як ви гадаєте, кому воно буде цікавим? Запишіть кілька речень про своє ставлення до української мови.

Узагальнення і систематизація знань.

Вправа «Квест-цікавинка».

У людини в горлі є маленька вигнута, ніби підкова, кісточка — під'язикова. Для чого вона?

Ще давні китайці стверджували, що до неї інформаційно під'єднані всі м'язові системи організму. Так, саме під'язикова кістка відчуває всі вібрації планети.

Адже, як казали ще давньокитайські цілителі, язик — це друге серце. А мова є рухом душі. І рухливість язика, і його фізичний та фізіологічний стани, і його форма дають нам ідеальну інформацію про вигляд та стан здоров'я серця.

Тож, щоб запобігти більшості хронічних хвороб, співвібруйте з рідною землею: живете в Україні — говоріть щирою українською, живете у Франції — то щирою французькою, в Польщі — польською, в Китаї — китайською тощо.

<https://armyinform.com.ua/2020/01/ukrayinska-yak-kod-nacziyi-chomu-dityam-var-to-govoryty-ridnoyu-movoyu/>

III. Заключна частина.

Рефлексія.

— Зробіть рекламу нашого уроку. Для цього нехай кожний / кожна з вас придумає речення про наш урок.

Домашнє завдання.

Вправа 5 (с. 4). Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 2. Вимова та правопис дзвінких приголосних звуків у кінці слова та складу перед глухим

Мета: повторити знання про дзвінкі та глухі приголосні звуки української мови, удосконалити уміння учнів правильно вимовляти слова із дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим; розвивати критичне мислення, виховувати бережне відношення до рідної мови.

Обладнання: чистий аркуш паперу на кожного учня / ученицю, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Хід уроку

I. Вступна частина. Організація класу. Гра «Без запитань».

Діти, візьміть чистий аркуш паперу. Зараз ви будете малювати простим олівцем те, що я вам скажу. Але умова одна — робити все на свій розсуд. Не запитувати і не перепитувати! Готові? Будьте уважні.

Намалюйте чотири тюльпани. А тепер три ромашки. І чотири волошки.

А тепер покажіть свої малюнки сусідові / сусідці, усьому класу. Як ви гадаєте, чому вони такі різні. Адже на кожному малюнку однакова кількість квітів? (Бо кожна людина різна і неповторна). Але всі кіти такі чудові — пречудові. Як і ви, мої найкращі учні.

Отже, кожен з нас має своє світосприйняття. Ви прекрасні і неповторні. Пам'ятайте про це.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Диктант.

Написання диктанту. Українська мова офіційно визнана однією з найкрасивіших. Вона займає друге місце в світі за мелодійністю (після італійської) та третє за красою слів (після французької та перської). І це не прості слова — а підтвержені факти.

<https://volodymyrets.city/read/misto/109807/ne-promova-ale-pro-movu-cikavinki-fakti-pro-ukrainsku-movu-do-svyata>

Робота з орфограмами. Я буду називати орфограми, а ви будете наводити приклади до них із тексту диктанту:

- написання прикметників з суфіксами *ськ, зьк* (українська, французька, перська);
- ненаголошені *е / є* (мелодійністю).

Вправа «Квест».

4

1, 2, 5

1

1

3, 6

1, 2

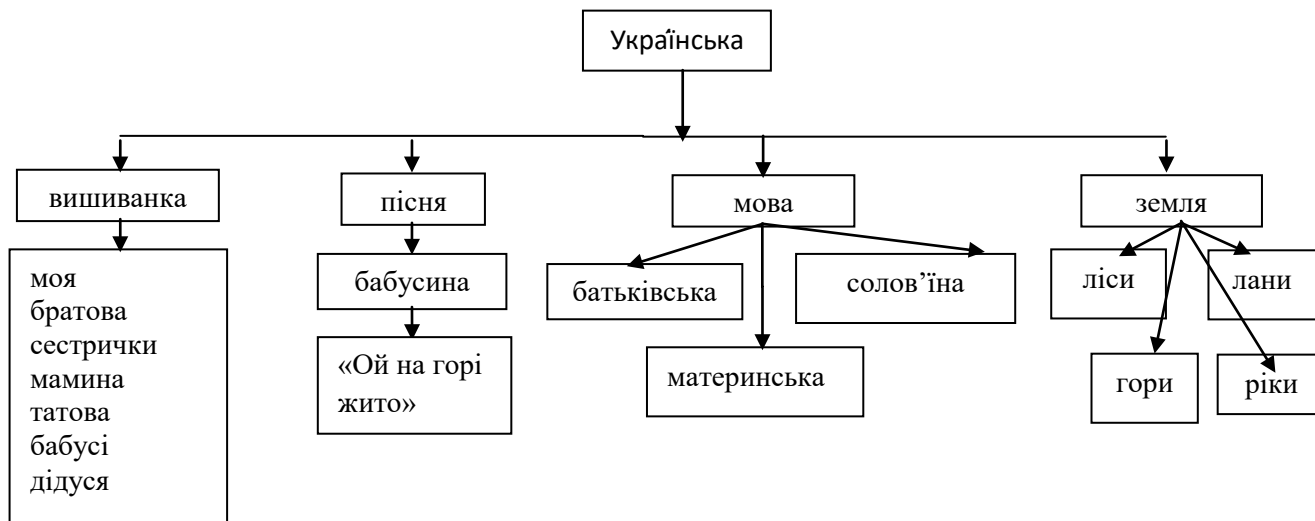
(Українська)

Каліграфічна хвилинка.

Прописування буквосполучень та слова *українська*

Завдання за вибором учнів.

Вправа «Кластер».

— Придумати і записати якомога більше словосполучень із прикметником *українська*.

3. Повідомлення теми та завдань уроку

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 5–6).

Виконання вправи 6.

Розгляд таблиць приголосних звуків. Знаходження парних та непарних дзвінких та глухих приголосних звуків. Пригадування, як визначають дзвінкість / глухість приголосних звуків (*затулити вуха, промовити звук*). Практичні вправи.

Виконання вправи 7.

Мовне дослідження. Дослідження звуків у поданих словах. Порівняння висновку із правилом.

Фізкультхвилинка. Руханка.

Виконання вправи 8.

Читання прислів'їв та пояснення їх змісту. Списування трьох прислів'їв, які найбільше сподобалися. Підкреслення букв, які позначають дзвінкі приголосні звуки в кінці слова та складу перед глухими.

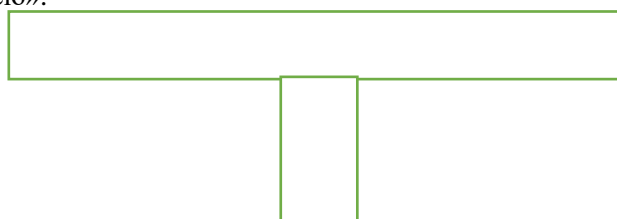
Виконання вправи 9.

Читання слів, розкриваючи дужки та добираючи букви, які позначають дзвінкі приголосні звуки в кінці слова та складу перед глухими. Виконання завдань на вибір.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

— Пригадайте і назвіть слова, у яких є дзвінкі приголосні у кінці слова і складу перед глухим. *Примітка.* Можна називати слова, які згадувалися на уроці.

— Робота із «Т-таблицею».

Так

Ні

III. Заключна частина.

1. Рефлексія. Вправа «Три, два, один».

В кінці уроку учні висловлюються з трьох позицій:
Три факти, які були новими, цікавими, несподіваними на уроці.
Два факти, які здалися нецікавими, або вже відомі.
Один факт, який хотілося б вивчити детально, поглибити знання.

<https://bogovskyatska.com/2019/04/06/%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%8F-%D1%82%D1%80%D0%B8-%D0%B4%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD/>

2. Домашнє завдання.

Вправа 10 (с. 6).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 3. Вимова та правопис сумнівних приголосних, що піддаються асиміляції (*просьба, боротьба, нігті, кігті*)

Мета: поглиблювати і удосконалювати знання про звучність звуків української мови, удосконалювати вміння учнів вимовляти глухі звуки перед дзвінками, вчити перевіряти сумнівні приголосні звуки; розвивати критичне мислення, виховувати бажання досліджувати, пізнавати нове.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

На початку уроку говоримо до учнів чарівним голосом:

— Уявіть, що пролунав дзвінок, який повідомляє про початок уроку. Та це незвичайний дзвінок – він кольоровий. Подумайте і відчуйте зараз, якого кольору дзвінок, що розпочинає наш урок? А який звук, яка мелодія цього емоційного дзвінка? Спробуйте саме так передати свій настрій, внутрішній стан у цю хвилину».

<https://bogovskyatska.com/2019/02/19/%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B4%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BA/>

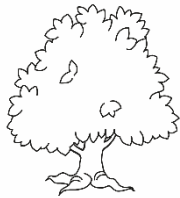
II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Вправа «Квест».

1, 2

1, 4

(Депутат)

1, 3, 5

Завдання за вибором учнів.

Робота із тлумачним словником.

Тлумачення слова *депутат*. Добирання прикметників до слова *депутат*.

Вправа «Сенкан».

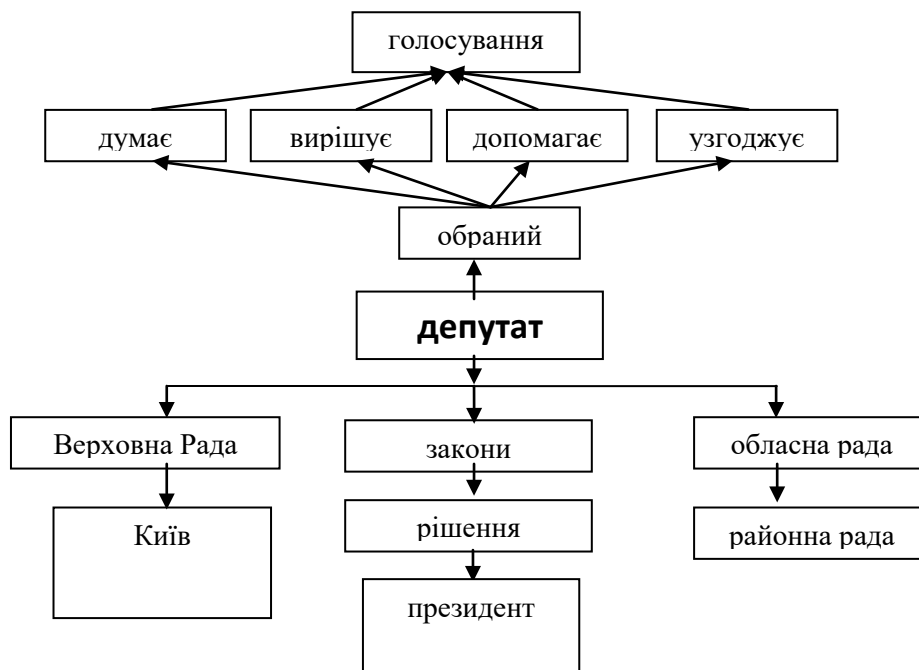
Орієнтовний сенкан.

1. *Іменник*. Депутат.
2. *Прикметники*. Новообраний, відповідальний.
3. *Дієслова*. Обіцяє, допомагає, вирішує.
4. *Враження від предмета*. Було б добре, якби депутати дотримувалися своїх обіцянок.
5. *Висновок*. Вибори депутатів до Верховної Ради відбуваються раз на п'ять років.

Складання кластера *депутат*.

Орієнтовний кластер.

— Зробіть звукову схему слова *депутат*. Що цікавого у приголосних звуках ви помітили? (у слові *депутат* є пара приголосних звуків за звучанням *д-т*)

Словниковий диктант.

Предмет, ганок, дитина, горох, гудзик, допитливий, засклав.

— Знайдіть у кожному слові пару приголосних звуків по дзвінкості – глухості. Як розрізнити дзвінки і глухі приголосні звуки?

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як вимовляються дзвінки приголосні звуки в кінці слова та складу перед глухими? Хочете дізнатися про дзвінки та глухі звуки більше? Тоді — до навчання!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 6–8).

Виконання вправи 11.

Мовне дослідження «Вимова слів із сумнівними приголосними звуками»
Порівняння висновку із правилом.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 12.

Читання забавлянки, виписування виділених слів. Добирання перевірних слів.

Виконання вправи 13.

Добір перевірних слів. Взаємоперевірка. Складання речень.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Мовне лото». Робота в малих групах.

У кожної групи є картки із словами (на 1 картці 1 слово). Перед початком гри викладають перевернуті картки. Діти по черзі витягають картку, підкреслюють букву, яка позначає сумнівний приголосний звук. Далі добирають перевірне слово і записують його на протилежній стороні картки.

Якщо дібрали перевірене слово, то картку забирають собі. Якщо перевірене слово дитина не може дібрати, то картка повертається. Виграє та група, у якої буде більше карток.

Група 1. Казка, трубка, кігті, легкий, молотьба, доріжка, ліжко, дужка, загадка, відгадка, стежка, гриб.

Слова для довідки: казочка, трубочка, кіготь, легенький, молотити, доріженька, ліжечко, дужечка, загадати, відгадати, стежечка, грибок.

Група 2. Шибка, коробка, скибка, берізка, пов'язка, приказка, газ, хліб, горб, ложка, вантаж, кружка.

Слова для довідки: шибочка, шибки, коробочки, коробочка, скибочка, скибки, берізки, берізочка, пов'язочка, пов'язки, на газу, приказати, приказки, хлібці, хлібець, горбик, ложки, ложечка, вантажі, кружечка, кружки.

Група 3. Редька, нігті, боротьба, просьба, мигтить, вузький, різкий, низько, близько, тяжкий, швидко, будка, колодка.

Слова для довідки:

Робота з комп'ютером.

<https://learningapps.org/view8904371>.

Пам'ятайте, що є два «зайвих» слова.

III. Заключна частина

1. Рефлексія.

Наприкінці уроку можна вдруге провести вправу.

— Прислухайтесь до себе і спробуйте відчутти, а якого кольору зараз, у цю хвилину, ваш дзвінок?.. Який у нього звук, мелодія?..»

<https://bogovskyatska.com/2019/02/19/%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B4%D0%B7%D0%B2%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BA/>

2. Домашнє завдання.

Вправа 14 (с. 8).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 4. Вимова і правопис слів з подовженими приголосними звуками

Мета: формувати в учнів навички правильної вимови подовжених м'яких приголосних звуків, удосконалювати уміння правильно позначати на письмі подовжені м'які приголосні звуки, розвивати зацікавленість до мовних явищ, виховувати наполегливість.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Розпочинаємо урок.

В знаннях ми виростем на крок.
А крок веде нас до вершини.
Пірнуть ми зможемо в глибини
мови нашої, як в океан.
Тому несе він радість нам.

Світлана Ходій

— Як ви гадаєте, чому урок принесе нам радість? (*Ми зможемо дізнатися багато нового, цікавого*)

— Які ваші очікування від уроку?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Робота з ребусами.

— Сьогодні в нас на уроці будуть панувати... Хочете знати? Тоді — розгадайте ребуси:

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&enter=1

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&slovo=%D3%CC%B2%CD%CD%DF&skip=4&mode=1

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&enter=1

— Розгляньте ребуси? Що ви помітили? Розгадайте їх? Що у написанні цих слів однакове? Хочете дізнатися більше? Тоді — до навчання!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Каліграфічна хвилинка.

— Яка спільна орфограма в словах *знання, уміння, старання*?

Прописування *нн, тт, дд, сс, лл, ння, ття, ддя, лля*.

Гра «Чарівне перетворення». Колективна робота.

— Я показую один предмет, а ви називаєте слово, яке означає багато предметів. Наприклад, насінина — насіння.

Вуглина — багато ... (*вугілля*). Назвіть м'який подовжений звук. Якими буквами на письмі позначається м'який подовжений звук? (*лл*)

Промінь — багато ... (*проміння*). Назвіть м'який подовжений звук. Якими буквами на письмі позначається м'який подовжений звук? (*нн*)

Судити — хто? ... (*суддя*). Назвіть м'який подовжений звук. Якими буквами на письмі позначається м'який подовжений звук? (*дд*)

Колос — багато ... (*колосся*). Назвіть м'який подовжений звук. Якими буквами на письмі позначається м'який подовжений звук? (*сс*)

Робота з підручником (с. 8–9).

Виконання вправи 15.

Читання та списування тексту вправи.

— Як позначають на письмі м'які подовжені звуки?

Виконання вправи 16.

— Діти від поданих слів утворюють слова з подовженими приголосними звуками. Потім записують за зразком.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 17.

Пригадування правила переносу слів з подовженими приголосними звуками.

Запис слів, поділених для переносу різними способами.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота з комп'ютером.

Завдання за вибором учнів. Гра «Знайди пару».

- <https://learningapps.org/view4043307>
- <https://learningapps.org/view14358394>

Слухово-зоровий диктант.

Очікування, бажання, знання, досягнення, старання, суддя, приладдя, знаряддя, вугілля, рукоділля, провалля.

Над кожним словом поставте кількість звуків та букв. Що ви помітили? (*Число звуків завжди на один менше, ніж букв*)

Пояснення орфограми.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— Як ви гадаєте, чи вирости ви на крок у своїх знаннях?

— Яку радість він вам приніс?

— Чи справдилися ваші очікування?

2. Домашнє завдання.

Вправа 18 (с. 9).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 5. Розташування десяти-дванадцяти слів за алфавітом, орієнтуючись на першу, другу і третю літери в слові

Мета: вчити розташувати 10–12 слів за алфавітом, орієнтуючись на першу, другу і третю літери в слові, закріпити знання алфавіту; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів; розвивати мовлення та мислення учнів, виховувати бажання навчатися, вчити помічати красу природи.

Обладнання: паперові кружечки — намистинки, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Чарівниця — осінь
листя фарбувала,
яблука медові
дітям дарувала.
Вранці на травичці
морозець будила.
Сонячною ковдрою
рідну землю вкрила.
Щоб цю казку не злякати,
будем, друзі, працювати,
хай знання, як намистини,
поспішають до дитини.

Валентина Романова

2. Вправа «Очікування».

— Що ви очікуєте від уроку? Запишіть свої очікування на паперовій намистинці. Сподіваюся, ваші очікування справдяться.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Робота в групах. Диференційовані завдання.

Червона картка

— Спиши, уставляючи букви, що позначають м'які подовжені звуки
Взу[т':]я, розумі[н':]я, навути..[н':]я, обладна[н':]я, узбі[ч':]я, узлі [с':]я, чита[н':]я.

Жовта картка

— Випиши слова, у звучанні яких є м'які подовжені звуки.

Змага(н/нн)я, виши(н/нн)я, ши(т/тт)я, тьо(т/тт)я, смі(т/тт)я, ши(т/тт)я, поня(т/тт)я, зняря(д/дд)я, бади(л/лл)я, Ко(л/лл)я, прова(л/лл)я.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Дешифрувальник».

	<i>a</i>	<i>б</i>	<i>в</i>
<i>1</i>	<i>в</i>	<i>н</i>	<i>с</i>
<i>2</i>	<i>ь</i>	<i>е</i>	<i>р</i>

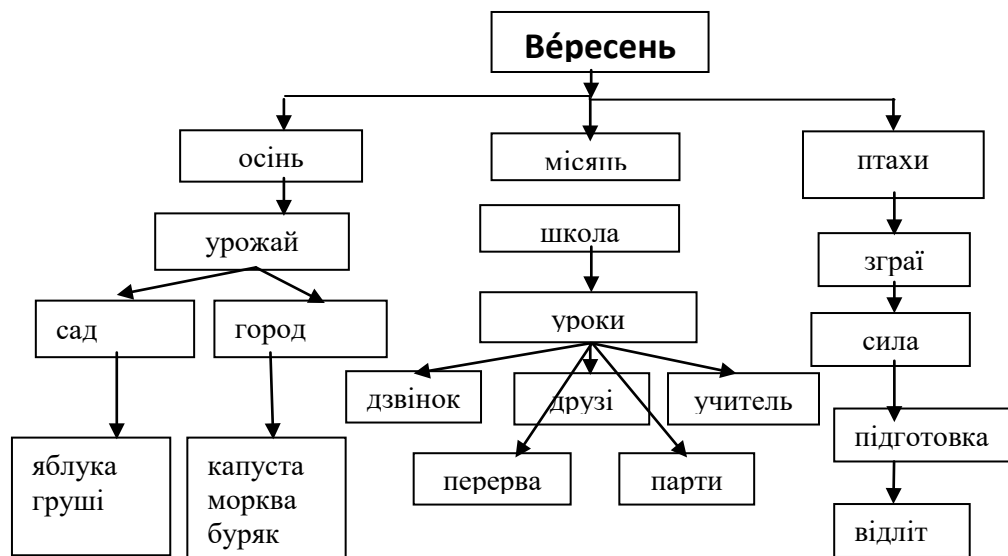
Код. 1а, 2б, 2в, 2б, 1в, 2б, 1б, 1а. (*Вересень*)

Виконання завдання на вибір.

Вправа «Сенкан». Орієнтовний сенкан.

1. *Іменник.* Вересень.
2. *Прикметники.* Теплий, урожайний.
3. *Дієслова.* Приходить, закінчується, господарює.
4. *Враження від предмета.* У вересні бабине літо.
5. *Висновок.* Вересень — початок навчального року.

Вправа «Кластер». Орієнтовний кластер.

Прописування слова *вересень* та складених з цим словом речень.

Пригода з Наталею Карпенко.

— Яюсь поетеса Наталя Карпенко помітила дивний кошик. З першого погляду нічого дивного. Але якщо прислухатися... То з кошика долинали голоси. Виявляється, деякі овочі, фрукти та ягоди сперечалися між собою. Уявляєте, кожному хотілося бути на першому місці.

Вправа «Біном фантазії».

— Як знайти вихід у ситуації, що склалася?

— Хочете дізнатися, чим закінчилася суперечка? Хочете допомогти? Тоді — до вивчення нової теми!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Слухання та підспівування пісні «Алфавіт» Євгена Пастухова на слова Бориса Федчука.

<https://www.youtube.com/watch?v=PFPLar9UqEM>

Робота з підручником (с. 9–10).

Виконання вправи 19.

Виразне читання вірша.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що цікавого ви знаєте про овочі, фрукти та ягоди, які згадуються у вірші?

Вправа «Квест-цікавинка».

Бересклет може бути листопадним або вічнозеленим. Може бути кущем і деревом. Він може змінювати колір листя залежно від періоду росту або від пори року. У народі вірять, що бересклет приносить щастя тим людям, у чьому дворі він росте. Якщо насіння жовте — то завжди будуть у господарів гроші. А якщо жовто-гаряче, то родина буде щаслива.

Глід використовується в кулінарії. З плодів готують варення, сурогат кави. Борошно з сушених ягід додають в тісто для отримання хліба з фруктовим присмаком. Тому глід називали ще й «хлібником». З сушених плодів, перемелених в борошно і розмішаних з медом, отримують корисну і смачну начинку для пирогів. Ягоди і листя використовують для заварки замість чаю. З глоду завжди можна приготувати дуже смачний і корисний джем або повидло, який в період зимових морозів нагадає про спекотне літо.

<https://tsikavi-fakty.com.ua/74-tsikavyh-faktiv-pro-glid/>

Виконання завдання підручника.

Діти записують виділені слова за алфавітом для складання лепбука «Подарунки осені». Потім перевіряють за словником, чи правильно ти розташував / розташувала слова.

— Як ви гадаєте, чи допомогли ми помирити овочі, фрукти та ягоди з кошика Наталі Карпенко?

Виконання вправи 20.

Читання тексту. Спостереження за тим, що кожне слово починається із букви «ве». Записування слів з тексту за алфавітом, орієнтуючись на першу, другу та третю літери. Виставлення у кожному слові наголосу, підкреслення орфограм (апостроф, ьо, велика буква у власних назвах тощо)

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 21.

Складання і запис за алфавітом списку із дванадцяти осіб, з якими ви хотіли б вирушити в подорож.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота з комп'ютером.

Завдання за вибором учнів. Гра «За алфавітом».

- <https://learningapps.org/view3001711>
- <https://learningapps.org/view10378022>

Гра «Запиши за алфавітом». Вправа «Броунівський рух».

Червона картка

Часник, патисон, морква, цибуля, капуста, картопля, горох, гарбуз.

Жовта картка

Горох, огірок, патисон, перець, хрін, цибуля, часник, кабачок, картопля, помідор, капуста.

Зелена картка

Кріп, баклажан, кабачок, кавун, буряк, гірчиця, капуста, горох квасоля, картопля, гарбуз, біб.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія. Вправа Рефлексія.

— Подивіться на свої намистинки-очікування. Якщо очікування здійснилося, то прикріпіть його на ниточку (на дошці лінія для «нанизування» намистинок). Яке ж довге намисто вийшло!

— Як ви гадаєте, чи корисним був для вас сьогодні урок?

— Яку радість приніс вам урок?

— Чи справдилися ваші очікування?

2. Домашнє завдання.

Вправа 22 (с. 10).

Виконання завдання на вибір.

У вільний час можна погратися одному або з друзями за посиланням:

<https://learningapps.org/1308577>

Урок 6. Багатозначні слова

Мета: вчити розкривати значення найуживаніших багатозначних слів, досліджувати їх роль в мовленні, вводити багатозначні слова у словосполучення, розвивати мислення та мовлення, виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: аркуші паперу, картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Висловлювання митців слова.

Запашна, співуча, гнучка, милозвучна, сповнена музики і квіткових пахощів — скількима красивими словами супроводиться визнання української мови... Той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, не може й сам викликати поваги до себе» Так говорив Олесь Гончар про нашу рідну українську мову. До речі, відповідно до даних Національної Академії Наук України, сучасна українська мова містить приблизно 256 тисяч слів.

<http://letychiv.km.ua/2020/02/21/%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D1%96-%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%83-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%83-%D0%B4%D0%BE-%D0%BC%D1%96/>

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Дешифрувальник».

	а	б	в
1	а	о	к
2	е	б	и
3	с	о	р

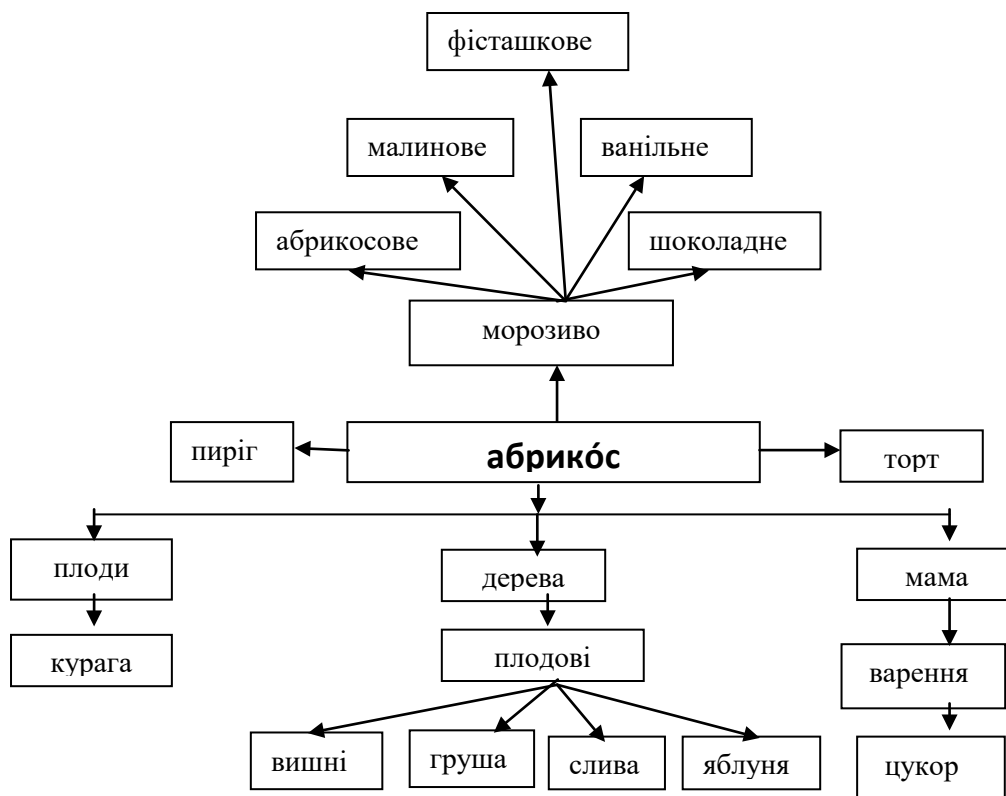
Код. 1а, 2б, 3в, 2в, 1в, 3б, 3а, 1а (*Абрикоса*).

Прописування з'єднань та слова *абрикоса*.

Складання кластера *абрикоса*.

Орієнтовний кластер.

Вправа «Біном фантазії».

- Як ви гадаєте, чому наші міркування мають два різних напрямки?
- Хочете дізнатися більше? Тоді — до навчання!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з тлумачним словником.

- Щоб перевірити наші міркування, звернемося дуже розумної книги, яка все знає.

Розгадування ребуса.

- Для чого потрібний тлумачний словник?

Робота з підручником (с. 10–11).

Виконання вправи 23.

Розгадування анаграми. Складання речень зі словом-відгадкою так, щоб слово вживалося у різних значеннях.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 24.

Робота із загадками. Списування тих загадок, відгадка у яких багатозначне слово.

Виконання вправи 25.

Робота з ребусами. Складання та записування речень зі словами-відгадками, ужитими в усіх можливих значеннях. Діти за потреби користуються тлумачним словником.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Виконання вправи 26.

Діти на аркуші паперу пишуть одне одному будь-яке слово. Потім створюють асоціативний куц до цього слова, щоб було видно, однозначне воно чи багатозначне.

Робота із тлумачним словником.

Знаходження значень слів за допомогою тлумачного словника. Завдання в групах за вибором учнів. За потреби можна скористатися он-лайн тлумачним словником за покликанням:

<http://sum.in.ua/s/shkola>.

Код 1. 3, 11, 29, 19, 33 (*вишня*)

Код 2. 1, 22, 25, 1, 16, 31, 23 (*асфальт*)

Код 3. 30, 15, 19, 16, 1 (*школа*)

<https://vseosvita.ua/library/alfavit-iz-ciframi-dla-sifruvanna-sliv-179459.html>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Перегляд відеоролика.

https://www.youtube.com/watch?v=xJq_naGamBA

Метод «Шість капелюхів де Б'но».

— А тепер попрацюємо з нашими чарівними шапочками.

Біла (колір чистоти): Для чого потрібно вивчати значення слова?

Червона (колір життя, відчуттів). При виконанні якого завдання ви відчували радість, задоволення?

Жовта (колір сонця). Що гарного, на вашу думку сталося на уроці?

Чорна (колір землі, здорового глузду). Над яким завданням вам довелося добре подумати?

Зелена (колір досліджень). Що б ви порадили собі? Що б ви порадили однокласникам?

Синя (колір знань). Де ми знаходимося в процесі обговорення?

2. Домашнє завдання.

Вправа 27 (с. 11).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Урок 7. Урок розвитку зв'язного мовлення.

Усний твір на основі власних вражень.

Вимова і правопис слова *оптимізм*

Мета: вчити складати усний твір на основі власних вражень, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток мислення, мовлення, виховання патріотизму, любові до рідної мови, бажання її вивчати.

Обладнання: картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання вправи 28 (с. 11).

Читання визначення слова. Складання слова з з виділених букв. Перевірка правильності написання слова на форзаці підручника. Міркування дітей щодо кольору слова *оптимізм*. Підбір антоніма до слова *песимізм*

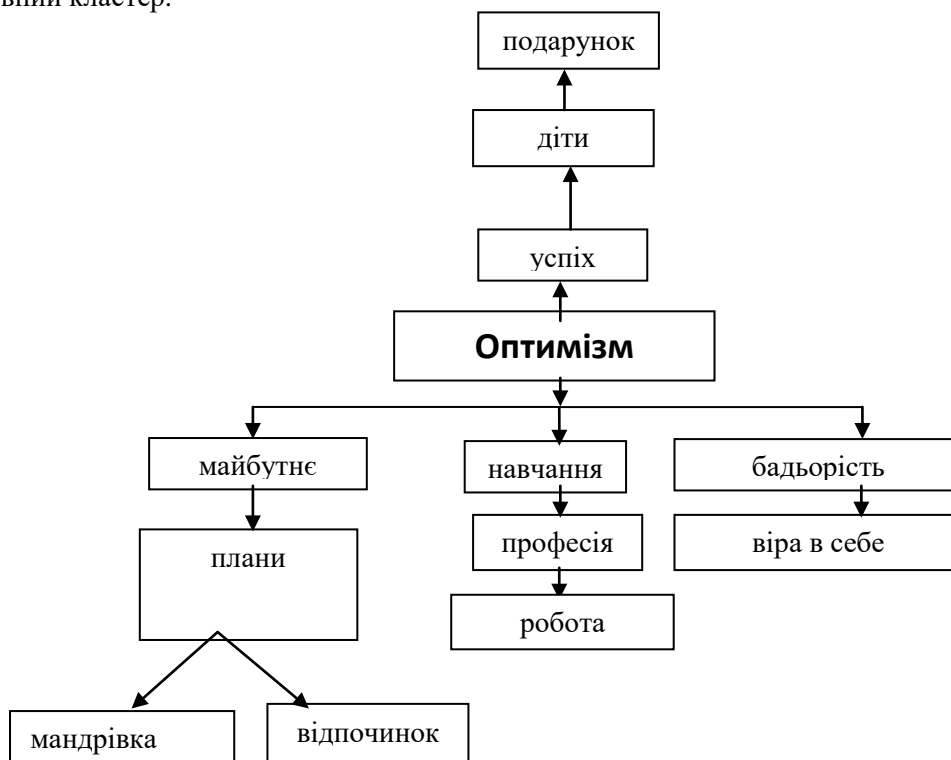
«Оптимізм — відмінний засіб для підтримки хорошого здоров'я», — пише доктор психології Аtpал Долакiя.

<https://nv.ua/ukr/opinion/recommends/pochemu-polezno-byt-optimistom-chetyre-prichiny-187496.html>

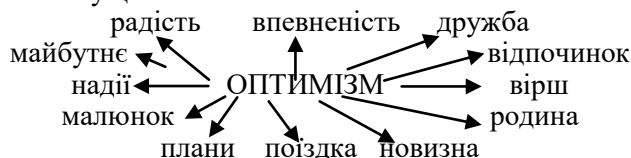
Каліграфічна хвилинка.

Робота в групах. Складання кластера / асоціативного куща до слова *оптимізм*.

Орієнтовний кластер.

Орієнтовний асоціативний куш.

Прописування з'єднань та слова *оптимізм* і споріднених до нього слів

Вправа «Попс-формула».

— Як ви гадаєте, чи легко живеться оптимістам? Обґрунтуйте свою думку.

П (позиція) — Я вважаю, що ...

О (обґрунтування) — Тому що ...

П (приклад) — Я можу довести це на прикладі ...

С (судження) — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 11–12).

Виконання вправи 29.

Сканування QR-коду та слухання пісні Володимира Будейчука на слова Ірини Зінковської «Українці» у виконанні заслуженої артистки України Ірини Зінковської та учнів її вокальної школи.

1. У вишиванці в свята й будні
Моя Україна хай цвіте.
Тут мудрі і веселі люди —
Таких немає більш ніде.
Гуцули, бойки, подоляни
І відчайдушні козаки,
Поважні, гречні галичани —
Мої ви любі земляки!

Приспів:

Українці, ми — єдина сім'я!
Співуча мова, пшенична земля,
Чиста й ніжна, наче пташка на калині,
Вдячна, що я народилась в Україні!

2. Волинь, Покуття, Чорне море —
Усі під небом ми одним —
Дунай, Дніпро, бескиди, гори,
Бо Україна — це наш дім.
Дзвенять піснями буковинці —
До Запоріжжя йде луна.
Одна родина — українці,
Це наша рідна сторона.

Приспів.

<https://www.pisni.org.ua/songs/2295797.html>

Обмін враженнями від прослуханої пісні. Розмірковування щодо мети створення пісні.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи можна назвати виконавців пісні оптимістами?	Ні,
ВИСНОВОК		

Вправа «Квест-цікавинка».

— Яких дітей, що прославили Україну, ви знаєте?

Феноменальною пам'яттю володіє Віталік Нечасв. За неї та надприродний талант до навчання хлопець у 2013 році, у віці восьми років, став наймолодшим у світі лауреатом премії ім. Джузеппе Шіакка. Журі було вражене прочитаним напам'ять «Кобзарем» (з початку до кінця!) та детально розказаними біографіями всіх українських гетьманів. Віталік захоплюється історією і тому пише свій власний підручник з історії України, який невдовзі збирається видати друком.

У 2015 році відомою на всю Україну стала історія десятирічної Марічки Довгань, що із власної ініціативи почала збирати кошти на тепловізор для бійців АТО. Для цього дівчинка пропонувала перехожим за дуже невеличку плату сфотографуватися з її собачкою.

<http://universe.zp.ua/?p=14059>

Виконання вправи 30.

Діти за поданим планом складають усний твір про події, які вселяють оптимізм. потім обгорюють те, що сподобалося в творі.

III. Заключна частина.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання.

Просте Над вимовою, тлумаченням, правописом якого слова сьогодні ми працювали?

Уточнююче Я можу помилитися, але, здається оптимістам живеться гірше, ніж песимістам.

Пояснююче Поясніть, чи сподобався вам ваш усний твір? Чим?

Творче Складіть оптимістичну рекламу нашого уроку.

Оціночне Оцініть знання, отримані сьогодні на уроці.

Практичне Що б ви порадили собі та однокласникам?

Урок 8. Пряме та переносне значення слів.

Робота із словником. Вимова і правопис слова *океан*.

Мета: удосконалювати навички розрізняти, складати словосполучення з прямим та переносним значенням, поповнювати активний словниковий запас учнів, розвиток критичного мислення учнів, виховання зацікавленості до лексики української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Загадка.

Біля школи на перерві
Дітлахів гурти веселі.
Одні бігають, стрибають,
Інші щось розповідають,
Дехто весело сміється,
Бо у них все удається.
Раптом продзвенів дзвінок.
Всі побігли на ... (урок).

<https://zagadki.in.ua/bilya-shkoli-na-perervi/>

Вправа «Криголам».

- У — уважність, умілість, успіх.
- Р — розум, розуміння, радість, рух.
- О — овації, організованість.
- К — користь, краса, колектив.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Дешифрувальник».

- Код 1. 18, 12, 9, 15, 1 (*ніжка*)
- Код 2. 3, 24, 29, 15, 19 (*вушко*)
- Код 3. 16, 11, 22, 11, 28, 15, 11 (*лисички*)
- Код 4. 1, 2, 21, 11, 15, 19, 22 (*абрикос*)
- Код 5. 22, 16, 11, 3, 1 (*слива*)

<https://vseosvita.ua/library/alfavit-iz-ciframi-dla-sifruvanna-sliv-179459.html>

Вправа «Попс-формула».

- Що спільного у значенні цих слів? (*Вони багатозначні*). Обґрунтуйте свою думку.
- П (позиція) — Я вважаю, що слово *ніжка* багатозначне
- О (обґрунтування) — Тому що ...
- П (приклад) — Я можу довести це на прикладі ...
- С (судження) — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Чи знаєте ви, що поняття *значення слова* має ще свої таємниці? Хочете згадати? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Пояснення вчителя.

Розгадування ребуса.

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&enter=1

Дослідження мовних явищ. Робота в парах.

- Уявіть ситуацію, коли вас запитують: «Де можна дізнатися, що означає слово *літати*? Що ви відповісте? (*У тлумачному словнику*)
- Тож давайте і ми разом дослідимо значення слова *літати*.

Крок 1. Прочитай тлумачення слова *літати*.

ЛІТАТИ. Мати здатність триматися і пересуватися в повітрі. // перен. Поширюватися, розноситися в різних напрямках; розповсюджуватися (про вісті, новини тощо).

Джерело: <http://sum.in.ua/s/litaty>

Крок 2. Пригадай, коли слово може мати *переносне значення*.

Крок 3. Отже, які ще значення можуть мати слова? Зробіть висновок

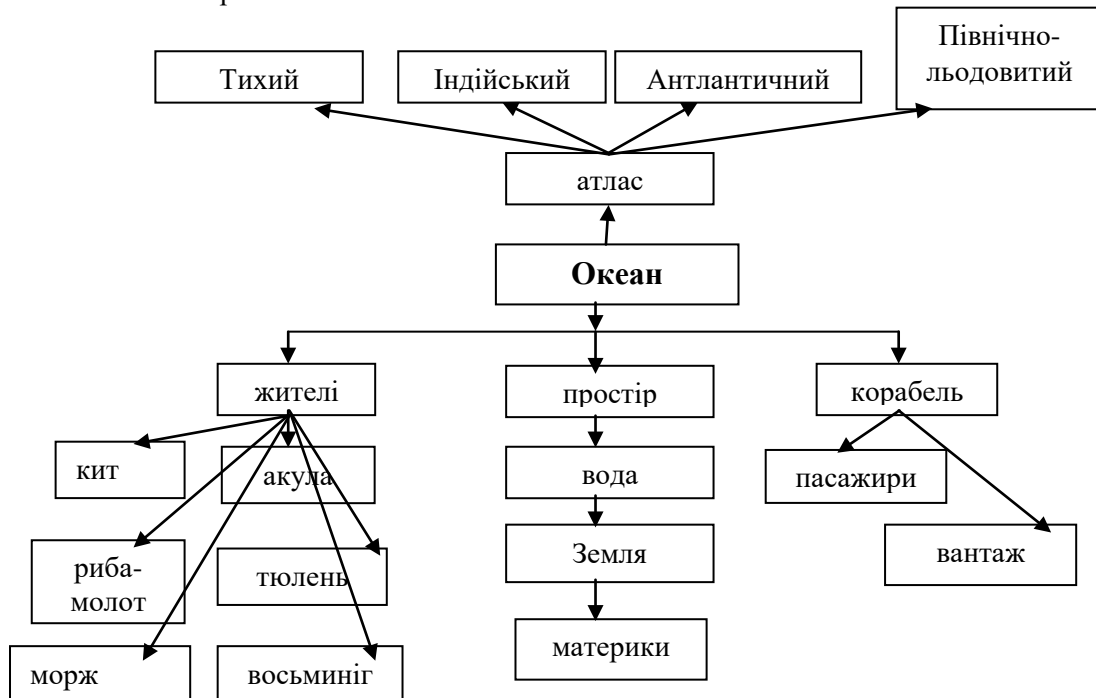
Робота з підручником (с. 12–13).

Виконання вправи 31.

Розгадування ребуса. Каліграфічна хвилинка.

Робота за вибором: складання кластера або сенкану.

Орієнтовний кластер.

Вправа «Сенкан».

Орієнтовний сенкан

1. *Іменник.* Океан.
2. *Прикметники.* Глибокий, безмежний.

3. Дієслова. Шумить, штормить, годує.
4. Враження від предмета. Я захоплююся величиною океану.
5. Висновок. Океан — колиска земної кулі.

Виконання вправи 32.

Виконання завдань на вибір.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи всі слова можуть мати переносне значення?	Ні,
ВИСНОВОК		

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 33.

Складання за малюнками словосполучень у прямому та переносному значенні.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота з комп'ютером.

<https://learningapps.org/view14478873>

Робота з картками.

— Прочитайте. Обведіть слова у прямому / переносному значенні.

Море радості, тепле море, гострий розум, гострий ніж, світлий день, світлі думки, широке поле, широка усмішка, теплий ранок, теплі стосунки.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Стратегія «Сюрприз».

До початку уроку учитель / учителька готує картки, які згорнені так, щоб прочитати завдання можна було тільки розкривши картку. Діти почергово витягують картку, читають запитання / завдання і дають відповідь / виконують завдання.

2. Домашнє завдання.

Вправа 34 (с. 12).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 9. Фразеологізми. Значення найуживаніших фразеологізмів.

Робота із фразеологічним словником

Мета: ознайомити зі сталими висловами-фразеологізмами, вчити розрізняти фразеологізми від інших словосполучень, поповнювати словниковий запас учнів, розвивати зв'язне мовлення, виховувати бажання вивчати рідну мову.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Гра «Так чи ні. Якщо ні, то чому?».

Слова мають значення.

Слова бувають тільки однозначні.

Слова бувають однозначні і багатозначні.

Слово *груша* — багатозначне слово.

Є слова, які мають тільки пряме значення.

Є слова, які можуть мати і пряме, і переносне значення.

Словосполучення *чистий одяг* має переносне значення.

Словосполучення *чисті руки* має переносне значення.

Словосполучення *чиста душа* має переносне значення.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Дешифрувальник».

— Діти, яку тему ми зараз вивчаємо? Щоб перевірити правильність ваших міркувань, розшифруйте слова.

	<i>а</i>	<i>б</i>	<i>в</i>	<i>г</i>
<i>1</i>	з	о	в	е
<i>2</i>	я	н	и	л
<i>3</i>	ч	с	у	а

Код 1. 1а, 2б, 3г, 3а, 1г, 2б, 2б, 2а (значення)

Код 2. 2б, 2г, 1б, 1в, 3г (слова)

— Заповніть таблицю.

Знаю про значення слова	Хочу дізнатися	Дізнався / дізналася

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 13–15).

Виконання вправи 35.

Дослідження значення слів у виділеному словосполученні. Робота з правилом.

Ознайомлення з фразеологічним словником.
Стіна слів: фразеологізми, словник фразеологізмів.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування з'єднань та словосполучення *фразеологічний словник*.

Вправа «Квест-цікавинка»

ДЕШЕВО І СЕРДИТО

Раніше слово «сердитий» мало значення, протилежне сучасному. Воно спільнокореневе зі словом «серце» і означає «дорогий», «хороший».

Отже, придбати дешево і сердито — це за незначну ціну мати потрібну річ. Синонім цього фразеологізму — «хитро, мудро і недорогою коштом».

<https://ukrland.in.ua/archives/2541>

БИТИ ЛИХОМ ОБ ЗЕМЛЮ

Такий сталий вираз-фразеологізм дає зрозуміти, що людині не потрібно зважати на сумні обставини, не слід журитися. Його синоніми — «тримати хвіст бубликом», «не занепадати духом».

І тоді ми кажемо, що треба просто вдарити лихом об землю, глибоко вдихнути і працювати далі. Еге ж?

<https://naurok.com.ua/post/10-frazeologizmiv-yaki-dotepno-opisuyut-shkilne-zhittya>

Виконання вправи 36.

Читання тексту вправи з позначками («система поміч»). Учень не лише сприймає прочитану інформацію, а й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав / не знала;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту? Не забудьте витерти позначки ☺.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 37.

Читання та списування вірша Надії Красоткіної. Пояснення значень виділених словосполучень — фразеологізмів. Порівняння свого розуміння значень із тлумаченням у фразеологічному словнику.

Виконання вправи 38.

Сканування QR-коду та перегляд мультфільму «Говоримо українською».

Упізнавання фразеологізмів, які вживали у своєму мовленні лепетуни. Запис фразеологізмів у тому порядку, в якому подано їх пояснення.

Виконання вправи 39.

Добирання до поданих фразеологізмів їх пояснення. Запис за зразком.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Ти скажи, а я поясню».

Діти переглядають презентацію за посиланням:

<https://www.youtube.com/watch?v=VRBZsc-imLY>.

Тоді пригадують фразеологізми та їх пояснення.

— Установіть відповідність так, щоб утворився фразеологізм. За потреби скористайтеся фразеологічним словником

— Відновіть фразеологізми, поєднуючи слова двох колонок.

Задирати
Золотий
Точити
Життєвий
Кліпати
Богатирський

час
ляси
сон
очима
шлях
носа

Робота з комп'ютером.

Завдання за вибором учнів.

- <https://learningapps.org/view3266126>
- <https://learningapps.org/view9846506>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— Заповніть останню колонку таблиці.

Знаю про значення слова	Хочу дізнатися	Дізнався / дізналася

— Який фразеологізм ви б хотіли частіше вживати у своєму мовленні?

2. Домашнє завдання.

Вправа 40 (с. 15).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 10. Синоніми та антоніми.

Робота зі словниками синонімів та антонімів

Мета: удосконалювати навички розрізняти та добирати синоніми й антоніми, користуватися словниками синонімів та антонімів, розвивати критичне мислення, виховувати бажання пізнавати і вивчати рідну мову.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська та історична.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Відомий учитель вчителів, дитячий письменник і казкар Василь Сухомлинський казав: «Кожне слово рідної мови має своє обличчя, як у квітки, у нього свій неповторний аромат і відтінок забарвлення — а цих відтінків у кожного кольору тисячі».

— Хочете переконатися у правильності / неправильності сказаних слів? Тоді – до роботи!

Сухомлинський В. О. Щоб у серці жила Батьківщина. — К. : Рад. школа, 1965.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Гра «Установи відповідність».

лити воду
до лиця
лишати з носом
встати не на ту ногу
ламати

обдурювати, перехитрувати когось.
бути роздратованим, у поганому настрої.
говорити або писати неконкретно, беззмістовно, нецікаво; вести розмови замість того, щоб робити щось
мати успішний початок, досягати успіху в чому-небудь
кому личить, пасує що-небудь комусь

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа 41 (с. 15–16).

Розгадування кросвордів.

Стіна слів: синоніми, антоніми, словник синонімів, словник антонімів.

Гра «Знайди пояснення».

Синоніми — це ...

Антоніми — це ...

Довідка: слова, протилежні, близькі, за значенням.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування слів та словосполучень синоніми, антоніми, словник синонімів, словник антонімів.

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 13–15).

Виконання вправи 42.

Пояснення значень прислів'їв, списування прислів'їв з антонімами, підкреслення антонімічних пар.

Виконання вправи 43.

Відгадування акровірша.

У нас красивий рідний край:
Квіти, море, річка, гай!
Рідне все: поля, діброви,
А сади які чудові!
Їх краса — це білий цвіт...
Ненька наша Україна,
Адже ти для нас єдина!

Дмитро Гонтар

<https://koralii.info/dlya-dushi/naikraszi-virshi-pro-ukrainu.html>

Технологія «Кубик Блума».

1. Яка мета вірша?
2. Чому, на ваш погляд, автор написав саме акровірш?
3. Поясни, як автор ставиться до України. З яких слів це видно?
4. Запропонуй, свій варіант розшифровки слова *Україна*.

Улюблена
Країна
Радісних
Активних.
Їй-бо,
Найкращих.
Адже ми любимо тебе, Україно!!!

— Придумай, як можна дописати сенкан або напиши свій, використовуючи потрібні за змістом синоніми. За потреби користуйся словником синонімів.

Виконання вправи 44.

Вправа «Побудова знань».

У моделі активного навчання це фаза, що має місце десь у середині уроку, під час якої учні вивчають тему й шукають відповіді на свої питання.

Виконання завдань на вибір. За потреби діти використовують словник синонімів або словник антонімів.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Квест-цікавинка».

Абсолютний рекордсмен серед синонімів — слово «бити». Згідно з «Коротким словником синонімів української мови», їх аж 45: *парити, шпарити, періцити, сікти, хльостати, чесати, клепати, батожити, бичувати, кропити, шмагати, шкварити, бухати, товкти, підсипати, гатити, гамселити, голомишити, гріти, дубасити, духопелити, жарити, пригощати* тощо.

<https://armyinform.com.ua/2020/01/ukrayinska-yak-kod-nacziyi-chomu-dityam-var-to-govoryty-ridnoyu-movoyu/>

Гра «Як п'яте колесо до воза».

Діти, як називається сталий вислів, що став назвою нашої гри? Як ви його розумієте? (П'ятий — «зайвий». У нашому випадку п'яте слово — «зайве»).

- Чемний, привітний, грубий, делікатний, гречний.
- Сміятися, кепкувати, іронізувати, плакати, посміюватися.
- Мовчати, співати, наспівувати, щебетати, витьохкувати.
- Сильний, важкий, слабкий, здоровий, тяжкий.

Робота з комп'ютером.

<https://learningapps.org/view2944145>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Почергові питання».

Учні задають питання одні одним щодо теми уроку, відчуттів, хвилин успіху та труднощів при виконанні завдань уроків.

2. Домашнє завдання.

Вправа 45 (с. 17).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 11. Походження слів. Вимова і правопис слова *гардероб*.

Мета: розширити уявлення дітей про значення слів та їх походження, ознайомити учнів / учениць із етимологічним словником, заохочувати дітей досліджувати значення слів, розвивати критичне мислення, виховувати бажання пізнавати і вивчати слова рідної мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Посміхніся однокласнику / однокласниці».

— Усміхніся однокласнику / однокласниці. Від ваших посмішок у світі збільшилося на краплинку гарного настрою. Від ваших посмішок стало тепліше у класі. Від ваших посмішок стало комфортніше у класі. І це все лише від ваших посмішок. Усміхайтесь частіше — і життя стане кращим.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Гра «Продовж речення».

Синоніми — це ...

Антоніми — це ...

Користь, виграш, прибуток — це ...

Корисний — шкідливий — це ...

— Доберіть синоніми до слова *школяр (учень)*.

— Добери антонім до слова *поганий (гарний)*.

2. Мотивація навчальної діяльності.

11 січня світова спільнота з ініціативи ООН та ЮНЕСКО відзначає день «слів вдячності». Звичайно, для кожної країни ці слова звучать по-різному, але їх суть від цього не змінюється: вони дозволяють символічно повернути людині зроблене нею добро.

В українській мові сьогодні вживається два «вдячних» слова — дякую та спасибі. Вони мають різне походження. Більш прозорим для нас є походження і значення слова «спасибі», які ми розшифруємо як «спаси Боже». Ці 2 слова в процесі використання злились у цілісність.

Слово «дякую» має набагато складнішу історію. Його розуміють майже в усій Європі. Деякі мовознави твердять, що воно походить від німецького «danke» через посередництво польської мови.

Цікаво? Тоді — до вивчення нової теми!

<https://www.radiosvoboda.org/a/24821385.html>

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 17–18).

Виконання вправи 46.

Утворення слова *гардероб*.

Робота з тлумачним словником. Висновок: *гардероб* — слово багатозначне.

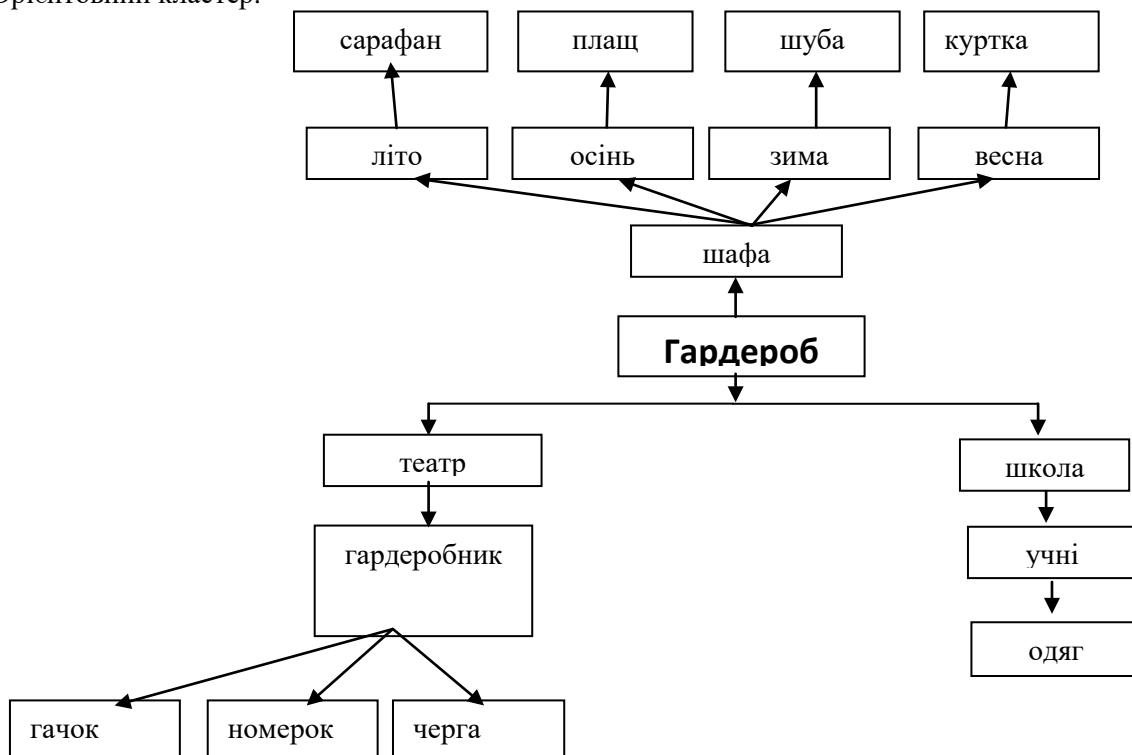
Завдання за вибором.
Складання сенкану *гардероб*.

Орієнтовний «Сенкан».

1. *Іменник*. Гардероб.
2. *Прикметники*. Театральний, великий.
3. *Дієслова*. Зберігає, приймає, працює.
4. *Враження від предмета*. Після закінчення вистави в гардеробі весело, шумно.
5. *Висновок*. З вішалки у гардеробі розпочинається театр.

Складання кластера *гардероб*.

Орієнтовний кластер.

Складання гардеробу улюбленого мультиплікаційного героя.

Сканування QR-коду і ознайомлення зі словниковою статтею. Дослідження в етимологічному словнику походження слова *гардероб*.

Стіна слів: походження слова, гардероб.

Каліграфічна хвилинка

Гардероб, гардеробник, гардеробний.

Виконання вправи 47.

Відгадування загадок. Пояснення вживання апострофа. Називання слів-відгадок, що є назвами елементів гардеробу. З'ясування їх походження за допомогою етимологічного словника. Запис походження слів-відгадок *шуба, куртка*.

Гра «Перевірте себе».

Слово запозичене з арабської мови, що означало «верхній одяг з довгими рукавами» — це (*уабиш*). Слово, запозичене з середньо-латинської мови, що означало «короткий одяг» — це (*уакртк*)

Виконання вправи 48.

Робота в парах. Дослідження походження слів.

Відгадування загадок.

Виконання вправи 49.

Вправа «Чи вірите ви, що...».

- Чи вірите ви, що слово *штани* походить із французької мови?
- Чи вірите ви, що слово *штани* означає «тканина, яку зшивають чи пришивають до іншої»?
- Чи вірите ви, що сучасні класичні штани за довжиною мають закривати половину підбора черевиків?
- Чи вірите ви, що короткі штани називають шортами.
- Чи вірите ви, що штани — дуже зручна річ гардеробу?

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Досліди за допомогою етимологічного словника походження своєї улюбленої речі, яка зберігається у твоєму гардеробі.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Метод «Щоденник вражень від уроку».

- Що ви знали до уроку?
- Що, із вивченого на уроці, було для вас нове?
- З яким матеріалом, вивченим на уроці, ви не погоджуєтесь?
- Про походження яких слів ви хочете дізнатися?

2. Домашнє завдання.

Вправа 50.

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 12. Нові та застарілі слова.

Мета: ознайомити дітей із поняттям нові та застарілі слова, збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до слів української мови.

Обладнання: картки, смужки паперу, кошик запитань.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

По широкій по дорозі
Тихо-тихо ходить осінь.
Мовчки крадеться, як кішка,
Листям грається, як мишка.
У садочок забреде —
Грушу й яблучко знайде.
Чарівниця медком помаже,
Казку павучку розкаже.
Школярам листа прислала,
Щоб я його вам прочитала.
А слова в них золоті —
Пригодяться у житті:
Я дарую вам бажання
Вчитись в школі без вагання.
Не лінитись, а трудитись,
Дружбі й мудрості коритись.
Тільки серце золоте
Вас до щастя приведе.

Валентина Романова

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Диктант.

Був ясний осінній день. Тихо надворі, у повітрі пливе павутиння. А в блакитному небі - ключ журавлів. Пролетіли журавлі над селом, потім повернулись, покружляли й знову полетіли. Але за селом, недалеко від лісу, сіли журавлі на землю. Довго сиділи, немов радились про щось.

Тож їм і тяжко розлучатися з рідною землею.

За Василем Сухомлинським

https://suchomlinskiy.io.ua/s2286953/vidlitayut_juravli

Гра «Найуважніший / найуважніша».

- У яких словах є подовжені приголосні звуки?
- У яких словах є ненаголошені звуки *е / и*? Яку букву ви написали? Чому?
- Назвіть слова або словосполучення, які вжиті в прямому значенні.
- Назвіть слова або словосполучення, які вжиті в переносному значенні.
- Назвіть багатозначні слова. (*Ключ, журавель, земля*)

Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Стіна слів».

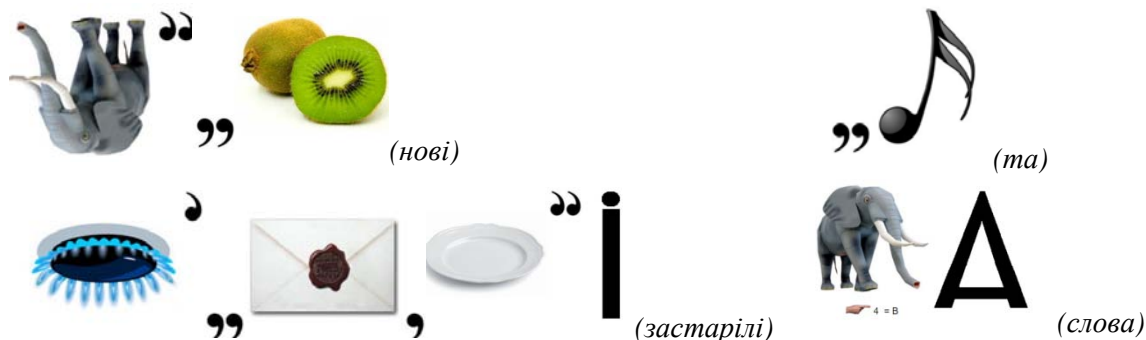
Слова: майданник, мичка, прядка, інтернет-магазин, скейтборд, соцмереж.

— Чи значення усіх слів вам зрозумілі? Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Розгадайте ребуси і дізнаєтесь тему нашого уроку.

Вправа «Кошик запитань».

— Подумайте і запишіть питання до теми нашого уроку, відповіді б на які ви хотіли почути у кінці уроку.

Діти записують свої питання на окремих листочках-смужках і складають у кошик запитань.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 18–20).

Виконання вправи 51.

Дослідження значень слів на основі української народної казки «Солом'яний бичок». Порівняння висновку з правилом.

Виконання вправи 52.

Дослідження значень слів на основі тексту і малюнку. Порівняння висновку з правилом.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 53.

Виконання завдань на вибір.

Виконання вправи 54.

Робота в парах. Запис слів, які можна використати для створення хмари застарілих або хмари нових слів.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Дослідження значень застарілих слів, вжитих в українській народній казці «Лисичка-сестричка і вовк-панібрат».

Метод «Мозаїка».

Картка 1

Підкралась лисичка тихенько до вікна, вхопила пиріжок моторненько та й подалась. Вибігла на поле, сіла, виїла мачок із пиріжка, а туди напхала сміттячка, стулила його та й біжить.

От біжить, а хлопці товар женуть.

— Здорові були, хлопці!

— Здорова, здорова, лисичко-сестричко!

Картка 2

Та й побігла лисичка шляхом.

Біжить, коли це іде валка запізнілих чумаків з рибою. Вона впала серед шляху і ноги відкинула — притаїлась, мов нежива.

Картка 3

Та й майнула лисичка на село. Біжить селом та й гукає:

— Ідїть, люди, вовка бить! Ідїть, люди, вовка бить!

Як назбігалося людей!.. Хто з сокирою, хто з вилами, з ціпами, а баби з рогачами, з кочергами! Як почали вони того бідолаху вовка періщити! А лисичка тим часом ускочила в одну хату, — нікого нема, хазяйка побігла на річку вовка бити і діжу немішену покинула. Вона взяла вимазала голову в тісто — та в поле...

<https://kazky.org.ua/zbirky/ukrajinsjki-narodni-kazky/lysyczka-sestryczka-i-vovk-panibrat>

III. Заклучна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Кошик запитань».

Учитель витягує із кошика питання, які писали діти після ознайомлення із темою уроку. Спочатку діти (за бажанням) дають відповіді на питання. Коли дітям важко відповісти, то відповідає вчитель.

2. Домашнє завдання.

Вправа 55.

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 13. Узагальнення вивченого.

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ, збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: чистий аркуш паперу, різнобарвні стікери, картки.

Тип уроку: узагальнення та систематизації

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Пароль».

Правильне наголошення слів. Вимова слів з дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим. Правопис слів із сумнівними приголосними. Вимова слів з подовженими приголосними звуками. Розташування 10–12 слів за алфавітом, орієнтуючись на першу, другу і третю літери в слові. Багатозначні слова. Словосполучення з прямим і переносним значеннями.

Сталі вислови — фразеологізми. Синоніми, антоніми. Походження слів. Нові та застарілі слова.

— Як ви гадаєте, над чим ми сьогодні працюватимемо? Яка тема сьогоднішнього уроку? Розшифруйте слова і ви переконаєтеся у правильності / неправильності своїх міркувань.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Розшифруйте тему нашого уроку.

Код 1. 24, 10, 1, 4, 1, 16, 31, 18, 7, 18, 18, 33 (узагальнення)

Код 2. 3, 11, 3, 28, 7, 18, 19, 4, 19 (вивченого)

<https://vseosvita.ua/library/alfavit-iz-ciframi-dla-sifruvanna-sliv-179459.html>

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Робота з підручником (с. 21–22).

Виконання вправи 56.

Розгадування ребуса.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про гриби?

Метод «Подвійний щоденник».

Метод передбачає уважне читання тексту з нотатками.

Щоб організувати діяльність, потрібно:

1. Учням поділити сторінку окремого аркуш навпіл.
2. Під час читання ліворуч записувати, який момент або персонаж їх вразив (здивував або щось нагадав із власного досвіду), а праворуч — написати коментар до цього (Що саме вразило? Які думки викликало? Які запитання виникли? тощо).
3. Учителеві потрібно дати учням час для читання та занотовування.
4. Запропонувати учням поділитися своїми коментарями.

https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2018/03/2018_03_29_2_Bohan.pdf

Гра «Упізнай орфограму».

Гриби, дерево, земля, печериці, підберезники. (*Ненаголошені голосні е / и*)

Земля, земля. (*Власні іменники*)

Сміттям, гіллям, обличчя. (*Подвоєння приголосних*)

Будь, просьба, молотьба. (*Вимова слів з дзвінками приголосними звуками в кінці слова та складу*)

Діти записують за алфавітом назви їстівних грибів для створення словничка.

— Знайдіть серед назв грибів однозначні та багатозначні слова.

Виконання вправи 57.

Діти читають та списують вірш Петра Сингаївського, розкриваючи дужки. Пояснення орфограми. Діти обмінюють своїми припущеннями щодо походження назв грибів. Потім перевіряють походження назв в етимологічному словнику

— У яку тематичну групу ми можемо об'єднати гриби, які згадувалися у вірші?

Каліграфічна хвилинка.

— За допомогою алфавіту пригадайте ще один цікавий гриб.

17, 24, 26, 19, 17, 19, 21 (*мухомор*)

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібно знищувати мухомори??	Ні,
ВИСНОВОК		

Прописування з'єднань слова і слова *мухомор*.

Складання кластера даймонда.

Даймонд — творча робота, семирядковий вірш.

Орієнтовний даймонд.

1 рядок — перший іменник. *Мухомор*.

2 рядок — 2 прикметники, які характеризують перший іменник. *Красивий, отруйний*.

3 рядок — 3 дієслова, які вказують на дії першого іменника. *Відлякує, показується, отруює*

4 рядок — два протилежних за змістом непоширених речення, в якості підметів виступають іменники з першого та останнього рядків. *Мухомор корисний тваринам. Масло корисний людям.*

5 рядок — дзеркально повторюють 2-ий, тільки характеризують другий іменник. *Манить, ховається, смакує.*

6 рядок — дзеркально повторюють 3-ій, тільки характеризують другий іменник. *Непримітний, їстівний.*

7 рядок — другий іменник. *Маслюк*.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 58.

— Які фразеологізми можна використати в розповіді про гриби?

Виконання завдань на вибір.

Скласти та записати кілька речень, використовуючи подані словосполучення. Їх значення можна перевірити за словником.

Скласти та записати короткий твір, використовуючи подані словосполучення. Їх значення можна перевірити за словником.

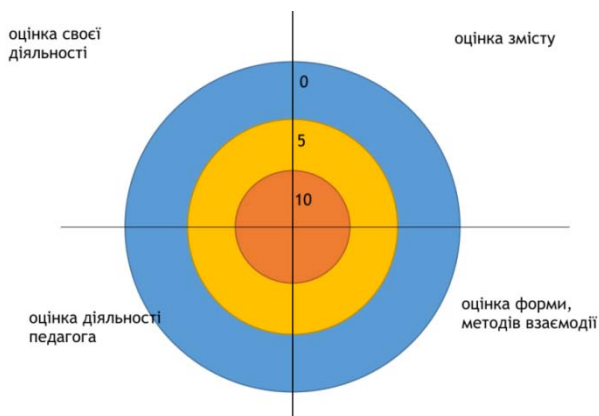
Взаємоперевірка.

Прочитайте речення, у якому ви використали слова та словосполучення у прямому значенні.

Прочитайте речення, у якому ви використали слова та словосполучення у переносному значенні.

III. Заключна частина.

1. Рефлексивна мішень.

Мішень потрібно розділити на кілька частин (я поділила на 4 сектори), в залежності від чинників, які вас цікавлять. Чим ближче до цілі — тим більший бал. Кожен учень / учениця приклеює 4 стікери — у кожен сектор по одному. Якщо йому / їй не сподобалося, то він / вона обирає 0, якщо середньо — то 5, якщо йому все сподобалося — то буде ближче до середини.

За Вікторією Топол

<https://nus.org.ua/articles/yak-uchytelyu-otrymaty-zvorotnyj-zv-yazok-vid-uchniv-kilka-efektyvnyh-metodyk/>

2. Домашнє завдання.

Вправа 59 (с. 22).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 15. Повторення вивченого про будову слова

Мета: повторити вивчене про будову слова, удосконалити навички правильного виділення закінчення та частин основи; розвивати спостережливість, критичне мислення; виховувати культуру мовлення.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Одним словом».

Діти називають відповідь, а учитель записує її у колонку.

— Як називають частину земельної ділянки, зайнятої плодовими насадженнями? (*сад*)

— Як називають маленький сад? (*садочок*)

— Як називають ділянку землі, яка розміщена біля саду? (*присадибна*)

— Як називається людина, яка доглядає за садом? (*садівник*)

Гра «Подумай і скажи».

На картках написані частинки *сад, при, очок, ок, при, н, івник*.

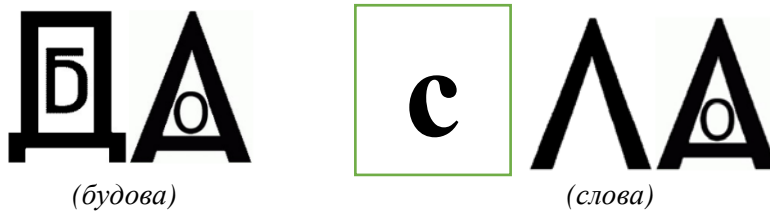
— Як ви гадаєте, що об'єднує усі ці слова?

— Як ви гадаєте, що це за частинки? Для чого вони потрібні?

— Хочете дізнатися правильні відповіді? Тоді — до уроку!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Аби дізнатись тему сьогоднішнього уроку, потрібно розгадати перше слово теми, пригадати, звідки взяті частинки, які написані на картках.

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&slovo=%C1%D3%C4%CE%C2%C0&skip=5&mode=1

3. Тренувальні вправи.

Робота з підручником (с. 22–23).

Виконання вправи 60.

Пригадування будови слова за схемою. Відповіді на питання.

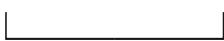

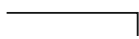

Каліграфічна хвилинка.

Прописування буквених з'єднань: *ння, ва, ор, еф, ік*.

Пригадайте частини слова. Знайдіть буквені з'єднання в цих словах і пригадайте порядок розбору слова за будовою (*закінчення, основа, корінь, префікс, суфікс*).

Пам'ятка «Уточни сказане». Робота в парах.

1.	Спочатку визначаємо у слові закінчення.	Закінчення — це змінна частина слова.	
2.	Потім визначаємо основу.	Основа — це частина слова без закінчення.	
3.	У основі визначаємо корінь.	Корінь — це спільна частина споріднених слів.	
4.	Визначаємо префікс.	Префікс — це частина слова, яка стоїть перед коренем.	
5.	Визначаємо суфікс.	Суфікс — це частина слова, яка стоїть після кореня.	

Виконання вправи 61.

Читання, пояснення, списування приказок. Позначення будови виділених слів.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 62.

Пригадування будови слова, у якому порядку розбирається слово за будовою. Списування слів, які відповідають одній схемі (на вибір учнів). Взаємоперевірка за допомогою слайду презентації або картки, підготовленої заздалегідь вчителем.

Виконання вправи 63.

Відгадування загадок Валентини Бутрім. Запис слів-відгадок та розбір їх за будовою.

Робота із загадками.

— Відгадайте загадки, доберіть та запишіть до відгадок спільнокореневі слова. Усі записані слова розберіть за будовою.

Картка 1

Кудись біжать булані
А поводи в них рвані,
Ні запрягти, ні загнудати,
ні з батогом їх перейняти. (*Хмари*)

<https://dovidka.biz.ua/ukrayinski-zagadki-pro-prirodu>

Картка 2

Як іде — голови і дрючком не дістать.
А впаде — і з трави-мурави
Не видать. (*Дош*)

<https://dovidka.biz.ua/ukrayinski-zagadki-pro-prirodu/>

Картка 3

Всіх годує, напуває, а про неї не всяк дбає.

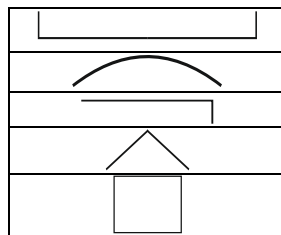
<https://dovidka.biz.ua/ukrayinski-zagadki-pro-prirodu/>

Робота з комп'ютером.

<https://learningapps.org/view16116369>

Гра «Установи відповідність».

Закінчення
Основа
Корінь
Префікс
Суфікс

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «На вершині успіху».

Діти розказують про виконання якого завдання діти відчували радість від успіху.

2. Домашнє завдання.

Вправа 64 (с. 23).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Урок 16. Розвиток мовлення. Написання переказу за планом.

Вимова і правопис слова *восени*

Мета: вчити переказувати текст за планом, записувати без помилок, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток критичного мислення, зв'язного мовлення, виховання бажання вчитися.

Обладнання: картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

По землі матусі — України
Ходить осінь в золотім вбранні.
Запалила кетяги калини —
Спалахнули грона чарівні.
Грай-конем заїхала в діброву
І на мить спинилася в дворі.
Щоб багатство саду і городу
Принести в дарунок дітворі.
Щоб навчити нас добро творити,
Рідну землю і людей любити,
Материнську мову шанувати,
Батьківщину ділом величати.

Валентина Романова

II. Основна частина

1. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання вправи 65 (С. 23).

Виконання завдання на вибір.

Гра «Яке слово заховалося?»

Восени — ви, син, неси, сови, осі, вони.

Вправа «Сходінки».

	о		і	н			
в		с	е		и		
	о		і		н	і	й

Відповідь. Осінь, восени, осінній.

— **Антоніми:** восени — навесні.

— Хотите дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 23–24).

Виконання вправи 66.

Складання кластера.

Вправа «Квест-цікавинка».

Міські та сільські ластівки живуть поряд з людьми. Вони прикріплюють свої гніздечка до виступів дерев'яних стін, над вікнами, на горищах, під дахами будинків, де живуть люди. А у селі ці пташки часто оселяються у повітках та хлівах (це будівлі, де тримають свійських тварин).

Ячка висиджує тільки мама-ластівка, а тато носить їй їсти. Про малих ластів'ят подружжя дбає разом, здобуває їм їжу. Ластівки дуже спритно ловлять комашок просто на льоту. Ці птахи виводять пташенят аж двічі протягом літа. А на початку осені ластівки збираються у великі зграї.

<https://nbu4kids.wordpress.com/2012/05/18/%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%96%D0%B2%D0%BA%D1%83/>

— **Стіна слів:** стріха.

— Стріха — солом'яна чи очеретяна покрівля. Стріхою також називають нижній край такої покрівлі, що нависає над стіною.

Виконання вправи 67.

Сканування QR-коду та слухання оповідання Василя Сухомлинського «Ластівки прощаються з рідним краєм».

Виконання вправи 68.

Повторне слухання оповідання.

Під стріхою однієї хатини жили ластівки. Весною вони поверталися з вирію. А восени відлітали в теплі краї.

У хатині жили батько, мати й Оленка. Весною дівчинка з нетерпінням чекала появи ластівок. Це було для дівчинки справжнім святом.

Улітку Оленка любила дивитись, як ластівки годують пташенят, вкладаються спати. А восени, коли вони відлітали, дівчинці ставало сумно: мовби розлучалася з дорогими друзями.

За кілька днів до відлітання ластівки сідали на електричних дротах й довго там сиділи. Оленці здавалося, що птахи сумують. Мама казала, що вони прощаються з рідною землею.

Оленка підходила до ластівок, що сиділи на дротах. Їй дуже хотілося, щоб ластівки і з нею попрощалися.

Фізкультхвилинка.

6. Структурний аналіз тексту.

— Який стиль переказу? (*Художній*)

— Чому ви так вважаєте?

— На які частини поділяють текст? (*Зачин, основна частина, кінцівка*)

— Про що розповідається в зачині?

— Про що розповідається в основній частині?

— Про що розповідається в кінцівці?

7. Усний докладний переказ за планом та опорними словами.

Декілька дітей переказує текст за планом та опорними словами та словосполученнями.

Опорні слова та словосполучення: під стріхою, весною, восени, відлітали, батько, мати, Оленка, з нетерпінням, справжнє свято, улітку, восени, на електричних дротах, Оленці здавалось, прощаються, на дротах, дуже хотілося.

9. Робота по попередженню помилок у переказі.

Гра «Назви орфограму».

- навесні, восени, з нетерпінням, землею. (*Ненаголошені голосні е–и*)
- нетерпінням, відлітання (*Подовжені м'які приголосні*)
- відлітали, відлітали, підходила розлучалася. (*Написання префіксів від-, роз-*)
- свято (*Написання слів з апострофом*)
— **Стіна слів:** дівчинка, дівчинці, Оленка, Оленці, улітку, прощаються, вкладаються.
— Над правописом цих слів, ми будемо працювати дещо пізніше. Як ви гадаєте, у яких частинках нам потрібно бути особливо уважними?

Гра «Що гарного в написаному переказі?».

10. Написання переказу письмового докладного переказу.

Учні виконують роботу самостійно. Учитель за необхідністю надає допомогу. Після того, як учень прочитає написаний переказ, однокласники визначають краще в роботі.

III. Заключна частина.

1. Гра «Оціни свою роботу на уроці фразеологізмом».

— Доберіть фразеологізм, який оцінить вашу роботу на уроці.

Ворон (галак, галки) лічити — нічого не робити, не працювати, ледарювати.

Товктися як у ступі — дуже багато, виснажливо працювати, виконувати якусь метушливу роботу.

Рук не чути — дуже втомитися, перенапружитися від надмірної праці.

Чужими руками — використовуючи працю, зусилля, енергію інших досягти успіху.

Ворушити мізками — добре думати.

До сьомого поту працювали — дуже виснажливо, понад силу; тяжко.

Як голка з ниткою — дружно.

Джерело: <https://dovidka.biz.ua/frazeologizmi-pro-pratsyu/>

Урок 17. Правильна вимова та написання ненаголошених голосних *е, и* в корені слова

Мета: удосконалювати навички правильної вимови та написання слів з ненаголошеними звуками *е-и*, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати бажання вивчати українську мову.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Який сьогодні чудовий день! Як ви гадаєте, чому? Скажіть одним реченням, чим може порадувати нас сьогоднішній урок.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Продовж речення».

- Змінна частина слова — це
- Спільна частина споріднених слів — це
- Частина слова, яка стоїть перед коренем, — це
- Частина слова, яка стоїть після кореня і перед закінченням, — це
- Корінь, префікс, суфікс — це

Вправа «Розбери відгадку за будовою».

(верба)

(вербова)

(вербичка)

- Що спільного у будові усіх цих слів? (Вони споріднені)
- Розкажіть, що ви знаєте про споріднені слова.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, яка мовна таємниця заховалася у цих словах? Хочете дізнатися більше? Тоді – до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 24–25).

Виконання вправи 69.

Дослідження вимови і написання слів з ненаголошеними звуками *е-и*. За допомогою кластера діти повторюють написання слів з ненаголошеними звуками *е-и*.

Порівняння висновку з правилом.

Робота з віршем Дмитра Білоуса.

ВСЕ ВАЖЛИВЕ В НАШІЙ МОВІ

Все важливе в нашій мові,
Ось, приміром, річ така:
Е чи Й писати в слові —
Часто сумнів виника:
сЕло чи сЙло?
Якщо ясно, то не дуже —
Щоб уникнуть зайвих мук,
Ти під наголос, мій друже,
Зразу став сумнівний звук:
Селó — сéла.
Звук виразно зазвучить —
Як писать тебе навчить.

Дмитро Білоус

<http://interactive.ranok.com.ua/theme/contentview/pdrychniki/ykranska-mova-ta-chitannya-pdrychnik-dlya-2-klasy-zakladv-zagalno-seredno-osvti-y-2-h-chastinah-chastina-2-vanitsya-g-a/vrsh-dmitra-bloysa-pro-slova-z-nenagoloshenimi-e-ta-i/vrsh-dmitra-bloysa-pro-slova-z-nenagoloshenimi-e-ta-i>

Виконання вправи 70.

Вправа «Установи відповідність».

— З'єднайте слова з перевірними.

Т..плиця
В..селий
Л..сток

т..пленський
т..плю
в..село
в..селитися
л..истя
л..стопад

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 71.

Читання з позначками («система поміч»).

— Діти, читаючи текст ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ставте простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав / знала;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

Пояснення орфограм.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Чому саме ця буква?»

Вправа «ПОПС-формула».

П — позиція

О — обґрунтування

П — приклад

С — судження.

Кожна з цих позицій — це відповідне речення: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

Озеро, весло, крило, веселка, медівник, листок, степи, дитина, кишенья.

Гра «Найспостережливіші». Робота в групах. Час роботи — обмежений.

— Озирніться навколо. У назвах яких предметів ви помітили ненаголошені *e-и* в корені слова. (Книги, дверима, високий, низький, черговий, хвилястий, зерно, ...)

Попереджувальний диктант.

Через наше село тече широка і глибока річка. Високі зелені верби шелестять весною над берегами річки.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Продовж речення».

На уроці я: дізнався / дізналася...
Зрозумів / зрозуміла...
Навчився / навчилася...
Найбільший мій успіх — це...
Найбільші труднощі я відчував / відчувала...
Я не вмів / вміла, а тепер умію...
Я змінив / змінила своє ставлення до...
На наступному уроці я хочу...

2. Домашнє завдання.

Вправа 72.

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 18. Правильна вимова та написання ненаголошених голосних *е, и* в корені слова

Мета: закріпити й усвідомити уміння правильно вимовляти і записувати слова з ненаголошеними [е], [и] в коренях слів, закріпити уміння доводити правильність / неправильність вибору потрібної букви за допомогою правила чи словника; розвивати орфографічну пильність, критичне мислення, прищеплювати бажання досліджувати мовні явища.

Обладнання: картки, зображення для малюнкового диктанту, три літак: червоного, зеленого та жовтого кольорів, карта островів.

Тип уроку: урок формування та вдосконалення вмінь і навичок

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Обіймашки».

— Які найдієвіші ліки у світі?
Обійми! Вам скажуть дорослі і діти.
Обійми вгамують і біль, і образу.
Обійми! Це те, що подіє одразу.

<https://mala.storinka.org/%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9-%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96-%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.html>

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні ми помандруємо країною... Хочете дізнатися якою? Тоді за кодами розшифруйте назву країни.

	а	б	в	г
1	н	и	о	і
2	г	е	л	у
3	с	ш	а	є

Код 1. 1а, 2б, 1а, 3в, 2а, 1в, 2в, 1в, 3б, 2б, 1а, 1г (ненаголошені)

Код 2. 2а, 1в, 2в, 1в, 3а, 1а, 1г (голосні)

— Як ви гадаєте, про які ненаголошені голосні звуки йдеться?
— Назвіть місце їх в алфавіті. (7, 11)

3. Удосконалення умінь і навичок.

Робота зі словом *аеропорт*.

Каліграфічна хвилинка.

— Сьогодні ми почнемо свою мандрівку з ... Хочете дізнатися? Тоді — будьте уважні.
— Це сукупність інженерних споруд, призначених для приймання відправлення та технічного забезпечення повітряного транспорту, а також обслуговування пасажирів і вантажу.
— Які ваші здогадки? А тепер складіть із виділених букв слово.
— Хто був у аеропорті реально чи віртуально? Розкажіть про свої враження.

Збагачуємо словниковий запас.

- Утворіть прикметники до слова *аеропорт*.
Йивон, йиратс, йикилев, йивоксьсйів, йинмуш (новий, старий, великий, шумний).
- Утворіть словосполучення іменника *аеропорт* з дієсловами:

Пролітати, малювати, побачити, уявити.

Завдання на вибір учнів.

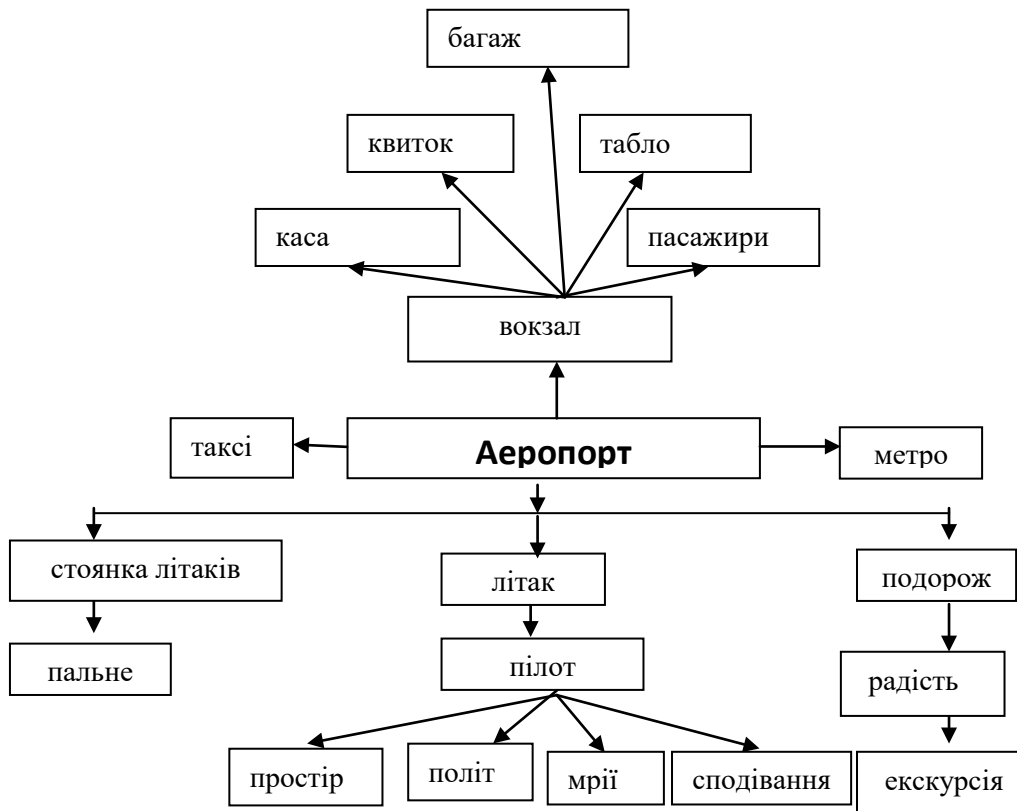
- Складання сенкану.

Орієнтовний сенкан

1. *Іменник.* Аеропорт.
2. *Прикметники.* Великий, приватний.
3. *Дієслова.* Працює, відправляє, приймає.
4. *Враження від предмета.* Щодня аеропорти приймають тисячі людей.
5. *Висновок.* Аеропорт — місце надій та сподівань.

- Складання кластера.

Орієнтовний кластер

Збираємо багаж.

— Діти, у мандрівників завжди є багаж. А раз мандрівка віртуальна, то й наш багаж, як кажуть у народі, за плечима не носити. Що це? *(Знання)*

— Отже, *багаж перший*. Діти, як ви гадаєте, яким чином у країні Ненаголошених звуків е-и з'явився аеропорт? Ваші думки, мої мандрівники. *(У слові аеропорт є ненаголошений голосний)*.

Багаж другий. Чи знаєте ви, як перевірити написання букв, які позначають ненаголошені голосні звуки е-и?

Багаж третій. Як справи з домашнім завданням? Чи всі виконали? Можливо, комусь потрібна допомога? Отже: Прочитайте слова, у яких ви поставили букву, яка позначає ненаголошений голосний е *(великими, спеціальні)*. Прочитайте слова, у яких ви поставили букву, яка позначає ненаголошений голосний и *(системи, природі)*.

Острів зацікавленості.

Після оголошення назви острова вчитель виставляє умовне позначення острова або записує на дошці назву острова так, щоб укінці вийшла карта.

— Запишіть слово, яке є перевіримим для інших слів:

Вишневе, вишенька.

Темнота, темний, темніти.
Димовий, диміти, дим.
Зима, зимонька, зимовий, зимувати.

Острів Друзів. Робота в парах.

— Наш літак з аеропорту вирушає на острів Упевненості. Ми зможемо приземлитися тільки тоді, коли виконаємо завдання:

Вправа «Броунівський рух».

Червона картка

— Виберіть перевірене слово.

к..слиця — ... (*кисло, кисленька*)
в..снянка — ... (*весна, весни*)
ст..жина — ... (*стежка, стежки*)
ч..тати — ... (*читав, читанка*)

Жовта картка

— Уставте відповідну букву, дібравши перевірене слово.

Бл..щати, дж..рельце, кр..чати, гл..бокий, п..ньок

Зелена картка

— Упишіть відповідну букву. За потреби скористайтесь словником або доберіть перевірене слово.

Кр..ниця, оз..ро, дж..рельце, кр..чати, р..балка, вер..сень, гл..бокий, л..стопад.

Острів відпочинку. Фізкультхвилинка.

Острів Задоволення.

— Придумайте жартівливе речення, уживаючи якомога більше слів із ненаголошеними голосними *е-и*.

Острів Упевненості. Малюнковий диктант.

Зернина, рибалка, береза, листки, лисиця, гриби.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Час повертатися додому. Пригадаймо, які острови ми сьогодні відвідали. У кожного з вас є три літачка. Залиште зелений літачок на острові, де ви себе відчували впевнено, жовтий — де ви отримали найбільше задоволення собою. А червоний літачок нехай залишиться там, де вам потрібна була допомога. Можливо, на вашому шляху траплялися острови Незадоволення і Суму? Розкажіть, як ви зуміли покинути їх? Хто вам у цьому допоміг?

2. Домашнє завдання.

— Дослідіть книжку, яку ви читаєте. Випишіть три речення, у яких є слова з ненаголошеними голосними *е-и*.

Урок 19. Розрізнення префіксу і прийменника.

Правильне написання префіксу та прийменника

Мета: ознайомити учнів / учениць з прийменниками, вчити розрізняти префікси і прийменники, правильно їх записувати, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати бажання вивчати українську мову.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Діти, скажіть позитивну фразу собі, яка налаштує вас на якісну роботу. (*Я вірю в себе! Я це зможу! Я роумний / розумна! У мене все вийде!*) Нехай ця віра в себе супроводжує вас не тільки упродовж уроку, а й усього життя.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Правильні й неправильні судження».

- Кожне слово має свою будову.
- Слово може існувати без кореня.
- Корінь — це спільна частина споріднених слів.
- За допомогою суфікса і префікса утворюються нові слова.
- Суфікс стоїть перед коренем.
- Префікс стоїть перед коренем.

Словниковий диктант.

Доказати, переказати, підказати, переказати, показати, розказати.

— У словах визначте корінь і префікс. Як ви визначали префікс? Яка роль префікса у словах?

2. Мотивація навчальної діяльності.

Перегляд ролика.

<https://www.youtube.com/watch?v=2qVb7IFL8m0>

— Як ви гадаєте, яка мовна таємниця заховалася у цих словах? Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 25–27).

Виконання вправи 73.

Дослідження, як розрізняють префікс і прийменник. Порівняння власних висновків із правилом.

Створення асоціативного куща (за вибором учнів).

1.

Виконання вправи 74. Робота в групах.

Вправа «ПОПС-формула».

П — позиція

О — обґрунтування

П — приклад

С — судження.

— Кожна з цих позицій — це відповідне речення: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 75.

Гра «Поясни, чому?».

Утворення та запис шести слів, у яких префікс співзвучний з прийменниками.

Визначення у виділених словах префікса. Списування відредагованого тексту. Підкреслення прийменників, позначення префіксів.

Виконання вправи 76.

Діти читають, а потім списують речення, уставляючи в речення прийменник, який співзвучний з префіксом.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Карка 1

— Спишіть, розкриваючи дужки.

(Під)маленькими яличками

(у)смарагдовій траві

літо виросло суничками —

то по одній, то по дві.

За Ліною Костенко

<https://mala.storinka.org/%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%B1%D1%83%D0%B7%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D1%86%D0%B0%D1%80-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96%D0%B2-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9-%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8.html>

Картка 2

Ворони каркали (у)кронах.

Світило сонце (з)висоти.

Бруньки мовчали (при)воронах,

що завтра хочуть (роз)цвісти!

За Ліною Костенко

<https://mala.storinka.org/%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%B1%D1%83%D0%B7%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D1%86%D0%B0%D1%80-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96%D0%B2-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9-%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8.html>

Гра «Я — префікс. Я — прийменник».

— Наведіть приклади (для кожної групи окремо).

Без, до, при, під, над.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Анкетування.

1. На уроці я працював / працювала :

а) на всю силу, б) інколи в) не працював / не працювала

2. Своєю роботою на уроці я:

а) задоволений / задоволена, б) незадоволений / незадоволена.

4. За урок я:

а) не втомився / не втомилася, б) втомився / утомилася.

6. Матеріал уроку для мене був:

а) зрозумілим, б) не зрозумілим, в) корисним, г) цікавим, г) нудним, д) марним,

е) легким, є) важким.

2. Домашнє завдання.

Вправа 77 (С. 27).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 20. Правопис апострофа після префікса перед коренем

Мета: поглиблювати знання учнів про будову слова, про префікс, вчити писати апостроф після префікса перед коренем, розвивати пізнавальні інтереси, уміння робити висновки, узагальнювати, розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, виховувати старанність, наполегливість.

Обладнання: чисті аркуші паперу, скриньки, картки.

Тип уроку: комбінований

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

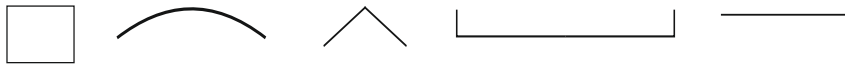
— Діти, кожна людина неповторна і талановита. Але ми не завжди помічаємо таланти. Ось ця вправа нам зараз і допоможе більше дізнатися про таланти наших однокласників та однокласниць.

— Напишіть свій талант на аркуші паперу, складіть аркуш і киньте у скриньку. Добре. А тепер перемішаємо усі аркуші, і будемо почергово діставати усі аркуші. Прочитаємо що в ньому написано. Як ви гадаєте, хто це писав?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Упізнай і розкажи».

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні ми пригадаємо один із розділових знаків.

Я такий же, як знак розділовий,
і відомий шкільній дітворі.
Та в словах української мови
я пишусь не внизу, а вгорі.
Спробуй лиш написати ім'я —
зразу стану потрібним і я. (*Апостроф*)

Дмитро Білоус

<https://mala.storinka.org/%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B0-%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%83%D1%81%D0%B0-%D0%B7%D1%96-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B8-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96%D0%B2-%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5.html>

Словниковий диктант.

Сім'я, м'яч, в'юн, солов'ї, здоров'я, дерев'яний, солом'яний, кам'яний.

— Розберіть слова за будовою. Назвіть орфограму, яка присутня у всіх слова. У якій частині слова ви написали апостроф? Чому ви написали у словах апостроф? Пригадайте правило, коли ми пишемо у словах апостроф.

— Хочете дізнатися про апостроф більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 27–28).

Виконання вправи 78.

Дослідження, у яких випадках потрібно ставити апостроф після префікса перед коренем.

Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 79. Робота в групах.

Утворення та запис слів з апострофом після префікса.

Вправа «ПОПС-формула».

П – позиція

О – обґрунтування

П – приклад

С – судження

Кожна з цих позицій — це відповідне речення: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

Виконання вправи 80.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте Куди діти поїхали на екскурсію?

Уточнююче Я можу помилитися, але, здається, діти були задоволені поїздкою?

Пояснююче Поясніть, по чому ми можемо судити, що дітям сподобалася екскурсія.

Творче Підберіть заголовок до тексту.

Оціночне Як ви гадаєте, чи була дітям корисна поїздка на Хортицю?

Практичне Куди ви хочете помандрувати на канікулах?

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 81.

Виконання завдання на вибір.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух».

Червона картка

— Уставте, де потрібно, апостроф.

Без..мовний, без..язикий, в..їзд, від..їхати, про..їхати, про..їхатися, роз..яснити, по..яснити, по..повзти.

Жовта картка

— Спишіть слова, у яких після префікса потрібно ставити апостроф.

Дерев..яний, про..їхати, ро..їхатися, під..їхати, без..язикий, в'юн, в..їзд, від..їхати, здоров'я, дев'ять, без..мовний, пов..язка.

Зелена картка

— Напишіть якомога більше слів, у яких потрібно написати апостроф після префіксів.

Робота з ребусами.

— Розгадайте ребус, запишіть слово, розберіть його за будовою.

(праліс)

(розмова)

’
ї ЗД

(нід'їзд)

(нів'яблука)

- Що спільного є в будові усіх слів-відгадок?
- Які відгадки відповідають нашій темі уроку? Чому?
- Пригадайте, коли потрібно писати апостроф після префікса?

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Метод «Шість капелюхів де Б'но».

— А тепер попрацюємо з нашими чарівними шапочками.

Біла (колір чистоти). Для чого потрібно знати, коли пишуть апостроф після префікса?

Червона (колір життя, відчуттів). При виконанні якого завдання ви відчували радість, задоволення?

Жовта (колір сонця). Що гарного, на вашу думку сталося на уроці?

Чорна (колір землі, здорового глузду). Над яким завданням вам довелося добре подумати?

Зелена (колір досліджень). Що б ви порадили собі? Що б ви порадили однокласникам?

Синя (колір знань). Де ми знаходимося в процесі обговорення?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 82 (с. 28).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 21. Розрізнення і правильне написання префіксів *пре-*, *при-*

Мета: поглиблювати знання учнів про будову слова, про префікс, вчити розрізняти і правильно писати слова з префіксами *пре-*, *при-*, розвивати пізнавальні інтереси, бажання досліджувати мовні явища, уміння робити висновки, узагальнювати, розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, виховувати бережливе ставлення до рідної мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Сьогодні наш урок я хочу розпочати словами вірша відомого українського поета Максима Рильського, який він написав у далекому 1956 році. Полічіть, скільки років цьому віршу. І у кінці уроку скажіть, чи актуальний цей заклик сьогодні. Отже,

Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=184>

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Гра «Зашифроване слово».

— Щоб розгадати слово, вам потрібно записати номер правильного твердження. Тоді за допомогою коду ви зможете відгадати зашифроване слово.

1. Частина слова, яка стоїть перед коренем, називається префікс.
2. Частина слова, яка стоїть перед суфіксом, називається закінчення.
3. Спільна частина споріднених слів — це корінь.
4. Слово без кореня не може існувати.
5. Суфікс стоїть перед коренем.
6. Щоб визначити закінчення, потрібно змінити слово.

7. Після префіксу з кінцевим м'яким приголосним звуком перед *я*, *ю*, *є*, *ї* ставимо апостроф.

8. Після префіксу з кінцевим твердим приголосним звуком перед *я*, *ю*, *є*, *ї*, які позначають два звуки, ставимо апостроф.

9. За допомогою префіксу можна утворити нові слова.

— Перевірте свої відповіді за допомогою цифр 1, 3, 4, 6, 8, 9. А тепер складіть і прочитайте за допомогою коду слово. (*Префікс*)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
п	-	е	ф	-	і	-	к	с

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Знаю. Хочу дізнатися. Дізнаюсь».

— Як ви гадаєте, чи все ви знаєте про префікс? Тоді скажіть, яка буква пропущена у цих словах?

Пр..чудовий, пр..їхати, пр..йти, пр..повзти, пр..зелений.

З	Х	Д

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 29–30).

Виконання вправи 83.

Дослідження вимови і правопису префіксів *пре-*, *при-*. Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 84. Робота в групах.

Утворення та запис слів з апострофом після префікса.

Вправа «ПОПС-формула»

П — позиція

О — обґрунтування

П — приклад

С — судження

Кожна з цих позицій — це відповідне речення: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

Виконання вправи 85.

Загадка.

В'ється стрічка невеличка
де пісочок, де травичка.
Ви її не зачіпайте,
стороною оминайте. (Змія)

<http://zagadki1.ru/ua/zagadka/vyetsya-strichka-nevelychka.htm>

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про змії?

Вправа «Квест-цікавинка»

Зараз на нашій планеті виявлено та описано понад 3 000 різних видів змії. Ці плазуни заселили практично всі континенти, за винятком Антарктиди. Також змії не живуть в Новій Зеландії, Ірландії та на деяких тихоокеанських і атлантичних островах. Отруйні змії становлять приблизно 25 % від загальної кількості видів.

<https://tut-cikavo.com/pryroda/tvaryny/reptylii/318-tsikavi-fakti-pro-zmij>

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібні планеті Земля змії?	Ні,
ВИСНОВОК		

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 86.

Заміна словосполучень одним словом із префіксом *при-* або *пре-*.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Скажи мені комплімент, уживаючи префікс *пре-*».

Змагання в групах «Слова з префіксом *при-*».

Діти змагаються, яка група напише за вказаний учителем час якомога більше слів із префіксом *при-*. Ініціатива скористатися словником вітається.

III. Заключна частина.

Перегляд відеоролика за посиланням.

<https://www.youtube.com/watch?v=ICzD80zNqpw>

— У якому значенні вжито слово *бур'ян*?

— Як ви гадаєте, чи актуальний цей заклик сьогодні.

— Як ви особисто можете зберегти нашу мову?

Вправа «Знаю. Хочу дізнатися. Дізнаюсь».

— Чи дізналися ви, яку букву *е* чи *и* потрібно писати у словах *пр..чудовий*, *пр..їхати*, *пр..йти*, *пр..повзти*, *пр..зелений*? Поясніть свій вибір.

— Заповніть останню колонку таблиці.

З	Х	Д

Вправа «Мікрофон».

— Розкажіть, яку користь приніс вам урок.

Домашнє завдання.

Виконання вправи 87 (С. 30).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 22. Утворення нових слів з найуживанішими суфіксами зменшення, здрібнілості, пестливості.

Мета: поглиблювати знання учнів про будову слова, уміння визначати суфікс та утворювати нові слова із суфіксом, визначати роль суфікса у слові, розвивати пізнавальні інтереси, бажання досліджувати мовні явища, уміння робити висновки, узагальнювати, розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, виховувати бережливе ставлення до рідної мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, технологічна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Упізнай префікс».

- ✓ Він пишеться перед буквами *к, п, т, х, ф* (с-)
- ✓ Пишуть переважно в дієсловах, що означають наближення, приєднання, частковість дії (при-)
- ✓ Після нього перед буквами *я, ю, є, ї*, які позначають два звуки ми пишемо апостроф (роз-, без-, під, ...)
- ✓ Він завжди закінчується на *з* (роз-, без-)
- ✓ Його пишуть у словах у тому разі, коли його умовно можна замінити словом *дуже* (пре-)

Перевірка домашнього завдання.

Словниковий диктант.

Прекрасний, предобрий, приїхати, прийти, пресмачно, прилізти, прибити, приглушити.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Упізнайте частину слова.

1. Він утворює нові слова.
2. У деяких словах він є, а в деяких його немає.
3. Він стоїть після кореня перед закінченням.

— Хочете перевірити правильність / неправильність своєї відгадки? Тоді для певності розгадайте ребус.

(суфікс)

— Хочете дізнатися більше? Тоді – до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

<https://www.youtube.com/watch?v=GLKLWkHHrFg>

— Увага! Театр одного актора розпочався! І його головний герой — суфікс.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 31–32).

Виконання вправи 88.

Дослідження ролі суфікса.

Виконання вправи 89. Робота в групах. Виконання завдання на вибір.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 90.

— Прочитайте, уставляючи потрібні суфікси із довідки. Спишіть. Позначте суфікси.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Чарівники».

Запишіть у колонку п'ять імен своїх однокласників. Через риску запишіть ці ж імена, вживаючи суфікси.

Гра «Хованка. Знайди, спиши, познач».

— Знайдіть слова із суфіксами, запишіть слова та позначте суфікси.

ПІДКІВКИ

В маленької киці
м'які топтаниці,
гостренькі дряпки —
з підківками лапки...

Володимир Підпалій

<https://mala.storinka.org/%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8F%D1%87%D1%96-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%96%D0%B2-%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2.html>

КОТИК, КОТИК, ЗОЛОТИЙ ЖИВОТИК

Котик, котик,
золотий животик,
а хвостик залізний —
не ходи нам пізно!

Не буди ще з ночі
нам медяні очі,
медом, сонце, ти
очі нам масти.

Будемо ми спати,
а мати співати.
І ти, наш коточку,
задрімай в куточку.

Микола Вінграновський

<https://mala.storinka.org/%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8F%D1%87%D1%96-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%96%D0%B2-%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2.html>

Гра «Підведемо підсумки».

- Яка частина слова називається суфіксом?
- Навіщо потрібний суфікс?
- Представ суфікс на засіданні членів будови слова.

— Як позначається суфікс у словах?

III. Заключна частина.

1. Рефлексійна вправа «Веселка».

На дошці прикріплена веселка, на парті в кожного учня 7 кольорів веселки. Кожен учень має право вибрати кольорову смужечку таку, відповідно як він (вона) працювали на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.

— Як вам працювалося у ролі сценаристів? Чи вдалося наша вистава? Розкажіть про свої враження.

Червона смужка — я не міг / не могла, не хотів / не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів / хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив / робила з допомогою.

Зелена — я це робив / робила, хоча були помилки.

Блакитна — я це робив / зробила, але не відразу.

Синя — я це робив / зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 91 (С. 32).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 23. Розвиток мовлення. Створення коміксу за власним задумом або казки за малюнковим планом

Мета: вчити письмово переказувати текст за планом, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток критичного мислення, зв'язного мовлення, виховання бажання вчитися.

Обладнання: картки, плакати.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перехід уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Мабуть, з рожевого дитинства,
Де кожну ніч у нас все кольорові сни,
Від мами, від бабусі, від колиски,
Живуть із нами все життя казки.

Казки в усьому: в сонечку, у листі,
У квітці, навіть у траві,
Казки в весні, в росинці променистій,
І навіть у тобі, й мені.

Вони ступають з нами перші кроки,
П'ють ранками із трав росу.
І світи у них безмежні і широкі,
Ти лиш побач, побач у них красу.

Світлана Ходій

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що таке казка?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні на уроці ми спробуємо себе в ролі... хочете дізнатися, у якій ролі ми себе спробуємо? Тоді за допомогою ребусів дізнайтеся, у якій ролі ми сьогодні побуваємо: розгадайте ребус.

(казкарів)

(та)

(казкарок)

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Бесіда про казкарів.

— Як ви гадаєте, чи є казкарі, які склали такі казки, що їх знають ваші бабусі та дідусі, татусі та матусі, а тепер знаєте і ви. Назвіть їх прізвища.

— Що ви знаєте про цих людей?

Вправа «Квест-цікавинка».

Твори письменників-казкарів братів Грім і Шарля Перро не просто розійшлися мільйонними тиражами і перекладені десятками інших мов. Вони стали улюбленими казками для безлічі дітей і підлітків у всьому світі і продовжують приваблювати молоді покоління загадковим, неймовірним і непередбачуваним світом Казки і Фантазії.

Крім любові до дітей і багатобічних талантів, якими обдаровані великі казкарі, їх поєднує ще одна риса— людяність, що дозволила їм, всупереч у сім особистим, соціальним та історичним випробуванням і трагедіям, залишатися не тільки неповторними Творцями, але й справжніми Людьми.

Тож знайомимося.

Брати Грім

Творці улюблених в усьому світі казок «Білосніжка», «Бременські музиканти» і «Попелюшка» — брати Якоб та Вільгельм Грім (1785–1863; 1786–1859) — були видатними вченими-мовознавцями, які взяли за перший етимологічний словник німецької мови. Все своє життя брати Грім збирали та досліджували німецьку народну творчість. Обробки народних казок, зроблені вченими, прославили їхні імена та познайомили увесь світ з німецькою народною культурою.

Шарль Перро

Шарль Перро (1628–1703), автор циклу «Казки Матінки Гуски» (1697) публікував обробки народних казок, які отримали зовсім інший вигляд завдяки його таланту і художньому смаку. Однак казкар був ще поетом, головним ідеологом і прихильником теорії прогресу мистецтва, науки і ремесел, який створив величезні програмні твори, де він сформулював і обґрунтував свою теоретичну позицію.

<https://www.arskerylos.art/uk/vidatni-kazkari-hto-voni-naspravdi.html>

Робота з підручником (С. 32–33).

Виконання вправи 92.

Робота з ребусами (*осінні пахощі*).

Виконання вправи 93.

Учні читають оповідання Людмили Федорової «Осінні пахощі». Міркують, чи подобається дітям осінь?

— Діти, чи знаєте ви, що всі казки — з нашої чарівної української мови. Вони живуть у нашому класі. Спробуймо їх знайти, придумати, записати! А, можливо, ще й створити комікс.

Робота з тлумачним словником.

— Комікс — серія малюнків, що оповідає історію чи ситуацію (переважно з підписаними репліками персонажів); мальована історія.

<http://sum.in.ua/f/komiks>

Виконання завдання на вибір.

III. Заключна частина.

Вправа «Комплімент уроку». Вправа «Комплімент мені».

Урок 24. Підсумковий урок за темою «Будова слова»

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ, збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Хто хоче погратися?

(Гра «Найрозумніші»)

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Робота з підручником (С. 33)

Виконання вправи 94.

— Як ви гадаєте, тлумачення якого слова я вам зараз прочитаю?

* Міський рейковий електричний транспорт, що рухається завдяки мотору, який живиться від підвісної електромережі.

— А ось це тлумачення якого слова?

* Вагон цього транспорту, що складається з одного або кількох вагонів.

— Виявляється, відгадка — це багатозначне слово. Розгадайте ребус — ви переконаєтеся у правильності / неправильності своїх міркувань.

— Зіскануте QR-код і перегляньте відеорекламу. За яку особливість ви подякуєте конструкторам саме цих тролейбусів? Чому?

— Як ви гадаєте, що означає словосполучення «вандалостійке покриття»?

Каліграфічна хвилинка.

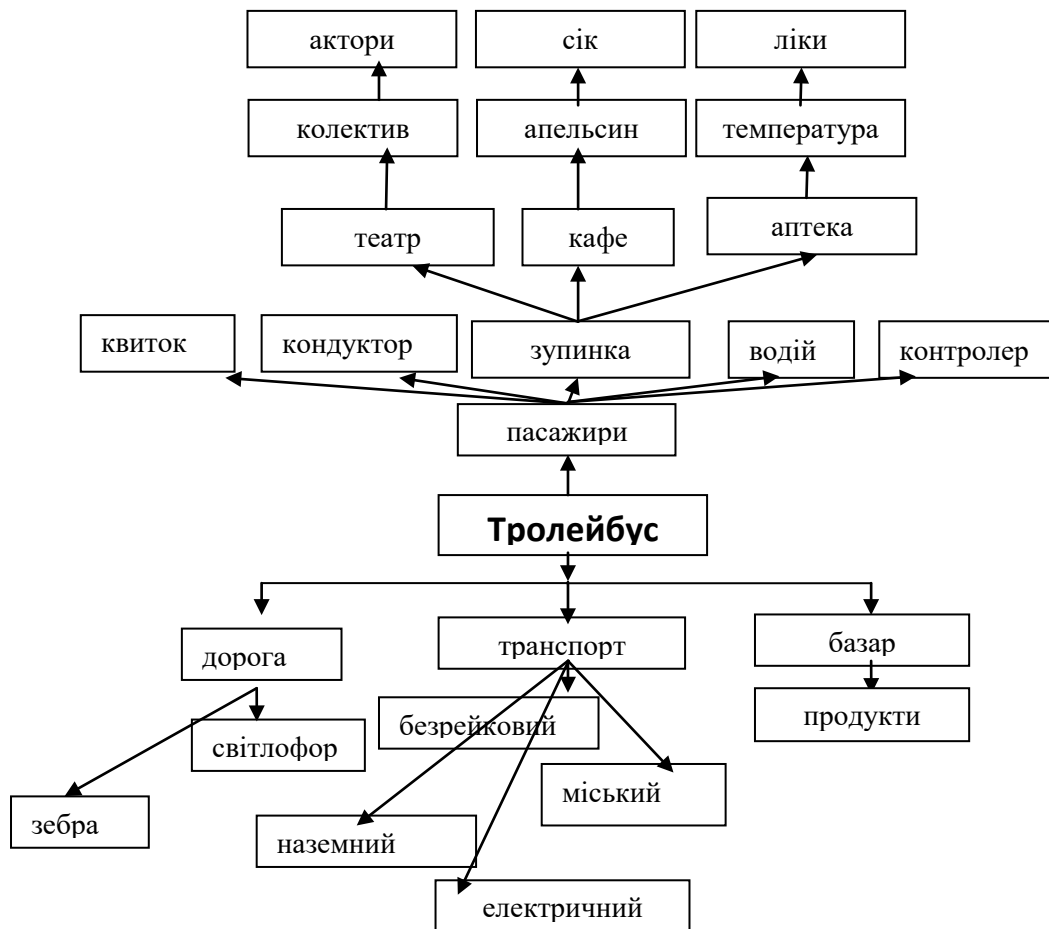
Завдання за вибором учнів.

Вправа «Сенкан». Орієнтовний сенкан.

1. *Іменник.* Тролейбус.
2. *Прикметники.* Новий, сучасний.
3. *Дієслова.* Їде, перевозить, курсує.
4. *Враження від предмета.* Безрейковий міський наземний електротранспорт.
5. *Висновок.* Тролейбус рухається завдяки електриці.

Вправа «Кластер». Орієнтовний кластер.

Прописування слова *тролейбус*.

— Від слова-відгадки утворіть за допомогою суфіксів *-н-*, *-ник-* нові слова. Запишіть їх та розберіть за будовою.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 95.

— Прочитайте вірші про транспорт. Поясніть орфограми. Спишіть вірші, розкриваючи дужки.

Робота в групах.

Змагання: хто запише більше слів, які відповідають схемам.

— Утворіть нові слова від поданих та запиши до відповідного рядка.

Ліс, сад, дуб, береза, земля.

_____ , _____ , _____ .

Вправа «Фішбоун».

Верхня кістка — корінь, нижня — позначення.

Верхня кістка — префікс, нижня — позначення.

Верхня кістка — суфікс, нижня — позначення.

Верхня кістка — закінчення, нижня — позначення.

Хвіст — орфограми.

Діти, розказуючи про частини слова, усно кажіть, як визначити цю частину слова.

III. Заключна частина.

Укінці уроку учні висловлюються з трьох позицій:

Діти згадують три факти, які були цікавими на уроці.

Діти згадують два факти, які здалися нецікавими.

Діти згадують один факт, який хотілося б вивчити більш детально.

Урок 26. Повторення знань про іменник

Мета: повторити і узагальнити вивчений матеріал з теми, розвивати спостережливість, критичне мислення; виховувати любов до Батьківщини, бажання дізнаватися нове.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська та історична

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Сьогодні я хочу розпочати урок віршем Ліни Костенко

УСЕ МОЄ, ВСЕ ЗВЕТЬСЯ УКРАЇНА

Буває, часом спігну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, —
оці степи, це небо, ці ліси,
усе так гарно, чисто, незрадливо,
усе як є — дорога, явори,
усе моє, все зветься — Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
що хоч спинись і з Богом говори.

Ліна Костенко

<https://www.amazingukraine.pro/culture/10-virshiv-pro-ukrayinu-yaki-rozchulyat-vas-do-sliz/>

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Україна — це чарівна природа, неповторна культура, це все те, що навколо нас. Україна – це та земля, де ви народилися, де завжди на вас чекатиме батьківська домівка, зігріта теплим родинним затишком, добротою ласкою. Це Батьківщина, найкраща і найрідніша.

<https://www.amazingukraine.pro/culture/10-virshiv-pro-ukrayinu-yaki-rozchulyat-vas-do-sliz/>

Вправа «Сторітелінг».

Уявіть себе відомими українськими фотографами. Ви розповідаєте іноземцям про красу і неповторність природи України. Як ви гадаєте, які світлини ви показали б іноземцям? Але пам'ятайте, що кожна світлину ви називаєте одним словом. Готові? Тоді — слухаємо.

Як ви гадаєте, яка частина мови допомогла нам швидко, коротко назвати зображене на світлинах?

Перевірте свої здогадки, розгадавши ребус.

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&slovo=%B2%CC%C5%CD%CD%C8%CA&skip=1&mode=1

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи.

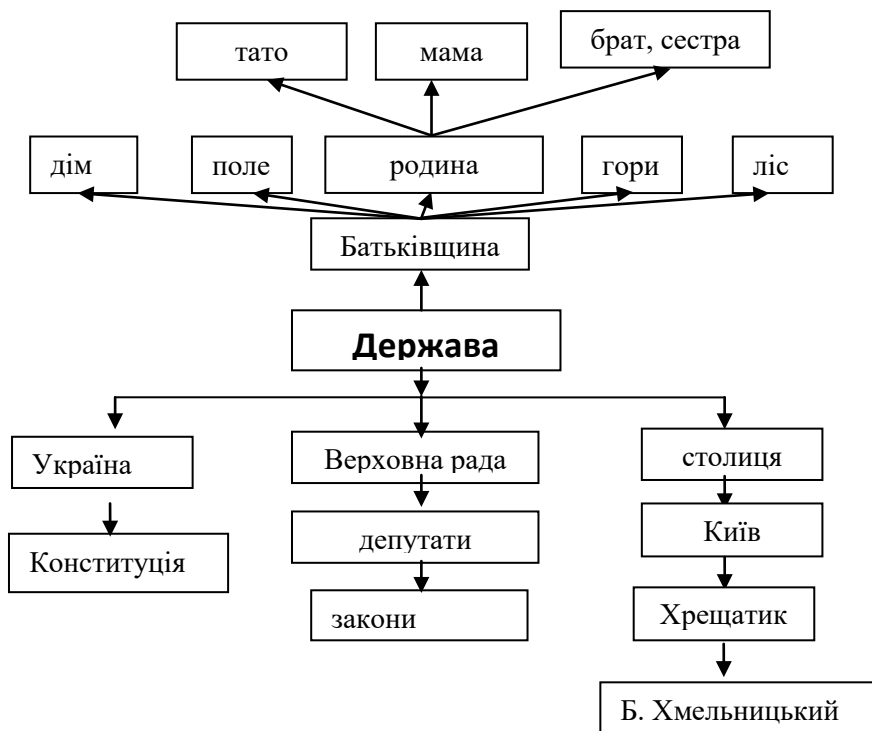
Робота з підручником (с. 34–35).

Виконання вправи 96.

Відгадування квесту, робота з етимологічним словником.

1) Робота із словом *держава*. Робота за вибором учнів:

- Складання сенкану. *Орієнтовний сенкан*
 1. *Іменник*. Держава.
 2. *Прикметники*. Велика, розвинута.
 3. *Дієслова*. Захищає, оберігає, піклується.
 4. *Враження від предмета*. Я пишаюся своєю державою.
 5. *Висновок*. Україна — незалежна держава.
- Складання кластера. *Орієнтовний кластер*

Каліграфічна хвилинка.

Записування слова *держава* та споріднених до нього слів. Складання та запис речення із словом *держава*.

Виконання вправи 97.

Складання кластера «Іменник» на основі поданого правила.

Виконання вправи 98.

Вправа «Взаємні питання».

Діти об'єднуються в групи. Кожна група складає питання по тексту питання та ставить його іншій групі. Виграє та група, яка поставить більше запитань та правильно відповість на запропоновані питання. Для полегшення складання питань учитель може запропонувати картку із словами: Де? Коли? Чому? Для чого? Як?

**Стислий переказ тексту учнями.
Фізкультхвилинка.
Робота на картках.**

1. Випишіть іменники.

УКРАЇНО!

Дужче і дужче кругом
Пісня гримить солов'я.
Гори мовчать над Дніпром
Це — Україна моя.
В небі шумлять літаки,
Коні залізні — в полях.
Гордим розливом ріки
Цвіт весняний по садах.
Світлі ідуть матері,
Зір їх красою сія.
Сонце і пісня вгорі,
Це — Україна моя.

Володимир Сосюра

<https://www.amazingukraine.pro/culture/10-virshiv-pro-ukrayinu-yaki-rozchulyat-vas-do-sliz/>

2. За планом розкажіть про один з іменників:

План

1. На яке питання відповідає це слово?
2. Це назва істоти чи неістоти?
3. Цей іменник має власну чи загальну назву?
4. Яке число цього іменника?
5. Якщо є, укажи рід.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «На вершині успіху».

Діти розказують при виконанні якого завдання вони відчували радість від успіху.

2. Домашнє завдання.

Вправа 99 (С. 35).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Урок 27. Конкретні та абстрактні іменники

Мета: поглибити знання учнів про іменники, ознайомити дітей з конкретними та абстрактними іменниками, вчити розрізняти конкретні та абстрактні іменники, розвивати критичне мислення, виховувати доброзичливе ставлення, повагу одні до одних.

Обладнання: скринька із питаннями, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Вправа «Сюрприз».

Діти по черзі витягують аркуш паперу із питаннями або завданнями.

- Усміхніться.
- Що називає іменник?
- Продовж речення: *Іменники можуть бути назвами істот та ...*
- Наведи приклади іменників — назв істот.
- Скажи комплімент однокласникам.
- Наведи приклади іменників — назв неістот.
- Продовж речення: *Іменники можуть бути загальними і ...*
- Який рід мають іменники?
- Побажай удачі однокласникам та однокласникам.

2) Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Сторітелінг».

Якось у країні Іменників засумували слова радість, успіх, мудрість, перемога, знання.

Мабуть ми зовсім не іменники. Мабуть, нас ще маленькими підкинули у цю красиву країну. Але, на жаль, ми зовсім не іменники. Он подивіться, слово *Сонце*. Усі щодня бачать його на небі. Навіть вчені його досліджують. А трава! Зелена, шовковиста. Ось ростуть дерева. Їх можна обійняти. До неї можна доторкнутися, понюхати. Парту ... (*діти продовжують*). Зошит ... (*діти продовжують*). Ручку ... (*діти продовжують*). Птахи можна намалювати. Школу можна сфотографувати. А ми... А нас... І знову іменники розплакалися.

Мабуть, слова *радість, успіх, мудрість, перемога, знання* плакали б ще й досі, але... Але про їх сум у наш клас принесла звісточку сорока на своєму хвості. А ми, як справжні мовознавці, розрадімо ці слова. Але для цього...

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Пригадайте алфавіт і розшифруйте тему нашого уроку.

Код 1. 15, 19, 18, 15, 21, 7, 23, 18, 12 (*конкретні*)

Код 2. 23, 1 (*та*)

Код 3. 1, 2, 22, 23, 21, 1, 15, 23, 18, 12 (*абстрактні*)

Код 4. 12, 17, 7, 18, 18, 11, 15, 11 (*іменники*)

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 35–37).

Виконання вправи 100.

Дослідження іменників. Порівняння власних висновків із правилами.

— Діти, то що повинні зрозуміти слова *радість, успіх, мудрість, перемога, знання*. Наведіть ще раз їм аргументи, які переконають слова у безпідставності їх тривоги.

— Яке ще правило повинні запам'ятати не тільки абстрактні іменники, а й ми з вами? (Ніколи не впадати у відчай. Коли щось не знаєте, потрібно завжди дізнатися.)

Виконання вправи 101.

— Сподіваюся, слова *радість, успіх, мудрість, перемога, знання* не тільки заспокоїлися, зраділи, що вони теж іменники. Але й зрозуміли — невирішених питань не існує!

Читання вірша Вікторії Остапчук. Визначення головної думки, висловлення міркувань щодо головної думки вірша. Виписування абстрактних іменників.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 102. Завдання на вибір. Робота в парі. Взаємоперевірка.

Вправа «Попс-формула».

П (позиція) — Я вважаю, що ...

О (обґрунтування) — Тому що ...

П (приклад) — Я можу довести це на прикладі ...

С (судження) — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

Виконання вправи 103. Робота в групах.

Порівняння абстрактних та конкретних іменників.

— Заповніть кіл Ейлера – Вена.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Я конкретний чи абстрактний?».

1 = д

(думка)

„

’

(зірка)

Розподільчий диктант.

Конкретні

Абстрактні

Хлопець, канікули, вітання, дівчина, щирість, ведмідь, сон, тиша, прощання, їжак, парасолька, лялька.

Гра «Найкращий мовознавець». Робота в групах.

Діти за визначений вчителем час добирають і записують якомога більше: конкретних іменників, абстрактних іменників.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Похвалю себе».

Над якими завданнями ви працювали із найбільшим задоволенням?

Що вас найбільше зацікавило сьогодні на уроці?

З ким вам найбільше сподобалося працювати на уроці?

Якби можна було б повторити ще раз цей урок, що б ви змінили?

2. Домашнє завдання.

Вправа 104 (С. 37).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Урок 28. Визначення роду та числа іменників

Мета: повторити і узагальнити знання дітей про рід іменників, удосконалювати уміння розрізняти іменники за родами, змінювати за числами; розвивати зв'язне мовлення; виховувати бережливе ставлення до природи.

Обладнання: чисті аркуші паперу, картки.

Тип уроку: комбінований

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Знайомство».

— Увага! Увага! Зараз усі ми знаходимося у детективному агентстві «Хто шукає, той знаходить!». Будьмо знайомі. Мене звати ... Я керівник агентства. А тепер представтеся ви, мої вірні і надійні помічники і помічниці.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Повторення про абстрактні та конкретні іменники.

— Дорогі мої помічники! Сьогодні за допомогою у наше агентство звернувся пан Іменник. У нього, виявляється, усі документи виявилися пошкодженими. Перед нами завдання: потрібно розподілити слова на дві групи (учитель зачитує слова диктанту). Як ви гадаєте, на які дві групи можна розподілити ці слова? Отже, до роботи!

Диктант.

Тривога, внесок, черешня, пиріг, вдячність, вокзал, асфальт, милосердя, апетит, космонавт, кишеня, впевненість.

— Ваші припущення, мої помічники? (*абстрактні та конкретні іменники*)

— Доведіть свою думку.

Вправа «ПОПС-формула»

П — позиція, **О** — обґрунтування, **П** — приклад, **С** — судження. Кожна з цих позицій — це відповідне речення: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

Записування слів у дві колонки.

Перевірка домашнього завдання.

— Саме прийшов час пригадати про стосунки у нашому агентстві. Прочитайте правила дружби. Які абстрактні іменники ви підкреслили?

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Наше агентство «Хто шукає, той знаходить!» продовжує роботу.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 37–38).

Виконання вправи 105.

— Пригадайте алфавіт. Розшифруйте слова. Складіть речення. Пригадайте, як визначають рід іменників.

Виконання вправи 106.

— Пригадайте, що всі назви дитинчат тварин середнього роду.

Робота в групах. Взаємоперевірка.

— За три хвилини запишіть якомога більше іменників одного роду.

Робота з ребусом.

— Сьогодні пан Іменник хоче не тільки, щоб ми розкрили його мовні таємниці. Він просить нас дослідити ще одне його володіння.

Виконання вправи 107.

Загадка.

Гострі зуби, сильні лапи
дуже схожий на собаку,
і полює дуже ловко.
Що? Впізнали, друзі, ...? (Вовка)

<https://kazochka70.jimdofree.com/%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9/%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0/>

Перегляд фрагменту ролика за посиланням.

<https://www.youtube.com/watch?v=r9atbOHMefY>

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про вовків?

Читання тексту вправи з позначками («система поміч»). Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, а й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав / знала;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав / не знала;

«?» — я хочу про це дізнатися більше.

— Що нового ви дізналися з тексту? Не забудьте витерти позначки ☺

Виконання завдань підручника.

— Поясніть орфограми в тексті. Спишіть перший або другий абзац, розкриваючи дужки. Над іменниками скорочено надпишіть рід.

Виконання вправи 108.

— Прочитайте. Яких ви знаєте тварин, які занесені до Червоної книги? Поміркуйте із сусідом / сусідкою по парті, що потрібно зробити, щоб кількість тварин збільшилася. Знайдіть в тексті іменники. Визначте їх число. За якими ознаками це можна зробити? Виконайте завдання на вибір.

Стіна слів: Червона книга, горностаї, дрохви, тушканчики, зубри, рисі, корсаки, пугачі, тетеруки.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота із загадками. Картки за вибором.

Рід іменників

Картка 1

Чоловічий	Жіночий	Середній

Картка 2

Однина	Множина

1. Хто повільно так повзе — на собі свій дім везе? (*Равлик*)
2. У кого кам'яна сорочка? (*Черепаха*)
3. Червона спинка, чорні краплинки. (*Сонечко*)
4. Хоч бджолі вона сестриця, та медок збирає ліниться. (*Оса*)

— Залишилися пусті віконечка? Тоді упишіть іменники, що є назвами тварин.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— От і закінчилося розслідування в нашому агентстві. Як ви гадаєте, чи задоволений пан Іменник нашим розслідуванням? Чим саме?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 109 (С. 38).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 29. Ознайомлення із відмінками іменника (назви відмінків, відмінкові питання)

Мета: ознайомити учнів з поняттями *відмінки іменників, відмінювання іменників*, назвами відмінків, їх відмінковими питаннями; розвиток мовлення, критичного мислення; виховання бажання дізнаватися нове.

Обладнання: паперова долонька, питання, які записані на паперових смужках, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Гра «Долонька».

— У кожної дитини є паперова долонька. На кожному пальчику діти пишуть побажання чи поради собі. За потреби скористайтеся довідкою

Довідка. Я вірю в себе. У мене все вийде. Я зможу. Треба подумати. Заспокойся. Я можу попросити про допомогу.

— Діти, у разі виникнення певних труднощів, прочитайте побажання чи пораду, які ви писали собі.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань

Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Аукціон».

— Діти виймають записки із питаннями у будь-якому порядку. Потім із виділених букв складають слово «таємниця».

1. Як називається частина мови, яка називає предмети?
 2. На які питання відповідає іменник?
 3. Які ознаки конкретних іменників?
 4. Які ознаки абстрактних іменників?
 5. Назвіть п'ять конкретних іменників.
 6. Назвіть п'ять абстрактних іменників.
 7. Як визначити, якого роду іменник *ййце*?
 8. Які закінчення мають іменники в однині?
 9. Які закінчення мають іменники в множині?
- Хочете дізнатися ще одну таємницю іменника? Тоді — до роботи.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Пригадайте алфавіт і за його допомогою розшифруйте тему нашого уроку.

Код 1. 3, 12, 6, 17, 12, 18, 15, 11 (*відмінки*)

Код 2. 12, 17, 7, 18, 18, 11, 15, 12, 3 (*іменників*)

— Ви зрозуміли, про що буде йти мова? Ні? Тоді цей урок саме для вас!

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 38–40).

Виконання вправи 110.

Як купатися ідеш
І мене також береш.

Я гладеньке й запашне,
 Ти намилюєш мене.
 Всі мікроби змило
 Я — корисне ... *(мило)*

<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-gigiyenu/>

— Прочитайте текст. Поміркуйте, чи корисним був винахід мила. Обґрунтуйте свою думку.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи корисним був винахід мила?	Ні,
ВИСНОВОК		

Вправа «Квест-цікавинка».

— Миття рук з милом — одна з найпростіших, але дуже корисних звичок. Така дрібниця, як миття рук з милом, може вберегти людину від багатьох небезпечних інфекційних (в тому числі і від коронавірусу) та паразитарних хвороб. Доведено, що лише завдяки цій процедурі можна було б попередити третину випадків кишкових інфекцій та значно зменшити ризики захворіти на респіраторні вірусні інфекції.

https://sukachivskenvo.at.ua/news/distancijne_3_klas_ukrajinska/2020-04-15-188

Дослідження, коли змінюється закінчення у слові *мило*. Порівняння власних висновків із правилом. Заучування фрази.

Виконання вправи 111.

— Читання вірша Оксани Дзьоби. Діти висловлюють міркування щодо мети написання вірша і для кого написаний вірш.

Виконання вправи 112.

1. Коли миюсь, чи вмиваюсь,
 Потім ним я витираюсь.
 Витирати сухо звик
 Мій м'якесенький ... *(Рушник)*

<http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/pro-rushnyk/>

2. Будуть зубки здоровенькі —
 Я почищу їх гарненько.
 Візьму в руки зубну щітку,
 Густу і пухнасту.
 Що крім цього треба дітки?
 Ще й і зубну ... *(пасту)*.

<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-gigiyenu/>

Його не вичерпать нікому,
 І не засипати піском,
 На ньому не зробити стежку,
 Щоб іти пішком.
 Воно безкрає, синє,
 А хвилі все біжуть,
 І кораблі красиві,
 По водній гладі йдуть. *(море)*

<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-more-ukrayinskoyu-movoyu/>

Фізкультхвилинка.

Вправа «Карусель».

Діти утворюють два кола. Учасники внутрішнього кола називають відмінки іменників, а зовнішнього — питання до нього. Пройшовши усе коло, учасники зовнішнього і внутрішнього кола міняються місцями.

Примітка. Учні можуть користуватися підручниками.

Виконання вправи 113.

1. Тільки лялечка проснеться —
Враз у шати одягнеться.
Погляду не відірвати —
Здатний всіх зачарувати! (*Метелик*)
2. Що сходить без насіння? (*Сонце*)

<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-sonse/>

Учні читають завдання вправи, уставляючи за зразком відповідний відмінок.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— Яку таємницю ви сьогодні відкрили, мої юні мовознавці? Що цікавого дізналися сьогодні на уроці?

— Яким побажанням собі ви сьогодні скористалися?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 114 (С. 40).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 30. Урок розвитку зв'язного мовлення.

Створення книжечки «Золоті правила нашого класу»

Мета: вчити колективно створювати книжечку, розуміти актуальність проблеми, важливість даного питання, розвиток мовлення, критичного мислення, виховання відповідальності при виконанні колективної роботи, виховувати відповідальність.

Обладнання: картки, смужки паперу на кожного учня, аркуші, фломастери.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

Тема проєкту: ЗОЛОТІ ПРАВИЛА НАШОГО КЛАСУ

Наш задум. Для чого це потрібно?

Визначити роль дисципліни у житті нашого класу.

Дидактична характеристика проєкту:

Тип проєкту:

- за предметною галуззю — міжпредметний;
- за тривалістю — середньої тривалості;
- за характером контактів — вчитель, учні 4 класу
- за основною діяльністю — дослідницько-пошуковий;
- за характером координації — з безпосередньою координацією;
- за формою проведення — самостійна дослідницька робота дітей, анкетування з наступною презентацією матеріалів проєкту;
- за кількістю учасників — груповий.

Об'єкт пізнання: дисципліна.

Навчальні цілі та очікувані результати: вивчити правопис та дослідити значення слова *дисципліна*, дослідити потрібність / непотрібність дотримання її в класі, розвивати уміння виконувати спільну роботу, співпереживати за кінцевий результат, поважати думку інших, підсумовувати результати зробленої роботи.

Спосіб вирішення проблеми: дослідницька робота, створення книжечки, дотримання спільно визначених правил, анкетування.

Освітній продукт: урок, книжечка «Золоті правила нашого класу».

План виконання проєкту

1. Мотивація значущості проєктної діяльності з даної теми.

Виконання завдання 1 вправи 115 (С. 41).

2. Формулювання завдань, які вирішуватимуться.

- 1) тлумачення слова *дисципліна*
- 2) створення асоціативного куща, кластера
- 3) створення книжечки «Золоті правила нашого класу»

3. Визначення джерел потрібної інформації.

Тлумачний словник.

4. Об'єднання у творчі групи. Розподіл обов'язків між учасниками.

5. Вивчення та аналіз зібраної інформації.

Робота з підручником (С. 41–42).

Виконання вправи 115.

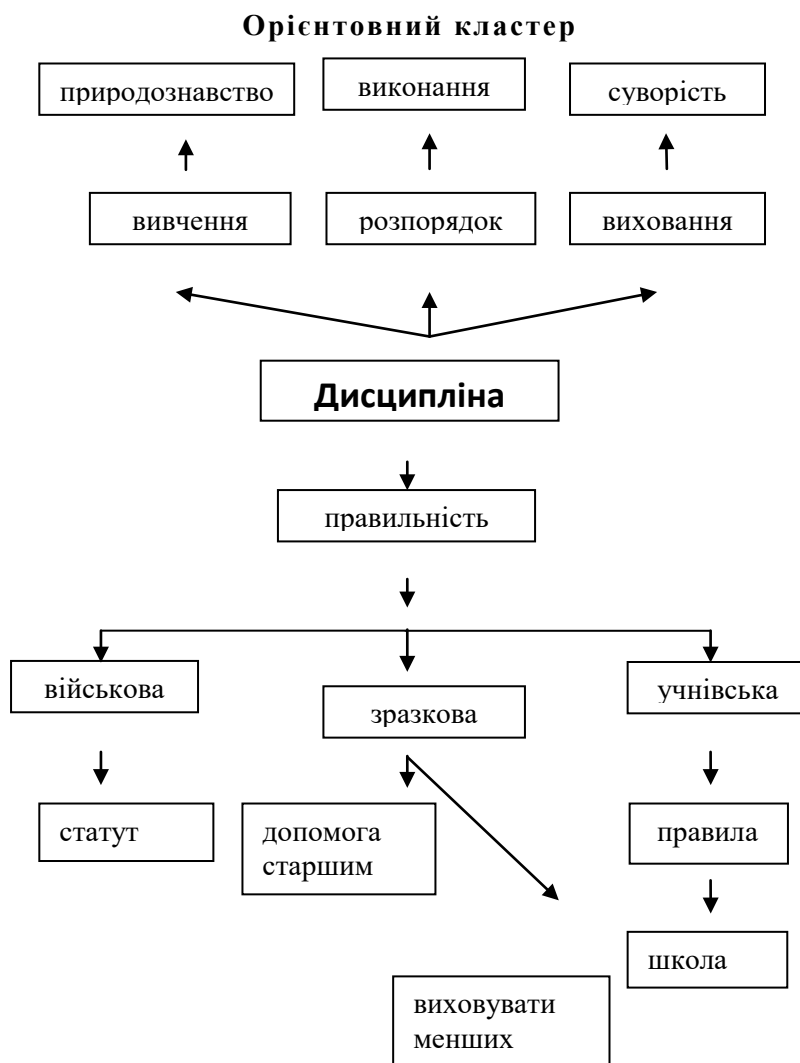
Виконання завдань 2, 3.

Знаходження в тлумачному словнику значення слова-відгадки. Перевірка правопису слова на форзаці підручника. Віднесення слова *дисципліна* до багатозначних слів.

Виконання завдання на вибір.

Складання асоціативного куща «Дисципліна — предмет».

Складання кластера «Дисципліна — порядок».

6. Визначення деталей, які можливо проілюструвати у колективній роботі.

Виконання вправи 116.

Складання і записування десяти правил, які потрібно виконувати учням і ученицям для того, щоб у класі всім було комфортно.

Виконання вправи 117.

Вибір серед правил трьох, які найбільш доречні. Записування їх на окремих смужках паперу.

Перечитування правил та знаходження однакових. Обговорення цих правил.

Виокремлення лише тих правил, з якими згодні всі учні класу.

7. Оформлення колективної роботи.

Виконання вправи 118.

Розподіл обов'язків між членами групи. Створення книжечки з назвою «Золоті правила нашого класу».

Виконання вправи 119.

Протягом місяця учні дотримуються правил, колективно створеної книжечки «Золотих правил класу».

Через місяць за алгоритмом, поданим у підручнику, діти проводять анкетування і роблять висновок: чи потрібні їм «Золоті правила класу».

8. Підсумок проєкту.

Вправа «Продовж речення».

— Під час виконання проєкту:

Я дізнався / дізналася, що ...

Я зрозумів / зрозуміла, що ...

Найбільше мені сподобалося / не сподобалося ...

Мені було найважче / найлегше ...

Я раніше не розумів / розуміла важливості ...

Я зробив / зробила для себе відкриття ...

Урок 31. Змінювання іменників за числами і відмінками

Мета: ознайомити із змінюванням іменників за числами і відмінками, вчити відмінювати іменники за зразком, записувати форми іменників за указаним числом і відмінком, удосконалювати навички користування словником відмінювання онлайн, розвивати мовлення учнів, критичне мислення, вміння аналізувати, зіставляти; виховувати бажання дізнаватися нове про дивовижну природу України.

Обладнання: саморобна гра «Знайди пару», картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Діти, який сьогодні чудовий день! Як ви гадаєте, чому? Хочете, щоб він став ще кращим? Тоді почніть наш урок з цікавої гри. Нехай кожний / кожна з вас скаже гарне слово, яке починається такою буквою, як ваше ім'я.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Гра «Найточніша відповідь»

Чому іменники мають різні закінчення?

Скільки відмінків мають іменники?

Назвіть відмінки іменників.

Чи до всі іменники мають питання?

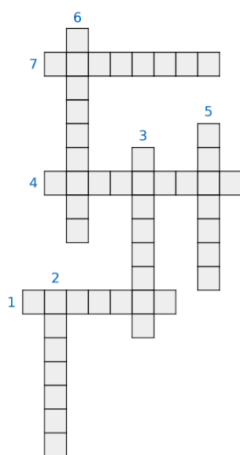
Чим особливий кличний відмінок?

2) Гра «Знайди пару»

Діти за визначений учителем час граються у гру, виготовлену вдома.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Кросворд.

- кого? чого?
- ким? чим?
- на кому? на чому?
- кого? що?
- без питань
- кому? чому?
- хто? що?

<https://childdevelop.com.ua/html/temp/348145/CR17CC49EB8.pdf>

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

Код 1. 3, 12, 6, 17, 12, 18, 15, 11 (відмінки)

Код 2. 12, 17, 7, 18, 18, 11, 15, 12, 3 (іменників)

— Ви зрозуміли, про що буде йти мова? Ні? Тоді цей урок — саме для вас!

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 42–43). Виконання вправи 120.

Робота з таблицею.

Виконання вправи 121.

Відгадування загадок. Змінювання слів-відгадок за числами і відмінками. Сканування QR-коду з метою перевірки правильності / неправильності відмінювання слів за допомогою онлайн-словника.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 122.

На зелені листочки
одягли білі віночки.
Усміхаючись весні,
зацвітають ... (яблуні).

[a href="https://mamabook.com.ua">mamabook.com.ua</a](https://mamabook.com.ua)

Читання тексту, змінюючи іменники, що в дужках, за відповідними числами та відмінками
Сканування QR-коду та перегляд відео про диво-яблуню.
Списування речень, у яких діти змінили слова.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух». Робота в парах.

— Спишіть. У дужках після кожного іменника укажіть число та відмінок іменника.

Картка 1

Ой, летіли три (хто?) ворони
всі підряд,
побачили (на чому?) на ставочку
(кого?) жабенят.

Катерина Перелісна

<https://mala.storinka.org/%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96%D0%B2.html>

Картка 2

— Спишіть, поставивши іменники у відповідну форму. У дужках після кожного зміненого іменника укажіть число та відмінок іменників.

Посадили (що?) (береза). На (чому?) (береза) листочки. Під (чим?) (береза) підберезник.

Картка 3

— Спишіть, змінюючи іменники. У дужках укажіть число і відмінок.

МИ ПІДЕМО ДО ЛІСУ

Ми підемо до (чого?) до ... (ліс),
де світяться (чим?) ... (пеньками).
Де ходять хитрі (хто?) ... (лісів)
і шастають (хто?) ... (вовків).

Леонід Талалай

<https://mala.storinka.org/%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BB%D1%96%D1%81.html>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Метод «Капелюшки де Боно».

Біла (*колір чистоти*).

Що мені відомо про відмінки іменники?

Червона (*колір життя, відчуттів*).

Який відмінок мені запам'ятався найбільше?

Чорна (*колір землі, здорового глузду*).

Яку корисну інформацію ви отримали сьогодні?

Зелена (*колір досліджень*).

— При виконанні яких завдань ви відчували радість? При виконанні яких завдань вам потрібна була допомога?

Синя (*колір знань*).

— Для чого потрібні мені знання, одержані сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 123.

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 31. Змінювання іменників за числами і відмінками

Мета: ознайомити із змінюванням іменників за числами і відмінками, вчити відмінювати іменники за зразком, записувати форми іменників за указаним числом і відмінком, удосконалювати навички користування словником відмінювання онлайн, розвивати мовлення учнів, критичне мислення, вміння аналізувати, зіставляти; виховувати бажання дізнаватися нове про дивовижну природу України.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь, навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Ну, прокидайтеся, діти:
Ранок — до книжки пора!
Сонечко встигло залити
Все посереду двора!
Швидше вдягайтесь до школи!
Кращі прогаєте дні, —
пізно вертати, — ніколи
їх не завернете, ні!

Павло Грабовський

<https://mala.storinka.org>

— Які дні називає найкращими Павло Грабовський? (*ті, коли можна вчитися*)

II. Основна частина.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Плутанка».

знати. навчати, того все хто Добре хоче
(*Добре того навчати, хто хоче все знати.*)

Висловлення міркувань щодо правильності / неправильності висловленого твердження у прислів'ї.

Каліграфічний запис прислів'я у зошитах.

— Які ще прислів'я знаєте про користь навчання?

(*Здобудеш освіту — побачиш більше світу. Книга вчить, як на світі жити. Мудрий ніхто не вродився, а навчився. Наука в ліс не веде, а з лісу виводить. Наука не веде до бука. Не кажи — не вмію, а кажи — навчусь!*)

http://kazkar.info/ua/prisl_v_ya_pro_navchannya/

2. Оголошення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на засвоєння вивченого матеріалу.

Вправа «Карусель».

Учні внутрішнього кола називають відмінок, а зовнішнього – питання до відмінків. Через певний час учні внутрішнього і зовнішнього кола обмінюються місцями.

Відмінковий диктант.

Учитель називає по два питання до кожного до відмінка, а діти записують назву відмінка: *на кому? на чому?; ким? чим?; кого? чого?; кого? що?; у цьому відмінку іменники виступають звертанням; хто? що?; кому? чому?.*

Вправа «Відгадай загадку. Провідміняй відгадку» Робота в парах.

Діти вибирають одну з карток, відгадують загадку і змінюють за питаннями.
— Відгадайте загадки. Провідмініайте відгадки.

Картка 1

1. Дуже товсті ноги маю,
Тихо їх переставляю.
Височезний я на зріст,
Біля рота маю хвіст! (Слон)

<http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/240-zagadku-pro-tvarun.html>

2. Маленьке, сіреньке,
А хвостик як шило. (Миша)
3. За вікном летить сніжок,
Піднялася віхола.
Але бачу я пташок
Що сидять під стріхою!
Чи-чив-чив, чив-чив-чив-чив!
Хто співати їх навчив?
Сірі пташенята ці
Звуться, діти, (Горобці)
4. Довгі вуса має, а не кіт.
Бивні є, та на слона не схожий.
Є плавці у нього, та не кит.
Хто це, діти? Здогадалися? ... (Моржик)
5. Наче сонячні клубочки
Хтось розсипав біля квочки.
Хто це там пищить, малята?
Здогадалися? ... (Курчата)

<http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/240-zagadku-pro-tvarun.html>

Вправа «Розгадай ребус». Робота в парах.

Діти вибирають одну з карток, відгадують загадку і змінюють за питаннями)
— Змініть форму числа відгадки. Провідмініайте слово-відгадку.

(хліб)

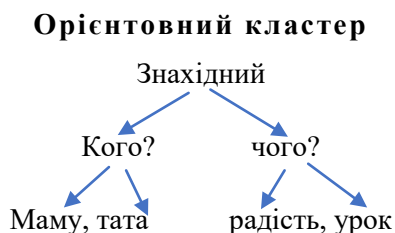
(печиво)

(хлібина)

Вправа «Кластер».

— Складіть кластер до одного з відмінків.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— Пригадайте прислів'я «Добре того вчити, хто хоче все знати». Чи змогли ви покращити свої знання сьогодні на уроці? Підніміть руки, кому це вдалося.

Вправа «Рюкзачок, м'ясорубка, кошик».

2. Домашнє завдання.

— Спишіть із книги, яку читаєте три речення, вказавши у дужках після кожного іменника число та відмінок.

Урок 33. Початкова форма іменників

Мета: ознайомити дітей з початковою формою іменників, вчити змінювати іменники так, щоб вони стояли у початковій формі, ознайомити із історією винайдення першого трамваю, поповнити словниковий запас, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати гордість за українців, які прославили батьківщину.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Скажи мені комплімент».

— Діти, у якому відмінку ви вживали імена однокласників / однокласниць? Чим цікавий цей відмінок?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Гра «Продовж».

Одна дитина називає відмінок, друга — питання, третя — відмінок, четверта — питання і так далі.

Диктант.

Скільки таємниць має наша рідна Україна! Помандруймо українськими містами. Кожне з них неповторне. Але у всіх великих міст є одне спільне. Як ви гадаєте, що?

Вправа «Упізнай орфограму у диктанті».

Учитель називає орфограму, а діти промовляють слово з цією орфограмою.

Пом'якшення приголосного м'яким знаком.

Написання великої літери.

Ненаголошені голосні е-и.

Каліграфічна хвилинка.

Виконання завдань 1, 2, 3 вправи 124 (С. 44).

Розгадування ребуса.

Знаходження слова-відгадки у хмарі слів. Знаходження орфограми в слові.

Робота із словом *тролейбус*.

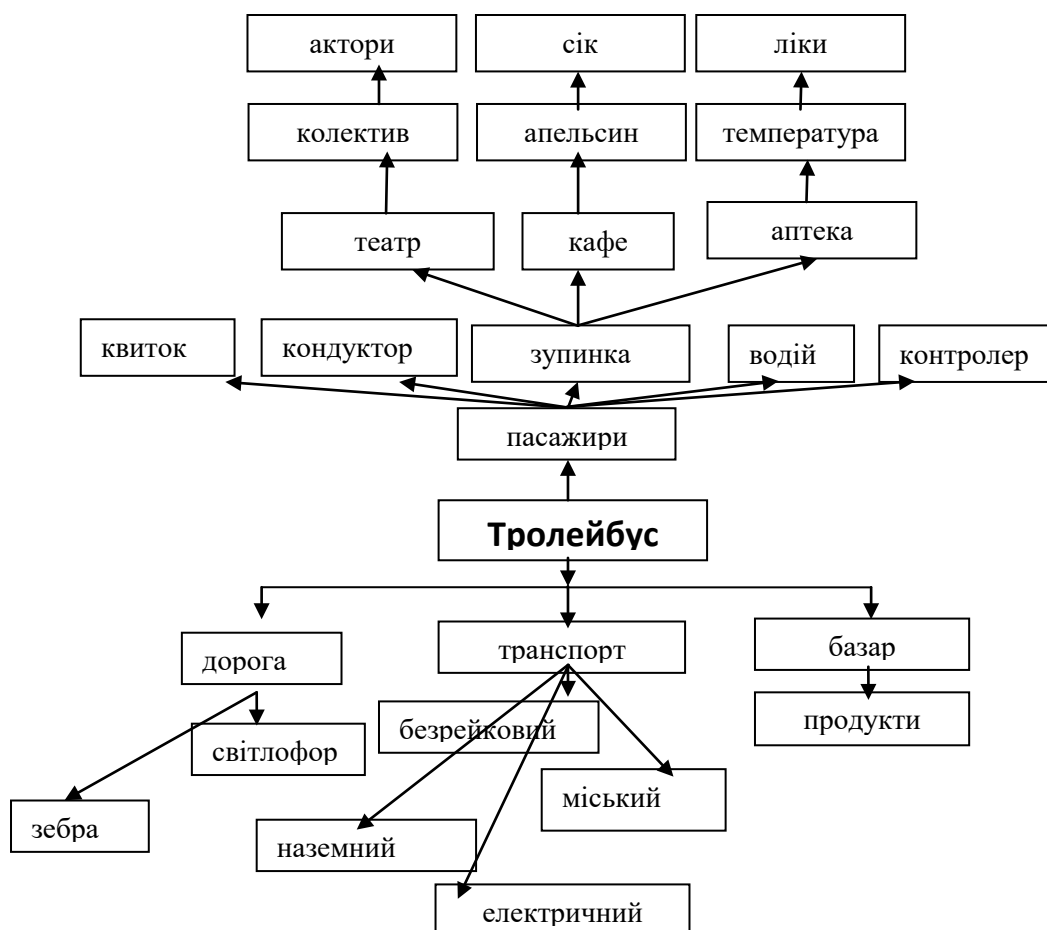
Гра «Сходинки».

т				е				с				
	р		л		й		у		н		к	
		о				б			о		и	й

Відповідь. Тролейбус, троллейбусник, троллейбусний.

Вправа «Кластер».

Прописування слова *тролейбус* та споріднених слів. Складання речень із цим словом.

3. Мотивація навчальної діяльності.

— Хочете дізнатися про тролейбус більше? Та ще й на уроці української мови? Коли саме ми вивчаємо відмінки української мови! Зможемо! Переконана, ми все зможемо.

4. Повідомлення теми та завдань уроку.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 44).

Виконання вправи 124 завдань 3, 4.

Дослідження, у формі якого числа та відмінка подано в словниках. Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 125.

Робота із текстом. Виписування в колонку виділених слів. Змінювання їх так, щоб вони стояли в початковій формі (*Н. в. одн.*). Запис за зразком.

Вправа «Взаємні питання».

Діти об'єднуються в групи. Кожна група складає питання по тексту та ставить його іншій групі. Виграє та група, яка задасть більше запитань та правильно відповість на запропоновані питання. Для полегшення складання питань учитель може запропонувати картку із словами: де? коли? чому? для чого? як?

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 126.

Читання тексту вправи з позначками («система поміч»). Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, а й оцінює текст.

Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав / знала;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав / не знала;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту? Не забудьте витерти позначки ☺☺

Виконання завдань підручника.

6. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота на картках.

1. Прочитай вірш. Випиши в стовпчик іменники. Через ризку зміни їх так, щоб вони стояли у початковій формі.

ЦЕ ВАЖЛИВО

— Вчися транспорт обійти:
у безпеці будеш ти,
і здоровим будеш жити,
самостійно скрізь ходити:
в школу, клуб, бібліотеку,
на стадіон, на дискотеку...
Вірно тільки обійди
і не станеться біди:
І тролейбус, і автобус
ззаду лиш обходить пробуй,
спереду — лише трамвай!
Як табличку пам'ятай!

За Вікторією Прушковською

Прушковська В. Це важливо / В. Прушковська // Здоровим бути модно / В. Прушковська. – Вінниця, 2014. – С. 9.

Виконання завдання за вибором.

Виписати іменники, вжиті в початковій формі.

Виписати іменники у стовпчик. Через ризку змінити й записати іменники у початковій формі.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Дякую урокові за те, що я...».

Діти продовжують речення.

2. Домашнє завдання.

— Спишіть чотири речення з книжки, яку читаєте. Виписати у стовпчик іменники. Через ризку записати цей іменник у початковій формі.

Урок 34. Визначення відмінка іменника в реченні

Мета: вчити досліджувати мовні явища, визначати відмінок іменника у реченні за поданим алгоритмом, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати позитивне ставлення до оточуючих, здоровий спосіб життя.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Сторітелінг». Робота в групах.

— Діти, уявіть себе відомими психологами. Ви наскільки досконалі у своїй справі, що, поглянувши на людину, можете сказати, як вона поведе себе у даній ситуації. Отже, зараз урок української мови. Скажіть одне одному передбачення щодо того, як дитина працюватиме на уроці. Старайтеся не повторюватися у своїх передбаченнях.

Перевірка домашнього завдання.

Вправа «Ланцюжок відмінків».

Діти по черзі називають відмінок та його питання.

Вправа «Мозковий штурм».

Що ви знаєте про іменники в початковій формі?

Каліграфічна хвилинка.

Прописування великих букв *Н, Р, Д, З, О, М, К*.

— Подивіться уважно на букви. Що вони вам нагадують?

— Перевірте свої здогадки за допомогою коду. Але для цього потрібно пригадати алфавіт. Отже, складаємо слово.

З, 12, 6, 17, 12, 18, 15, 11 (відмінки)

Прописування буквосполучень *ід дм мі нк ки відмінки*

3. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Знаю все!».

— Чому іменники мають різне закінчення?

— Що називається змінюванням за відмінками?

— Скільки відмінків в українській мові?

— Який відмінок не має питань?

— Які питання мають знахідний відмінок? Давальний? Родовий? Орудний?

— У якого відмінка завжди є прийменник?

— Бачу, деяким діткам ще важкувато швидко давати правильні відповіді на питання. Але все в наших руках. Зараз ще попрацюємо на уроці, і краще навчимося працювати з відмінками. Тоді — з гарним настроєм до удосконалення наших знань! Переконана, у нас все вийде.

4. Повідомлення теми та завдань уроку.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 45–46).

Виконання вправи 127 завдань 3, 4.

Дискусійна сітка Елвермана
або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи була інформація для тебе корисною?	Ні,

Дослідження, як визначати відмінок іменників у реченні.

Виконання вправи 128.

Робота із текстом.

— Які жартівливі питання ви ще знаєте?

Виписування в колонку виділених слів. Змінювання їх так, щоб вони стояли в початковій формі. Записування за зразком.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 129.

— Прочитайте умову гри «Підсічка». Як ви гадаєте, чи цікава ця гра? Звичайно, треба перевірити. Тоді у вільний час пограйтеся зі знайомими. А зараз спишіть текст. Позначте відмінок виділених іменників.

6. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух».

Червона картка

Визначте відмінок виділених іменників. За потреби скористайтесь дослідженням вправи 127 завдання 2.

НАВЧИВ

Учитель питає учня:

— Скільки буде п'ятдесят та десять?

Учень відповідає:

— Не знаю.

— Ну от як я візьму й покладу тобі в кишеню п'ятдесят та десять копійок, скільки буде разом?

— Нічого не буде.

— Та чого ж, — каже учитель, — не буде?

— А того не буде, що в мене у кишені дірка.

Жовта картка

Визначте відмінок виділених іменників.

КОЛИ ПОМИЛОК МЕНШЕ

— Грицю, у твоїй письмовій роботі аж десять грубих помилок! Чи не могло б їх бути менше?

— Могло б, якби робота була трохи коротшою.

НАМАЛЮВАВ КОНЯ

С а ш к о. Мамо, а наша вчителька геть не знає тварин.

М а т и. Звідки ти це взяв?

С а ш к о. Я намалював коня, а вона питає, що то то таке?

Зелена картка

— Знайдіть іменники. Визначте відмінок.

«РОЗВ'ЯЗАВ» ЗАДАЧУ

- Ти розв'язав задачі, які вчителька задала на сьогодні?
- Тільки одну, мамо.
- Яку?
- Ту, що списав у Миколи.

НА УРОЦІ ГЕОГРАФІЇ

- Костику, покажи на карті Червоне море.
- Щось я такого не бачу. На цій карті всі моря лише блакитні.

ВІДПОВІВ

У ч и т е л ь. Іванку, чи довго живуть миші?

І в а н к о. Це залежить від кота.

<https://mala.storinka.org/%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D1%83%D1%81%D0%BC%D1%96%D1%88%D0%BA%D0%B8-%D1%96%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D0%B7%D1%96%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B2-%D1%82%D0%B0-%D1%83%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%B2-%D0%BF%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%BE-%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.html>

III. Заклучна частина.

1. Рефлексія.

— Що корисного було сьогодні на уроці? А що цікавого? Чи справдилися передбачення відомих психологів?

2. Домашнє завдання.

Виконати вправу 130 на сторінці 46.

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 35. Розрізнення називного і знахідного відмінка іменників

Мета: вчити розрізняти називний та знахідний відмінки іменників, удосконалювати вміння та навички визначати відмінок іменників, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати почуття вдячності та відповідальності.

Обладнання: картки

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Усе чудово-пречудово!».

— Діти, озирніться навколо! Ви в чудовому класі. Поряд з вами чудові однокласниці та однокласники. Усміхніться собі, усміхніться всім, кого бачите. Пам'ятайте, що новий день приносить гарний настрій тільки тим, хто знає, що все чудово — пречудово!

Вправа «Очікування».

— Що ви очікуєте від уроку?

— А я очікую, що ви будете дружно, наполегливо працювати, підтримувати одне одного, радіти своїм успіхам і досягненням інших.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Кубик запитань».

— Скільки відмінків мають іменники?

— У якого відмінка відсутні питання? Коли вживається цей іменник?

— Який іменник завжди вживається із прийменником?

— Який відмінок є початковою формою іменників?

— До якого відмінка ми ставимо питання *кого? що?*

— У яких відмінках є однакове питання?

Перевірка домашнього завдання.

— Як визначити відмінок іменника?

Робота на картках. Робота в парах.

— Укажіть послідовність дій при визначенні відмінка іменника в реченні.

	За допомогою питання назви відмінок іменника
	Постав відмінкове питання до іменника
	Визнач слово, з яким пов'язаний іменник

2. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання вправи 131 завдання 1, 2.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 46–47).

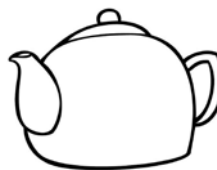
Виконання вправи 132.

5, 1

1

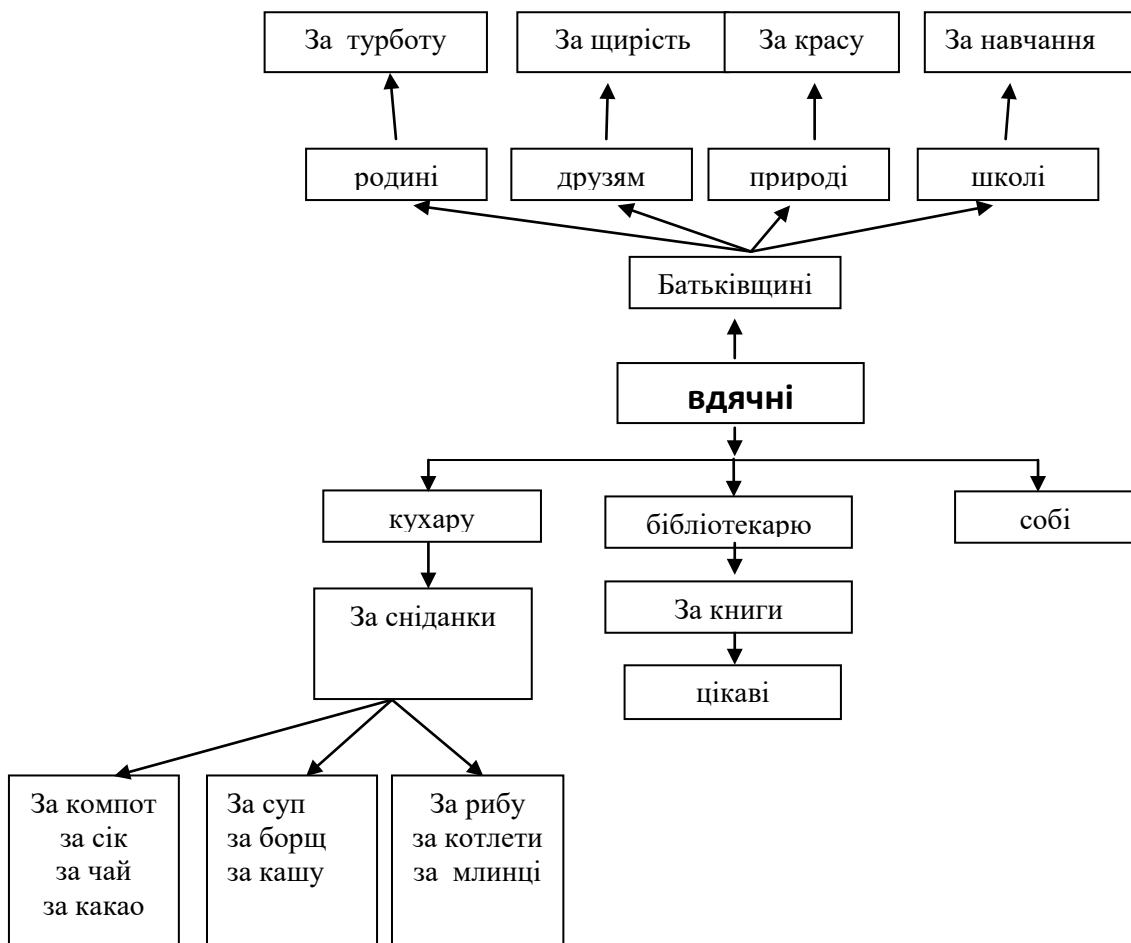
1

1, 2

(вдячні)

Вправа «Кластер».

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи завжди потрібно дякувати?	Ні,

Читання легенди.

Каліграфічна хвилинка.

Вдячність, вдячний, вдячна, вдячне.

Виконання завдань підручника.

Визначте відмінок виділених слів. Спишіть перший абзац легенди. У виділених словах позначте закінчення, у дужках укажи відмінок.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 133.

Розгадування слів. Складання з ними речень так, щоб кожне слово-відгадка вживалося в називному і знахідному відмінках. За потреби для утворення форм знахідного відмінка іменників діти використовують дієслова *побачив, видніється, намалювала, заварив*.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух».

Червона картка

— Визначте відмінок іменників.

Знайшов (*що?*) пенал (... в.). Лежить (*що?*) пенал (... в.). Побачив (*що?*) море (... в.). Видніється (*що?*) море (... в.).

Жовта картка

— Визначте відмінок виділених іменників.

Дівчинка намалювала *човник*. Рожевий *човник* пливе по струмочку. Мені подарували *пензлик*. *Пензлик* лежить на столі. У лісі ми побачили найвище *дерево*. Високе *дерево* росте у нашому дворі.

Зелена картка

— Надпишіть над кожним іменником його відмінок.

Баранець маленький мріє,
щоб усі були щасливі!

Волик віз візок добра:
вовну, весла, два відра,
в'язку дров, травицю
й чистую водицю.

Біг баранчик на базар
вибирати славний крам:
блузку білу — для матері,
брилики — собі й дідусю.
Братику — ліхтарика,
сестричці — букварика!

За Галиною Римар

<https://mala.storinka.org/%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D1%80-%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D1%82%D0%BA%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D1%80%D1%83%D0%B3-%D1%96%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%B2%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97-%D0%B4%D1%83%D0%BD%D0%B0%D1%94%D0%B2%D0%BE%D1%97.html>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Плюс-мінус».

Діти визначають позитивні та негативні для себе моменти уроку.

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 134 (С. 47).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 36. Розрізнення давального і місцевого відмінків іменників

Мета: вчити розрізняти давальний та місцевий відмінки іменників, удосконалювати уміння та навички щодо змінювання іменників, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати почуття вдячності та відповідальності.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Вітання від тварин».

— Передаймо вітання одне одному від тварин, які нам найбільше подобаються.

Діти імітують рухи тварин:

Вітання від білочки. (Стрибають.)

Вітання від лисички. (Кружляють.)

Привіт вам від слоника. (Імітують похитуванням хоботом.)

Привіт вам вітання від соловейка. (Махають руками.)

Привіт вам вітання від жабки. (Стрибають.)

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «З'єднай». Робота на картках.

Називний
Родовий
Давальний
Знахідний
Орудний
Місцевий
Кличний

Кому? чому?
На кому? на чому?
Хто? що?
Кого? що?
Кого? чого?
Ким? Чим?

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

— Сьогодні на урок ми візьмемо з собою ...

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&slovo=%D1%D2%C0%D0%C0%CD%CD%B2%D1%D2%DC&skip=1&mode=1

Прописування слова, знаходження орфограм у слові.

Словниковий диктант.

Життерадісний, колосся, життя, знання, уміння, життя, вугілля, розуміння.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання вправи 135 завдання 1, 2.

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 48–49).

Виконання вправи 135. Завдання 3.

Мовне дослідження. Діти досліджують, як розрізнити давальний і місцевий відмінки. Зіставлення власних висновків із правилом.

Виконання вправи 136.

Читання речень. Списування речень, у яких виділені слова вжиті у формі давального або місцевого відмінка.

Виконання вправи 137.

Читання уривку із казки Марії Деленко. Списування виділених речень. У дужках після іменника діти пишуть питання та відмінок за зразком.

Вправа «Попс-формула».

П — Я вважаю, що ...

О — Тому що ...

П — Я можу довести це на прикладі ...

С — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух». Робота в групах.

Червона картка

— Упишіть відмінок, у якому вжиті іменники.

Руда (*що?*) шуба (... в.), чорні (*що?*) капці (... в.),
(*на чому?*) на лапці (... в.).

Дарма часу не марнує.

(*В чому?*) В курнику (... в.), бува, полює —

Їй вночі не спиться —

(*хто?*) злодійка (... в.), — (*хто?*) (Лисиця)

Жовта картка

— Визначте відмінок виділених іменників.

У калюжі (... в.), лежить звір (... в.), —

Не собака (... в.), і не тхір (... в.).

Їсть (... в.), в калюжі й хрокає,

рильцем (... в.), смачно чмокає.

Брудне пузо (... в.), брудна спинка (... в.),

Зветься нечупара (... в.), (Свинка)

Зелена картка

— Визначте відмінок іменників.

Дивовижна ця гора —

Має очі й рот вона.

Довгим носом воду набирає,

Та собі на спину поливає.

Підійме тяжкий рулон

Велетень-звірюка (Слон)

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Метод «Шість капелюхів де Б'но».

— А тепер попрацюємо з нашими чарівними шапочками.

Біла (колір чистоти): Що ми вивчали сьогодні на уроці?

Червона (колір життя, відчуттів). При виконанні якого завдання ви відчували радість, задоволення?

Жовта (колір сонця). Що гарного, на вашу думку сталося на уроці?

Чорна (колір землі, здорового глузду). Над яким завданням вам довелося добре подумати?

Зелена (колір досліджень). Що б ви порадили собі? Що б ви порадили однокласникам / однокласницям?

Синя (колір знань). Де ми знаходимося в процесі обговорення?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 138 (С. 49).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 38. Чергування приголосних [г], [к], [х] з [з'], [ц'], [с'] у процесі словозміни іменників

Мета: ознайомити дітей із особливостями чергування [г], [к], [х] із [з'], [ц'], [с'], удосконалити навички розрізняти різні слова та форми одного слова; розвивати зацікавленість до мовних явищ, розвиток критичного мислення; виховувати старанність і наполегливість.

Обладнання: картки, модель світлофора на кожного учня.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Продовж ланцюжок».

Діти об'єднуються в три групи. Одна група називає відмінок, друга — питання, третя — приклади слів у певному відмінку.

Каліграфічна хвилинка.

Вправа «Квест».

1. Знайди відповідні букви.
2. Склади із них слово.

1, 6, 4, 6

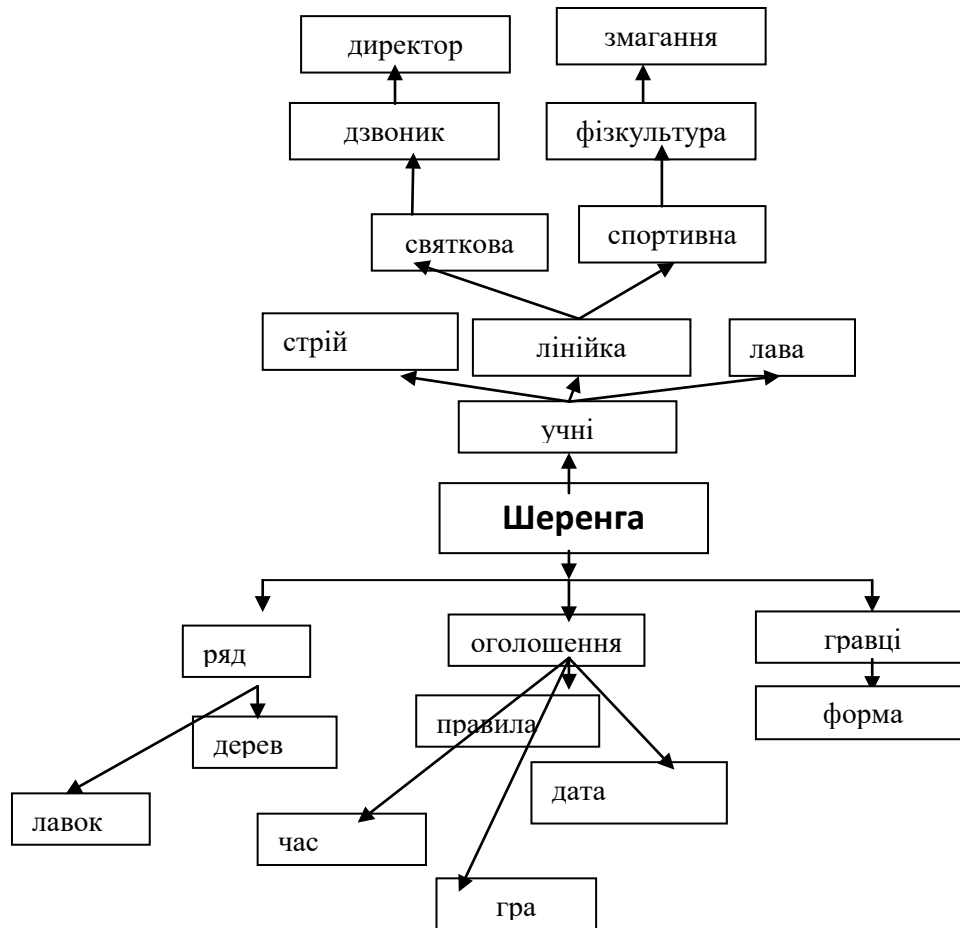
4, 5, 6

(Шеренга)

Робота за вибором.

Складання кластера або асоціативного куща.

Орієнтований кластер

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Допиши слово».

— Допишіть, змінюючи слово *шеренга*.

Стають в

Виходять із

Крокують в

Командують

Обходять

Зупиняються біля

— Позначте основу в змінених словах. На який звук закінчується основа? Є два варіанти відповіді? Хочете дізнатися, як правильно? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу

Робота з підручником (С. 50–51).

Виконання вправи 139.

Діти висловлюють міркування.

Вправа «Попс-формула».

П — Я вважаю, що подані слова це різні слова / форми одного слова.

О — Тому що

П — Я можу довести це на прикладі

С — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що

Читання правила. Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Перевірка правильності змінювання слова *шеренга*. Робота в парах.

— Перевірте роботу одні в одних.

Виконання вправи 140.

Змінювання поданих слів так, щоб відбувалося чергування приголосних звуків. Запис за зразком.

Виконання вправи 141.

Читання фразеологізмів. Пояснення значень. Пригадування ситуацій, коли доречним було б уживання цих висловів. Змінювання іменників. Запис іменників за зразком.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Дешифрувальник». Робота в парах.

— Розгадайте слово. Змініть його так, щоб відбувалося чергування у корені слів.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
а	в	г	і	к	л	о	ф	х	ч	ь

Код 1. 5, 1, 10, 5, 1 (*качка*)

Код 2. 2, 4, 6, 11, 9, 1 (*вільха*)

Код 3. 8, 7, 6, 11, 3, 1 (*фольга*)

III. Заключна частина.

Вправа «Письмо для себе».

— За три хвилини запишіть іменники, у яких при зміні слова відбувається чергування приголосних звуків.

2. Рефлексія.

Вправа «Світлофор».

— Яким кольором засвітиться ваш світлофорчик? Зелений — можна йти до вивчення наступної теми. Жовтий — треба деякі питання вяснити. Червоний — потрібна допомога однокласників та учителя.

2. Домашнє завдання.

Виконати вправу 142 (С. 51).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 39. Урок розвитку зв'язного мовлення.

Творчий переказ тексту

Мета: вчити складати план до тексту, творчо переказувати текст за планом, записувати переказ без помилок, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, виховання бажання бути успішними.

Обладнання: картки, бланки для подвійних щоденників, зображення кросівок, смужки паперу з клейкою стороною.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Упізнай вид спорту.

— Спортивна гра двох команд, під час якої гравці кожної намагаються забити ногами м'яч у ворота супротивника. (*Футбол*)

— Спортивна гра, що полягає в перекиданні ракеткою невеликого м'яча через низьку сітку від одного гравця до іншого. (*Теніс*)

— Командна спортивна гра з м'ячем на прямокутному майданчику, в якій кожна команда намагається якнайбільше разів закинути руками м'яч у ворота супротивника.

— Вид спорту, де спортсмени займаються силовими вправами. (*Атлетика*)

— Спортивна гра, яка зводиться до перекидання ракетками воланчика. (*Бадмінтон*)

— Як ви гадаєте, що може об'єднувати ці види спорту?

Виконання вправи 143 (С. 51).

— Перевірте правильність / неправильність своїх міркувань, розгадавши ребус.

— Хочете дізнатися більше? У такому разі — запрошую усіх до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
а	в	е	з	и	й	к	о	п	р	с	т	у	ч

Код 1. 12, 2, 8, 10, 14, 5, 6 (*Творчий*)

Код 2. 9, 3, 10, 3, 7, 1, 4 (*Переказ*)

Код 3. 12, 3, 7, 11, 12, 13 (*Тексту*)

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 52).

Виконання вправи 144.

1. Читання тексту. Вправа «Подвійний щоденник».

Цей вид роботи дає можливість дітям тісно пов'язати зміст тексту зі своїм особистим досвідом. Лист ділиться навпіл. З лівого боку записуються фрагменти тексту, які справили найбільше враження, викликали якісь спогади чи асоціації з епізодами з власного життя. Можливо, виникли певні аналогії з попереднього досвіду. Щось просто спантеличило або викликало в душі різкий протест. З правого боку пропонується дати коментар: що змусило записати саме цю цитату? Які думки вона викликала? Які питання виникли?

Уважно і вдумливо читайте текст. Події та моменти, які на вас справили найбільше враження: здивували вас, засмутили чи захопили, факти, з якими ви погоджуєтесь чи заперечуєте, записуйте у

ліву половину бланку. У правій половині записуйте коментарі до тих частинок, які ви виписали. За потреби розпочинайте їх з фраз:

Цей уривок навів мені спогади про ... Мені спало на думку, що ... Я відчув / відчула, що ... Мене здивувало, що ... Я був / була вражений / вражена, що ...

ПОДВІЙНИЙ ЩОДЕННИК	
Фрагмент твору	Коментар
1	
2	
3	
4	

2. Повторне читання тексту. Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між рядами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (Що? Де? Коли?), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?).

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібні кожній дитині кросівки?	Ні,
ВИСНОВОК		

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 145.

Вправа «Квест-цікавинка».

Цікаві кросівки для гри в баскетбол, які були в перший раз продемонстровані відомим американським баскетболістом Кобі Брайнтом. Дана модель випущена в кількості 25-ти пар. Вона має 4 кольорові гами, які ознаменують чотири міста США — Нью-Йорк, Чикаго, Лос-Анджелес та Техас. Для виготовлення кросівок використовувалися замша і синтетична шкіра, є досить легкою при носінні, спереду має жолобки, що дозволяють йому добре згинатися.

Детальніше: <https://senfil.net/index.php?newsid=287>

Це баскетбольне взуття, для виготовлення якого використовувалися замша і синтетична шкіра, є досить легкою при носінні, спереду має жолобки, що дозволяють йому добре згинатися. Детальніше:

<https://senfil.net/index.php?newsid=287>

Кросівки майбутнього, «Nike Air Mag», були спочатку випущені в 2011 році дуже обмеженим тиражем, і продавалися тільки за допомогою аукціону. Сам кросівок володіє дуже високим верхом і з 2015 року став обладнуватися світловими елементами в п'яті та самозашнуровуючими шнурками. Якщо ви хочете в майбутньому стати лідером моди, ці кросівки є обов'язковим аксесуаром для вас. Детальніше: <https://senfil.net/index.php?newsid=28>

Основною їх особливістю є незвичайний і яскравий дизайн, натхненням для якого послужив однойменний мультфільм «Паранорман». Кросівки вміють світитися зеленим кольором та різними тематичними візерунками. В продаж надійшло всього 800 пар таких кросівок. Саме через ексклюзивність та незвичний дизайн Nike ParaNorman Foamposite здобув таку високу ціну.

Детальніше: <https://senfil.net/index.php?newsid=287>

Робота в парах.

Придумування кросівок для дітей четвертого класу. Написання творчого переказу.

Рекламування позитивних сторін придуманих моделей кросівок.

На смужці паперу діти коротко записують одну найкращу, за їх думкою, характеристику створеної пари кросівок.

Створення супермоделі дитячих кросівок, у яких було б чимало корисного та незвичного.

На зображення кросівок діти прикріплюють смужку із написаною найкращою характеристикою створеної пари кросівок. Таким чином створюється супермодель кросівок.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Криголам».

— Розкажіть про наш урок.

Корисний / класний

Розумний / раціональний

Оригінальний

Складний

Інтересний / інтегрований

Веселий

Креативний

Ич, який чудовий урок!

Урок 40. Чергування голосного [і] на [о], [е] у процесі словозміни іменників

Мета: удосконаливати навички розрізняти різні слова та форми одного слова; ознайомити із особливостями чергування [і] на [о], [е], розвивати зацікавленість до мовних явищ, розвиток зв'язного мовлення, критичного мислення; виховувати бажання вивчати рідну мову.

Обладнання: картки

Тип уроку: комбінований

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Об'єднайтеся».

— Об'єднайтеся ті діти, які чекали на урок української мови. Об'єднайтеся ті діти, які старанно виконали домашнє завдання. Об'єднайтеся ті діти, які хочуть більше дізнатися про мовні цікавинки — таємниці. Об'єднайтеся ті діти, у яких гарний настрій. Об'єднайтеся ті діти, які вже готові розпочати сьогоднішній урок.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Чи правда, що?».

- Чи правда, що іменники мають 7 відмінків?
- Чи правда, що іменники змінюються за питаннями?
- Чи правда, що форма родового відмінка однини — це початкова форма іменника?
- Чи правда, що слово в називному відмінку виступає в ролі підмета?
- Чи правда, що у знахідному відмінку іменники можуть бути з прийменниками?
- Чи правда, що іменники, що мають однакові закінчення в давальному і місцевому відмінках однини, розрізняють за значенням і питаннями?
- Чи правда, що іменники в давальному відмінку однини найчастіше називають особу, якій щось дають, чимось допомагають?

2. Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Дешифрувальник».

	а	б	в
1	р	и	п
2	і	г	х

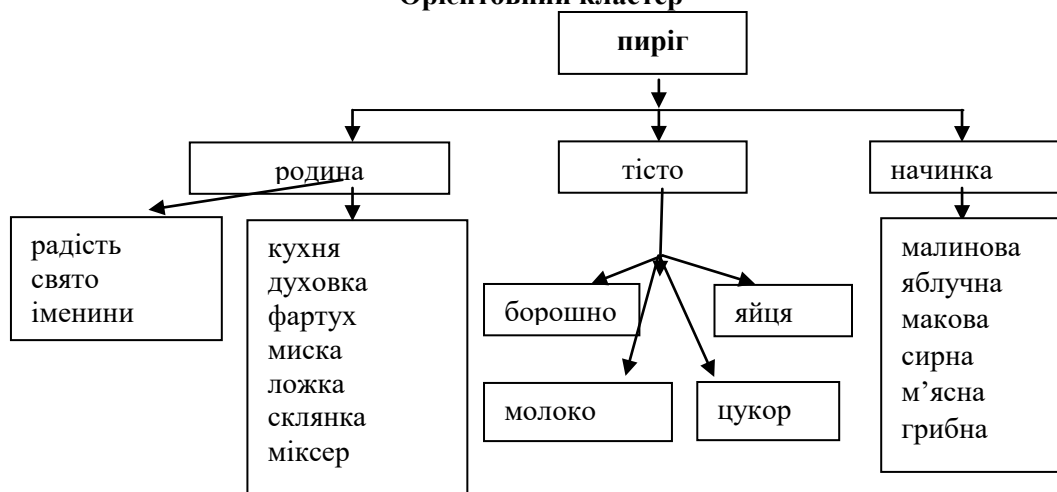
Код. 1в, 1б, 1а, 2а, 2б (Пиріг).

Складання на вибір сенкану чи кластера.

Орієнтовний сенкан

1. *Іменник.* Пиріг.
2. *Прикметники.* Смачний, духмяний.
3. *Дієслова.* Випікається, зарум'янюється, смакує.
4. *Враження від предмета.* Я люблю пироги, які випікає моя мама.
5. *Висновок.* Пиріг — свято в оселі.

Орієнтовний кластер

Прописування з'єднань та слова *пиріг*.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Робота в групах.

Відмінювання слова *пиріг*.

— Хочете дізнатися, як правильно? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (С. 52–54).

Виконання вправи 146.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Відмінювання слова *пиріг*.

Виконання вправи 147.

Змінювання поданих слів так, щоб відбулося чергування голосних звуків. Запис утворених пар слів. У виділених словах позначення закінчень, основ та кореня.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 148.

Робота із прислів'ями. Дослідження слів, у яких може бути чергування голосних звуків.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Завдання за вибором учнів.

- Розгадайте ребуси. Змініть слова так, щоб відбулося змінювання голосних звуків під час словозміни.

- Придумайте 3 жартівливі речення, у яких буде зустрітися якомога більше слів з голосними звуками, що чергуються.
- Робота з комп'ютером:
<https://learningapps.org/view8346811>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Кубування».

1. Що ви дізналися нового сьогодні на уроці?
2. Як ви гадаєте, чи важливі для вас знання, отримані сьогодні на уроці?
3. Як Ви зможете використовувати ці знання?
4. Як це змінює Ваші попередні уявлення? (раніше я думав / думала, що Тепер ...)
5. Що ви знаєте про чергування голосних звуків?
6. Що гарного, на вашу думку, було сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 149 (С. 54).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 41. Правильне вживання закінчень в іменниках жіночого роду в орудному відмінку однини

Мета: викликати зацікавленість до мовних явищ, ознайомити дітей із особливостями змінювання іменників жіночого роду в однині, навчити правильно визначати і записувати іменники жіночого роду в орудному відмінку однини; розвивати критичне мислення; виховувати бажання вивчати рідну мову.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Робота з ребусами. Робота в групах.

— Запишіть слова-відгадки у стовпчик. Змініть їх так, щоб у цих словах відбулося спочатку чергування голосних та приголосних звуків.

— Запишіть змінені слова. Підкресліть букви, які позначають звуки, які чергуються.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Дешифрувальник».

	а	б	в
1	в	і	п
2	о	н	я

Код. 1в, 1б, 1а, 2а, 2б, 1б, 2в (Півонія)

Робота із словником синонімів.

ПІВОНІЯ (напівкущова декоративна рослина та її квітка); ВОРОНЄЦЬ (вужколиста).

Прописування з'єднань та слова півонія, воронець.

Вправа «Квест-цікавинка».

Півонії — відомі довгожителі серед квітів. Вони здатні прикрашати клумбу в саду майже сотню років. І коли ти вирішиш посадити кущ півоній на своїй клумбі, можеш навіть не сумніватися: доглядати за ними доведеться і твоїм дітям, і онукам.

Завдяки природі і ще селекціонерам, можна знайти практично всі відтінки цієї квітки. Єдине виключення — блакитні відтінки!

<https://ukr.media/humor/358826/>

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Спробуйте провідмінювати слово *півонія*? Яке закінчення матиме це слово в орудному відмінку однини? Є різні варіанти закінчень? Тоді — вивчаємо нову тему!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 54–56).

Виконання вправи 150.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 151.

Уведення слова *параолімпійці*. Відгадування слова.

— Пригадайте алфавіт і розшифруйте слово.

Код. 20, 1, 21, 1, 19, 16, 12, 17, 20, 12, 14, 27, 12 (*параолімпійці*)

Вправа «Мозковий штурм».

Вправа «Квест-цікавинка».

— Хто вони, ці параолімпійці? Це спортсмени з обмеженими фізичними можливостями, котрі виступають на міжнародних спортивних змаганнях. Традиційно змагання проводять після Олімпійських ігор і називають їх Параолімпійськими.

До слова, про назву. Спочатку вона була пов'язана з терміном *paraplegia* — параліч нижніх кінцівок, оскільки ці змагання проводили серед людей із захворюваннями хребта. Проте відколи брати участь в Іграх почали і спортсмени з іншими недугами, назву було переосмислено як «поруч, поза Олімпіадою».

<https://theukrainians.org/paralimpics/>

Читання тексту. Вправа «Подвійний щоденник».

Цей вид роботи дає можливість дітям тісно пов'язати зміст тексту зі своїм особистим досвідом. Лист ділиться навпіл. З лівого боку записуються фрагменти тексту, які справили найбільше враження, викликали якісь спогади чи думки з власного життя. З правого боку пропонується дати коментар: що змусило записати саме цю фразу? Які думки вона викликала? Які питання виникли?

— Уважно і вдумливо читайте текст. Події та моменти, які на вас справили найбільше враження: здивували вас, засмутили чи захопили, факти, з якими ви погоджуєтеся чи заперечуєте, записуйте у ліву половину бланку. У правій половині записуйте коментарі до тих частинок, які ви виписали. За потреби розпочинайте їх з фраз: *Цей уривок навіяв мені спогади про ... Мені спало на думку, що ... Я відчув / відчула, що ... Мене здивувало, що ... Я був / була вражений / вражена, що ...*

ПОДВІЙНИЙ ЩОДЕННИК	
Фрагмент твору	Коментар

Виконання вправи 152.

Змінювання іменників у форму орудного відмінка

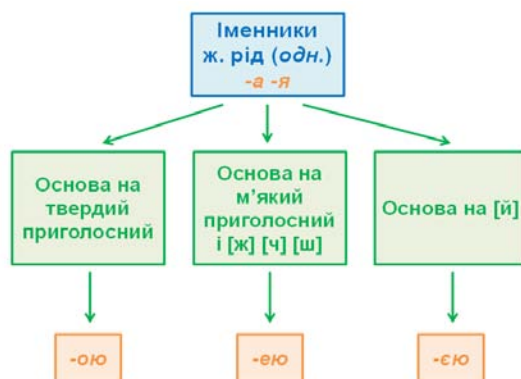
5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Складання алгоритму визначення правильного написання закінчень.

1. Визначити, якого роду іменник.
2. Якщо жіночий рід, то визначити, на який приголосний закінчується основа.
3. Залежно від кінцевого приголосного написати закінчення.

**Вправа «Броунівський рух» Робота в групах.
Червона картка**

— Доповніть кластер прикладами.

Жовта картка

— Складіть кластер «Закінчення іменників жіночого роду в орудному відмінку однини».

Зелена картка

— Напишіть своє враження від уроку, уживаючи якомога більше іменників жіночого роду в орудному відмінку однини

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— Як ви гадаєте, кому ми можемо подарувати сьогодні букет півоній?

Вправа «Плюс. Мінус. Це — цікаво!»

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 153 (С. 56).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 42. Правильне вживання закінчень в іменниках чоловічого роду в орудному відмінку однини

Мета: викликати зацікавленість до мовних явищ української мови, ознайомити дітей із особливостями змінювання іменників чоловічого роду в однині та навчити правильно визначати закінчення; розвивати зв'язне мовлення; виховувати бажання досліджувати таємниці української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань

Перевірка домашнього завдання.

— Поясніть написання закінчень в написаних вами іменниках. Свої міркування починайте так:
У слові ... кінцевий приголосний основи Тому закінчення

Робота на картках. Завдання за вибором. Робота в групах.

Примітка. Можна користуватися правилом, розміщеним у підручнику на с. 54.

Картка 1

— Розшифруйте анаграми. Запишіть у стовпчик розгадані слова. Позначте в них основу. Змініть слова у форму орудного відмінка однини та запишіть через риску. Позначте у записаних словах закінчення.

ктоВірія, рімя, яфе, фіСоя. (*Вікторія, мрія, фея, Софія*)

Картка 2

— Розшифруйте анаграми. Запишіть у стовпчик розгадані слова. Позначте в них основу. Змініть слова у форму орудного відмінка однини та запишіть через риску. Позначте у записаних словах закінчення.

ртПаа, учрка, рбвеа, одва. (*Парта, ручка, верба, вода*)

Картка 3

Розшифруйте анаграми. Запишіть у стовпчик розгадані слова. Позначте в них основу. Змініть слова у форму орудного відмінка однини та запишіть через риску. Позначте у записаних словах закінчення.

олВя, дазача, ашка, ежва. (*Воля, задача, каша, вежа*)

2. Мотивація навчальної діяльності.

Словниковий диктант.

— Запишіть слова-відгадки через кому.

1. Я падаю на ваші хати,
Я білий-білий, волохатий.
Я прилипаю вам до ніг,
А називаюсь просто... (*сніг*).
2. Хто малюнок на вікні
уночі зробив мені? (*Мороз*)

3. Узимку білим цвітом
Садок розцвів як літом. *(Іній)*
4. Прозорий, мов скло,
Не вставиш у вікно. *(Лід)*

<http://megaznaika.com.ua/zagadku/zahadky-pro-zymu-snih-snizhynky-burulky/>

Робота з орфограмами.

— Що спільного в усіх цих словах? Яка орфограма в словах? *(Слова тематичної групи «Зима», містять орфограму «Дзвінки приголосні укінці складу та слова», це іменники чоловічого роду в однині).* Які слова з цією орфограмою ви знаєте? Запишіть ще п'ять слів, продовжуючи ланцюжок. Зверніть увагу, що це повинні бути іменники чоловічого роду з указаною орфограмою. Тематику можна змінити.

Проблемне завдання.

- Змініть записані слова так, щоб вони були в орудному відмінку.
- Щось не так? Не можете визначитися із закінченнями? Тоді — вивчаємо нову тему!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 56–57).

Виконання вправи 154.

Дослідження мовних явищ. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 155.

Гра «Установи відповідність».

1.	Підкресли букву, яка позначає кінцевий звук основи.
2.	Укажи закінчення іменника. За потреби звернися до правила на с. 56 підручника (при умові, що це іменник чоловічого роду однини)
3.	Визнач закінчення
4.	Переконайся, що це іменник.
5.	Визнач рід та число.
6.	Пригадай відмінок, у форму якого потрібно змінити слово.
7.	Визнач у словах основу.

Виконання завдання за вибором учнів. Робота в групах.

Діти висловлюють міркування щодо правильності / неправильності виконаного завдання.

Вправа «Попс-формула».

- П — Я вважаю, що подані слова це різні слова / форми одного слова.
- О — Тому що ...
- П — Я можу довести це на прикладі...
- С — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...

Виконання вправи 156.

Читання прислів'їв про мову, розкриваючи дужки. Діти висловлюють міркування щодо значення кожного прислів'я. Також пригадують ситуацію, коли було б доречним одне з прислів'їв.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота в групах.

Складання кластера «Закінчення іменників чоловічого роду в орудному відмінку».

Робота з картками.

Діти повертаються до словникового диктанту, написаного під час мотивації навчальної діяльності. Змінюють слова у форму орудного відмінку однини. Учитель може додати слова: *м'яч, гай, водограй, меч, ніж*.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Відкритий мікрофон».

— Поділіться своїми враженнями від уроку. Чого ви навчилися? Для чого воно вам потрібно?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 157 (с. 57).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 43. Правильне вживання закінчень в іменниках чоловічого роду в родовому та орудному відмінках з основою на *-р*. Робота із словником.

Мета: ознайомити із особливостями змінювання іменників чоловічого роду в орудному відмінку однини, вчити правильно визначати і записувати закінчення іменників чоловічого роду в родовому та орудному відмінках однини, удосконалити уміння користуватися словником; розвивати зв'язне мовлення; виховувати бажання досліджувати мовні явища.

Обладнання: картки, словники.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Карусель».

Діти утворюють два кола — зовнішнє і внутрішнє, які рухаються у різні сторони. Діти одного кола називають відмінок, а іншого — питання до відмінка.

Перевірка домашнього завдання.

— Прочитайте виписані іменники. Чому саме ці іменники ви виписали?

Робота на картках. Завдання за вибором. Робота в групах.

Примітка. Можна користуватися правилом, розмішеним у підручнику на с. 56.

Картка 1

— Розшифруйте анаграми. Запишіть іменники в орудному відмінку однини. Позначте у записаних словах закінчення.

Прка, ісл, адс, лєфотен. (*Парк, ліс, сад, телефон*)

Картка 2

— Розшифруйте анаграми. Запишіть іменники в орудному відмінку однини. Позначте у записаних словах закінчення.

Меч, чиж, душ, день. (*ечМ, ижч, ушд, ендъ*)

Картка 3

— Розшифруйте анаграми. Запишіть розгадані слова у стовпчик. Поставте іменники у форму орудного відмінка однини і через риску запишіть. Позначте у записаних словах закінчення.

ндрАій, ремВеій, ексОлій, алерВій. (*Андрій, Веремій, Олексій, Валерій*)

2. Мотивація навчальної діяльності.

Робота з віршем

— Прочитайте вірш. Як ви гадаєте, про який відмінок іде мова?

Він завжди доскіпує свого —
хоче знати він: кого? чого?
І про тебе знать, якого роду,
що немає роду переводу.

За Дмитром Білоусом

Робота із загадкою.

Хто людей з біди рятує
і хвороби всі лікує?
Призначає процедури
І таблетки, і мікстури? *(Лікар)*

<https://pustunchik.ua/ua/checkyourself/zagadki/zagadki-o-professiyakh>

Вправа «Квест-цікавинка».

ВЕЛИКИЙ ЛІКАР

— У проєкт 2007–2008 роках на українському телебаченні був проєкт «Великі українці». Це цікава передача, яка включала інтерактивне опитування телеглядачів. У міжпрограмний період проходило опитування усіх громадян України щодо місця й ролі видатних державних і політичних діячів, військових, художників, учених, спортсменів, релігійних діячів тощо у національній і світовій історії. За підсумками опитування лікар Микола Михайлович Амосов у 2008 році був визнаний другим великим українцем.

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D1%96_%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96

Робота із загадкою.

Слоненяті чи качаті,
котеняті чи курчаті
дасть пігулку чи відвар
друг тварин — ... (ветеринар).

<https://pustunchik.ua/ua/checkyourself/zagadki/virsh-pro-profesii>

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про ветеринара?

(Ветеринар — це також лікар, але тварин. Ветеринар лікує тварин та підказує, як дбати про їх здоров'я. пацієнти ветеринара — це ваші домашні улюбленці, велика і дрібна рогата худоба, а також бджоли.)

Проблемне питання.

— Змініть та запишіть слова-відгадки у формі родового та орудного відмінках однини.

— Знову проблеми? Тоді — до вивчення нового матеріалу!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 57–59).

Виконання вправи 158.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 159.

— В українській мові назви багатьох професій або назви роду діяльності мають суфікс *-ар*. А ким ви мрієте стати?

Діти читають та списують назви професій, уставивши відповідні закінчення за допомогою орфографічного словника. Далі складають та записують речення з одним словом — назвою професії кожного відмінка.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 160.

Перегляд офіційного трейлера «Пригоди Котигорошка та його друзів» за покликанням:

<https://www.youtube.com/watch?v=MDVF-3I4Vtc&list=PULas5bOPwixnbgYmd7j76TQ&index=106>

Читання тексту вправи, змінюючи іменник, що в дужках, за змістом.

Вправа «Що означає кожна професія?».

Слухання міркувань дітей. За потреби вчитель уточнює і доповнює відповіді дітей.

Визначення відмінку іменників чоловічого роду з основою на *-р*. Списування тексту, уставляючи закінчення. Для уникнення помилок, діти користуються орфографічним словником онлайн.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

— Пригадай алфавіт. Розшифруй слова. Запиши форми цих слів у родовому та орудному відмінках.

Код 1. 1, 3, 12, 1, 23, 19, 21 (*авіатор*)

Код 2. 17, 7, 18, 7, 6, 9, 7, 21 (*менеджер*)

Код 3. 23, 21, 7, 18, 7, 23 (*тренер*)

Код 4. 15, 24, 26, 1, 21 (*кухар*)

Код 5. 29, 19, 25, 7, 21 (*шофер*)

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Запитання — відповідь».

— Яку таємницю рідної мови ми дізналися? Що вас вразило сьогодні на уроці? Що було найцікавішим? Що було складно? Яке золоте зернятко мудрості ми знайшли?

2. Домашнє завдання.

Виконати вправу 161 (с. 59).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 44. Змінювання іменників у місцевому відмінку множини

Мета: ознайомити дітей із правильним вживанням літературних форм іменників у місцевому відмінку множини з прийменником *по*, вчити правильно вживати літературні форми іменників; розвивати зв'язне мовлення; виховувати бажання розмовляти українською мовою.

Обладнання: картки, кулька.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Дешифрувальник».

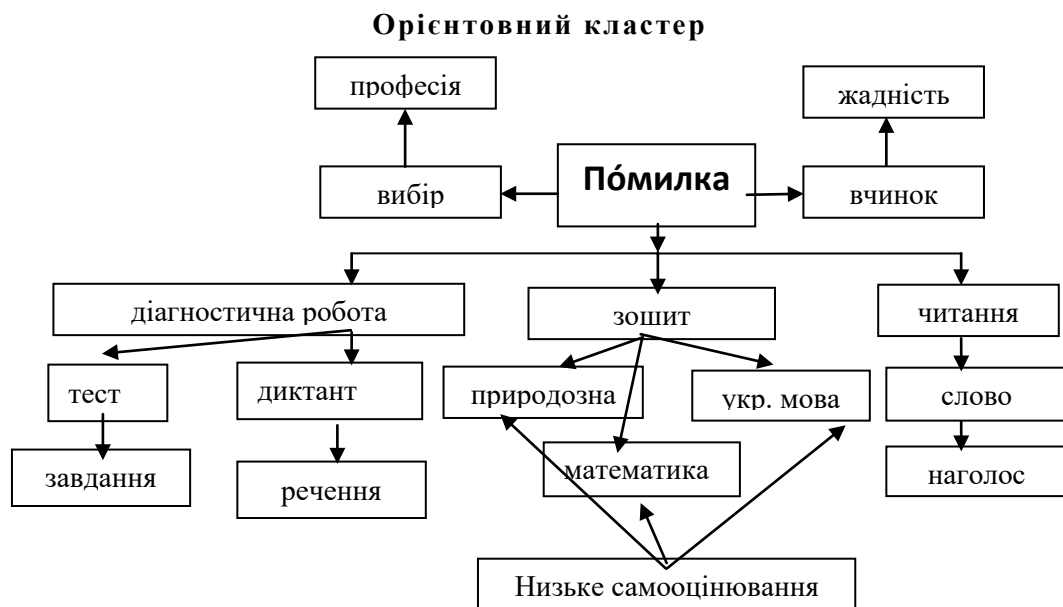
	а	б
1	п	е
2	а	о
3	м	к
4	л	и

Код. 1а, 2б, 3а, 4б, 4а, 3б, 2а (*Помилка*)

Виконання завдань на вибір:

— Знаходження синонімів до слова *помилка* у словнику синонімів. Записування їх у алфавітному порядку. (*Ляпсус, недолік, непорозуміння, огріх, помилка, похибка, промах, хиба*)

— Складання кластера.

Складання вислову Альберта Енштейна.

— Як ви його розумієте?

5 помилявся, **8** пробував **10** нового. **1** Той, **2** хто **4** не **6** ніколи **7** не **3** ніколи **9** нічого
(*Той, хто ніколи не помилявся, ніколи не пробував нічого нового.*)

<https://sites.google.com/site/vpulibrary/poezia-aforzmi/vislovluvann/pro-cilespramovanist>

Записування слова *помилка*, з'єднань та вислову.

Перевірка домашнього завдання.

Гра «Упіймай кульку».

Учитель кидає кульку дитині і називає одне з питань до відмінка. Дитина ловить кульку, називає відмінок до цього питання. Потім називає питання до іншого відмінку і кидає дитині кульку. І так далі, аж поки діти не назвуть усі відмінкові питання та відмінки.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Здогадайся».

Крок 1. Цей відмінок колись давно об'єднувався з давальним відмінком.

Крок 2. Відомо, що цей відмінок був останнім, після кличного відмінка. Він використовувався лише тоді, *коли треба було сказати про когось*.

Крок 3. Тепер основним значенням цього відмінка є вираження місця дії. Він відповідає на питання *на кому? на чому? у кому? у чому?*

— Здогадалися, який це відмінок? Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 59–60).

Виконання вправи 162.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 163.

Знаходження в таблиці іменників. Змінювання та запис у формі місцевого відмінка множини з прийменником *по*. Виділення закінчень у змінених словах. Записування за зразком. Складання та запис двох речень з іменниками у формі місцевого відмінка множини з прийменником *по*.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 164.

Прочитайте анаграму:

м'яеКанць-льПоийдіськ (*Кам'янець-Подільський*)

— Що ви знаєте про це місто?

Вправа «Взаємні питання».

Повторне читання тексту. Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (Що? Де? Коли?), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?)

Списування вправи, розкриваючи дужки.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Після кожного іменника у дужках скорочено запишіть його відмінок.

Картка 1

Ой ходить сон по долині

У червоній кожушині.

Кличе мати до дитини:

— Іди, сонку, в колисоньку,
Приспи мою дитиноньку.

Картка 2 КОЛИСКОВА

Ходить сонко по вулиці,
Носить спання в рукавиці.
Чужих дітей пробуджає,
А Ларису присипляє.
— Ходи, сонко, сюди, до нас,
Буде тобі добре у нас:
У нас хата тепленькая
І Лариса маленькая.

<https://mala.storinka.org/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D1%82-%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8C-%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%BF%D0%BE-%D0%B2%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%96.html>

III. Заклучна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Відкритий мікрофон».

— Вимову та правопис якого слова ми сьогодні повторили на початку уроку? Що ми сьогодні вивчили. Хто сьогодні переміг помилки? Як ви себе почували на уроці?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 165 (с. 60).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 45. Правильне вживання закінчень іменників у різних відмінках

Мета: удосконалити вміння та навички визначати відмінки іменників у реченні, вживання іменників у різних формах, правильне вживання закінчень; розвивати зв'язне мовлення; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь, навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язберезувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Усміхніться одні одним. Подумки побажайте собі та однокласникам і однокласницям гарного уроку. Бажаю вам успіхів.

II. Основна частина.

1. Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Робота з тестом.

— Сьогодні до нас прийшло дуже цікаве слово. Відгадку каліграфічно запишіть у зошиті.

Тест

«Непохитний у здійсненні, досягненні певної мети»

натхнення	зздрість	відповідальність
А	Б	В

Вправа «Мозковий штурм».

— Як ви розумієте слово *відповідальність*?

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, бо ...	Чи потрібна відповідальність учням і ученицям?	Ні, бо ...
ВИСНОВОК		

— Відповідальність — дивна штука. З одного боку ми її боїмося, а з іншого боку саме завдяки їй здобуємо повагу, стаємо ближчими один до одного.

<https://mykniga.com.ua/zmist/vislovi-velikix-i-uspishnix-lyudej-pro-pochuttya-vidpovidalnosti.html>

— Запишіть у зошит, що для вас значить *відповідальність*.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Хочете дізнатися, наскільки ми відповідально ставилися до вивчення іменника? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Картка 1. Робота в групах

1. Читання тексту вправи з позначками («система поміч»). Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, а й оцінює текст.

Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«✓» — я це знав / знала;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав / не знала;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Не забудьте витерти позначки ☺.

— Ви, діти, знаєте, що відповідальність — запорука успіху у будь-якій справі. Тому привчати себе до відповідальності потрібно якнайраніше. Для цього потрібно:

- беріться за посильну для вас роботу;
- зрозуміти позитивні й негативні наслідки кожної справи, за яку ви беретеся;
- прийнявши рішення, не відступати від нього;
- в окремому зошиті чи блокноті записуйте те, що у вас виходить та те, що вам було важко.
- вкінці напишіть, як, на вашу думку, ви виконали поставлене перед собою завдання.

— З яким настроєм ви закінчили роботу?

— Знайдіть у тексті іменники, випишіть їх, позначте закінчення, у дужках після кожного запишіть відмінок іменника.

Картка 2. Індивідуальна робота.

— Прочитайте, уставляючи потрібні закінчення. Позначте «✓» те завдання, яке ви уже вмієте регулярно виконувати; «-» — те, що ніколи не виконуєте, «?» — завдання, яке не завжди самостійно виконуєте. Полічіть усі галочки. І, полічіть для себе особисто, наскільки ви відповідальні.

— А тепер загорніть листочки з позначками. Це ваша особиста таємниця. На тій частині, де записані питання, над кожним іменником напишіть його відмінок та допишіть закінчення.

— Робота в парі. Перевірте одне в одного виконане завдання.

Щодня чищу зуб..	
Щодня роблю ранкову гімнастик..	
Виконую домашнє завданн..	
Готую звечора рюкзак..	
Допомагаю рідн..	

Фізкультхвилинка.

Завдання за вибором.

Картка 3

— Прочитай та спиши, змінивши іменники у відповідні відмінки та числа. У дужках запиши відмінки, познач закінчення.

Скільки б не було у тебе різних (**справа**), (**забава**) та (**веселощі**), не забувай про своїх крилатих (**друг**). Допоможи їм, і вони стануть тобі у (**пригода**), (**сториця**) віддячать своєю невтомною (**праця**) та (**пісня**).

<https://nbu4kids.wordpress.com/2013/01/23/%D0%BF%D1%82%D0%B0%D1%85%D0%B8-%D0%B2%D0%B7%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D1%83/>

Картка 4 ЗИМОВА СИНІЧКА

До нас у (вікно) зазирнула (Зима),
Сказала: «Даруйте, що (сніг) нема!»
За нею з'явилась (Синичка) мала,
Цвірінькнула: «Скоро не буде й тепла!
Пора майструвати нову (годівничка)
На (крихта) смачненькі, (пшоно) і (пшеничка)!
Щоб (птиця) щоранку могли прилітати
І (спів) веселим (весна) зустрічати!»

За Сергієм Пантюком

<https://nbu4kids.wordpress.com/2013/01/23/%D0%BF%D1%82%D0%B0%D1%85%D0%B8-%D0%B2%D0%B7%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D1%83/>

5. Творчі завдання.

— На смужці паперу напишіть одне одному комплімент, уживаючи іменники. Над кожним іменником поставте відмінок. Обміняйтеся компліментами. Перевірте правильність визначеного іменника і його відмінку.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Наскільки відповідально я працював / працювала на уроці».

Вправа «Так — ні».

Сьогодні на уроці я більше дізнався / дізналася про відповідальність.

Я намагався / намагалася бути відповідальним / відповідальною при виконанні кожного завдання.

Я вже вмю краще визначати відмінок іменника та його закінчення.

Мені на уроці було легко.

Я потребував / потребувала допомоги.

Мені було важко.

Я відчував / відчувала допомогу однокласників / однокласниць.

2. Домашнє завдання.

— Списати з книжки, яку ви читаєте, чотири речення. У всіх іменниках виділити закінчення. Над іменниками написати відмінки.

Урок 46. Узагальнення вивченого з теми «Іменник».

Вимова і написання слова *мізинець*.

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ; збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: картки, паперова долонька.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

	а	б	в	г	ґ
1	з	в	с	л	ю
2	о	н	к	п	ц
3	ї	я	а	ь	і
4	и,	х	п'	т	є

Код 1. 1а, 2б, 3в, 4г, 4а (*Знати*)

Код 2. 3б, 2в (*як*)

Код 3. 1в, 1б, 2а, 3а (*свої*)

Код 4. 4 в, 3б, 4г, 3г (*п'ять*)

Код 5. 2г, 3в, 1г, 3г, 2г, 3г, 1б (*пальців*) (*Знати, як свої п'ять пальців*)

(<https://web.archive.org/web/20210218043422/http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy/yak-svoyi-pyat-paltsiv/>)

— Як ви гадаєте, що означає цей фразеологізм? Чи можете ви сказати, знаєте іменник як своїх п'ять пальців?

— У кожного / кожної з вас є паперова долонька. Пальчиків на долоньці у вас 5, і завдань на уроці 5. Виконавши завдання, на пальчику позначте, як вам було виконувати завдання:

«+» — легко, «✓» — треба було подумати, «-» — потрібна допомога. Готові? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок

Робота з підручником (с. 60–61).

Виконання вправи 166.

Виконання квесту.

Виконання завдань на вибір: вправа сенкан або кластер.

Орієнтовний сенкан

1. *Іменник*. Мізинець.
2. *Прикметники*. Малий, тонкий.
3. *Дієслова*. Згинається, показує, вказує.
4. *Враження від предмета*. Хоч і маленький, та міцненький.
5. *Висновок*. Мізинець — найменший палець на руці.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування слова *мізинець*. Складання та записування з цим словом речення

Після виконання кожного завдання учитель нагадує учням про позначки на паперовій долоньці.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 167.

Читання та пояснення фразеологізмів. Записування через ризик їхні пояснення.

Виконання вправи 168.

— Діти списують перше та друге речення. Над кожним іменником скорочено указують відмінок. Потім підкреслюють абстрактні іменники.

6. Узагальнення і систематизація знань.

Картка

— Чому кров для пальців беруть з безіменного пальця? Пригадай, які твої пальці трудяться найбільше: великий, вказівний та середній. Тож нащо їх травмувати — краще хай працюють. Невеличка ж ранка на безіменному тобі не заважатиме і швидко загоїться.

Звісно, і мизинчик — не найбільший твій помічник. Однак він прикриває — захищає безіменний, який ще називають підмізним пальцем. А деякі лікарі впевнені, що в безіменному найменше нервових закінчень, тому укол у нього не такий болючий.

"Барвінок", 2012 р, №4 (968) – літературно-художній загальноосвітній журнал для дітей молодшого шкільного віку.

Фізкультхвилинка. Пальчикова гімнастика.

СИНІЧКИ

Високо в небі летить синичка, *(одну руку підіймаємо вгору)*
а ось і друга — її сестричка. *(підіймаємо другу руку вгору)*
Ліворуч, праворуч, угору! *(руки ліворуч, праворуч, угору)*
І стрімко-стрімко додолу... *(нахиляємося всім тілом додолу)*
«Цінь-цвірін!» — співають сестрички *(розгинаємося)*
і поспішають до годівнички. *(складаємо долоньки на колінах)*
Подзьобавши трохи пшениці, *(вказівними пальчиками стукаємо по ніжках)*
геть полетіли синиці. *(ховаємо руки за спину)*

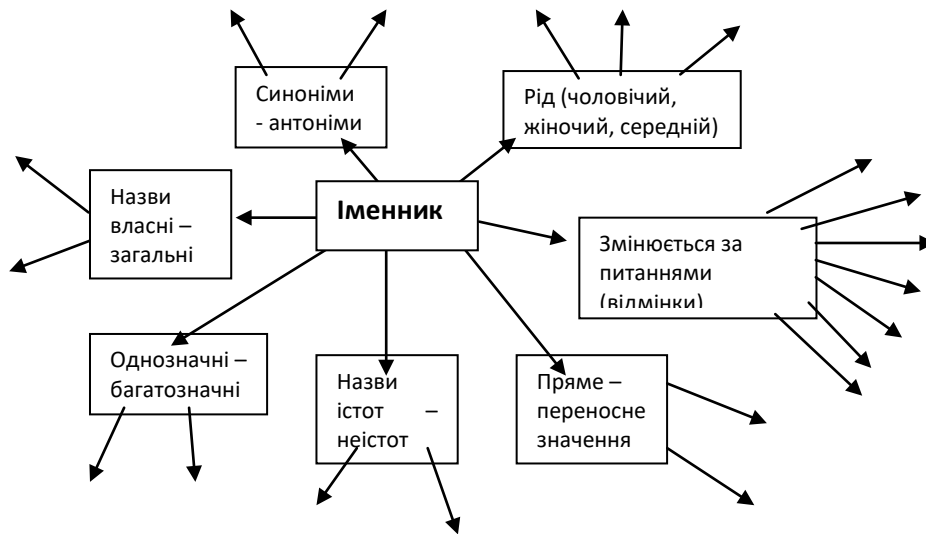
Тетяна Мельник

<https://web.archive.org/web/20200929124943/https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%88%D0%B8%D1%85-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D1%80%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88-%D0%BF%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D0%BD%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96-%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B8-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BE.html>

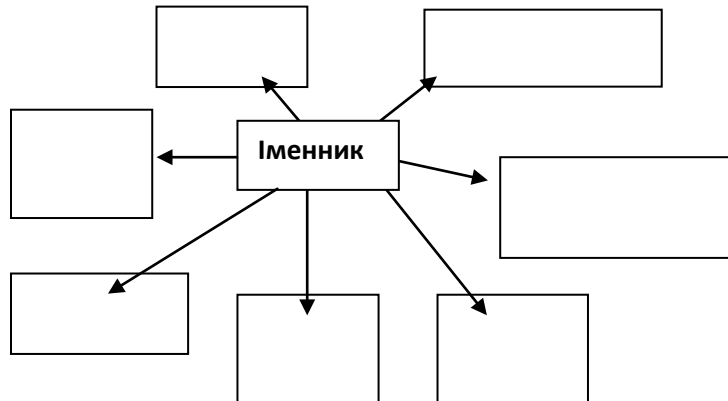

**Гра «Доповни кластер». Групова робота.
Вправа «Броунівський рух».**

Червона картка

Жовта картка

Виконання вправи 169.

Діти на окремому аркуші паперу заповнюють таблицю і визначають тему, яку вони вивчали з найбільшим задоволенням?

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— Діти, погляньте на свої паперові долоньки. Хто з вас може сказати, що знає іменник як свої 5 пальців?

Вправа «Самооцінювання».

— Допишіть речення:

На уроці я:

Зрозумів / зрозуміла ...

Найбільший мій успіх — це...

Найбільші труднощі я відчував / відчувала ...

Я змінив / змінила своє ставлення до...

Урок 48. Розвиток мовлення. Написання докладного переказу з елементами опису. Вимова і написання слова *творчість*

Мета: ознайомити дітей із печворком; вчити складати план до тексту, переказувати текст за планом та опорними словами, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток критичного мислення, зв'язного мовлення, виховання зацікавленості до різних видів творчості.

Обладнання: картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання вправи 170 (с. 61).

Розгадування слова *творчість*. Стіна слів. Слово *творчість*. Робота із тлумачним словником.

Завдання за вибором учнів:

Гра «Сходинки» (відновлення споріднених слів).

	в		р		о			
		о		і	н	н	я	
т				ч		с		ь

Відповідь. *Творчо, творіння, творчість.*

Вправа «Сенкан».

Орієнтовний сенкан

Іменник. Творчість

Прикметники. Дитяча, народна

Дієслова. Презентує, виявляється, залишає

Враження від предмета. Народна творчість розкриває душу народу.

Висновок. Народна творчість виявляється в усній поезії, музиці та інших видах мистецтва.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування з'єднань та слова *творчість*. Складання та записування речень із словом *печворк*

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 62).

Виконання вправи 171.

Стіна слів. Слово *печворк*.
Прописування слова *печворк*.

Вправа «Знаю. Хочу дізнатися. Дізнаюсь».

З	Х	Д

— Діти розказують про те, що знають про печворк, зіскановують QR-код та переглядають відео. Потім розповідають про те, чи змінилися під впливом переглянутого відео їх уявлення про печворк та як саме.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 172.

Вправа «Щоденні 5». Читання для себе.

Вправа «Взаємні питання».

Повторне читання тексту. Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари.

— Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (Що? Де? Коли?), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?)

Робота в групах

Повторне читання тексту. Складання або доповнення плану.

Орієнтовний план

1. Печворк — клаптикове шиття.
2. Особливість узорів техніки печворк.
3. Виникнення мистецтва печворк.
4. Популярність печворку.
5. Мій уявний виріб у техніці печворк.

Виконання вправи 173.

Робота в парах. Діти слухають переказ одне одного і, за потреби, коректно підказують, як можна удосконалити текст, щоб він став ще кращим.

Вправа «Так чи ні. Якщо ні, то чому?».

— Завдяки печворку, ми можемо:

- створити чудові вироби, не витрачаючи спеціально для цього коштів;
- створити оригінальний подарунок для рідних та знайомих;
- прикрасити одяг.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Плюс — мінус — цікаво».

У графу «Плюс» записати все, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «Мінус» записати все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Цікаво» записати факти, про які дізналися на уроці, що ще хотіли б дізнатися.

Урок 49. Прикметник. Повторення знань про прикметник

Мета: повторити і узагальнити знання про прикметник, розвивати спостережливість, критичне мислення; виховувати любов до рідної мови, бажання вивчати її.

Обладнання: аркуші паперу, картки.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

У кожного учня аркуш паперу. Діти обводять свою долоньку. На кожному пальчику пишуть про себе п'ять слів, які відповідають на питання *яка?* або *який?* Потім учитель збирає листки і зачитує. Діти упізнають за описом дитину.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Жила собі казка в бабусиній хижі,
а в казці віками жили дивовижі.
І добрі, й недобрі, химерні й лукаві
Усі страшнуваті, одначе цікаві.
Вони полонили й страшили вони ж,
о казка — не казка без тих дивовиж.

Олександр Пархоменко

<http://www.megaznaika.com.ua/lyrics/kazka-pro-kazku-oleksandr-parhomenko/>

— Діти, хто жив у казці? Якими були дивовижі? За допомогою якої частини мови Олександр Пархоменко описав казкові дивовижі?

— Перевірте свої здогадки, розгадавши ребус.

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи.

Робота з підручником (с. 63–64).

Виконання вправи 174.

Порівняння обох вправ. Діти доводять, що текст із прикметниками допоміг краще уявити дивовижний світ, описаний письменницею. Складання кластеру «Прикметник». Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 175.

Діти описують невідомих істот із незвіданої планети, використовуючи якомога більше прикметників.

Виконання вправи 176.

Читання вірша Олени Пчілки з уставленими прикметниками із довідки.

Робота на картках.

Картка 1

— Відгадай загадку. Напиши відгадку.

В нашої Іванки
на вибір одяганки:
і свитини, й сорочини.
Як почнеш усі знімати,
можна гору поскладати. (*Капуста*)

Марія Пархоменко

— Напиши ознаки предмета, число та рід (якщо є) прикметника.

Ознаки:

- за формою — ...
- за кольором — ...
- за розміром — ...
- за смаком — ...

Картка 2

— Відгадай загадку. Напиши відгадку.

Хто з хвостиком та з вушками,
в кого лапки з подушками?
Як ступа — ніхто не чує,
тихо крадучись, полює.
І маленькі сірі мишки
утікають геть від (*кішки*)

— Напиши ознаки предмета, число та рід (якщо є) прикметника.

Ознаки:

- за формою — ...
- за кольором — ...
- за розміром — ...
- на дотик — ...

Картка 3

— Опиши предмет, користуючись лише прикметниками.

III. Заключна частина.

1. Вправа «Я пригадав / пригадала, що прикметник...»

2. Рефлексія.

Вправа «Мікрофон».

— Що найбільше запам'яталось на уроці ?

— Що сподобалось?

— Над якими завданнями вам ще хотілося б попрацювати ?

— А які запитання про прикметник ви можете задати своїм рідним?

— Що очікуєте від наступного уроку?

— Дякую, діти, за вашу старанність та активність! Кожна ваша думка була важливою та потрібною.

3. Домашнє завдання.

Вправа 177 (с. 64).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Урок 50. Змінювання прикметників за родами і числами

Мета: удосконалювати уміння змінювати прикметники за родами і числами, розвивати критичне мислення, виховувати бажання дізнаватися нове.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Очікування».

— Якось увечері підніміть голівки і погляньте у безмежне небо, всіяне мільйонами зірок. Там можна побачити зорі та сузір'я, планети та комети, котрі, ніби вишиті чарівні візерунки, ховають у собі історії про богів, людей та героїв — повчальні, цікаві та захопливі. Неймовірно! Скільки ж на небі зірок? Незліченна кількість!

<https://nbu4kids.wordpress.com/tag/%D0%BA%D0%BE%D1%81%D0%BC%D0%BE%D1%81/>

— А чи знаєте ви, що чимало людей, дивлячись на зірки, полюбляють загадувати бажання? Хочете спробувати? Один, два, три, зірочко з неба, зійди! Які гарні зірочки! (*Учитель роздає учням «золоті зірочки» — стікери золотистого кольору*). Загадайте бажання, що можуть стосуватися нашого уроку і запишіть його на зірочці. Укінці уроку на нашому плакаті — нічному небі загоряться зірочки тих дітей, у яких здійснилося бажання. Усміхніться одні одним. Тепер починаємо урок.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Так — ні. Якщо ні — то чому?».

- Слова *цікавий, жовті, сонячна, далеке* — це прикметники.
- Прикметники називають предмети.
- Прикметник завжди зв'язаний із дієсловом.
- Прикметник завжди стоїть у тому числі й роді, що й іменник.
- За допомогою прикметників ми можемо більше дізнатися про предмети.
- Прикметник — це частина мови, що називає ознаку предмета.
- Прикметники відповідають на питання *який? яка? яке? які?*

Перевірка домашнього завдання.

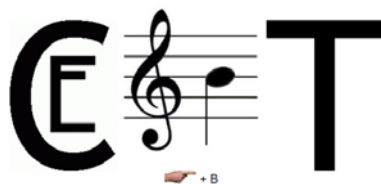
— Доведіть, що виписані слова — це прикметники.

Вправа «Попс-формула».

- П — Я вважаю, що слово ... прикметник.
- О — Тому що ...
- П — Я можу довести це на прикладі ...
- С — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

Каліграфічна хвилинка.

Ребус.

(Всесвіт)

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про Всесвіт?

Прописування буквосполучень, які поєднуються нижнім з'єднанням, придумування речень на космічну тематику. Запис одного з речень.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, чи все ви знаєте про прикметник? А про Всесвіт? Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 64–65).

Виконання вправи 178.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 179.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте Який вибір постав перед людиною?

Уточнююче Я можу помилитися, але, здається усі планети Сонячної системи зібралися на парад.

Пояснююче Поясніть, чому планети зібралися на парад.

Творче Яким би було життя Людини, коли б вона вибрала іншу планету?

Оціночне Оцініть вибір Людини.

Практичне Що б ви порадили собі та однокласникам?

Виконання завдань підручника. Взаємоперевірка.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 180.

Перегляд трейлера до фільму «Земля: один вражаючий день». Виконання завдань вправи.

Робота з картками.

Картка 1

— Прочитай.

Космічні глибини приховують безліч цікавих таємниць та загадок, багато з яких людству лише належить розгадати. Поза сумнівом, попереду нас чекають приголомшливі відкриття, які змінять сучасні уявлення про Всесвіт.

<https://www.05361.com.ua/news/2540794/15-faktiv-pro-vsесvit>

— Випиши з тексту прикметники у відповідну колонку, зміни та заповни інші колонки.

Прикметник із тексту	Прикметник в множині	Прикметник жіночого роду	Прикметник чоловічого роду	Прикметник середнього роду

Картка 2

— Прочитай.

Наш Всесвіт багатий на всілякі дива. Одне з таких — скляний дощ, що йде на планеті під чарівною назвою HD189733b. Дякуємо, що це не в нас. Для нас краще дощ із цукерок :)

<https://www.05361.com.ua/news/2540794/15-faktiv-pro-vsесvit>

— Випиши з тексту прикметники у відповідну колонку, зміни та заповни інші колонки.

Прикметник із тексту	Прикметник в множині	Прикметник жіночого роду	Прикметник чоловічого роду	Прикметник середнього роду

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Згадайте бажання, яке ви записали на початку уроку. Якщо воно здійснилося — прикріпіть свою зірочку на нашому плакаті — нічному небі, щоб вони засяяли на весь клас.

У кого бажання не здійснилося — подумайте, що потрібно зробити для здійснення бажання. Потрібна допомога? Звертайтеся до однокласників та до мене. Вірю, у вас усе вийде.

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 181 (с. 65).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 51. Змінювання прикметників разом зі зв'язаними з ними іменниками за відмінковими питаннями з основою на твердий приголосний

Мета: вчити змінювати прикметники разом зі зв'язаними з ними іменниками за відмінковими питаннями з основою на твердий приголосний; розвивати мовлення та мислення учнів, виховувати бажання навчатися, вчити помічати красу природи.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Гра «Продовж речення».

У кошику записки, які діти по черзі витягують, зачитують, обговорюють у групах та закінчують речення.

- Якщо у мене виникнуть проблеми при виконанні завдання, я вирішу...
- Якщо у мене виникнуть проблеми при виконанні завдання, я подумаю...
- Якщо у мене виникнуть проблеми при виконанні завдання, я зроблю...
- Якщо у мене виникнуть проблеми при виконанні завдання, я пораджуся...
- Якщо у мене виникнуть проблеми при виконанні завдання, я скористаюся...

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Диктант.

Одного погожого літнього дня Ярик з друзями і батьками поїхав на природу, до лісового озера. Воно було гарнюще, але страшенно засмічене. Діти швиденько поприбирали і стали розважатися.

За Ларисою Ніцою

<https://mala.storinka.org/лариса-ніцою-страшне-страховисько-уривок.html>

- Знайдіть орфограми та поясніть їх написання.
- Знайдіть прикметники та позначте в них закінчення.
- Знайдіть прикметники, які зв'язані з іменниками.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Розгадування ребуса.

— Пригадайте, що таке відмінювання? Як ви гадаєте, чи можна відмінювати прикметники? Хочете дізнатися? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Повторення відмінків. Гра «Ланцюжок».

Учні по черзі називають відмінки та питання до них (якщо вони є).

Робота з підручником (с. 65–67).

Виконання вправи 182.

Списування прикметників з основою на твердий приголосний.

Виконання вправи 183.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків з правилом.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 184.

Відмінювання прикметників з іменниками.

Виконання вправи 185.

Заучування скоромовки.

Робота в парах.

Розказування скоромовки на швидкість. Записування скоромовки з пам'яті. Визначення відмінків прикметників.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух». Робота у групах.

Червона картка

Провідміняти словосполучення. За потреби можна користуватися таблицею на с. 66.

<i>Н. в.</i>	<i>який?</i>	жовтий колосок
<i>Р. в.</i>	<i>якого?</i>	жовтого колоска
<i>Д. в.</i>	<i>якому?</i>	
<i>Зн. в.</i>	<i>як Н. або Р.</i>	
<i>Ор. в.</i>	<i>яким?</i>	жовтим колоском
<i>М. в.</i>		

Жовта картка

Знайти у реченні словосполучення прикметника разом з іменником та провідміняти
Сьогодні йшов пухнастий сніг.

Зелена картка

Відгадати загадку. Дібрати до відгадки прикметник та провідміняти сполучення прикметника разом з іменником.

Прийшла до нас бабуся
у білому кожусі.
Поля причепурила —
Пухнастим снігом вкрила.
Відгадайте, хто вона,
Ця бабуся чепурна? (*Зима*)

Ганна Зралко

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

Робота з комп'ютером.

Виконання завдання за посиланням <https://learningapps.org/9913858>

III. Заключна частина.

Вправа «Метод «ДРІД».

Д — досвід (що робили, що пам'ятаєте?)

Р — рефлексія (які відчуття, реакція?)

І — інформація (яку інформацію одержали, які висновки зробили?)

Д — дії (як ви будете діяти в майбутньому).

Учасникам пропонується висловити свої думки щодо кожного питання, яке розглядалося на уроці. У такий спосіб підбиваються підсумки уроку.

Домашнє завдання.

Вправа 186 (с. 67).

Виконання завдання на вибір. За бажанням знайти цікаву інформацію про синиць.

Урок 52. Змінювання прикметників разом зі зв'язаними з ними іменниками за відмінковими питаннями з основою на м'який приголосний

Мета: вчити змінювати прикметники разом зі зв'язаними з ними іменниками за відмінковими питаннями з основою на м'який приголосний; розвивати мовлення та мислення учнів, виховувати бажання навчатися.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Так-ні».

- Будемо ввічливими?
- На ноги наступатимемо?
- Будемо викрикувати?
- Працюючи у парі чи в групі будемо говорити один з одним тихенько?
- Із зустрічними будемо вітатися?
- Будемо голосно кричати?
- Коли хочемо відповідати, то піднімаємо руку?
- Коли чуємо дзвоник на урок, то ховаємося під парти?
- Будемо працювати на уроці?
- Мені приємно, що ви такі чемні школярки і школярки, які знають і виконують правила поведінки в школі.

2. Вправа «Очікування».

— Що ви очікуєте від уроку?

А я очікую, що ви будете дружно, наполегливо працювати, підтримувати один одного, радіти своїм успіхам і досягненням однокласників і однокласниць.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Розшифрувати, пояснити та записати прислів'я.

7знати 4хто 3вчити, бвсе 1Гарно 5хоче 2того (Гарно того вчити, хто хоче все знати.)

Гра «А я знаю».

На дошці прикріплені перевернуті картки із написами. Дитина підходить до дошки, бере картку, зачитує напис і розповідає все, що стосується прикметника.

Рід, число, відмінки, іменник, основа, ознака, питання тощо.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «П'ятий зайвий».

За потреби учитель рекомендує скористатися підказкою. Підказка: зверніть увагу на кінцевий приголосний основи.

Червоний, зелений, синій, жовтий, білий.

Сусідня, далека, радісна, нова, куплена.

Веселкове, зимове, пташине, дощове, осіннє.

— Чим особливі *зайві* слова? Що в них цікавого? Як ви гадаєте, як ми їх використаємо на уроці?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 68–69).

Виконання вправи 187.

Дослідження мовних явищ. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 188.

Виконання завдання на вибір. Робота в групах. Самоперевірка — вчитель на слайді презентації показує правильне виконання завдання.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 189.

Розгадування ребусів.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про котів? Розкажіть те, що, на вашу думку, ніхто у класі не знає.

Квест-цікавинка.

1) Найбільший у наші дні кіт — це лігр. Він може вирости до 4 м, а вага може перевищувати 300 кг. Найбільший представник цього виду, що зараз живе на планеті — лігр Геркулес. Його вага 450 кг.

2) Найменший сучасний дикий кіт — це чорноногий кіт. Самиці досягають менше 50 см у довжину і можуть важити всього 1,2 кг. Британці і австралійці вважають зустріч з чорним котом великою вдачею, тоді як в Європі і Північній Америці це, навпаки, вважається поганим знаком.

Читання вірша Тетяни Винник.

Списування вірша, указуючи в дужках після прикметників відмінок.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух». Робота в групах.

Картка 1

— Випишіть у стовпчик прикметники. Через риску запишіть прикметник у початковій формі.

Чимало людей мають домашніх улюбленців. Одними із найчисленніших є котики. У них приємне мурокотіння, ніжна шерсть, м'які лапки. Котики люблять спати у затишному місці, теплому місці.

Картка 2

— Провідмініайте письмово словосполучення *домашній котик*.

Картка 3

— Виберіть словосполучення з прикметником з основою на м'якій приголосний та провідмініайте його.

Безкрас море, безмежне поле.

III. Заключна частина

1. Рефлексія.

Вправа «Мікрофон».

- Чи справдилися ваші очікування?
- Які знання ви здобули на уроці?
- Де знання, отримані на уроці, ви можете використати?
- Який вид роботи вам сподобався найбільше?

2. Самооцінювання.

3. Домашнє завдання.

Вправа 190 (с. 69).

Урок 53. Визначення граматичних форм прикметників (рід, число, відмінок) за іменником, з яким він зв'язаний

Мета: вчити визначати граматичні форми прикметників (рід, число, відмінок) за іменником, з яким він зв'язаний, розвивати мовлення учнів, критичне мислення, вміння аналізувати, зіставляти; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Сьогодні на уроці нас чекають нові знання. Виберіть будь-яку букву та скажіть, якими яку букву та слово, яке починається з цієї букви, ви візьмете з собою на урок. Наприклад, **В** — відповідальність. (*Р* — розум, *Д* — доброта, *П* — працьовитість, *У* — уважність, *С* — старанність тощо)

Вправа «Очікування».

— Що ви очікуєте від уроку?

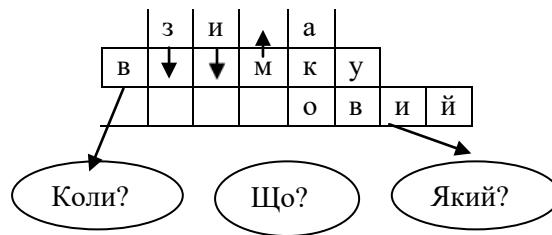
II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Сходишки».

(Зима, взимку, зимовий)

— Запишіть розгадані слова. Придумайте речення, використовуючи ці слова.

Вибірковий диктант.

Записати лише словосполучення прикметника з іменником.

Зимова пора, холодно взимку, цікава пригода, цікаво вивчати, холодної пори, бігають діти, зимові розваги, біг наввипередки.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 70–71).

Виконання вправи 191.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 192.

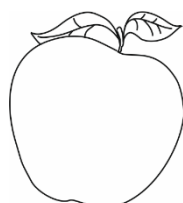
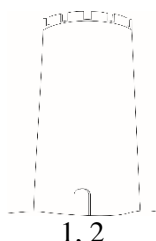
Добір до кожного іменника відповідного прикметника. Запис словосполучення в колонку, позначаючи рід (де можливо), число, відмінок прикметника з іменником, з яким він зв'язаний. Запис словосполучень за зразком.

Виконання вправи 193.

Стіна слів — *веприк*.

Веприк — маленький дикий кабанчик.

Вправа «Квест».

(веприк)

Вправа «Квест-цікавинка».

- 1) Одомашнення свині відбулося у Китаї у 8-му тисячолітті до нашої ери.
- 2) У свиней добре розвинений нюх. Французи використовують свиней для пошуку грибів-трюфелів, які ростуть під землею на глибині 10–15 см.
- 3) Дресировані свині — шукачі наркотиків та вибухових речовин. У цьому вони не поступаються собакам.
- 4) Свині зовсім не бояться змій. Вони затоптують їх, а потім із задоволенням з'їдають. У США фермери використовують домашніх свиней для захисту своїх володінь від змій.

<https://nbu4kids.wordpress.com/tag/%D1%81%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D1%8F/>

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте — Про кого розповідається у тексті?

Уточнююче — Я можу помилитися, але, здається, веприк любив весну?

Пояснююче — Поясніть, чим веприку подобалася осінь.

Творче — Опишіть зимові розваги веприка.

Оціночне — Як ви гадаєте, яка пора року подобається веприку найбільше?

Практичне — Уявіть, що ви зустрілися з веприком.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота в групах.

— Вибери три послідовно розташовані речення. Випиши словосполучення прикметника з іменником. У дужках після прикметника скорочено укажи його рід (де можливо), число, відмінок за іменником, з яким він зв'язаний.

Це було темного з(е/и)мового вечора. Сонце (з/с)ховалось за обрій. Зарожевів сніговий килим. Стало тихо-тихо. Замерехтіли зорі в гл(е,и)бокому небі.

Раптом з півночі насунула чорна хмара. Пливе над снігами. Пот(е/и)мнів сніговий килим. Падають сніжинки на землю. Тихо лягають на поле, на ліс, на дорогу. Я прислухаюсь до тихого снігопаду і чую ніжний дзвін. Немов десь далеко-далеко бринить в(е/и)лика кришталева чаша, до якої доторкається срібний молоточок.

За Василем Сухомлинським

<https://mala.storinka.org/василь-сухомлинський-зимове-оповідання-як-дзвенять-сніжинки.html>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Рефлексія».

— Подивіться букви, які ви взяли, на слова. Чи допомогли вони вам на уроці? При виконанні якого завдання?

— Як ви гадаєте, чи корисним був для вас сьогодні урок?

— Яку радість приніс вам урок?

— Чи справдилися ваші очікування?

2. Домашнє завдання.

Вправа 194 (с. 71).

Урок 54. Утворення форм ступенів порівняння прикметників

Мета: ознайомити із утворенням форм ступенів порівняння прикметників, вчити утворювати форми ступенів порівняння прикметників, розвивати критичне мислення учнів, виховувати зацікавленість до лексики української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Гра «Відповідай прикметниками».

— Яким був попередній урок? Якою була перерва? Який у вас настрій? Яким буде наш урок?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Складання, пояснення та каліграфічний запис прислів'я.

Чоловік цілий вчиться
вік розуму (*Чоловік розуму вчиться цілий вік.*)

Діалог «Прикметник».

Орієнтовні питання до діалогу

— Що називає прикметник?

— На які питання відповідають прикметники?

— За чим змінюється прикметник?

— З якою частиною мови зв'язаний прикметник?

— Який відмінок є початковою формою прикметника?

— Які закінчення мають прикметники в початковій формі?

— Назвіть прикметники чоловічого роду?

— Назвіть прикметники жіночого роду?

— Назвіть прикметники середнього роду? *тощо*

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, чи все знаєте про прикметник? Хочете дізнатися відповідь? Тоді — до навчання!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 71–72).

Виконання вправи 195.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 196. Робота в парах.

Висловлювання міркувань щодо ролі прикметників у формі ступенів порівняння в українській мові.

Виконання вправи 197.

Читання фрагментів давньогрецьких міфів в переказі Катерини Гловацької. Знаходження в тексті прикметників у формі ступенів порівняння. Списування речень, у яких є прикметники у формі ступенів порівняння. Підкреслення їх хвилястою лінією. Позначення суфіксів / префіксів, за допомогою яких вони утворилися.

Фізкультхвилинка.

2, 3, 4, 5 — люблять дітки рахувати,
Ми лічильочку складаєм,
Фізкультхвилинку починаєм.
2, 3 — ми підвелися, усі дружно потяглися,
А 4 — руки в боки й пострибаєм, мов сороки.
Гуртом усі присіли,
у космос полетіли.
А 8 — повернулись, усім друзям посміхнулись.
Голову схилили, вліво, вправо покрутили.
Всі вже відпочили і за парти тихо сіли.

Оксана Ратушина

Виконання вправи 198.

— Від поданих прикметників за допомогою суфікса *-іш(-и-)* і префікса *най-* діти за зразком утворюють форми ступенів порівняння прикметників. Складання та запис жартівливих речень, використовуючи одну з форм ступенів порівняння прикметників. Взаємоперевірка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух».

Червона картка

— Познач частини слова, за допомогою яких утворилися ступені порівняння прикметників.

Червоніший, найсильніший, найстаранніша, веселіша, розумніше, тепліше, найкругліше, найвідоміша.

Жовта картка

— Спишіть прикметники, які мають форми порівняння.

Веселий, веселіший, найвеселіший. Тепліший, теплий, найтепліший. Найрозумніший, розумніший, найрозумніший. Зеленіший, найзеленіший, зелений.

Зелена картка

— Випишіть у стовпчик прикметники. Утворіть форми прикметників із ступенями порівняння та запишіть через риску.

Рідний край наш — Україна,
красна та багата.
Рідне небо, ясне сонце,
місяць, зорі срібні,
рідний народ — українці
всі до нас подібні.

Юрій Шкрумеляк

http://abetka.ukrlife.org/shkrum_2.html

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

Ця вправа дозволяє вчителю поглянути на урок очами учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») розповідають факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання.

Вправа 198 (с. 72).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 56. Урок розвитку мовлення. Створення реклами. Вимова і правопис слова *футбол*

Мета: вчити письмово переказувати текст за планом, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток критичного мислення, зв'язного мовлення, виховання бажання займатися спортом.

Обладнання: картки, паперові м'ячі.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, фізкультурна.

Перегляд уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Здоров'я — основа усього на світі,
Здоровими бути бажають всі діти,
Для цього потрібно...

Людмила Лисенко

<https://pustunchik.ua/ua/online-school/health/virshi-pro-zdorovja>

— Як ви гадаєте, що потрібно робити, щоб бути здоровим?

— Пригадайте правила, які допоможуть зберегти здоров'я на уроці?

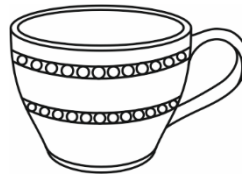
II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Квест «Склади слово з перших букв».

,

— Які види спорту неможливо уявити без м'яча?

— Як ви гадаєте, про який вид спорту йтиме мова сьогодні на уроці? Хочете дізнатися більше?

Тоді — до роботи!

Каліграфічна хвилинка.

Виконання вправи 199 (с. 73).

Робота в групах.

Складання сенкану / кластера за вибором учнів.

Орієнтовний сенкан

1. *Іменник.* Футбол.

2. *Прикметники.* Захопливий, професійний.

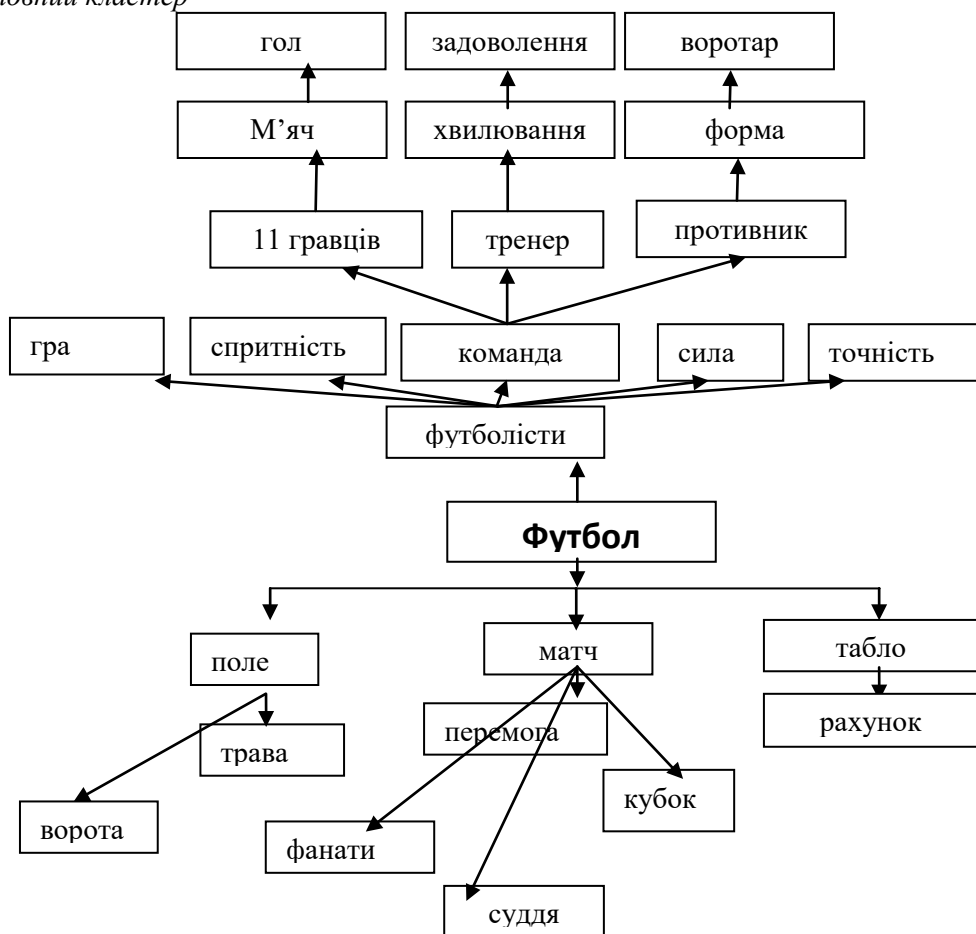
3. *Дієслова.* Відбувається, проходить, демонструється.

4. *Враження від предмета.* Чимало дітей мріють стати видатними футболістами.

5. *Висновок.* Футбол — захоплива гра для дорослих та дітей.

Орієнтовний кластер

Письмо буквених з'єднань слова *футбол* та споріднених до нього слів (*футбол, футбольний, футболити, футболіст, футболістка, футболка*).

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

Але це ще не все! Щоб дізнатися тему уроку, розшифруйте слова.

	а	б	в	г	ґ
1	с	а	и	я	р
2	к	т	н	о	у
3	л	е	в	м	и

Код 1. 1а, 2б, 3в, 2г, 1ґ, 3б, 2в, 2ґ (створення)

Код 2. 1г, 3б, 2а, 3а, 1б, 3г, 3ґ (реклами)

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 73–74).

Виконання вправи 200.

Читання тексту, сканування та перегляд відеоролика.

Вправа «Попс-формула».

П — Я вважаю, що слово можна / не можна назвати текст / відеоролик рекламою.

О — Тому що ...

П — Я можу довести це на прикладі ...

С — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 201.

Виконання завдань вправи.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи погоджуєтесь ви із твердженням, що реклама має бути короткою, містити текст, який легко запам'ятовується?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

Виконання вправи 202.

Створення реклами / рекламної листівки на основі власного досвіду. Зачитування реклами / перегляд рекламних листівок. Обмін враженнями.

III. Заключна частина.

Самооцінювання.

— Зафарбуйте килимок під футбольним м'ячем в зелений колір ті дітки, які із задоволенням виконували завдання; у жовтий — коли не всі завдання виконували із задоволенням; у синій колір — ті, хто сумував на уроці.

Урок 57. Правильна вимова та правопис прикметники на *-ський, -цький, -зький*

Мета: ознайомити учнів з правильною вимовою та правописом прикметників на *-ський, -цький, -зький*; розвивати мовлення, критичне мислення; виховувати бажання дізнаватися нові факти з історії України.

Обладнання: картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, громадянська та історична.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Ти поглянь лише в віконце!
Загляда у клас наш сонце!
Посміхається, моргає,
Дітям успіху бажає,
Всім старанно потрудитись,
Працювати, — не лінитись.
Бо знання — як джерело,
Напуває всіх воно.
Тож і ти часу не гай,
До роботи приступай!

Валентина Романова

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Робота із піснею «Сік землі».

«Хто не знає свого минулого, той не вартий свого майбутнього», — писав видатний поет Максим Тадейович Рильський. Ці слова надзвичайно актуальні для кожного з нас, бо справжній українець повинен знати історію свого народу, імена видатних людей, якими пишається країна.

http://school50.kiev.ua/hto_ne_znaje_svogo_mynuligo/

Про це співає Ніна Матвієнко у пісні «Сік землі» (слова Володимира Вихруца та Владислава Толмачова).

Фрагмент пісні можна послухати за посиланням https://www.youtube.com/watch?v=8B0a_QTOqB0

П'є моє коріння сік землі,
День лежить на білому крилі,
Подих вітру схилює жита,
Пролітають стомлені літа...
З роду в рід кладе життя мости,
Без коріння роду не цвісти,
Без стремління човен не пливе,
Без коріння сохне все живе.

<https://www.pisni.org.ua/songs/2153767.html#>

— Як ви розумієте слова пісні? Що хотіли автори та виконавиця пісні донести нам?

Каліграфічна хвилинка.

Розгадування ребусів (робота в групах).

— Яка орфограма об'єднує ці три слова? Які звуки можуть подовжуватися? Наведіть приклади. Прописування буквосполучень *тт, нн, сс, лл, дд* та слів м'якими подовженими приголосними звуками.

— Запишіть п'ять слів, у яких є подовжені приголосні звуки.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 74–75).

Виконання вправи 203.

Розповідь про битву під Жовтими Водами.

На початку 1648 року Богдан Хмельницький разом з козаками почав війну за звільнення України з-під влади Польщі. Перша велика битва цієї війни відбулася у травні 1648 року біля Жовтих Вод. Козацьке військо завдало нищівної поразки полякам. Сотні польських воїнів загинуло, близько 3 тисяч було взято в полон. Жовтоводська битва посідає особливе місце в історії України. Адже вона стала першою великою битвою та першою перемогою Богдана Хмельницького у війні з Польщею.

Наталя Галич

Робота з картиною.

— Діти, розгляньте картину Ю. Саницького «Битва під Жовтими Водами». Що ви бачите на картині?

— Кого ви бачите на картині? Чому ви так гадаєте?

— Що відбулося, на вашу думку?

— Де б ви хотіли опинитися на малюнку?

Вправа «Взаємні питання».

Діти об'єднуються в групи. Кожна група складає питання по тексту питання та ставить його іншій групі. Виграє та група, яка задасть більше запитань та правильно відповість на запропоновані питання. Для полегшення складання питань учитель може запропонувати картку із словами: Де? Коли? Чому? Для чого? Як?

Мовне дослідження.

Дослідження правопису суфіксів *-ськ-, -зьк-, -цьк-* у прикметниках. Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 204.

Списування тексту попередньої вправи, розкриваючи дужки. Знаходження орфограм, пояснення їх написання.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 205.

Утворення від іменників прикметників.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Карусель».

Діти утворюють два кола. Учасники внутрішнього кола називають іменники, а зовнішнього — утворюють прикметники. Пройшовши усе коло, учасники зовнішнього і внутрішнього кола міняються місцями.

Гра «Знайди помилки». Робота із картками.

Козацький, товариський, паризький, юнаський, канадський, студентський.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Зворотний зв'язок. Метод «Капелюшки де Боно».

Біла — колір чистоти.

— Що мені відомо про суфікси *-ський, -цький, -зький*?

Червона — колір життя, відчуттів.

Для чого потрібні знання, отримані сьогодні на уроці?

Чорна — колір землі, здорового глузду.

Як ви гадаєте, чи доклали ви достатньо сил для вивчення теми?

Зелена — колір досліджень.

Як пишуться *-ський, -цький, -зький* ?

Синя — колір знань.

— Яка частина мови має суфікси *-ський, -цький, -зький*?

— Яку таємницю ви сьогодні відкрили, мої юні мовознавці? Що цікавого дізналися сьогодні на уроці?

— Яким побажанням собі ви сьогодні скористалися?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 206 (с. 75).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 59. Відмінювання прикметників у множині.

Мета: ознайомити дітей з відмінюванням прикметників у множині, вчити відмінювати прикметники у множині, вчити визначати відмінки прикметників, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати бажання вивчати українську мову.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Я поділюсь таємницею».

Діти діляться реальною або фантастичною таємницею.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Кубик запитань».

- Скільки відмінків є в українській мові?
- У якого відмінка завжди є прийменник?
- Провідміній словосполучення *вечірня зоря*.
- Який відмінок є початковою формою прикметника?
- Провідміній словосполучення *цікавий урок*.
- Що спільного є в прикметниках із суфіксами *-ський, -зький, -цький*?

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Розгадування за допомогою кодів слова.

	а	б	в	г	г
1	д	ч	г	е	к
2	і	б	р	а	у
3	н	о	х	щ	ї
4	я	м	в	с	ь

Код 1. 1а, 2г, 3в, 4б, 4а, 3а, 2а (*духмяні*)

Код 2. 1б, 1г, 2в, 4в, 3б, 3а, 2а (*червоні*)

Код 3. 2г, 1г, 2в, 2г, 3г, 3а, 4г, 4г, 1г, 2а (*українські*)

Прописування буквосполучень із нижнім з'єднанням та розгаданих слів.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Подумайте, що спільного в записаних словах? Хочете дізнатися для чого ми розгадували прикметники, які вжиті у формі множини? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 75–77).

Виконання вправи 207.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 208. Робота в групах.

Дослідження змінювання прикметників у множині твердої та м'якої групи. Результати досліджень діти записують у кола Ейлера—Вена.

Відмінювання прикметників у множині

Виконання вправи 209. Розгадування ребуса.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про пустелі?

Вправа «Квест-цікавинка».

Пустеля Сахара — найбільша пустеля у світі. Вона справжня королева пустель – найбільша пустеля у світі. Її площа складає 9065000²км², що лише трохи менше території, що займають Сполучені Штати Америки. Розташована Сахара в північній Африці і займає частину території таких держав, як Єгипет, Лівія, Алжир, Марокко, Малі, Нігер, Чад, Судан і Західна Сахара. Коли згадуються міражі, то неодмінно варто згадати про Сахару, оскільки тут вона є безперечним лідером. Протягом року на її території трапляється від 100 до 200 тисяч міражів. Існують навіть спеціальні «міражні» карти, в яких вказані місця найбільш ймовірного їх появи.

<http://vsviti.com.ua/nature/18445>

Виконання завдань вправи.

Гра «Чому саме це закінчення / ця буква?».

Вправа «ПОПС-формула».

Вона розшифровується так: **П** — позиція, **О** — обґрунтування, **П** — приклад, **С** — судження. Кожна з цих позицій – це відповідне речення: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

Фізкультхвилинка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Картка 1

— Списати, розкриваючи дужки. Над прикметниками скорочено написати відмінок.

Антарктида — це єдина в світі кр(е/и)жана пустеля, тому що це найбільш сухе місце на з(е/и)млі! Це пояснюється тим, що сильний холо(т/д) буквально «висушує» вологу.

<http://vsviti.com.ua/nature/18445>

Картка 2

— Списати, розкриваючи дужки. Над прикметниками скорочено написати відмінок.

Салар-де-Уюні — найбільша у світі сольова пустеля, розташована в Болівії. Згідно з оцінками експертів, кількість солі, що міститься на її території, обчислюється 10 мільярдами тонн. Під час дощу сіль, розчиняючись у воді, перетворює пустелю в найбільше в світі солоне «дзеркало».

<http://vsviti.com.ua/nature/18445>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Використання стратегії «РАФТ».

Учні складають невеличкі висловлювання від імені прикметника у множині.

Роль — прикметник у множині.

Аудиторія — діти.

Формат — записка.

Тема — коротко про себе.

— Діти, пам'ятайте, усі прикметники в називному відмінку множини мають закінчення *-і*.

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 210 (с. 77).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 60. Роль прикметників-синонімів та прикметників-антонімів. Вимова і правопис слова *життєрадісний*

Мета: продовжити формувати граматичне поняття про прикметник, визначати роль прикметників-синонімів та прикметників-антонімів у реченнях, збагачувати словниковий запас, виховувати шанобливе ставлення до багатства слів української мови.

Обладнання: картки, словники синонімів та антонімів.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Кожна людина — це особистість. Хто ви є? Що ви хочете? Що потрібно робити для реалізації своїх бажань? У кожного з вас є картка з п'ятьма початками речень. Допишіть ці речення. Укінці уроку ми побачимо, чи все нам вдалося.

Я — (учень / учениця / людина / дівчинка / хлопчик / ...)

На уроці я хочу ... (вчитися, дізнаватися нове, гарно працювати, ...)

На уроці я буду ... (старанно працювати, правильно виконувати завдання, ...)

Адже я ... (хочу вивчити нову тему, стати розумнішим, порадувати татуса, ...)

Тому я ... (дізбуду старанно працювати, вивчу матеріал, досягну успіхів, ...)

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Бліц-опитування.

- Як знайти прикметник серед інших частин мови?
- Назви прикметники до слова *морозиво*.
- Як визначити рід прикметника?
- Коли неможливо визначити рід прикметника?
- За чим змінюються прикметники?
- Назвіть відмінки та питання до них.

Диктант.

Настала холодна зима. Не видно теплого сонечка. Важкі хмари табунами бродять, зимове небо застилають. Похолодало.

За Галиною Демченко

<https://mala.storinka.org/галина-демченко-зима-оповідання.html>

- Які орфограми є в тексті?
- Назвіть прикметники.
- Що ви можете про них сказати?

2. Мотивація навчальної діяльності.

Пригадайте алфавіт та розгадайте слова:

Код 1. 22, 11, 18, 19, 18, 12, 17, 11 (*Синоніми*)

Код 2. 1, 18, 23, 19, 18, 12, 17, 11 (*Антоніми*)

Вправа «Мозковий штурм».

- Що ви знаєте про синоніми?
- Що ви знаєте про антоніми?

— Хочете навчитися краще використовувати у своєму мовленні синоніми та антоніми? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 77–78).

Каліграфічна хвилинка.

Розгадування слова *життєрадісний*. Складання речення про життя класу, використовуючи різні форми слова-відгадки.

Складання за вибором кластера або асоціативного куща

Орієнтовний кластер

Виконання вправи 212.

Добір синонімів та антонімів до слова. Робота із словниками.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 213.

Робота із заголовком.

Вправа «Сніжинка».

Учитель читає іменник із тексту, а учні добирають до нього прикметники із тексту.

Стежки (*короткі, довгі, прямі, хвилясті, сріблясті*), звірі, дітлахи, сніги.

Виконання завдань вправи.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота з комп'ютером.

Завдання за посиланням <https://learningapps.org/9935145>

Робота в парах.

Картка

— Допиши до слів тільки синоніми або тільки антоніми.

Білий — ... , працьовитий — ... , товстий — ... , малий — ... , бідний —

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Відкритий мікрофон».

— Для чого потрібні прикметники-синоніми? Для чого потрібні прикметники-антоніми? Прочитайте речення, які ви дописували на початку уроку. Чи все у вас вийшло? Що ви для цього робили?

2. Домашнє завдання.

Вправа 214 (с. 78).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 61. Вживання прикметників у прямому та переносному значенні.

Вимова і правопис слів слів *взимку, влітку*

Мета: удосконалювати навички розрізняти, складати словосполучення, речення с словами, які мають пряме та переносне значенням, поповнювати активний словниковий запас учнів, розвивати критичне мислення учнів, виховувати зацікавленість до лексики української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Робота в парах.

Кожен із дітей отримує папірець з назвою тваринки і нікому про це не говорить. Один з учнів показує свою тваринку мімічно, а той хто впізнає в себе таку ж тваринку виходить і теж її показує без звуків. Ті хто знайшли свою пару сідають разом.

лев	білка	кабан	лев
мавпа	жираф	собака	мавпа
крокодил	кінь	кінь	крокодил
кішка	осел	осел	кішка
вовк	ведмідь	кабан	вовк
лисиця	білка	собака	лисиця
слон	жираф	ведмідь	слон

<https://vseosvita.ua/library/treningovi-vpravi-v-molodsij-skoli-38565.html>

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Діалог «Прикметник».

Орієнтовні питання:

— Яка частина мови називається прикметником?

— На які питання відповідають прикметники?

Добери прикметники до слова *зима*.

Перевірка домашнього завдання.

Словниковий диктант.

Розгадування ребуса.

— Запишіть прикметники з орфограмою. Якою? Розгадаєте ребус, і все зрозумієте.

(апостроф)

— Пригадайте, коли потрібно писати апостроф.

Вправа «Біном фантазії».

— Як ви гадаєте, який зв'язок може бути між прикметниками та апострофом?

Запис слів. Взаємоперевірка.

Духмяний, торф'яний, пам'ятати, м'ятний, дерев'яний, солом'яний, весняний, м'яч, хлоп'яча, комп'ютерне, риб'ячі, кам'яні, малярський.

Метод «Прес».

— Доведіть, що ви написали лише прикметники, у яких є апостроф.

Я вважаю, Тому що... , Отже, ...

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 79–80).

Виконання вправи 215.

Розгадування слів, тлумачення слів-відгадок, доповнення кластера.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування буквених з'єднань та слів *влітку, взимку*. Складання речень із словами та каліграфічний запис одного із речень.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 216.

— Як ви гадаєте, це оповідання чи казка? Наведіть приклади, щоб довести свою думку.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про мишей?

Вправа «Квест-цікавинка».

Слово «миша» утворено від стародавнього індоєвропейського слова «муш», що перекладається як «злодій». Миші дуже плідні. Самки здатні народжувати 3–6 разів на рік, приносячи 3–10 мишенят за раз. Полічіть, скільки мишенят може народити миша за рік.

Через те, що мишами харчується величезна кількість хижаків, тривалість їх життя в дикій природі складає всього 6–9 місяців. У неволі ж миші можуть доживати і до 4–5 років. Цікавий факт, що мишачий слух у 5 разів гостріший, ніж у людей. Комора мишки може містити до 3 кг різних запасів. Тварина може за добу з'їсти стільки їжі, скільки важить сама.

<https://www.facebook.com/romlis.com.ua/posts/1106654976205286/>

Інколи вдома в якості домашніх тварин можуть утримувати мишей.

Виконання вправи 217.

Вправа «Вхід у малюнок».

Складання та записування словосполучень з прикметниками у переносному / прямому значенні.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота на комп'ютері.

<https://learningapps.org/8466325>

Робота з картками. Робота в парах

— Прочитайте. Випишіть словосполучення прикметника з іменником. Після кожного словосполучення у дужках скорочено напишіть у якому значенні вжите: у прямому (пр.) або переносному (пер.) значенні та відмінок прикметника.

Сіра Миша невеличка
Взула модні черевички,
Вбрала сукню дуже гарну —
Чимчикує у книгарню.
Хоче книжечки купити,
Щоби діточокчити:
Багатенько варто знати
Навіть сірим мишенятам.

Олеся Овчар

http://maysterni.com/user.php?id=3191&t=1&rub=2117&sf=1#50047_%D0%9D%D0%B5%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%B3%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D0%B0

III. Заклучна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Моя сходишка».

У кожного учня / учениці аркуш паперу, на якому зображено по три сходишки: настрої, як я працював / працювала, мої досягнення.

Діти малюють кружечок або схематичну людину, на якому рівні вони знаходяться.

2. Домашнє завдання.

Вправа 218 (с. 80).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 63. Числівник. Повторення знань про числівник

Мета: повторити вивчений матеріал з теми, розвивати спостережливість, критичне мислення; виховувати бажання вчитися.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні на уроці ми продовжимо вивчати частини мови. Розгадайте ребус, і ви дізнаєтеся, над чим ми будемо працювати сьогодні.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про числівник?

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи.

Робота з підручником (с. 81–82).

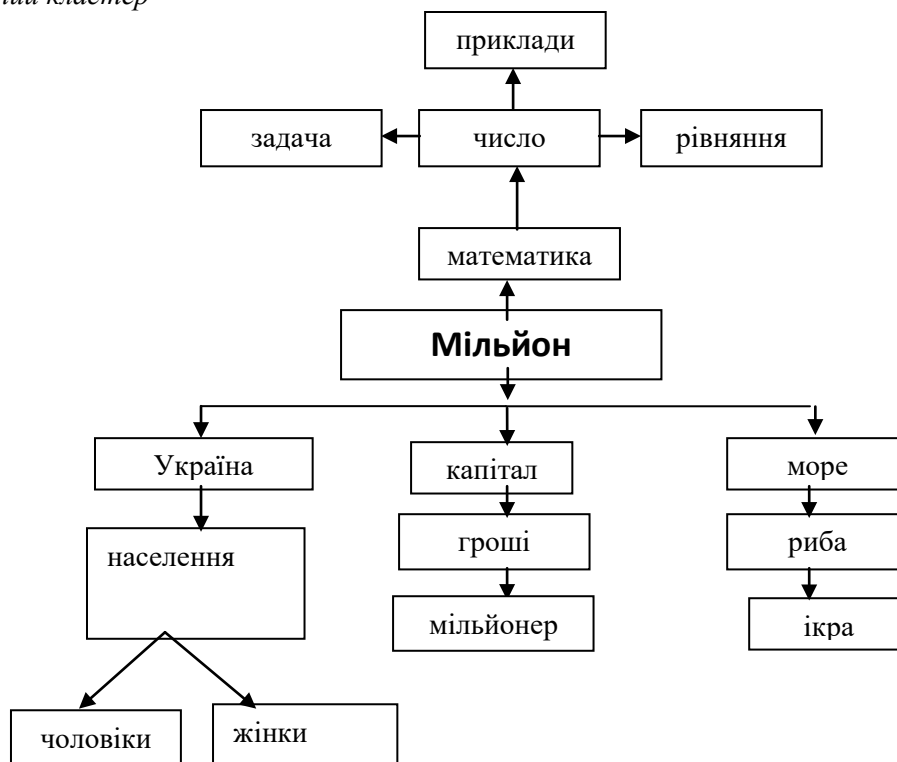
Виконання вправи 222.

— Відгадування квесту, робота з етимологічним словником.

Слово «мільйон» запозичення з французької мови, що означає «велика тисяча».

— Скільки нулів у записі числа мільйон? Скільки тисяч у слові «мільйон»?

Завдання на вибір: складання кластера «Мільйон» або есе «Якби я був / була мільйонером / мільйонеркою».

Тест «Чого не може бути мільйон?».

гроші	троянди	ікра	Місяць
А	Б	В	Г

Каліграфічна хвилинка.

Прописування буквених з'єднань та слова *мільйон*, споріднених слів (мільйонер, мільйонерка, мільйонний, мільйонник, мільйонний)

Виконання вправи 223. Робота в групах.

Гнучка, багата, пречудова
 Кохана мова золота.
 Вивчати нам частину мови
 Хай віршик цей допомага.
 Число і кількість означає,
 А ще — порядок при лічбі.
 Усе на світі дозволяє
 Порахувати він тобі.
 Розкаже точно: котрий? скільки?
 Бо шанувати факти звик.
 Усім відомо: це числівник
 Наш хитромудрий рахівник.

За Імашевою Світланою

<http://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=651506>

Колись числівники мали рід, число, навіть виокремлювалися в особливий клас слів. Лише у середині 18 століття числівник вперше назвали особливою частиною мови. Такими вони залишилися і донині. Учені дослідили, що за частотою вживання в українській мові числівники займають восьме місце.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 224.

Пояснення орфограм та списування тексту вправи.

Вправа «Взаємні питання».

Діти об'єднуються в групи. Кожна група складає питання по тексту питання та ставить його іншій групі. Виграє та група, яка поставить більше запитань та правильно відповідь на запропоновані питання. Для полегшення складання питань учитель може запропонувати картку із словами: Де? Коли? Чому? Для чого? Як?

Виконання вправи 225.

Технологія «Сторітелінг».

Робота на картках.

— Відгадайте загадки, запишіть числівники.

1. У два ряди будинки стоять — 10, 20, 100 поспіль. І квадратними очима один на одного дивляться (*вулиця*).
2. 12 братів однаково називаються і різними справами займаються (*місяці року*).
3. Розсипався горох на сімдесят доріг: ніхто його не підбере (*град*).
4. Золотистий він і вусатий, у ста кишнях — 100 хлопців (*колос*).
5. Сидить баба у сто шуб вдягнута. Хто її роздягає, той сльози проливає (*цибуля*).
6. Головата, дженджуриста, сорочок наділа триста (*капуста*).

<https://dovidka.biz.ua/zagadki-z-chislivnikami/>

III. Заключна частина.

Вправа «Рюкзачок, м'ясорубка, кошик».

Рюкзачок — це потрібні для мене знання. М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією. Кошик — ці знання мені не потрібні.

Домашнє завдання.

Вправа 226 (с. 82).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Урок 64. Урок розвитку зв'язного мовлення. Діалог

Мета: вчити письмово переказувати текст за планом, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток критичного мислення, зв'язного мовлення, виховання бажання вчитися.

Обладнання: картки, плакат.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Добрий ранок, любі діти, рада вас вітати.
Миру, радості, любові хочу всім я побажати.
Встанем дружно, повернемось, одне одному всміхнемось,
Привітання шлемо всім, і дорослим, і малим.
Стали в коло, фантазуємо, в гру пограємо, й помандруємо.
Привітаймось, як листочки, *(діти копіюють рухи вчителя)*
а тепер, як всі грибочки, *(вчитель і діти уявно «знімають» капелюшки)*
Як зірки в нічному небі, *(діти копіюють рухи вчителя)*
А тепер, кому як треба. *(діти копіюють рухи вчителя)*
Гарно всі ми привітались, ось до руханки дібрались.
Сядьте ті, хто йшов з вас пішки... А тепер...
Пострибають нам на втіху, ті, автобусом хто їхав.
Обійміться, ніби пледом, всі, хто їздить велосипедом.
Хто з вас їхав на авто, вам підстрибнути слабо?
І потисніть руки ті, хто літав вже на крилі.
Аплодуємо собі, бо ми дружні, не слабкі *(аплодисменти)*.

Оксана Ратушина

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Упізнайте, що це?

Падіння води на місці прямовисного уступу річища річки або потоку?

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про водоспади?

Вправа «Квест-цікавинка».

Дно ріки руйнується нерівномірно: пухкі породи змиваються швидше, а тверді довго лишаються на місці. Тому якщо накреслити гірську ріку вздовж її русла у вигляді лінії, то ця лінія буде ламана, східчаста.

Коли такі уступи бувають високі, ріка падає з них водоспадом.

Утворившись, водоспад на річці не лишається на місці, він повільно відступає вгору проти течії ріки, бо потік води поступово руйнує уступ у руслі.

Біля підніжжя водоспаду нерідко можна побачити глибоку чашу. Її утворив падаючий потік. Вода в цій чаші вирує і клекоче, шум її чути здалеку. Високо в небо здіймаються хмари білих бризок. Їх розносить вітром, наповнюючи навколишню місцевість холодним водяним пилом.

<http://ukr-tur.narod.ru/planeta/plansonsystem/zemla/gidrosfera/vodospady/vodospady.htm>

— Хочете дізнатися, більше? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Повторення вивченого про діалог

- Що таке діалог?
- Пригадайте випадки, коли ви розмовляли діалогом?
- Пригадайте, як потрібно звертатися під час діалогу.

Робота з підручником (с. 83).

Виконання вправи 227.

— Перегляд відеоролика, робота в парі над діалогом.

Пригадайте, що таке діалог? Як його потрібно складати? Яких правил дотримуватися? Про що потрібно пам'ятати?

Фізкультхвилинка.

Вправа «Сафарі».

- Що таке сафарі? (*Тихе полювання?*)
- Вирушаємо на сафарі (тихе полювання): (фото супровід).

Діти повторюють рухи за вчителем.

(Одягаємося, беремо бінокль, фотоапарат, сідаємо, заводимо машину, закриваємо дверку і поїхали — дорога — тиснемо на гальма — зупиняємося — беремо бінокль — знаходимо звіра — фотографуємо — їдемо далі — повертаємо вліво- зупиняємося — знову фотографуємо і т. д. — повертаємося додому — зупиняємось — глушимо машину — виймаємо ключ — виходимо з машини — закриваємо дверку і т. д.)

Виконання вправи 228.

Туристичними стежками України (слайди презентації)

Україна багата на туристичні місця країна. Ось декілька чудових місць, враження від відвідування яких залишаться на все життя.

1. Прип'ять. Місто-привид проіснувало лише десяток років до аварії на Чорнобильській АЕС. Тепер — це популярний туристичний об'єкт.

2. Шацькі озера. Світязь — Шацьк — Пульмо. Група з понад 30 озер у межиріччі Прип'яті й Західного Бугу.

3. Острів Джарилгач. Найбільший незаселений острів в Україні, де збереглася унікальна флора та фауна.

4. Праліси. Найбільша кількість одвічних букових лісів у спадщині ЮНЕСКО — в українських Карпатах.

5. Блакитні озера в Олешні. Колишній центр гончарства, де кар'єри перетворилися на комплекс озер з прозорою водою. Мотобол (детальніше у лонгріді Великий м'яч біля фортеці) у Кам'янці-Подільському. Рідкісний для України вид спорту, втім дуже популярний саме у Кам'янці.

<https://ukrainer.net/100-mists-na-vyhidni/>

- 6. Учитель називає туристичне місце рідного краю.
- Куди ви хотіли б помандрувати на канікулах?
- Діти складають діалог про свою уявну мандрівку.

Робота в парі.

Диференційовано За потреби діти можуть користуватися пам'яткою:

- Куди ви їздили / хочете поїхати на відпочинок?
- Чому ви саме сюди їздили / хочете поїхати на відпочинок?
- Чим сподобалася / не сподобалася вам ця мандрівка?
- Чи порекомендуєте ви друзям таку ж поїздку?

III. Заключна частина.

Вправа «5 відкриттів уроку».

Учням запропоновано подумати над тим, які відкриття кожен з них зробив для себе на уроці. Як підказку можна використати незакінчені словесні конструкції:

- на уроці відкрив(-ла) для себе...
- сьогодні мене здивувало...
- виникли несподівані думки про ...
- сьогодні на уроці я дізнався(-ла), (як ,що)...
- сьогодні я зрозумів (-ла), що ... стане в пригоді мені в подальшому житті.

<https://vseosvita.ua/library/interaktivni-vpravi-dla-provedenna-refleksii-na-urokah-u-pocatkovich-klasah-207190.html>

Урок 65. Питання до кількісних та порядкових числівників (без уживання термінів)

Мета: удосконалювати навички виділяти числівник серед інших частин мови, вчити ставити питання до кількісних та порядкових числівників (без уживання термінів), розвиток мовлення, критичного мислення, виховання зацікавленості до багатств України.

Обладнання: конверт, картки, кошук.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань

Гра «Моя частина мови».

Діти за допомогою лічилки «Іменник, прикметник, числівник» об'єднуються у групи. Потім розбирають картки і залишають картку тільки із своєю частиною мови. Потім доводять, чому слова відносяться саме до цієї частини мови.

Слова для карток: п'ять, вісім, сонячний, небесна, навчання, прогулянка, впевненість, сто, мільйон, сонце, небо, восьмий, п'ятдесятый, наполегливість, туристичний, впевнені, наполеглива, вчені.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 84–85).

Виконання вправи 229.

Робота із словниковим словом *кілометр*

Робота на вибір: складання сенкану або запис цифр словами

Орієнтовний сенкан

Картка

- Довжина екватора становить _____ (40 076) км.
- Бактерії зустрічаються на висоті _____ (10) км.
- Антилопа може пробігти без зупинки _____ (100) км.
- Морський лев — дуже швидкий плавець, його швидкість може становити _____ (40) км/год, що перевищує швидкість тюленів і моржів.

Каліграфічна хвилинка.

Виконання вправи 230.

Читання з позначками («система поміч»).

— Діти, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ставте простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

- «V» — я це знав / знала;
- «-» — це суперечить тому, що я знаю;
- «+» — я цього не знав;
- «?» — я хочу про це запитати.

Пояснення орфограм.

Вправа «Установи відповідність».

Гора Говерла
Гора Брескул
Гора Туркул

Вершина кулеподібної форми
2 601 м
1 933 м
Вершина трикутної форми
Пам'ятний монумент у формі тризуба
1 911 м

Фізкультхвилинка.
Виконання вправи 231.
Стратегія «Сторітелінг».

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Найуважніші». Робота в групах.

Запиши у дужках питання.

Чотири (_____?), четвертий (_____?), п'ятнадцять(_____?), п'ятнадцятий(_____?), тридцятий(_____?), тридцять (_____?), вісімдесятий (_____?), вісімдесят(_____?).

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Анкета самоаналізу

1. На уроці я працював/ працювала:
а) старанно, б) абияк.
2. Своєю роботою на уроці я:
а) задоволений / задоволена, б) незадоволений / незадоволена.
3. За урок я:
а) не втомився / не втомилася, б) втомився / втомилася.
4. Матеріал уроку для мене був:
а) зрозумілим, б) не зрозумілим, в) корисним, г) марним,
д) цікавим, д) нудним, е) легким, є) важким.
5. Домашнє завдання мені здається:
а) цікавим, б) не цікавим.

<https://naurok.com.ua/praktichniy-posibnik-cikavi-ide-z-refleksi-avtor-podolyanec-katerina-mihaylivna-96578.html>

3. Домашнє завдання.

Вправа 232 (с. 85).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 66. Правильна вимова і правопис форм родового відмінка числівників 50, 60, 70, 80, 90, 100

Мета: вчити правильно вимовляти і записувати форми родового відмінка числівників 50, 60, 70, 80, 90, 100, закріпити вміння доводити правильність / неправильність вибору потрібної букви за допомогою правила чи словника; розвивати орфографічну пильність, критичне мислення, прищеплювати бажання правильно розмовляти українською мовою.

Обладнання: стікери і ручки по числу учнів / учениць класу, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Казковий магазин».

Кожен учасник пише на картці якою рисою характеру хоче поділитися. За 1-2 хвилини потрібно обмінятися карточками з іншим учасником.

Запитання для обговорення: що було важче зробити: продати чи купити? Як думаєте, чому?

<http://simshecon.com/wp-content/uploads/2020/07/1e4d82e5c50b5b93206d88954808741c.pdf#>

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Творчий диктант «Допиши числівник».

Учитель показує картку із зображеннями, а учні утворюють словосполучення *числівник + іменник* та записують його.

Тестування.

Навпроти твердження поставте +, якщо ви з ним погоджуєтеся, або -, якщо не погоджуєтеся.

ТВЕРДЖЕННЯ	
Числівник — це частина мови, яка називає тільки кількість предметів	
Числівник відповідає на питання <i>скільки? котрий? котра? котре? котрі?</i>	
Числівник називає кількість предметів або їх порядок при лічбі	
Усі слова <i>мільйон, тисяча, синє, дошка</i> – числівники.	
П'ять, десять, вісімдесят, п'ятсот – числівники.	

2. Мотивація навчальної діяльності.

Одного разу у лісовому магазині мама-сорока запитала у донечки-сороки.

— Ти зробила Дятлові замовлення на товари у наш магазин?

— Ні, не зробила.

— Що ж трапилось? Чому?

— Справа в тому, що числа потрібно прописувати словами. А я не знаю, як написати 50, 60, 70, 80, 90, 100 у родовому відмінку. Це якби мене хто навчив.

— Ну що ж, донечко. Це добре, що ти хочеш вчитися. Тоді полетімо в школу у 4 клас. Там саме вивчають цю тему. Послухаємо, навчимося, та й будемо грамотні.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 85–86).

Виконання вправи 233.

Діти розгадують числівники.

Таблиці із числівниками розміщують на стіні слів. Діти ознайомлюються із відмінюванням числівників у називному та родовому відмінках, складають для сусіда / сусідки по парті математичні вирази, використовуючи прийменники *до*, *від* та форми числівників у родовому відмінку за зразком.

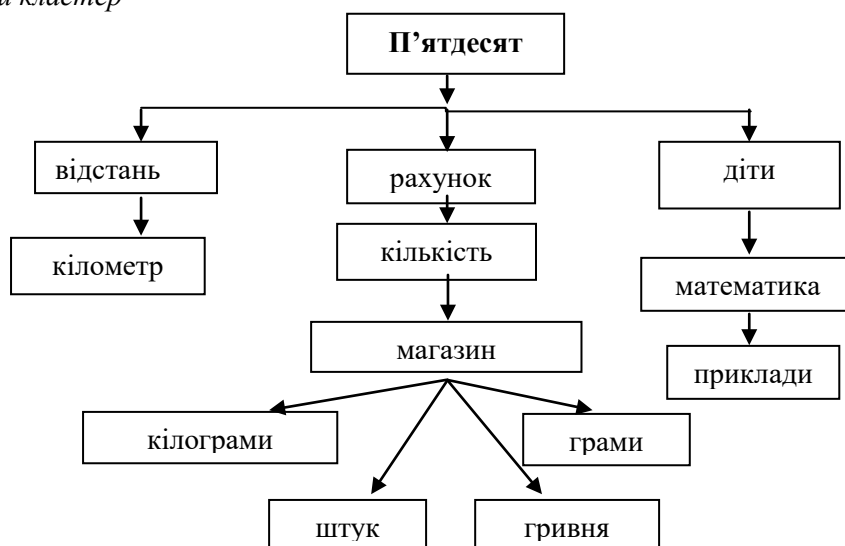
Каліграфічна хвилинка.

Каліграфічне прописування слів-відгадок.

Завдання за вибором:

- Створення кластера до одного з числівників.

Орієнтовний кластер

- Гра «Яке слово заховалося?»

П'ятдесяти — де, ти, те, я, п'яте, сяде...

Шістдесяти — я, сі, те, ті, сяде, шести, десяти.

Сімдесяти — я, ти, ми, сім, дім, дим, десяти...

Вісімдесяти — ти, вісім, десяти, дім, діти, міс... тощо

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 234.

Ознайомлення учнів із швидкими способами обчислення.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Картка

Скласти і записати речення із двома вивченими числівниками у родовому відмінку.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

- Як допомогли вам риси характеру, якими ви обмінялися на початку уроку?
- Питання для донечки-сороки. Дітки, допомагайте.
- Що нового дізналися?
- Що це означає для вас?
- Як ви зможете використовувати ці знання?
- Як це змінює ваші попередні уявлення?

2. Домашнє завдання.

Вправа 235 на сторінці 86.

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

За бажанням виконати у вільний час завдання за посиланням
<https://learningapps.org/9208670>

Урок 68. Уживання правильних форм числівників на позначення часу протягом доби. Підсумок за темою

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ, збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до української мови.

Обладнання: картки, кружечки червоного, жовтого, зеленого кольору.

Тип уроку: урок узагальнення та систематизації.

Освітні галузі: мовно-літературна, математична.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Я горджусь, що в нас у класі є...»

Діти об'єднуються в пари для того, щоб показати, яку цінність представляє кожна дитина.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Вірю — не вірю».

Слова *мільйон, тисяча, один* — це числівники.

До числівників можна поставити питання *хто? що?*

Числівник відповідає на питання *скільки? котрий? котра? котре? котрі?*

Числівник — це частина мови, яка називає кількість предметів або їх порядок при лічбі.

Вибірковий диктант.

Записати тільки числівники: пам'ять, дев'ять, п'ятдесяти, дев'яносто, п'ятий, сьоме, зелене, швидкий, з'їхати, четвертий, шістдесяти, сімдесяти.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Робота з підручником (с. 86–87).

Виконання вправи 236.

Розгадування ребуса.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування слів *вдень, ввечері*

Завдання за вибором учнів:

- Робота з фразеологізмами. За потреби діти працюють з фразеологічним словником.

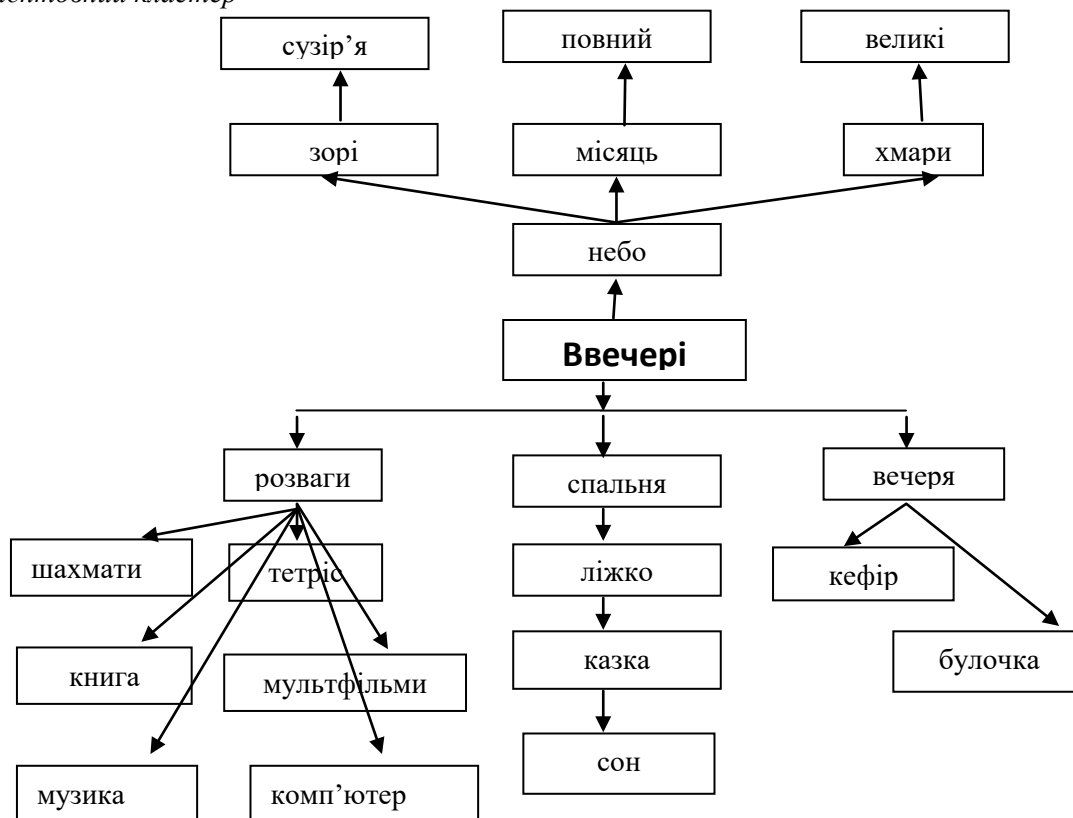
Гра «З'єднайка».

Вдень з вогнем не знайти –
Хоч удень зі свічкою шукай
І вдень і вночі
Ні вдень ні вночі

– завжди, постійно.
– ніколи.
– важко чи неможливо щось відшукати, що-небудь дуже рідкісне, виняткове.
– важко чи неможливо щось відшукати, що-небудь дуже рідкісне, виняткове.

- Вправа «Кластер».

Орієнтовний кластер

Виконання вправи 237.

Діти відгадують загадку та доводять правильність своєї думки.

Виконання вправи 238.

За допомогою алфавіту відгадайте ім'я та прізвище шведського природознавця.

15, 1, 21, 16 (Карл)

16, 12, 18, 18, 14 (Лінней)

— Що вам відомо про цю людину?

Вправа «Квест-цікавинка».

Карл Лінней — видатний учений XVIII століття. У 1735 році у віці 28 років він став доктором медицини.

Читання з позначками («система поміч»).

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 239.

Діти, використовуючи числівники, складають і записують свій розпорядок дня.

Виконання вправи 240.

Складання та записування жартівливої розповіді.

Робота з картками.

Розв'язати задачі. Числа записати словами.

Беденко М. В. Оце так ... задачник . — К.: А.С.К., 1997. — 112 с., 130 іл.

Картка 1

Шляхом їде 3 вантажівки. У кузові кожної вантажівки дві легкові машини. У багажнику кожного легковика 4 іграшкові машинки. Скільки всього машин у задачі? (33)

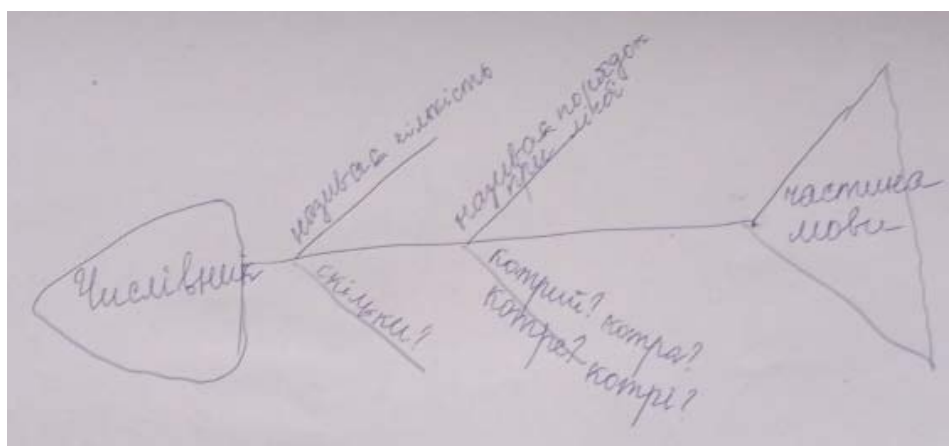
Картка 2

До берега річки підійшли 6 чоловік. Коло берега стоїть човен, який бере трьох. Скільки ходок має зробити човен через річку, щоб переправилися всі? (Ця задача має різні розв'язки, залежно від того, з якого боку підходили до річки люди. Наприклад, якщо всі шестеро підійшли до одного берега з боку човна, то потрібні 3 ходки туди і 2 назад. А якщо до одного берега підійшли троє і до іншого також троє, то потрібна одна ходка туди і одна назад)

Картка 3

Зріст тата 1 м 80 см. Скільки кроків може зробити однорічний Митько, мандруючи по лежачому татові, якщо його крок дорівнює двом дециметрам? (9 кроків)

Вправа «Фішбоун».

III. Заключна частина.

Пригадайте, що ви відчували при вивченні теми «Числівник».

- Коли ви відчували радість?
- Що вам було цікавим?
- Чим ви були незадоволені і коли?
- Коли ви були незадоволені?
- Коли ви були задоволені своєю роботою?

Вправа «Світлофор»

Оцініть свою діяльність за допомогою кольорів світлофора.

Урок 70. Займенник. Розпізнавання особових займенників серед інших слів

Мета: розширювати уявлення про частини мови, ознайомити дітей із займенниками, з їх особливістю, вчити розпізнавати їх серед інших частин мови, розвивати критичне мислення, виховувати доброзичливе ставлення, повагу одні до одних.

Обладнання: скринька із питаннями, картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Відгадай малюнок».

Учні стають у колону. Учитель показує останній дитині малюнок з геометричною фігурою, щоб дитина намалювала пальчиком її на спині у попередньої дитини. Та дитина, якій намалювали пальчиком малюнок на спині, малює цю ж фігуру попередній дитині і так до першої дитини в колоні. Потім перша дитина в колоні каже, який малюнок вона відчула на спині. Лише після цього учитель показує малюнок з геометричною фігурою.

Діти роблять висновок, що сприяло / заважало правильно передати малюнок.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Каліграфічна хвилинка.

Робота з картками.

— Допишіть назви частин мови.

Частина мови, яка називає предмети та відповідає на питання хто? (мама, тато), що? (держава, герб).	
Частина мови, що називає ознаку предметів і відповідає на питання який? (червоний), яка? (червона), яке? (червоне), які? (червоні).	
Частина мови, яка називає кількість предметів або їх порядок при лічбі і відповідає на питання скільки? котрий? котра? котре? котрі?	

2. Мотивація навчальної діяльності.

Робота у групах.

У кожній групі картки з написаними словами — на одній картці одне слово.

Згрупуйте слова за спільною ознакою — частина мови.

Розподіліть слова у відповідні групи: Василько, двадцять, зимові, діти, вони, п'ятдесят, курчатко, дороге, він, вона, тисяча, вісімдесят, Наталочка, воно, вдалий, гарне.

Вправа «Знаю. Хочу дізнатися. Дізнаюсь».

З	Х	Д

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 88–89).

Виконання вправи 241.

Перегляд відеоролика.

— Як ви гадаєте, чому займенники назвали займенником?

А поспитай звичайного займенника,
за кого він у мові? За іменника!
(Хоч може цей наш скромний посередник
замінювать числівник і прикметник.)

Дмитро Білоус

<http://www.ukrcenter.com/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE-%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%83%D1%81/19963-9/%D0%94%D0%B8%D0%B2%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0>

Виконання вправи 242.

Робота з малюнками. Дослідження мовних явищ. Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 243.

Складання речень про займенник за допомогою опорних словосполучень.

Фізкультхвилинка.

Фізхвилиниці прийшов час,
Полюбляє її клас.
Щоб здоровими зростати,
Треба нам відпочивати.
Піднялися, потягнулись,
В спинках гарно всі прогнулись.
Полу ручками торкнулись
Та в колінцях не зігнулись.
Пострибали, покружляли,
Зупинились, посміхнулись
й до роботи повернулись.

Оксана Ратушна

Виконання вправи 244. Взаємоперевірка.

Вправа «Попс-формула».

П (позиція) — Я вважаю, що ...

О (обґрунтування) — Тому що ...

П (приклад) — Я можу довести це на прикладі ...

С (судження) — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Картка 1

Знайти і виписати займенники.

Сьогодні ми ходили у парк. Він весь у снігу. У парку росте багато сосон, дубів, ялинок. Вони такі гарні в білосніжному вбранні! Я навіть бачила, як по стовбуру сосни вниз опускалася білочка! Вона так швидко перебирала ніжками! Бачила і білого зайчика. Він причаївся біля куща.

Картка 2

Записати особові займенники, які запам'ятав / запам'ятала на уроці.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Заповнення останньої колонки таблиці.

Вправа «Знаю. Хочу дізнатися. Дізнаюсь».

З	Х	Д

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте — Про яку частину мови ми сьогодні дізналися?

Уточнююче — Я можу помилитися, але, здається, слова *я, ти, ми* — це іменники?

Пояснююче — Поясніть, за якими ознаками ми відносимо слова *я, ти, ми* до займенників.

Творче — Пригадайте слова, у яких *заховався* займенник.

Оціночне — Як ви гадаєте, як ви працювали сьогодні на уроці.

Практичне — Складіть речення із займенниками.

2. Домашнє завдання.

Вправа 245 (с. 89).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Урок 71. Роль займенників у мовленні. Особи займенників

Мета: поглибити знання учнів про займенники, їх роль у мовленні, вчити розрізняти особи займенників, розвивати пізнавальні інтереси, бажання досліджувати мовні явища, уміння робити висновки, узагальнювати, розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, виховувати зацікавленість до світу тварин.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Діти уявляють себе будь-яким особистим предметом дитини і розповідають про цю дитину. Наприклад. Я гумка Василька. Він любить тварин. Василько підгодовує бездомну кішечку.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Метод «Прес».

— Доведіть, що в одному стовпчику записані всі слова займенники, а в іншому — всі іменники.

Я вважаю, Тому що... . Отже,

Котик	Він
Кішка	Вона
Кошеня	Воно
Тварини	Вони

Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, чи все ми вивчили про займенник? Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Каліграфічна хвилинка.

— Сьогодні нам вивчити нову тему допоможуть цікаві екзотичні тварини.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про жирафи?

Вправа «Квест-цікавинка».

Тривалий час жираф уважали безголосими. Справа в тому, що ці тварини спілкуються за допомогою інфразвуку, який людське вухо не вловлює. Та все ж деякі звуки іноді вдається почути від жираф. Самки вміють неголосно мукати, свистіти, маленькі жирафи — мекати або видавати нявкаючі звуки, а дорослі самці можуть ревити або шипіти.

<https://nbu4kids.wordpress.com/tag/%D0%B6%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%84/>

Прописування нижніх з'єднань та слів, у яких при написанні використовують нижнє з'єднання. Складання та записування речень із словом *жирафи*.

Робота з підручником (с. 89–91).

Виконання вправи 246.

Дослідження ролі займенників. Порівняння власних висновків із правилом.

—Наша мова була б нудна і довга, коли б у ній не було займенників. Адже займенники успішно замінюють іменники, прикметники, числівники, а іноді й цілі речення чи інші довгі найменування. За частотою вживання займенники посідають третє місце — після іменників та дієслів. До займенників належить не так уже й багато слів, але з-поміж інших найчастіше використовуються займенники *я, ти, ми, ви, він, вона, вони*.

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

Виконання вправи 247.

Дослідження ролі займенників. Виконання завдання на комп'ютері.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 248.

Знаходження займенників у тексті, списування тексту, знаходження та пояснення орфограм.

Усмішка

— Борисе! Чого на нашій планеті більше: води чи землі? — запитує вчитель.

— Землі! Тому, що наша планета називається Земля, а не Вода.

<https://nbu4kids.wordpress.com/2013/12/23/%D1%81%D0%BC%D1%96%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B8-%D0%B2%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8/>

— Чи згодні ви з цим твердженням? Що цікавого ви знаєте про планету Земля?

Виконання вправи 249.

Вправа «Взаємні питання».

Після ознайомлення з текстом, діти об'єднуються в групи. Кожна група складає питання до тексту та ставить його іншій групі. Виграє та група, яка задасть більше запитань та правильно відповість на запропоновані питання. Для полегшення складання питань учитель може запропонувати картку із словами: Де? Коли? Чому? Для чого? Як?

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Картка

Гра «З'єдналка».

Я
Ти
Ми
Ви
Він, вона, воно
Вони

2 особа множини
2 особа однини
3 особа множини
1 особа множини
3 особа однини
1 особа однини

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Веселка».

На дошці прикріплена веселка, на парті в кожного учня 7 кольорів веселки. Кожен учень має право вибрати кольорову смужечку відповідно якості своєї праці на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.

Червона смужка — я не міг / не могла, не хотів / не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів / хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив / робила з допомогою.
Зелена — я це робив / робила, хоча були помилки.
Блакитна — я це робив / зробила, але не відразу.
Синя — я це робив / зробила.
Фіолетова — це було дуже просто!

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 250 (с. 91).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 72. Відмінювання особових займенників в однині за зразком

Мета: повторити відмінки, ознайомити із відмінюванням займенників в однині, вчити відмінювати займенники за зразком, записувати форми, розвивати мовлення учнів, критичне мислення, вміння аналізувати, зіставляти; виховувати бажання дізнаватися нове про мовні явища української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

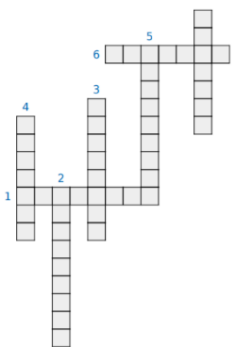
Гра «Найточніша відповідь».

- Що таке займенник?
- Назвіть особові займенники.
- Для чого потрібні займенники?
- Назвіть займенники 1 особи однини.
- Назвіть займенники 2 особи однини.
- Назвіть займенники 3 особи однини.
- Назвіть займенники 1 особи множини.
- Назвіть займенники 2 особи множини.
- Назвіть займенники 3 особи множини.
- Назвіть особові займенники.

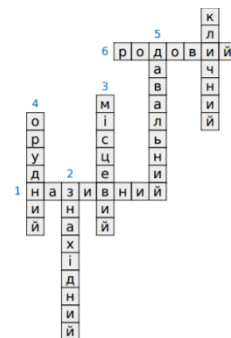
2. Мотивація навчальної діяльності.

— Прочитайте питання кросворду. Що вони вам нагадали? При вивченні яких частин мови ми відмінювали слова?

Робота в групах. Розгадування кросвордів.

1. Хто? що?
2. кого? чого?
3. на кому? на чому?
4. ким? чим?
5. кого? чого?
6. на кому? на чому?
7. без питань.

— Як ви гадаєте, для чого при вивченні займенників нам потрібно знати відмінки? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

Код 1. 3, 12, 6, 17, 12, 18, 32, 3, 1, 18, 18, 33 (відмінювання)

Код 2. 19, 22, 19, 2, 19, 3, 11, 26 (особових)

Код 3. 10, 1, 14, 17, 7, 18, 18, 11, 15, 12, 3 (займенників)

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Плутанка».

навчився вродився ніхто, а Мудрим не. (*Мудрим ніхто не вродився, а навчився.*)

http://kazkar.info/ua/prisl_v_ya_pro_navchannya/

Висловлення міркувань щодо правильності / неправильності висловленого твердження у прислів'ї. Прописування буквосполучень, у яких є нижнє з'єднання (*им, ся*). Каліграфічний запис прислів'я у зошитах.

— Які ще прислів'я знаєте про користь навчання?

Робота з підручником (с. 91–92).

Виконання вправи 251.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом. Ознайомлення із початковою формою займенників.

Виконання вправи 252.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 253.

Читання та пояснення змісту прислів'їв. Списування прислів'їв із зазначенням після кожного займенника особи та відмінка.

Виконання вправи 254.

Складання й запис есе про себе або про друга / подругу. Потім дитина зачитує свій твір. А однокласники / однокласниці відгадують про кого було написано.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Картка 1

Гра «З'єднайка».

Називний
Родовий
Давальний
Знахідний
Орудний
Місцевий

Я, ти
(на) мені, (на) тобі
Мені, тобі
Мною, тобою
Мене, тебе
Мене, тебе

Картка 2

Гра «З'єднайка».

Називний
Родовий
Давальний
Знахідний
Орудний
Місцевий

Його, її, його
Його, її, його
Ним, нею, ним
Йому, їй, йому
(на) ньому, (на) ній, (на) ньому
Він, вона, воно

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Метод «Капелюшки де Боно».

Біла — колір чистоти.

— Що мені відомо про відмінки займенників?

Червона — колір життя, відчуттів.

— Який займенник, на вашу думку, найлегше відмінювати?

Чорна — колір землі, здорового глузду.

— Яку корисну інформацію ви отримали сьогодні?

Зелена — колір досліджень.

— При виконанні яких завдань ви відчували радість? При виконанні яких завдань вам потрібна була допомога?

Синя — колір знань.

— Для чого потрібні мені знання, одержані сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 255 (с. 92).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 73. Урок розвитку зв'язного мовлення. Стислий переказ тексту за поданим планом. Вимова і написання слова *наполегливість*

Мета: вчити переказувати текст за планом та опорними словами, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток критичного мислення, зв'язного мовлення, виховання зацікавленості до різних видів творчості.

Обладнання: картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Привітання».

Анкетування.

— Давайте зараз проведемо анкетування. Для цього запишіть короткі відповіді на питання.

Питання	Початок уроку	Кінець уроку
Для чого ви прийшли на цей урок?		
Який у мене настрій?		
Яким / якою треба бути, щоб бути успішним / успішною на уроці?		
Від кого я чекаю підтримки на уроці?		
Кого я можу підтримати на уроці?		

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання вправи 256 (с. 93).

Розгадування слова *наполегливість*. Стіна слів. Слово *наполегливість*. Робота із тлумачним словником.

Завдання за вибором учнів:

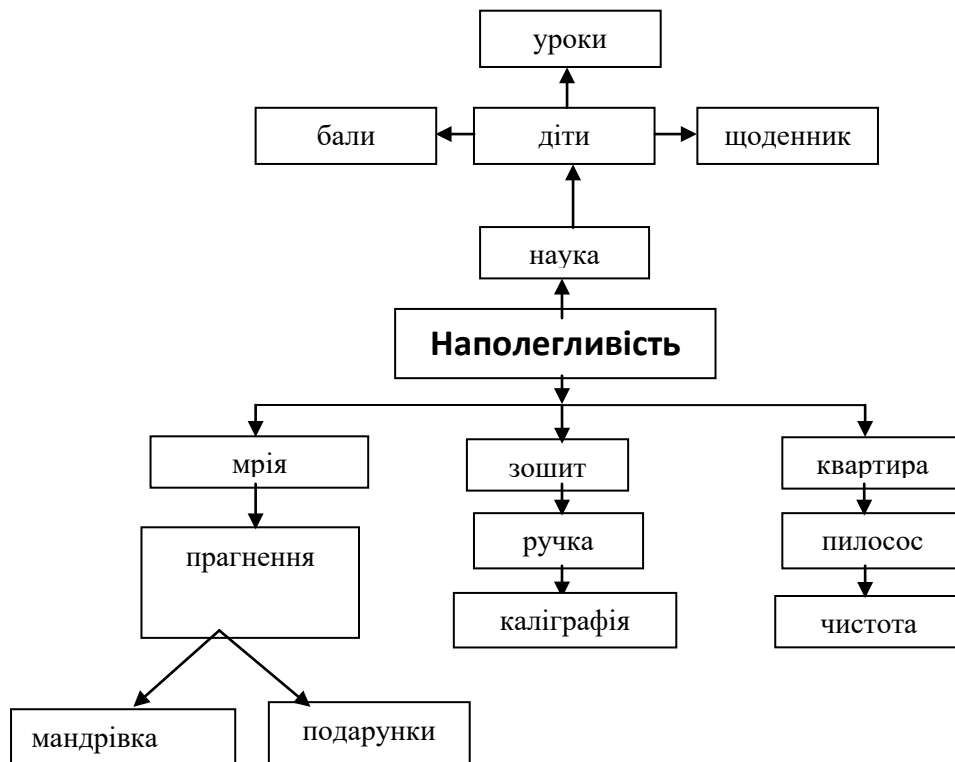
- Відмінювання іменника *наполегливість*.

— Провідмініайте слово та перевірте правильність своєї роботи за посиланням:

<http://aztekium.pl/find.py#start>

Відмінок	питання	однина
Називний	що?	наполéгливість
Родовий	чого?	наполéгливості
Давальний	чому?	наполéгливості
Знахідний	що?	наполéгливість
Орудний	чим?	наполéгливістю
Місцевий	на/у чому?	на/у наполéгливості
Кличний	звертання	наполéгливосте

- Вправа «Кластер».
Орієнтовний «Кластер»

Каліграфічна хвилинка.

Прописування з'єднань та слова *наполегливість*. Складання та записування речень із словом *наполегливість*.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 93).

Виконання вправи 257.

Діти досліджують походження та значення слова *наполегливість* (наполегливий).

Тест «Непохитний у здійсненні, досягненні певної мети».

натхнення	заздрість	відповідальність	наполегливість
А	Б	В	Г

Фізкультхвилинка

Мишки вранці по-порядку
Дружно встали на зарядку.
Гарно лапки в боки склали
І всі разом пострибали.
Вліво, вправо нахилились,
Взад, вперед і покрутились.
Потім мишки всі присіли
й голівоньками покрутили.
Встали дружно, посміхнулись
Й до роботи повернулись.

Виконання вправи 258.

Вправа «Мозковий штурм».

— Кого ми називаємо скульптором / скульпторкою?

Скульптор (від лат. sculpro вирізаю, висікаю) — митець, що спеціалізується на створенні тривимірних творів мистецтва (барельєф, горельєф, станкова і монументальна скульптура) з використанням різних технік (ліплення, висікання, ливарна справа).

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D0%BF%D1%82%D0%BE%D1%80_\(%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D0%BF%D1%82%D0%BE%D1%80_(%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F))

Вправа «Щоденні 5». Читання для себе.

Вправа «Взаємні питання».

Повторне читання тексту. Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах. Повторне читання тексту. Стислий переказ твору за планом. Обговорення прослуханих творів на позитиві.

— Розкажіть, при виконанні якої роботи ви проявили наполегливість? Чи були ви задоволені своїм успіхом?

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Перегляд анкет. Доповнення останньої колонки. Порівняння очікувань та кінцевого результату.

Урок 74. Змінювання займенників у множині

Мета: закріпити знання учнів / учениць про займенники, вчити змінювати за зразком займенники у множині, розвивати мовлення та мислення учнів, виховувати бажання навчатися, дізнаватися нове

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, фізкультурна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Побажання»

На початку уроку я хочу побажати вам віри у себе. Адже тільки тоді, коли ви будете впевнені у собі, ви можете досягти успіху. Старайтеся робити все правильно, але не бійтеся помилятися. Адже помилку завжди можна виправити. Успіхів! Разом ми усе зможемо.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Розшифрувати, пояснити та записати прислів'я.
учись. Вік вік живи — (*Вік живи — вік учись*)

Гра «А я знаю».

На дошці прикріплені перевернуті картки із написами. Дитина підходить до дошки, бере картку, зачитує напис і розповідає все, що стосується прикметника.

Я, ти, ми, він, вона, воно, вони — діти називають особу, число займенника, який написаний на картці.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Шостий зайвий».

За потреби учитель рекомендує скористатися підказкою.

Підказка: зверніть увагу на число займенників.

Я, ти, він, вона, воно, вони.

Я, ти, ми, він, вона, воно.

Я, ви, ти, він, вона, воно.

— За якою ознакою ви знайшли *зайвий* займенник?

Каліграфічна хвилинка.

Каліграфічний запис *зайвих займенників*.

Діти складають та записують речення із *зайвими* займенниками

Вправа «Біном фантазії».

— Як ви гадаєте, що ми вивчатимемо за допомогою вилучених займенників?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 94–95).

Виконання вправи 259.

Дослідження мовних явищ. Порівняння власних висновків із правилом. Робота за комп'ютером.

Виконання вправи 260.

Виконання завдання.

Вправа «Квест-цікавинка».

В Україні до неодруженого чоловіка могли весь вік звертатися на *ти*. Лише одруження, тобто започаткування родини, робило можливим вживання форми *ви*. А куми, охрестивши дитину, відразу зверталися один до одного на *ти*.

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники.

Виконання вправи 261.

Відгадування загадок.

Крок 1

— Як назвати одним словом маленькі хлопчики й дівчатка? (*дити*)

І не борошно, а білий,
І не вата, а м'який,
І, як дзеркало, блискучий, —
Покриває гори-кручі,
Застеляє землю вкрай,
Щоб був кращий урожай,
Що це, друже? Відгадай. (*Сніг*)

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк. — Тернопіль : Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

Вправа «Біном фантазії».

— Як ви гадаєте, що може пов'язувати дві відгадки?

Читання тексту та виконання завдань вправи.

Фізкультхвилинка.

Ручки вже стомились в нас
Фізкультхвилинці уже час.
Підвелися всі з-за парт,
Здобуваєм силу й гарт.
Раз — ми дружно всі присіли.
Два — піднялись й полетіли.
Ми руками помахуємо,
Ніби птахи покружляємо.
Три-чотири пострибаємо
Бо козацьку вдачу маємо.
П'ять і шість всі відпочили
І за парти тихо сіли.

Виконання вправи 262.

Списування словосполучень, уставляючи займенники у відповідній формі.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота в групах.

Гра «Допиши потрібну форму займенника».

Відмінок	1-ша особа	2-га особа	3-тя особа
Називний	ми		
Родовий		вас	
Давальний			їм
Знахідний			їх, про них
Орудний		вами	
Місцевий	(на) нас		

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Метод «ДРІД».

Д — досвід (що робили, що пам'ятаєте?)

Р — рефлексія (які відчуття, реакція?)

І — інформація (яку інформацію одержали, які висновки зробили?)

Д — дії (як ви будете діяти в майбутньому).

Дітям пропонується висловити свої думки щодо кожного питання, яке розглядалося на уроці. У такий спосіб підбиваються підсумки уроку.

2. Домашнє завдання.

Вправа 263 (с. 95).

Урок 76. Правопис займенників з прийменниками.

Підсумок за темою

Мета: ознайомити із правописом займенників з прийменниками, узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ; розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати бажання розмовляти українською мовою.

Обладнання: кошик із запитаннями, картки.

Тип уроку: комбінований урок.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Усміхніться одне одному і привітайтеся. Із чудовим настроєм, наполегливістю, бажанням вивчити нове починаємо урок української мови. Хочу, щоб наш урок пройшов із користю та задоволенням.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Розшифрування фразеологізму.

— Діти, розшифруйте фразеологізм. Для цього пригадайте алфавіт.

1. Код. 10, 18, 1, 23, 11

2. Код. 18, 1, 10, 24, 2, 19, 15 (*Знати назубок*)

— Що означає цей фразеологізм?

Вправа «Квест-цікавинка».

У народі існував звичай перевіряти на зуб (кусати) монети чи інші вироби із золота. Якщо на них не залишалось заглиблень від зубів, золото вважали справжнім, не підробкою. Звідси й походить фразеологізм «знати на зубок», що означає дуже добре знати, глибоко засвоїти, вивчити напам'ять:

<https://ukrland.in.ua/archives/2541>

Каліграфічне прописування фразеологізму.

Вправа «Запитання-відповідь».

У кошику картки із запитаннями. Діти витягують картку, читають запитання і відповідають на нього. За потреби учні класу допомагають із відповіддю.

— Що таке займенник?

— Назви особові займенники.

— Для чого потрібні займенники?

— Назви займенники 1 особи однини.

— Назви займенники 2 особи однини.

— Назви займенники 3 особи однини.

— Назви займенники 1 особи множини.

— Назви займенники 2 особи множини.

— Назви займенники 3 особи множини.

— Назви особові займенники.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Як ви гадаєте, чи все знаєте про займенники? Тоді — до роботи! Для перевірки своїх здогадок!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 96–97).

Виконання вправи 264.

Дослідження правопису прийменників із особовими займенниками. Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 265.

Сьогодні ми будемо вчитися замінювати іменники займенниками. Для цього я раджу пригадати, за допомогою яких слів ми визначали рід іменників. (Пам'ятаєте, тигр — він, тигриця — вона, тигрєня — воно, тигри — вони.)

5. Узагальнення і систематизація знань.

Виконання вправи 266.

Діти складають і записують кластер «Займенник».

Фізкультхвилинка.

Песик вранці з ліжка встав,
Потягнувся, пострибав,
Вліво, вправо нахилився,
Дуже гарно покрутився.
Потім вправно присідав,
Фізкультуру полюбляв.
Головою покрутив
Й до роботи приступив.

Оксана Ратушна

Виконання вправи 267.

Відгадування загадки, пояснення орфограм.

Виконання вправи 268.

Розгадування ребуса.

(кріт)

Квест-цікавинка.

Якось зоологи підраховали на площі 200 га загальну протяжність кротових тунелів і кількість виритої ними на поверхню землі. Виявилось, що всі ходи простягнулись на 87 км, а землі кроти викопали 204 т! Підземні лабіринти деяких кротів простягаються по прямій на 4 км.

<https://nbu4kids.wordpress.com/2012/05/03/%d0%ba%d1%80%d0%be%d1%82%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%bd%d0%b8/#more-6195>

Виконання завдань.

Робота на картках.

Картка 1

— Відгадай загадку. Випиши займенники. Через риску запиши скорочено число, особу, відмінок.

У садочку понад тином
я зробив йому хатину.

Він навколо обдивився,
Засміявся й оселився. (*Шпак*)

Картка 2

— Запиши у стовпчик іменники у тій формі, що і в загадці. Через ризик запиши займенники, якими їх можна замінити. У дужках скорочено число, особу, відмінок.

Ноги довгі, мов жердини,
Чваньковита ця пташина,
Нові чоботи убрала,
По болоту почвалала.

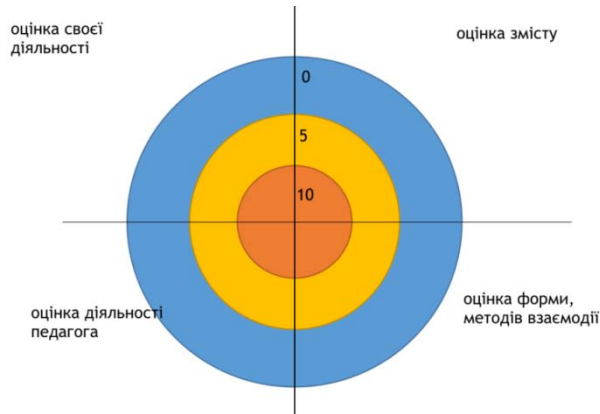
Леся Вознюк

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль : Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Рефлексивна мішень.

Мішень потрібно розділити на кілька частин (я поділила на 4 сектори), в залежності від чинників, які вас цікавлять. Чим ближче до цілі — тим більший бал. Кожен учень / учениця приклеює 4 стікери — у кожен сектор по одному. Якщо йому / їй не сподобалося, то він / вона обирає 0, якщо середньо — то 5, якщо йому все сподобалося — то буде ближче до середини.

За Вікторією Топол

<https://nus.org.ua/articles/yak-uchytelyu-otrymaty-zvrotnyj-zv-yazok-vid-uchniv-kilka-efektyvnyh-metodyk/>

Урок 78. Дієслово. Повторення знань про дієслово

Мета: пригадати та повторити вивчений матеріал про дієслово, розвивати уяву, бажання мріяти, фантазувати, спостерігати, розвивати критичне мислення; виховувати любов до рідної мови, бажання вивчати її.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Люди спілкуються, бо вони схожі або відмінні один від одного. Давайте знайдемо відмінності і схожість один з одним. Кожен / кожна з вас повинен / повинна вимовити фразу, звертаючись до сусіда праворуч: «Ми з тобою схожі, тим що ... (називається будь-яка ознака «схожості»), але на відміну від тебе я ... (називається будь-якої ознака «відмінності»). Наприклад: «Ми з тобою схожі, тим що любимо тварин, а особливо кішок. Але на відміну від тебе я люблю їсти пломбір з солоним огірком».

<https://dytpsyholog.com/2016/07/29/7-%D0%BD%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B3%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%B8%D1%85-%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%B0/>

II. Основна частина.

Каліграфічна хвилинка.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи потрібно миритися, коли ненароком посварилися?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

Робота з мирилкою.

— Які віршики допомагають дітям миритися?

МИРИЛКА

Гralись, гralись, розважались,
Веселились і сміялись.
Потім раптом посварились,
Сіли, стихли, зажурились.
Годі, годі сумувати!
Соромно ворогувати!
Не злостуй і схаменись,
Та до мене посміхнись.
Дам тобі назустріч руку.
Проженемо сварку-муку.
Настрій радісний, веселий
Хай панує у оселі.

<https://mala.storinka.org/%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8F%D1%87%D1%96-%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BA%D0%B8-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0.html>

Робота в групах.

У кожної групи є текст мирилки.

— Спробуймо дослідити нашу мирилку. Які частини мови ви знаєте? За допомогою лічилки «Іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово» об'єднайтеся в групи. Кожна група виписує підкреслює свою частину мови.

Зробимо підсумок. Якої частини мови найбільше? Яку частину мови ми вивчатимемо.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Тренувальні вправи.

Робота з підручником (с. 97–98).

Виконання вправи 269.

Діти списують слова, уставляючи потрібні букви та з нього складають слово «Дієслово».

Виконання вправи 270.

Діти виписують дієслова за алфавітом.

Виконання вправи 271. Робота в групах.

Складання кластера «Дієслово» та перевірка за допомогою правила.

Вправа «Квест-цікавинка».

Важко собі уявити навіть на мить нашу мову без дієслів. Це означало б, що ніхто нікого не чув, ніхто ні з ким не розмовляв би, ніхто нічого не зміг би робити, життя би завмерло... Виходить, що дієслово — незвичайна частина мови, бо приводить у рух, у дію все, що нас оточує. Та й лише одне дієслово передає зразу чималу інформацію: чи дія відбулася, чи ще триває; скільки осіб беруть участь у її виконанні.

За частотою вживання дієслово посідає друге місце після іменника і має вдвічі менше, ніж іменник, слів. Якщо є іменник і дієслово — це вже речення.

Цікаве мовознавство в початковій школі : посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 272.

Вправа «Біном фантазії».

— Як, на твою думку, можна удосконалити сучасні автомобілі?

Виписування з тексту дієслів. Після кожного дієслова у дужках діти записують питання. Потім складають загадку про транспорт лише з дієслів.

Робота на картках. Робота в парах.

Картка 1

— Відгадайте загадку. Випишіть дієслова, у дужках після кожного запишіть питання.

Дім по вулиці повзе,
На роботу всіх везе,
Не на курячих ногах,
А в гумових чобітках. (*Автобус*)

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

Картка 2

— Відгадайте загадку. Випишіть дієслова, у дужках після кожного запишіть питання.

Ось така загадка вам:
Все робити любить сам —
Розвантажує вантаж,
Ну а дім його — гараж. (*Самоскид*)

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

Картка 3

— Відгадайте загадку. Випишіть дієслова, у дужках після кожного запишіть питання.

Ухоплю його за роги,
Розжену колеса — ноги,

Ріжки знизу покручу
Й по дорозі полечу. (*Велосипед*)

Ганна Чубач

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

III. Заключна частина.

Вправа «Я пригадав / пригадала, що дієслово...».

1. Рефлексія.

Вправа «Відкритий мікрофон».

- Чим був цінним для вас урок?
- Над якими завданнями вам ще хотілося б попрацювати ?
- А які запитання про дієслово ви можете задати своїм рідним?
- Що очікуєте від наступного уроку?
- Яку інформацію з сьогоднішнього уроку ви б хотіли розповісти своїм друзям чи рідним?

3. Домашнє завдання.

Вправа 273 (с. 98).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Урок 79. Неозначена форма дієслова

Мета: ознайомити дітей з початковою формою дієслова, вчити упізнавати неозначену форму дієслова, знаходити дієслова-антоніми в неозначеній формі, утворювати від дієслів неозначену форму, розвиток критичного мислення, виховання бажання допомогти людям з інвалідністю, екологічне виховання.

Обладнання: кольорові стікери, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Гра «Відзеркалення».

Діти об'єднуються в пари. Потім одна дитина стає навпроти другої. Одна дитина показує рух, інша, мов у дзеркалі, повторює цей рух. Через одну хвилину діти міняються ролями.

— Що допомогло точно виконувати рухи?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Каліграфічна хвилинка.

Вправа «Дешифрувальник».

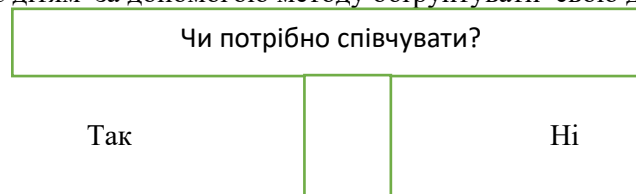
	а	б	в	г	ґ
1	с	т	в	и	в
2	а	п	і	у	ч

Код. 1а, 2б, 2в, 1в, 2г, 2г, 1в, 2а, 1б, 1г (*співчувати*)

— Як ви гадаєте, що означає слово *співчувати*?

Метод «Т-таблиця».

Учителька пропонує дітям за допомогою методу обґрунтувати свою думку та причепити стікер.

Прописування буквосполучень та слова *співчувати*
Пригадування ситуацій, коли діти комусь співчували і чому.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 99–100).

Виконання вправи 274.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте — Про кого розповідається у тексті?

Уточнююче — Я можу помилитися, але, здається, Володимир Петрина умів співчувати людям з інвалідністю?

Пояснююче — Поясніть, чим винахід Володимира Петрина був цінним?

Творче — Як ви гадаєте, які ще винаходи потрібно створити для людей з інвалідністю?

Оціночне — Як ви гадаєте, чи корисним був винахід Володимира Петрина?

Практичне — Як можна порадувати людей з інвалідністю?

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 275.

Сканування QR-коду та виконання завдання.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 276.

Пояснення змісту прислів'я, виконання завдання на вибір.

Виконання вправи 277.

Вправа «Біном фантазії».

— Яв'їть своє життя без поліетилену?

Читання з позначками

Читання тексту вправи з позначками («система поміч»). Учень не тільки сприймає прочитану інформацію, а й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

- «V» — я це знав / знала;
 - «←» — це суперечить тому, що я знаю;
 - «+» — я цього не знав / не знала;
 - «?» — я хочу про це дізнатися більше.
- Що нового ви дізналися з тексту?
- Не забудьте витерти позначки ☺.

Виконання завдання підручника.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота в парах.

Картка

— Випишіть у колонку дієслова. Змініть дієслово у форму неозначеної форми та через риску запишіть.

Щоранку сад наш аж до ночі
Щебече, тьохкає, туркоче.
А на подвір'ї повно крику —
То бе, то ме, то ку-ку-рі-ку.
І цілий день на караулі
Пере-клика-ються зозулі,
Як вартові: — Ку-ку!.. — Ку-ку! —
То у гаю, то у садку.
— Пиль-нуй! — гукає саду гай.
— Пиль-нуй і ти!.. І не дрі-май!..

Та ось за річкою смеркає,
Із хмари місяць випливає.
Затих наш сад, не чути крику —
Ні бе, ні ме, ні ку-ку-рі-ку.
Лише цвіркун безперестанку
Всю ніч сюрчить аж до світанку
Десь у леваді біля саду
Свою любовну серенаду:
«Розквітли яблуні і груші.

Анатолій Каван

<https://mala.storinka.org/анатолій-качан-листи-з-осіннього-саду-збірка-віршів-для-дітей.html>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

У графу «Плюс» записати все, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «Мінус» записати все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Цікаво» записати факти, про які дізналися на уроці.

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 278 на с. 100.

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 80. Змінювання дієслів за числами

Мета: продовжити вивчати граматичні ознаки дієслова, удосконалити навички змінювання дієслів за часами, повторити написання ненаголошених *е – и*, розвивати критичне мислення, виховувати зацікавленість мовними явищами, зацікавленість до життя риб.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Завітала до вас я на годинку,
Розкажу вам цікаву новинку,
Поведу вас в чарівну науку,
Тільки слухайте, будь ласка,
Щоб робота в нас кипіла
Працювати будемо як?
Старанно! Дружно! Вміло!

Світлана Ходій

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Бліц-опитування».

- Як називається частина мови, яка відповідає на питання *хто? що?*
- Що називають дієслова?
- На які питання відповідають дієслова?
- Як називається незмінна форма дієслова?
- Що ви знаєте про неозначену форму дієслова?
- Як називається частина мови, яка називає кількість предметів?
- Якими суфіксами закінчується неозначена форма дієслова?
- На які питання відповідають дієслова у неозначеній формі?
- Яка форма дієслова є початковою формою?
- Наведіть приклади дієслів, які стоять у неозначеній формі.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Загадка про рибу

По землі не пробіжуся,
І на небо не дивлюся,
Очі маю – не моргаю,
Маю рот – не розмовляю.
Маю хвіст, але не звір я,
І не птиця, хоч із пір'ям.
Хати зроду не будую,
Та ніколи не жалкую. *(Риба)*

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

- Які назви риб ви знаєте? Що цікавого ви знаєте про рибу?
- Прописування з'єднань. Пригадування назв риб, у яких є такі з'єднання. Запис назв цих риб.
Ел, ец (оселедець), *ам, ал* (камбала), *ак, ул* (акула), *вс, ол, об* (товстолоб)

Робота з фразеологізмами. Гра «З'єдналка».

В інтегрованій лексикографічній системі «Словники України» уміщено 16 фразеологізмів про рибу. Ось деякі із них. Подумайте і спробуйте пригадати або здогадатися значення деяких фразеологізмів.

Велика риба
Мати на рибу
Як риба з водою
Як рибі парасолька
Як риба під мостом

Зовсім не потрібен.
Дружно, мирно, у злагоді.
Поважна особа, впливова людина.
Нічого не говорити.
Зазнавати неприємностей, кривди.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Хочете дізнатися, як знання про рибу допоможуть нам вивчити нову тему? Тоді – до роботи?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 101–102).

Виконання вправи 279.

Дослідження граматичних форм дієслів. Порівняння власних висновків з правилом. Розповідь про дієслова у формі однини чи множини, користуючись словосполученнями для довідки. Запис утворених речень.

Виконання вправи 280.

Орієнтовні запитання

Просте — Про кого розповідається у тексті?

Уточнююче — Я можу помилитися, але, здається, риби замерзають взимку?

Пояснююче — Поясніть, чому риби не замерзають взимку?

Творче — Як ви гадаєте, якого кольору для риб зима?

Оціночне — Як ви гадаєте, чи комфортно риbam взимку?

Практичне — Напишіть дієслова, які описують стан риби під час зимівлі.

Фізкультхвилинка.

Річка та рибка

Річка — хвилястий, плавний рух розслаблених кистей рук. Рибка. Вихідна позиція — випрямлені долоні притиснуті одна до одної. Пальці спрямовані в бік «від себе». Повертати зімкнуті долоні вправо та вліво, імітуючи рухи риби хвостом.

Хвостиком б'є наша рибка маленька,

В річці живе ця манюня гарненька.

<https://dzhylunkairc.e-schools.info/news/150712>

Виконання вправи 281.

Утворення від іменників дієслів, ужитих у формі однини та множини.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

— Відгадайте ребуси. Заповніть картку, записавши до відгадки якомога більше дієслів. .

Дієслово	Однина	Множина

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Один, два, три».

- 1 — факти, які були цікавими, новими, несподіваними на уроці.
- 2 — нецікаві факти.
- 3 — про що б хотілося дізнатися детальніше.

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 282 (с. 102).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 81. Уживання дієслів у відповідних часових формах

Мета: повторити і узагальнити знання дітей про часи дієслів, виробляти уміння і навички розрізняти часові форми дієслів, змінювати дієслова за часами, розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення, виховувати уміння знаходити вихід у скрутній ситуації.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Звучить спокійна музика.

— Усміхніться тому, що у ваших долоньках — гарний настрій. Щоб зробити день приємнішим, поділіться гарним настроєм з однокласницями та однокласниками, зі мною, із шкільною дошкою та з усім докільям. Почнімо наш урок. Девіз нашого уроку (хором): «Вигадууй, пробуй, твори! Розум, кмітливість прояви!»

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Гра «Розкажу про дієслово».

Діти відгадують закодоване дієслово і розповідають про нього за таким планом.

— На яке питання відповідає дієслово?

— У якій формі вжите дієслово (однина, множина, неозначена форма дієслова).

СЯЯ

(сяяти)

, „ Е

(росте)

  ТЬ

(кажуть)

2. Мотивація навчальної діяльності.

Учора сяятимуть зірки у нічному небі.

— Чи правильно побудоване речення? Чому? Що потрібно зробити, щоб речення було правильним? Хочете дізнатися більше про дієслово? Тоді — до навчання!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 102–104).

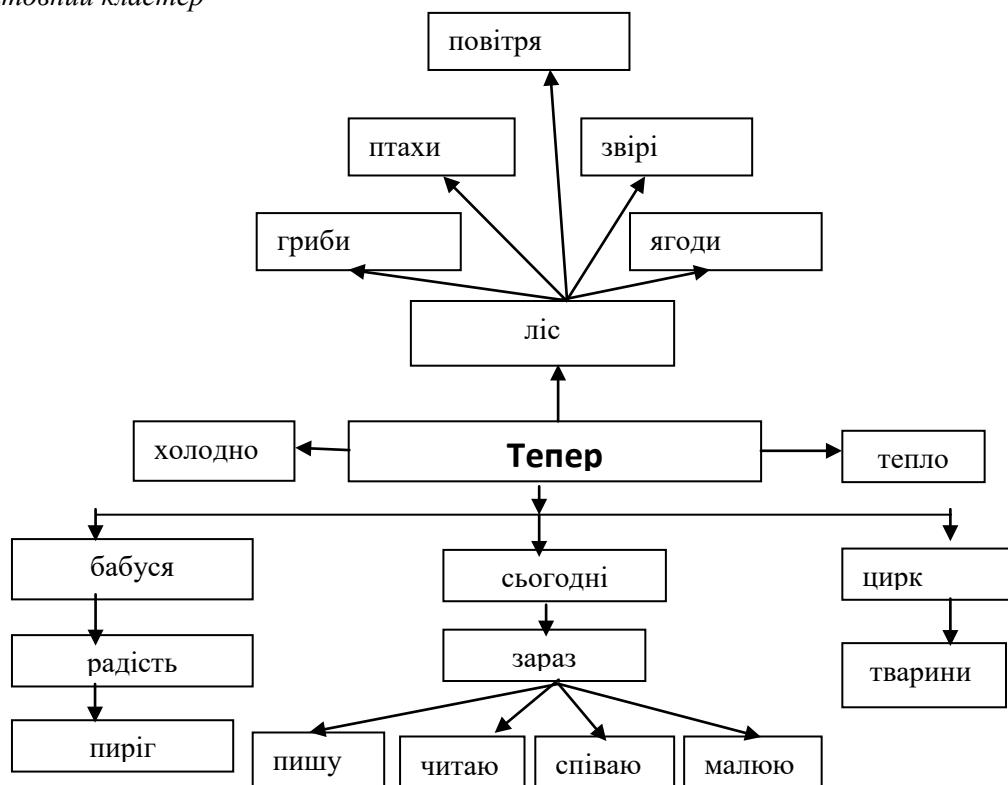
Виконання вправи 283.

Діти відгадують слово (*тепер*). Знаходять синоніми до слова-відгадки, читають слово зліва направо.

— Який синонім слова *тепер* не змінює свого значення, коли його прочитати зліва направо? (*зараз*)

Вправа «Кластер».

Орієнтовний кластер

Виконання вправи 284.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 285.

Метод «Банк запитань». Робота в групах.

Кожна група читає текст вправи. Потім діти складають та записують на смужках паперу якомога більше відкритих запитань. Смужки паперу із записаними питаннями складають у «банк запитань». Далі діти витягують згорнуту смужку із запитанням, зачитують питання і відповідають на нього.

(Приклади запитань: Де ріс дуб? Яким був дуб? Що робив дуб? Що сталося з дубом? Чому засмутився ліс? Чи загинув дуб? Для кого став прихистком дуб? Чому радів дуб кожному дню?)

Гра «Трибуна думок». Робота в парах.

— Що головне хотів сказати автор у своєму творі?

— У якій частині казки висловлено її головну думку: у зачині чи кінцівці? Яка головна думка казки? Назвіть головних героїв казки.

Після аналізу твору діти випишують дванадцять дієслів. Після кожного указують в дужках скорочено час: мин., теп., майб.

Виконання вправи 286.

Діти читають та записують утворений текст, ставлячи дієслова, що в дужках, у відповідну часову форму.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Картка

— Заповніть пусті колонки.

Минулий час	Теперішній час	Майбутній час
Фарбував		
	Ліпить	
		Міркуватиме

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— Що нового ви дізналися? Що це означає для Вас? Як Ви зможете використовувати ці знання? Як це змінює Ваші попередні уявлення?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 287 (с. 104).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 82. Урок розвитку зв'язного мовлення. Написання переказу від імені іншої особи. Вимова і правопис слова *спільнота*

Мета: вчити писати переказ від імені іншої особи, збагачувати словниковий запас, розвивати зв'язне мовлення та критичне мислення, виховувати повагу одних до одних, шанувати гідність кожного.

Обладнання: аркуші чистого паперу, картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Чемпіони».

Мета впровадження: представити учасників один одному в позитивному, оптимістичному ключі, який підкреслює цінність учасника для групи.

Хід проведення:

1. Учасники стають у пари
2. Протягом декількох хвилин учасники опитують один одного і краще пізнають.
3. Потім кожен учасник представляє групі свого партнера.
4. Подання дитини має бути представлено в найкращому вигляді, показати її цінність для класу.
5. Поясніть учасникам, що мета вправи — успіх, а не просто представлення свого партнера. Потрібно показати членам групи яким цінним активом для класу є дитина.

<http://simshecon.com/wp-content/uploads/2020/07/1e4d82e5c50b5b93206d88954808741c.pdf>

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа 288 (с. 104).

Розгадування слова, доповнення кластера.

Завдання за вибором учнів:

- Гра «Сходинки» (дібрати споріднені слова, розібрати за будовою)

с					н	е			
		і		ь		о		а	
	п		л			і	с		ь

Відповідь. Спільне, спільнота, спільність.

- За допомогою словника синонімів дібрати синоніми до слова *спільнота*

Спільнота, спільність (схожість, цілковита подібність, однаковий зміст чого-небудь, відношення до чогось), єдність, єдностайність, згода, спільнота.

Спільнота, спільність (сукупність людей, держав, згуртованих спільними умовами життя, метою, інтересами). Європейська спільнота.

- Скласти сенкан. *Орієнтовний сенкан.*

Іменник. Спільнота

Прикметники. Дружня, чисельна

Дієслова. Об'єднує, рекомендує, збирається.

Враження від предмета. Спільнота — це об'єднання людей, згуртованих спільними умовами життя, метою, інтересами.

Висновок. Учнівська спільнота 4 класу організувала свято квітів.

Стіна слів — спільнота.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 105–106).

Виконання вправи 289.

Передбачення за заголовком.

— Як ви гадаєте, про що розповідатиметься у творі з таким заголовком?

Читанні тексту, порівняння передбачень з матеріалом, викладеним у казці.

Метод «Товсті й тонкі питання».

Орієнтовні «тонкі» запитання.

— Що усім відомо про свиней та кабанів?

— Що особливого було у поведінці одного кабанчика?

— Чи подобалося це іншим свиням та кабанам?

— Що надумали свині та кабани, щоб провчити кабанчика Чепурунчика?

Орієнтовні «товсті» запитання.

— Чи ображався Чепурунчик на інших свиней та кабанів?

— Як вийшов Чепурунчик із ситуації, коли поросята нарили канавок до хлівця Чепурунчика?

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібно було зневажати Чепурунчика за те, що він був не таким, як усі?	Ні,
ВИСНОВОК		

Переказування за планом.

Переказування за планом казки від імені іншої особи. Записування переказу. За бажанням діти фантазують та складають іншу кінцівку, де поросята стали спільнотою.

Фізкультхвилинка.

Хто ж там швидко так втомився,

І наліво нахилися?

Треба разом нам всім встати, *(вийти з-за парт)*

Фізкультпаузу почати.

Сонце спить і небо спить *(діти закривають очі долонями)*

Навіть вітер не шумить.

Рано-вранці сонце встало *(діти відкривають очі, потягуються, підіймати голову)*

І проміння всім послало

(всі піднімаються на носочки та руки підносять вгору, потім розводять їх у сторони).

<https://osvitanova.com.ua/posts/3087-12-vprav-fizkultkhvlynok-dlia-molodshykh-shkoliariv>

Виконання вправи 290.

Читання переказу одних одним. Обговорення, що вдалося найкраще, а над чим потрібно ще попрацювати. Діти міркують, чи можна назвати спільнотою їх клас.

Вправа «Болото».

Потрібен інвентар: «купини» — папір форматом А3 — кілька штук в залежності від розмірів приміщення. «Купини» прикріплюються до підлоги скотчем на відстані середнього кроку один від одного. Група стає в ряд, береться за руки, і виходить ланцюжок. Необхідно перейти через «болото» по «купинах», не розірвавши ланцюжка. Якщо хтось наступить на болото, вправа починається спочатку. По завершенню можна провести обговорення, задавши запитання на кшталт «Чи було складно?», «Що сподобалося?», «Що не сподобалося?». Звернути увагу на те, що відбувалося з групою — як домовлялися, хто керував, хто допомагав тощо.

<http://teach-hub.com/treninhovi-vpravyy-dlya-zhurtuvannya-shkolyariv/>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Криголам».

Метод «Капелюшки де Боно».

Біла — колір чистоти.

— Що мені відомо про Чепурунчика?

Червона — колір життя, відчуттів.

— Що я відчував / відчувала, коли вперше слухав / слухала казку «Чепурунчик»?

Чорна — колір землі, здорового глузду.

— Як потрібно ставитися до незвичних для себе уподобань інших людей ?

Зелена — колір досліджень.

— Що потрібно робити, щоб дітям нашого класу було комфортно?

Синя — колір знань.

— Для чого потрібні мені знання, одержані сьогодні на уроці?

Урок 83. Правопис особових закінчень дієслів у теперішньому часі

Мета: повторити граматичні ознаки дієслова, вчити правильно писати особові закінчення дієслів у теперішньому часі, розвивати уміння аналізувати та робити висновки, розвивати критичне мислення, виховувати бажання вивчати таємниці рідної мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань

Гра «Розкажи про дієслово».

- На які питання відповідають дієслова?
- Що називають дієслова?
- Назви три дієслова.
- Чим особлива неозначена форма дієслова?
- Назви три дієслова у формі неозначеної форми дієслова.
- Назви дієслово у формі однини.
- Назви дієслово у формі множини.
- У якому часі можуть бути дієслова?
- Назвіть дієслова теперішнього часу.

Перевірка домашнього завдання.

Словниковий диктант.

Прекрасний, предобрий, приїхати, прийти, пресмачно, прилізти, прибити, приглушить.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Каліграфічна хвилинка.

Розгадування ребусів.

(мріяти)

Завдання за вибором:

- 1) Складання кластера. Прописування з'єднань слова *мріяти*, слова. Складання речення з словом.
- 2) Гра «Яку букву потрібно писати?».
- Ти мрієш, ви мрієте. Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 106–107).

Виконання вправи 291.

Робота з таблицею. Дослідження мовних явищ та порівняння власних висновків з правилом.

Виконання вправи 292.

Сканування QR-коду та виконання завдання.

Фізкультхвилинка.

Уявіть, що ви — самотні атоми. Ви рухаєтесь по класу. Будьте обережні, бо можливі легкі зіткнення. Спробуйте їх уникати. За моєю командою ви повинні з'єднатися в молекули, число атомів в якій я назву.

Через деякий час після початку учитель говорить цифру, наприклад, «п'ять». Учасники складають групи по п'ять осіб. Потім, інша кількість атомів в молекулах і тощо, але не більше 4–5 разів. Вкінці можна назвати молекулу, в якій атомів рівно стільки, скільки учасників в групі.

<https://dytpsycholog.com/2016/07/29/7-%D0%BD%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B3%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%B8%D1%85-%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%B0/>

Виконання вправи 293.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання.

Просте — Про що розповідається у тексті?

Уточнююче — Я можу помилитися, але, здається, у тексті розповідається про Місяць.

Пояснююче — Поясніть, чому астрономи називають Сонце денною зіркою?

Творче — Опишіть Сонце.

Оціночне — Як ви гадаєте, чому Сонце так важливе для Землі?

Практичне — Як за допомогою Сонця можна визначити сторони світу?

Знаходження та виписування дієслів. Позначення закінчення в дієсловах. Записування через ризку скорочено особи та числа дієслова.

Виконання вправи 294.

Змінювання та запис дієслів за зразком. Позначення закінчень дієслів.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Чарівники».

Відгадати загадку. Знайти, змінити та записати дієслова в дужках у формі 3-ї особи однини та множини. Позначити закінчення.

Картка 1

Блиснула, зламалася,
Десь умить сховалася.
Не впіймати, не догнати,
Тільки одголос чувати. (*Блискавка, грім*)

Зразок. Зайшла — зайдуть.

Картка 2

Хоч безкрилий, а літає,
Безголосий — свище.
Хоч безрукий, а буває,
Груші з дерева збиває,
Навіть часом вириває
Сосни з коренищем.
А як втомиться — впаде
І нема його ніде. (*Вітер*)

Зразок. Зайшла — зайдуть.

Картка 3

Кудись біжать булані
А поводи в них рвані,
Ні запрягти, ні загнuzдати,
Ні з батогом їх перейняти. (*Хмари*)

Зразок. Зайшла — зайд уць.

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Веселка».

— Оцініть свою роботу на уроці. (*На дошці прикріплена веселка, на парті в кожного учня сім кольорів веселки. Кожен учень має право вибрати кольорову смужечку таку, відповідно як він (вона) працювали на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.*)

Червона смужка — я не міг / не могла, не хотів / не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів / хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив / робила з допомогою.

Зелена — я це робив / робила, хоча були помилки.

Блакитна — я це робив / зробила, але не відразу.

Синя — я це робив / зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 295 (с. 107).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 84. Правопис особових закінчень дієслів у майбутньому часі

Мета: повторити граматичні ознаки дієслова, вчити правильно писати особові закінчення дієслів у майбутньому часі, розвивати уміння аналізувати та робити висновки, розвивати критичне мислення, виховувати бажання вивчати таємниці рідної мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Побажання».

— Бажаю приємного і чудового ранку, яскравих променів сонця і щирих посмішок. Нехай легко почнеться цей день. Уявіть краплинки роси на траві, квітах. На сонечку вони переливаються кольорами веселки. Нехай чарівні краплинки ранкової роси додадуть свіжості вашим ідеям, надихнуть на пізнання таємниць рідної мови.

— А щоб ви побажали своїм однокласникам та однокласницям?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Кубування».

1. Що таке дієслово?
2. На які питання відповідають дієслова майбутнього часу?
3. Як визначити, яке закінчення потрібно писати в дієсловах теперішнього часу 2-ї особи однини?
4. Як визначити, яке закінчення потрібно писати в дієсловах теперішнього часу 3-ї особи однини?
5. Чим цікаві дієслова неозначеної форми?
6. Наведіть приклади дієслів, ужитих у формі майбутнього часу.

Перевірка домашнього завдання (Фронтально / Робота на картках).

Картка 1

— Допиши потрібні закінчення у дієсловах, ужитих у формі 2-ї особи однини теперішнього часу.
Пиш.. , малю.. , танцю.. , співа.. , біж.. , лет.. , перевіря.. .

Картка 2

— Допиши потрібні закінчення у дієсловах, ужитих у формі 2-ї особи множини теперішнього часу.

Пиш.. , малю.. , танцю.. , співа.. , біж.. , лет.. , перевіря.. .

2. Мотивація навчальної діяльності.

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&enter=1

ЗНАЮ	ХОЧУ ДІЗНАТИСЯ	ДІЗНАВСЯ / ДІЗНАЛАСЯ

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 108–110). Виконання вправи 296.

Мовне дослідження. Діти за допомогою таблиці досліджують, як змінюються дієслова у формі майбутнього часу. Зіставлення власних висновків із правилом.

Виконання вправи 297.

Вправа «Навчаючи учусь». Робота в групах.

Діти пояснюють одні одним про правопис закінчень у дієсловах 2-ї особи однини та множини майбутнього часу, виражених одним словом / двома словами. За потреби користуються / уточнюють сказане схемами на с. 108.

Фізкультхвилинка.

Вправа «Повторення рухів».

Діти стають в коло, ведучий виходить за двері. З решти учасників вибирається один «законодавець моди», який буде придумувати і виконувати будь-які нескладні фізичні вправи, а всі решта — повторювати за ним. Кожні 10–15 секунд він змінює рухи, інші, помітивши це, теж починають копіювати нові рухи. Коли «законодавець моди» обраний і почалося виконання вправи, ведучого кличуть назад в приміщення. Його завдання — шляхом спостереження встановити, за ким саме учасники повторюють рухи.

<https://dytpsyholog.com/2016/07/29/7-%D0%BD%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B3%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%B8%D1%85-%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%B0/>

Виконання вправи 298.

Робота із фразеологізмами. Пояснення їх значень за допомогою одного дієслова.

Виконання вправи 299.

Вибір потрібної букви.

Вправа «Попс-формула».

П — Я вважаю, що закінчення в слові написано правильно / неправильно.

О — Тому що ...

П — Я можу довести це на прикладі ...

С — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота в парах.

Виписати дієслова у стовпчик. Змінити їх у форму майбутнього часу і 2-й особі однини чи множини.

Весна

Я з весною розмовляю.
Помовчу — і знов гукаю:
— Бач, трава зазеленіла,
чуєш, річка зашуміла,
пісня лине над полями,
небо кличе журавлями —
то настала вже весна!

Олекса Палійчук

<https://paliychuk.in.ua/index.php/tvoridit/virshi/20-2009-06-02-09-49-45>Картка 2

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Заповнення останньої колонки таблиці

ЗНАЮ	ХОЧУ ДІЗНАТИСЯ	ДІЗНАВСЯ / ДІЗНАЛАСЯ

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання.

Просте — Що ми вивчали сьогодні на уроці?

Уточнююче — Я можу помилитися, але, усі дітки працювали старанно.

Пояснююче — Поясніть, які закінчення потрібно писати у дієсловах майбутнього часу.

Творче — Як ви поясните друзям правопис закінчень дієслів майбутнього часу?

Оціночне — Навіщо вам вивчати таємниці рідної мови ?

Практичне — Скажіть дієслово у майбутньому часі. Яке закінчення потрібно написати?

2. Домашнє завдання.

Виконати вправу 299 (с. 110).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 85. Змінювання дієслів у минулому часі

Мета: повторити граматичні ознаки дієслова, ознайомити із особливостями змінювання дієслів у минулому часі, розвивати уміння аналізувати та робити висновки, розвивати критичне мислення, виховувати бажання удосконалювати свої можливості.

Обладнання: чисті аркуші паперу, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Діти, візьміть чисті аркуші паперу та обведіть свою долоньку так, щоб утворився стовбур дерева. На кожному пальчику-гілочці напишіть свої 5 найкращих рис. Обміняйтеся листочками з однокласниками / однокласницями. А тепер допишіть між пальчиками слова, які називають кращі риси характеру однокласника / однокласниці. У кого вийшло пишніше дерево? Чому?

Прочитайте написані слова одні одним та спробуйте відгадати, про кого йшла мова.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Гра «Коротко і точно».

Учитель читає питання, а учні записують відповідь одним словом.

— До якої частини мови належать слова *їдуть, співають, веселяться*?

— У якому часі вжито дієслова *дивиться, усміхається, розмовляє*?

— Які закінчення мають дієслова у неозначеній формі?

— Запишіть дієслова *навчатися, дізнаватися, досліджувати* спочатку у однині, а потім — у множині.

— Запишіть слова *будувати, створювати* у формі теперішнього часу.

— Запишіть слово *будувати* у формі майбутнього часу, що виражене одним словом.

— Запишіть слово *створювати* у формі майбутнього часу, що виражене одним словом.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Упізнай мене».

Учитель показує картки з префіксами *з, с*.

— Пригадайте, коли який префікс пишуть. Запишіть слова, правильно добираючи префікси.

Сфотографував, змалював, злітила, збігло, сказали, спекло, зв'язала.

— У формі якого часу вжито дієслова? Як ви гадаєте, яку тему ми сьогодні будемо вивчати? Що ми дізнаємося сьогодні на уроці? Хочете перевірити свої здогадки? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 111–112).

Виконання вправи 300.

Діти пригадують ознаки дієслів минулого часу та досліджують, як змінюються дієслова у формі минулого часу. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 301.

Вивчення скоромовок Лесі Вознюк, пояснення орфограм. Запис однієї із скоромовок по пам'яті. Підкреслення дієслів у формі минулого часу. Діти над дієсловами скорочено указують час і, де можливо, рід.

Фізкультхвилинка.
Виконання вправи 302.
Вправа «Щоденні 5».

Робота із словами. Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про дикцію?

Вправа «Квест-цікавинка».

Дикція (від лат. *dictio* — вимова) — це чітке вимовляння звуків відповідно до звукових норм мови. Виразність дикції — важлива сторона майстерності актора, співака, промовця. Чітка вимова звуків залежить від ступеня натренованості активних органів мовлення — губ, язика та нижньої щелепи. Тому відпрацьовувати чіткість дикції завжди слід починати із мовної гімнастики.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F>

Читання тексту, зміна дієслів у дужках на форму минулого часу.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування слова *дикція*, складання зі словом речення. Запис речення у зошит.

Робота із чистомовками. Робота в групах.

Розучування чистомовок. Особлива увага приділяється чіткості звуків.

Чечір-вечір, чечір-вечір.
Хтось воркує біля печі.
Чорні лапи, вуса, ротик,
Чечір-вечір, чорний котик!

Ганна Чубач

<http://doshkolenok.kiev.ua/skorogovorki/319-chystomovky-ukr-movoj.html>

Читання тексту, зміна дієслів у дужках у форму минулого часу. Формулювання думки щодо правильності / неправильності висловлених думок у тексті. Виконання завдань на вибір.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Броунівський рух». Робота в групах.

Червона картка

— Спиши дієслова у стовпчик. Через риску напиши число та рід (де можливо).

Літав, дивилися, вивчили, писала, дивилося, виростло, прийшов, перемогла.

Жовта картка

— Випиши лише дієслова, які вжиті у формі минулого часу однини. У дужках після кожного дієслова укажи рід дієслів.

Їхали, ліпив, читала, виглядало, показував, бачили, усміхалося, працювала.

Зелена картка

— Випиши сім дієслів у потрібну колонку. Зміни та запиши ці дієслова у пусті колонки.

Били мене, били, били, молотили,
І в росі мочили, і в теплі сушили,
І на клоччя рвали, опісля — чесали,
А тоді крутили та іще мотали,
Прали та білили та іще качали,
А нарешті зшили і на стіл поклали. (*Льон*)

Множина	Однина, чоловічий рід	Однина, жіночий рід	Однина, середній рід

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

— Що нового дізналися? Як ви вважаєте, для чого потрібні вам отримані знання? Яке завдання вам вдалося найлегше виконати? Над чим ще треба вам попрацювати?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 303 (с. 112).

Інструктаж щодо виконання домашнього завдання.

Урок 86. Вимова та правопис дієслів на *-ся*

Мета: поглибити знання учнів про граматичні ознаки дієслова, удосконалити навички вимови дієслів на *-ся*, вчити правильно писати дієслова на *-ся*, розвивати критичне мислення, виховувати бажання вивчати особливості української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований

Освітні галузі: природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Робота із загадкою.

Хоч маленькі та завзяті,
Звикли дружно працювати.
Роботящі ці мурашки,
Називаються ... (*мурашки*).

Леся Вознюк

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про мурах?

Вправа «Квест-цікавинка».

Мурахи досить цікаві комахи. Якось учені вивчали поведінку мурах. Раптом у мурашник упала свічка. Полум'я почало поширюватись. Одразу ж по тривозі вся колонія комах узялася за роботу: оточила «місце пожежі» й загасила вогник, спрямувавши на нього струмені мурашиної кислоти, яка міститься в особливих залозах. Мурашки — пожежники ліквідували підпал усього за одну хвилину.

<https://nbu4kids.wordpress.com/2014/09/10/%d0%bc%d1%83%d1%80%d0%b0%d1%88%d0%ba%d0%b8-%d0%bf%d0%be%d0%b6%d0%b5%d0%b6%d0%bd%d0%b8%d0%ba%d0%b8/#more-17077>

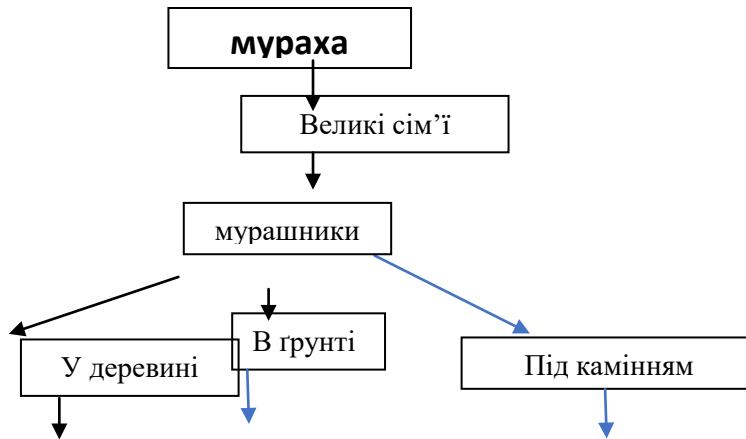
Завдання за вибором учнів:

Скласти асоціативний куш *мурашка*.

Скласти кластер *мурашка*.

Вправа «Кластер».

Прописування з'єднань слова, слова *мурашка*.
Завдання за вибором учнів:
Записати спільнокореневі слова до слова *мурашка*.
Записати споріднені слова до слова *мурашка*.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вибіркове списування.

Списати слова із орфограмами, розкриваючи дужки. Пояснити написання слів.

Цей факт люди підмітили давно, але тепер це підтверджують і вчені. Вони провели експеримент: пр(е/и)в'язали мурасі до лапки нитку, пр(е/и)клеїли її кінець до паперу і засипали піском. Інші комахи відкопали родичку, з(')ясувавши, що її (не)відпускає нитка, й перегризли її. Отак мурашки пр(и/е)йшли на допомогу і (з/с)насли свою товаришку, показавши неабияку кмітливість.

<https://nbu4kids.wordpress.com/2014/09/10/%d0%bc%d1%83%d1%80%d0%b0%d1%88%d0%ba%d0%b8-%d0%bf%d0%be%d0%b6%d0%b5%d0%b6%d0%bd%d0%b8%d0%ba%d0%b8/#more-17077>

— До якої частини мови відносяться виписані слова. Доведіть.

Вправа «ПОПС-формула».

П — позиція, О — обґрунтування, П — приклад, С — судження.

Кожна з цих позицій — це відповідне речення: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 112–114).

Виконання вправи 304.

Мовне дослідження. Діти досліджують значення дієслів, якого надають дієсловом *-ся*, *-сь*. Потім зіставляють власні висновки із правилом.

Виконання вправи 305.

Дослідження вимови і правопису дієслів *на -ся*, *-сь*.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 306.

Діти читають та доповнюють текст та пояснюють орфограми.

Вправа «Читацьке колесо».

— Якби ти потрапив у історію, що б змінив?

— Якими ти уявив мурашок?

- Що ти хочеш запитати у мурашок?
- Чого навчає цей твір?
- Знайди слова, які ти не розумієш?
- Склади власне продовження історії.
- Про що говориться в тексті? (Яка його тема?)

Виконання вправи 307.

Читання прислів'їв, змінюючи дієслова так, щоб вони стояли у формі 2-ї особи однини. Пояснення значень прислів'їв та списування їх.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Виправи помилки». Робота у групах.

Смієця, умиваєця, усіхаєся, бореця, мириця, граєця, укладається, умиваєся.

Гра «Хто більше».

За обмежений вчителем час діти записують якомога більше слів з вивченою орфограмою.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Рефлексійна вправа «Плюс-мінус-цікаво».

Ця вправа дозволяє вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») розповідають факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 308 (с. 114).

Інструктаж щодо виконання домашнього завдання.

Урок 88. Узагальнення вивченого за темою «Дієслово»

Мета: узагальнити й систематизувати набуті знання з теми; закріплювати навички правопису дієслів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати бажання вивчати особливості української мови.

Обладнання: на кожного учня листочки по кількості запланованих завдань, деревце з голими гілками, картки, паперовий наплічник.

Тип уроку: урок закріплення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Де вона проходить —
Там травиця сходить,
Квіти розцвітають,
Солов'ї співають. *(весна)*

Тисяча п'ятсот загадок / уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники. 2021. — 208 с.

Чудова пора року весна! Щороку вона приносить нам нові надії... Всі весни не схожі одна на одну, кожна по-своєму вибаглива: то безперервно сипле дощем, то дме суховіями, то райдужна і весела, мов мале дитя. Разом з нею приходять нові сподівання.

За Віргілієм Ріцко

<https://mala.storinka.org/%D0%B2%D1%96%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%B9-%D1%80%D1%96%D1%86%D0%BA%D0%BE-%D0%B2%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.html>

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Діти, запросимо красуню весну у наш клас? А для цього нам потрібно оживити деревця, які є в кожного на парті. Діти, як ви гадаєте, як ми можемо оживити деревця? Правильно, почепити листочки. Отже, після кожного успішно виконаного завдання будемо чіпляти листочок на деревце. Укінці уроку ви побачите, наскільки зазеленіє ваше деревце від ваших листочків — успіхів.

Хочу сказати, що за активну старанну роботу я залишаю за собою право прикріплювати листочки на ваші деревця.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Листочок 1

Каліграфічна хвилинка.

Розшифруйте слова: жибіть, юрдзчить, літаприють, стнаає, бечщеуть. *(Біжить, дзюрчить, прилітають, настає, щебечуть).*

— Діти, що об'єднує усі ці слова? *(весняна тематика, усі слова — дієслова)*

— Каліграфічно напишіть слова.

Листочок 2

Вправа «Тестування».

1. Дієслово — це:
А частина мови, яка називає предмет;
Б частина мови, яка називає ознаку предмета;
В частина мови, яка називає дію предмета.
2. Початкова форма дієслова — це

- А Називний відмінок однини
 - Б Неозначена форма
 - В Чоловічий рід, однина
3. Дієслова в неозначеній формі:
- А називають дію, але не вказують на час, на особу та число
 - Б називають дію та вказують час, особу та число.
 - В називають дію, але не вказують на час
4. Дієслова вживаються:
- А тільки в однині
 - Б тільки в множині
 - В у однині і множині.

Листочок 3

Гра «Хто запам'ятає найбільше дієслів?».

Встала весна, чорну землю
 Сонну розбудила,
 Уквітчала її рястом,
 Барвінком укрила;
 І на полі жайворонок,
 Соловейко в гаї
 Землю, убрану весною,
 Вранці зустрічає.

Тарас Шевченко

<https://osvitanova.com.ua/posts/3399-33-virsha-pro-vesnu-i-aki-lehko-vyvchyty-ditiam>

Робота з підручником (с. 114–115).

Листочок 4

Виконання вправи 309.

Читання вірша Надії Красоткіної. Визначення, кому адресований вірш та яка його мета. Виконання завдання на вибір.

Фізкультхвилинка.

Листочок 5

Виконання вправи 310.

Діти розглядають малюнки, описують їх за допомогою дієслів. Потім складають за малюнком три речення, використовуючи дієслова у формі одного часу. У дужках після кожного дієслова позначають час, особу, число та, якщо є, рід.

Листочок 6

Робота в групах.

Виписати дієслова та назвати їх ознаки:

Картка 1. Лист зелений не пропав,
 а під снігом задрімав,
 щоб у синю сукенчину
 одягнуть весняну днину. (*Барвінок*)

Картка 2. Горів в траві росистій
 Ліхтарик золотистий.
 Світив — і враз потух:
 Перетворився в пух. (*Кульбаба*)

Картка 3. Перша квіточка весняна
 тихо під сніжком куняла.
 Дмухнув вітерець тепленький,
 і з'явився цвіт біленький. (*Підсніжник*)

Тисяча п'ятсот загадок / Уклад. : Л. Вознюк — Тернопіль: підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Листочок 7

Вправа «Кластер». Групова робота.

Листочок 8

Виконання вправи 311.

При виконанні вправи можна використати зміст підручника, повторно переглянути розділ «Дієслово».

III. Заключна частина.

Показ дерев, на яких прикріплені листочки. Учитель прикріплює свої листочки учням, які гарно працювали.

1. Рефлексія.

Вправа «Наплічник».

Мета — усвідомити свої здобутки в навчанні. Принцип: Учні передають один одному умовний «наплічник». Той, хто тримає його в руках, має озвучити свої досягнення та навести конкретний приклад. Якщо не вдається одразу зібратися з думками, учень/ учениця може сказати фразу «Пропускаю хід» та передати слово наступному школяреві.

<https://vseosvita.ua/news/8-pryiomiv-dlia-refleksii-osvitnoho-protsesu-5984.html>

Приклад: 1) Я вмію упізнавати дієслова. Наприклад, слова *вивчати, зрозуміти, навчитися* — це дієслова. 2) Я знаю, що дієслова минулого часу однини змінюються за родами. Наприклад, дієслово *прийшов* — чоловічий рід, дієслово *прийшла* — жіночий рід, дієслово *прийшло* — середній рід.

3. Домашнє завдання.

Виконати будь-яку вправу із розділу «Дієслово».

Урок 90. Прислівник. Ознайомлення з прислівниками

Мета: розширювати уявлення про частини мови, ознайомити дітей із прислівниками, з їх особливістю, вчити розпізнавати прислівники серед інших частин мови, розвивати критичне мислення, виховувати доброзичливе ставлення, повагу одні до одних.

Обладнання: картки

Тип уроку: вивчення нового матеріалу

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Усмішка».

Учитель показує смайлик без ротика.

— Як ви гадаєте, який ротик краще підійде смайлику? Чому ви так вважаєте?

— Коли у людини з'являється усмішка? Який настрій сьогодні у вас? Чому він саме такий?

Скажіть компліменти один одному. Що ви відчуваєте, коли вам говорять приємні слова? Я бачу, що у всіх учнів з'явилася посмішка. Ось із таким гарним настроєм ми розпочинаємо наш урок.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Проблемне питання:

— Для чого ми сьогодні зібралися у класі? Обґрунтуйте свою думку. Розшифруйте словосполучення.

	а	б	в
1	ч	м	в
2	т	а	о
3	н	и	с

Код 1. 1а, 2б, 3в, 2а, 3б, 3а, 3б (частини)

Код 2. 1б, 2в, 1в, 3б (мови)

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Діти, пригадайте частини мови. Заповніть таблицю.

ЗНАЮ	ХОЧУ ДІЗНАТИСЯ	ДІЗНАВСЯ / ДІЗНАЛАСЯ
(іменник)	—	Називає предмет, ...
(прикметник)	—	Називає ознаку предмета,
(займенник)	—	Вказує на предмет, але не називає його, ...
(числівник)	—	Вказує на кількість предметів або на порядок їх при лічбі, ...
(дієслово)	—	Вказує на дію предмета, ...

— Дивно, залишилася ще одна комірочка для... Як Ви гадаєте, для чого?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Розгадування ребуса.

Кому підсунути після шприца підсунути до шприца.

Після сліду теж поставити кому.

(прислівник)

Вправа «Біном фантазії».

— Скажіть протяжно *прислівник*. Як ви гадаєте, що означає назва цієї частини мови?

Робота з підручником (с. 115–116).

Виконання вправи 312.

Учні розшифровують анаграми (*удома, додому, сьогодні, правильно*) та досліджують відгадані слова. Потім роблять власні висновки і порівнюють їх з правилом.

Виконання вправи 313.

Учні зіскановують QR-код та виконують завдання. Після виконання вправи діти називають прислівники, які запам'ятали та ставлять до них питання.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 314.

Учні дописують словосполучення, уставивши відповідні прислівники. За потреби користуються словами для довідки.

Виконання вправи 315.

Розгадування ребусів. Робота в групах.

Гра «Сходинки».

Визначення споріднених слів. Виділення прислівників.

Група 1

				в					а
Коли?	п	о	з	а		ч		р	
Коли?						ч		р	
Який?									ш
									н
									й

Відповідь. Вчора, позавчора, вчорашній.

Група 2.

Гра «Сходинки».

Що?

Коли?

Який?

	д	н	ь
в	↓	↑	↓
	↓	↑	↓
	е	н	
			й

Відповідь. День, вдень, денний.

Визначення серед однорідних слів прислівників.

Вправа «ПОПС-формула».

П — позиція, О — обґрунтування, П — приклад, С — судження. Кожна з цих позицій — це відповідне речення: «Я вважаю, що...», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

Мовне дослідження.

Спроба змінити прислівники. Порівняння власних висновків із правилом.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування слів *вчора, вдень*. Складання з цими словами речень та записування їх.

Виконання вправи 316.

Знаходження серед поданих слів прислівників. Визначення в них виділеної частини слова.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Щоденні 5».

Письмо для себе.

— Напишіть якомога більше прислівників, які ви запам'ятали.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Заповнення останньої колонки таблиці.

Вправа «Знаю. Хочу дізнатися. Дізнаюсь».

2. Домашнє завдання.

Вправа 317 (с. 116).

Інструкція до виконання домашнього завдання.

Фізкультхвилинка.

Хто ж там швидко так втомився
і наліво нахилився?

Треба разом нам всім встати, (*вийти з-за парт*)
фізкультпаузу почати.

Сонце спить і небо спить (*діти закривають очі долонями*)
навіть вітер не шумить.

Рано-вранці сонце встало (*діти відкривають очі, потягуються, підіймати голову*)
і проміння всім послало (*всі піднімаються на носочки та руки підносять вгору, потім розводять їх у сторони*).

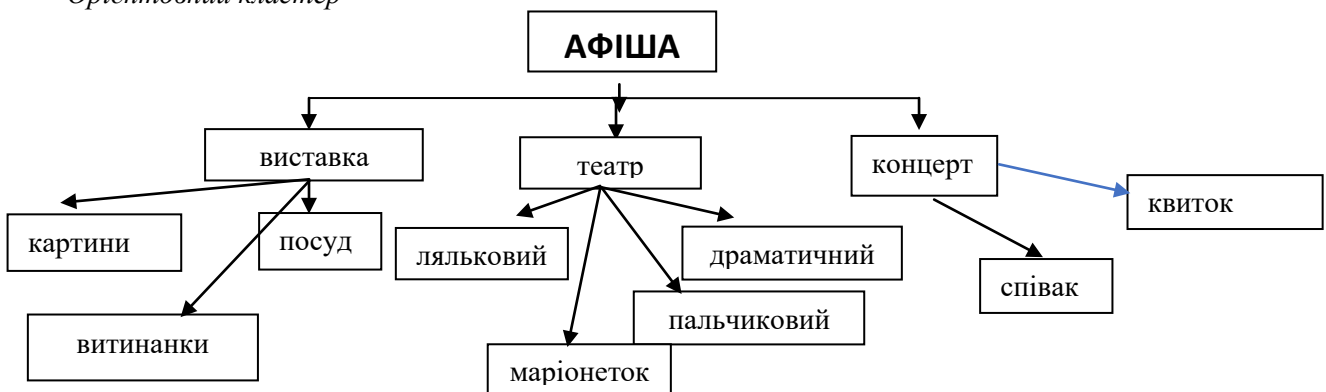
<https://osvitanova.com.ua/posts/3087-12-vprav-fizkultkhylynok-dlia-molodshykh-shkoliariv>

Робота в групах.

1 група. Створення асоціативного куща «Афіша».

2 група. Створення кластера «Афіша».

Орієнтовний кластер

III. Заключна частина.

1. Вправа «Відкритий мікрофон».

— Як ви гадаєте, чи можна створити афішу для сьогоднішнього уроку? Обґрунтуйте свою думку.

2. Прийом рефлексії «Продовж речення».

Робота в парах.

Виконання такої вправи дозволить кожному учню зробити самоаналіз своєї роботи, зрозуміти значення уроку та набутих знань.

Принцип: Попередньо підготуйте картки з 14 незакінченими фразами та наприкінці уроку запропонуйте учням дописати речення, виражаючи власні думки.

- сьогодні я дізнався...
- мені було цікаво...
- мені було важко опрацювати...
- я виконував завдання...
- я зрозумів, що...
- тепер я можу...
- я відчув, що...
- я навчився...
- у мене вийшло...
- я спробую...
- мене здивувало...
- ці знання я зможу використати (поза уроками)...
- мене здивувало...

- мені захотілося...

<https://vseosvita.ua/news/8-pryiomiv-dlia-refleksii-osvitnoho-protsesu-5984.html>

Урок 92. Прислівники-синоніми та прислівники-антоніми. Вимова і правопис слів *вперед, назад, праворуч, ліворуч*

Мета: удосконалювати навички розрізняти прислівники серед інших частин мови, розвивати уміння добирати прислівники-синоніми та прислівники-антоніми, поповнювати словниковий запас учнів, навчати правильно вимовляти та писати прислівники *вперед, назад, праворуч, ліворуч*, розвивати зацікавленість до мовних явищ, розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення; виховувати толерантність.

Обладнання: клубок ниток, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Чарівний клубочок».

Діти утворюють коло. Учитель передає клубок ниток дитині. Дитина бере в руки кінець нитки і при цьому говорить або лагідне слово, або добре побажання, або лагідно називає дитину, що сидить біля неї на ім'я, або вимовляє «чарівне ввічливе слово» тощо. Потім передає клубок наступній дитині, поки не дійде черга до вчителя.

<http://www.garmoniya.mk.ua/articles/dobirka-ritualiv-pochatku-ta-zakinchennya-zanyat-v-doshkilnomu-navchalnomu-zakladi.html>

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Мовний приклад.

— У кожного слова візьміть указану частину та утворіть нове слово.

Прибіг — префікс, *прислів'я* — корінь, *абрикосник* — суфікс (*прислівник*).

Мозковий штурм.

— Що ви знаєте про прислівник?

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Хочете дізнатися про прислівник більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 117–118).

Виконання вправи 320.

Вправа із «Щоденних 5».

Робота зі словами. Розшифрування слів *вперед, назад*.

— Як ми можемо назвати пару слів *вперед — назад*?

Гра «З'єднай фразеологізм та його значення».

думки забігають вперед —	→	дуже велика, максимальна швидкість
забігти вперед —		хто-небудь мріє про щось, уявляє те, що має настати, відбутися пізніше
повний вперед (<i>переважно зі словом дати</i>) —		дивитися вперед
ні вперед, ні назад —		порушувати послідовність, логічний хід розповіді, викладу чого-небудь тощо

Відповідь. Думки забігають вперед (*чий*) — хто-небудь мріє про щось, уявляє те, що має настати, відбутися пізніше; забігти вперед — порушувати послідовність, логічний хід розповіді, викладу чого-небудь тощо; повний вперед (*переважно зі словом дати*) — дуже велика, максимальна швидкість; ні вперед ні назад — дивитися вперед.

Гра «З'єднай фразеологізм та його значення».

На сьогодні в українській мові налічують 18 фразеологічних висловів зі словом назад.

брати слова назад —	→	відхід, відступ від досягнутого.
відсунутися назад —		відмовлятися, відступати від рішення, прийнятого раніше, від слова, даного комусь, тощо.
іти (поступатися) назад —		відмовлятися від сказаного раніше.
крок назад —		повертатися до старого, віджилого; регресувати.
назад лізти —		пригадувати минуле, прожите, оцінюючи його з погляду сучасності.
оглядатися назад —		ставати неістотним, другорядним, забуватися.

Відповідь. Брати слова назад — відмовлятися від сказаного раніше; відсунутися назад — ставати неістотним, другорядним, забуватися; іти (поступатися) назад — повертатися до старого, віджилого; регресувати; крок назад — відхід, відступ від досягнутого; назад лізти — відмовлятися, відступати від рішення, прийнятого раніше, від слова, даного комусь, тощо; оглядатися назад — пригадувати минуле, прожите, оцінюючи його з погляду сучасності.

Робота із словами *праворуч, ліворуч*.

Гра «Праворуч, ліворуч».

— Стань у класній кімнаті так, щоб ліворуч були двері, вазони, а праворуч — вікна, стіл учителя. А тепер стань навпаки. Які предмети знаходяться ліворуч?»

вікна	стіл учителя	двері	вазони
А	Б	В	Г

— Що ви можете сказати про слова *праворуч, ліворуч*?

Виконання вправи 321.

Читання прислів'їв, пояснення їх значень. Виконання завдань за вибором.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 322.

Вправа «Читацьке колесо».

- Розкажи, що тебе вразило в оповіданні?
- Склади власне продовження історії.
- Опиши свого улюбленого героя твору.
- Що ти хочеш запитати у героїв твору?
- Якби ти потрапив / потрапила у історію, що б змінилось?
- Про що йдеться у тексті? (Яка його тема?)
- Чого навчає цей твір? (Основна думка)

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Філворд.

Примітка. Можна читати слова можна у будь-якому напрямку.

в	п	е	р	е	д
---	---	---	---	---	---

л	і	н	і	к	о
у	з	е	в	р	б
ч	н	р	н	и	р
н	о	г	о	в	е
о	з	і	м	о	в
і	и	й	а	л	н
т	м	н	л	і	и
и	а	о	о	д	з

Випишіть прислівники (*влучно, вперед, пізно, енергійно, рівно, добре, рано, вниз*).

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

У графу «Плюс» записати все, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним.

У графу «Мінус» записати все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Цікаво» записати факти, про які дізналися на уроці.

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 323 (с. 118).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 93. Правопис найуживаніших прислівників.

Вимова і правопис слова *напам'ять*

Мета: вчити розрізняти прислівники серед інших частин мови, удосконалювати навички правопису найуживаніших прислівників, збагачувати лексику дітей, розвиток зв'язного мовлення, критичного мислення; виховувати толерантність, виховувати бажання вивчати таємниці української мови.

Обладнання: клубок ниток, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Добра тварина».

Діти стають у коло та беруться за руки. Вчитель тихим голосом говорить: «Ми — одна велика добра тварина. Давайте послухаємо, як вона дихає!» Усі прислухаються до свого дихання, дихання сусідів. «А зараз послухаємо разом!» Вдих — всі роблять крок вперед, видих — крок назад. «Так не тільки дихає тварина, так само рівно б'ється її велике добре серце». Стукіт — крок вперед, стукіт — крок назад і так далі.

<http://www.garmoniya.mk.ua/articles/dobirka-ritualiv-pochatku-ta-zakinchennya-zanyat-v-doshkilnomu-navchalnomu-zakladi.html>

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Чи правда, що...?».

Чи правда, що прислівник — це змінна частина мови? Чи правда, що прислівник — це незмінна частина мови?

Чи правда, що прислівник називає ознаку дії? Чи правда, що прислівник називає ознаку предмета? Чи правда, що прислівник називає ознаку якості або стану предмета? Чи правда, що прислівник пояснює, як, де, коли відбувається дія, куди вона спрямована? Чи правда, що прислівники відповідають на питання *як? де? куди? коли?* Чи правда, що прислівники змінюються? Чи правда, що у прислівників є закінчення? Чи правда, що у прислівників немає закінчення? Чи правда, що прислівники можуть мати суфікс?

2. Перевірка домашнього завдання.

3. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, чи все ви знаєте про прислівники? Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

4. Повідомлення теми та завдань уроку.

5. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 119–120).

Виконання вправи 324.

Вправа із «Щоденних 5».

Робота із словами. Слово *напам'ять*.

Вправа «Дешифрувальник».

Вправа «ПОПС-формула».

П — позиція, **О** — обґрунтування, **П** — приклад, **С** — судження. Кожна з цих позицій — це відповідне речення: «Я вважаю, що слово *напам'ять* — прислівник», «Тому що...», «Я можу довести це на прикладі...», «Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...».

Робота в групах за вибором учнів.

Картка 1. Гра «Яке слово заховалося?»

Напам'ять — *а, на, там, нам, я, м'ята, яма, Таня, пан, мапа...*

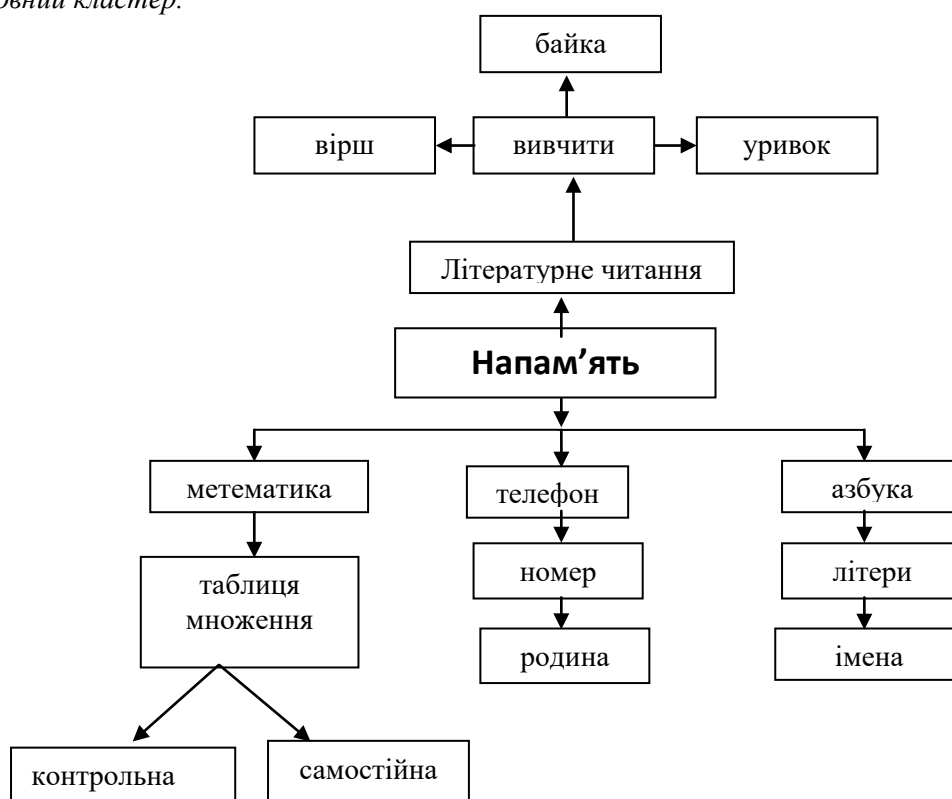
Картка 2.

Напишіть якомога більше споріднених слів до слова-відгадки. (*Напам'ять, пам'ятати, пам'ятка, пам'ятне, пам'ятник, пам'ятний, пам'ятливість.*)

Картка 3.

Складіть кластер до відгаданого слова.

Орієнтовний кластер.

Каліграфічна хвилинка.

Каліграфічне написання слова *напам'ять*. Складання та запис речення із словом.

Виконання вправи 325.

Сканування QR-коду, перегляд відеоролика, створення схематичного малюнку до вірша, заучування вірша *напам'ять*, записування вірша з *пам'яті*. Взаємоперевірка написання вірша.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 326.

Ребус.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про колібрі?

Вправа «Квест-цікавинка».

Усім відомо, що найменшою пташкою є колібрі — бджола. Її довжина — 5,7 см, а вага — 2 г. Гнізда пташок також надзвичайно мініатюрні: діаметр — до 2 см, а глибина — до 3,10 см. У ньому можуть поміститись яйця, менші за кавові зернятка.

<https://nbu4kids.wordpress.com/tag/%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B1%D1%80%D1%96/>

Читання з позначками («система поміч»).

Діти, читаючи текст ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які вам зустрілися вперше?

— Яка головна думка тексту?

— З якою метою написаний текст?

— Яка тема тексту?

— Доберіть заголовки до тексту.

6. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа із «Щоденних 5». Письмо для себе.

Змагання між групами «Хто напише якомога більше прислівників?».

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Кубування».

1. Що ви дізналися нового сьогодні на уроці?
2. Як ви гадаєте, чи важливі для вас знання, отримані сьогодні на уроці?
3. Як Ви зможете використовувати ці знання?
4. Як це змінює Ваші попередні уявлення? (раніше я думав / думала, що Тепер ...)
5. Що ви знаєте про правопис найуживаніших прислівників?
6. Що гарного, на вашу думку, було сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 327 (с. 120).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 95. Узагальнення вивченого за темою «Прислівник». Вимова і правопис слова *щотижня* (вправи 328–330).

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ; збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: картки, паперова долонька.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Компліменти».

Усі беруться за руки, сидячи у колі. Дивлячись в очі сусіду/сусідці треба сказати йому декілька добрих слів, за щось похвалити. Той, хто приймає комплімент, киває головою і говорить: «Дякую, мені дуже приємно!» Потім він вимовляє комплімент своєму сусідові/сусідці. Якщо виникають певні труднощі, вчитель може зробити комплімент або запропонувати сказати щось «смачне», «солодке», «квіткове» тощо.

Під час вправи вчитель знаходиться у колі разом з дітьми, показує приклад, підказує, підбадьорює, налаштовує на позитив.

<http://www.garmoniya.mk.ua/articles/dobirka-ritualiv-pochatku-ta-zakinchennya-zanyat-v-doshkilnomu-navchalnomu-zakladi.html>

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні ми повторимо усе вивчене про частину мови. Хочете дізнатися яку? Тоді — будьте уважні.

— Незмінна частина мови, яка називає ознаку дії, ознаку якості або стан предмета. Ця частина мови пояснює *як, де, коли* відбувається дія, куди вона спрямована. Слова цієї частини мови відповідають на питання *як? де? куди? коли?* Упізнали? Тоді сформулюйте тему нашого уроку.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Робота з підручником (с. 120–121).

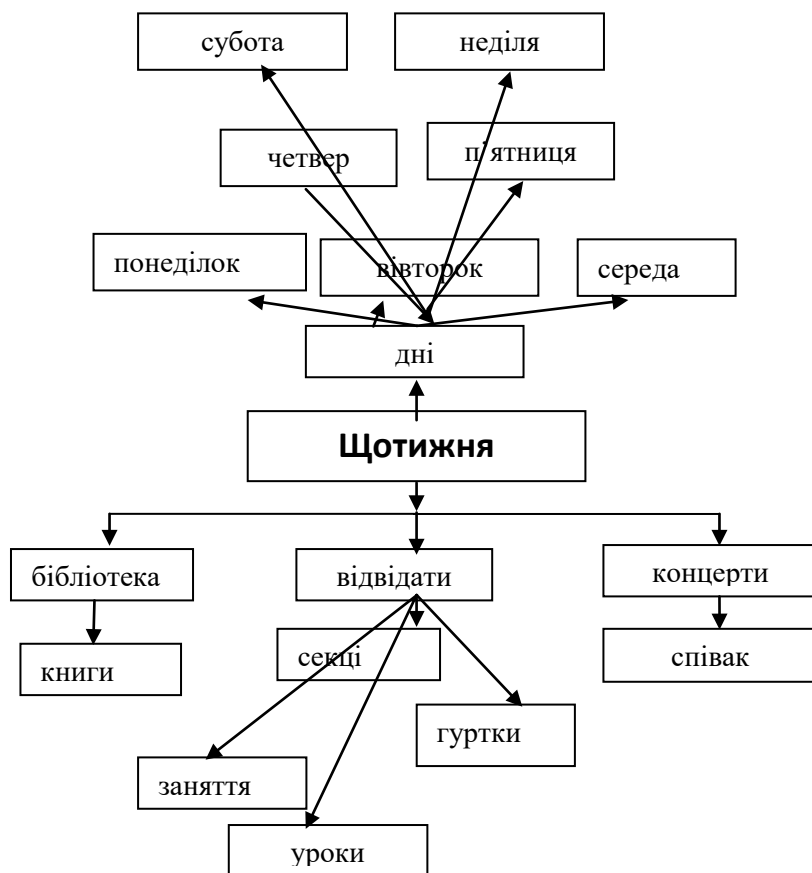
Виконання вправи 328.

Відгадування слова *щотижня*.

Робота в групах.

Складання кластера.
Орієнтовний кластер.

Каліграфічна хвилинка.

Прописування слова *щотижня*. Складання та записування з цим словом речення.

Фізкультхвилинка.

Дивовижна природа

Трава маленька-маленька (*діти присідають*).
Дерева високі-високі (*встають та підіймати руки догори*).
Вітер дерева гойдає-гойдає (*повертаються навколо себе*).
То вправо, то вліво нахиляє (*нахиляються вправо та вліво*).
То вгору, то назад (*тягнуться вгору та назад*).
То вниз нахиляє (*нахиляються вперед*).
Птахи летять-відлітають (*махують руками-«крилами»*).
Учні за парти тихенько сідають (*діти сідають за парти*).

<https://osvitanova.com.ua/posts/3087-12-vprav-fizkultkhylynok-dlia-molodshykh-shkoliariv>

— Хто запам'ятав прислівники? Скільки їх?

Виконання вправи 329.

Діти розглядають малюнок. Потім складають та записують речення, уживаючи якомога більше прислівників. Виконання завдань на вибір.

6. Узагальнення і систематизація знань.

Робота в парах.

До поданих прислівників добрати і записати протилежні за значенням прислівники.

Спершу — ...

повільно — ...

Взимку — ...

Вдень — ...

Холодно — ...

Краще — ...

холодно — ...

Весело — ...

Мало — ...

Голосно —

Вправа «Броунівський рух».

Червона картка

Виписати прислівники.

У червні в коморі пусто, а на полі густо. Йому влітку — жарко, а взимку — холодно. Хай і смішно, аби затишно. Зробиш спішно — вийде смішно. Буде тому голодно, хто в жнива холодку шукає.

<https://dovidka.biz.ua/prisliv-ya-z-prislivnikami>

Жовта картка

Уставити потрібні прислівники. За потреби можна скористатися словами для довідки.

1. Ластівки ... літають — дощ обіцяють.
2. ... і ... пливуть у небі хмари — на гарну погоду.
3. Хто ... холодку шукає, той ... голодним засинає.
4. Риба шукає, де ... , а людина — де
5. ... їдеш — ... будеш.
6. Не лініся ... вставати та змолоду ... знати!
7. Око бачить ... , а розум ще

<https://dovidka.biz.ua/prisliv-ya-z-prislivnikami>

Слова для довідки: рано, далеко, тихше, влітку, глибше, низько, далі, більше, швидко, краще, високо, взимку.

Зелена картка

Описати прислівниками весну.

Виконання вправи 330.

Вправа «Сторітелінг».

Вправа «ЗХД».

Доповнення третьої колонки таблиці:

Знаю	Хочу дізнатися	Дізнався / дізналася

III. Заклучна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Продовж речення».ю

На уроці я працював / працювала ... , бо

Своєї роботою на уроці я

Урок здався мені

Під час уроку я

Я відчуваю себе

Матеріал уроку був для мене

Урок 96. Речення. Повторення знань про речення

Мета: повторити і узагальнити знання про речення, розвивати спостережливість, критичне мислення; виховувати бережне ставлення до природи, бажання оберігати її.

Обладнання: картки, аркуш паперу зі шкалою від 1 до 10 на кожного учня.

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Американський конструктор автомобілів, засновник корпорації «Форд Мотор», один з найбагатших людей усіх часів Генрі Форд сказав: «Зібратися разом — це початок, залишатися разом — це прогрес, працювати разом — це успіх». Злагоджений колектив, який успішно досягає поставленої мети — це досягнення усіх учнів та учениць класу.

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D1%80%D1%96_%D0%A4%D0%BE%D1%80%D0%B4

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, який розділ української мови ми повторимо? Готові працювати? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи.

Робота з підручником (с. 121–122).

Виконання вправи 331.

Загадка.

Два роги — не бик,
шість ніг без копит,
коли летить — виє,
сяде — землю риє. (Жук-олень)

Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк — Тернопіль: підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про жуків-оленів?

Вправа «Квест-цікавинка».

Жук-олень — це рідкісна комаха у нашій країні. Він занесений до Червоної книги України. Життя дорослого жука-оленя недовге — близько місяця. А от підготовка до нього займає кілька років.

Спочатку самка відкладає яєчка у пухкій серцевині порохнявих дерев. Потім через два з половиною місяці з яєчок з'являються личинки. У такому вигляді комаха буде від чотирьох до восьми років. Личинки живуть тільки в деревах, що гниють та можуть бути довжиною до тринадцяти сантиметрів. Коли личинка готова до переродження, вона вириває собі печеру в стовбурі свого дерева. Восени личинка стає лялечкою, щоб навесні вибратися на світло в тілі красеня жука-оленя. Жуки-олені зникають у зв'язку з тим, що багато дерев не доживають свого природнього віку.

Визначення межі речень. Читання тексту вправи з позначками («система поміч»).

Діти, читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

«V» — я це знав / знала;

«-» — це суперечить тому, що я знаю;

«+» — я цього не знав / не знала;

«?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Не забудьте витерти позначки ☺.

Виконання вправи 332.

Розгадування ребуса.

http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&slovo=%CB%C5%C2&skip=1&mode=1

Проблемне питання:

— Як ви гадаєте, чому, говорячи про тварин України, ми згадуємо лева?

Читання тексту. Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте. Про що розповідається у тексті?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, у тексті розповідається про тигрів.

Пояснююче. Поясніть, чому зараз леви – екзотичні тварини в Україні?

Творче. Опишіть лева.

Оціночне. Як ви гадаєте, що потрібно робити, щоб зберегти тваринний світ на планеті?

Практичне. Назвіть тварини, які занесені до Червоної книги.

Діти пояснюють доцільність постановки саме таких розділових знаків укінці речення.

Фізкультхвилинка.

Встаньте, діти, усміхніться,
землі нашій уклоніться
за щасливий день вчорашній.
Всі до сонця потягніться,
вліво, вправо нахиліться,
веретенцем покрутіться.
Раз присядьте, два присядьте
в за парти тихо сядьте.

<https://urokok.com.ua/methodical-cabinet/934-ckav-fzkulthvilinki-ta-ruhanki-na-kozhen-den-nush.html>

Виконання вправи 333.

Відгадування загадки.

Над річкою вербичка,
на гілці — рукавичка.
В тій хаті-рукавичці
живеться славно птичці. (*Пташка ремез*)

<https://mala.storinka.org/дитячі-загадки-різних-збірок-григорій-храпач-людмила-голубка.html>

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про ремеза?

Вправа «Квест-цікавинка».

Ремез — рідкісний птах в Україні. Птаха легко впізнати завдяки характерному забарвленню: каштаново-коричнева спина і чорна «маска». Вистежити і розгледіти ремеза в густому чагарнику або в кроні дерева нелегко. Його видає тільки позивний писк. Птах сильно прив'язаний до води і трапляється переважно в багатих водоймами регіонах. Ремез активний і рухливий. У ремезів доволі своєрідні гнізда. Це призводить до того, що у деяких людей, які знаходять гніздо, виникає бажання взяти цю «екзотику» на пам'ять. Але ці люди зовсім не переймаються тим, чи заселене гніздо, чи ні, що призводить до знищення птахів. Птах перебуває під захистом Бернської конвенції.

http://pematidruzi.org.ua/remez_remiz_pendulinus.html

Відеоролик із гніздом ремеза: <https://www.youtube.com/watch?v=fufVzchOFpM>

Робота з підручником. Робота з правилом.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

Робота в групах.

Картка 1

— Позначте початок та кінець речення. Поставте у кінці речення відповідні розділові знаки.

усі тварини, які нас оточують, унікальні та неповторні чимало з них сьогодні малочисельні саме тому вони потребують охорони зараз у Червону книгу України занесено 542 види тварин і 826 видів рослин та грибів

<https://www.factday.net/10-1-fakty-pro-tvaryn-chervonoyi-knygy.html>

Картка 2

— Позначте початок та кінець речення. Поставте у кінці речення відповідні розділові знаки.

— Чи чули ви про вухатого їжача він поширений на території Європи, в тому числі й в Україні вухатий жук живе переважно в степах і пустелях він унікальний серед інших їжаків завдяки довгим вухам довжина вух дорівнювати половині довжини голови

<https://www.factday.net/10-1-fakty-pro-tvaryn-chervonoyi-knygy.html> Картка 3

— Уявляєш, серед птахів є цар виявляється, титул царя птахів носить найбільший з орлів — беркут розмах крил беркута сягає два з половиною метри важить птах до шести кілограм окрім величезних розмірів його також виділяє хист до будівництва ширина гнізда беркута понад два метри вчені дослідили, що гніздо птаха може витримати масу людини

<https://www.factday.net/10-1-fakty-pro-tvaryn-chervonoyi-knygy.html>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Наскільки відповідально я працював / працювала на уроці».

Учитель кожному учневі роздає шкалу, на якій учень / учениця самостійно визначає продуктивність своєї роботи на уроці.

2. Домашнє завдання.

Вправа 333 (с. 122).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 97. Головні та другорядні члени речення

Мета: поновити знання учнів про головні та другорядні члени речення, удосконалювати вміння встановлювати зв'язки між членами речення за допомогою питань; розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення; виховувати спостережливість, любов до природи, уміння бачити красу навколо себе.

Обладнання: сердечко, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Сердечко».

— Учитель тримає в руках сердечко і промовляє «Я Петрусь, бажаю тобі, Оленко, гарного настрою». Сердечко передається наступній дитині. Дитина, отримавши сердечко, називає своє ім'я, додає слова Олені, говорить побажання і передає сердечко сусідові. Я — Василюк, бажаю вам, Петрусь та Оленці, гарного настрою. Так продовжується вітання, поки сердечко не повернеться до вчителя.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Робота із загадками. Робота в групах.

Кожна група отримує загадку, відгадує і розповідає про речення, укінці яких стоять саме ці розділові знаки.

Картка 1

Він після речення, цитати
вмостився, схожий на гачок.
Всіх нас примушує питати,
а сам ні пари з уст — мовчок.
Що це таке? (*Знак питання*)

Картка 2

Маленька, менша від мачини,
ні з ким не стану на борню.
А при читанні, коли треба,
й людини мову зупиню.
Що це таке? (*Крапка*)

Картка 3

Що за знак — стрункий, мов спис,
він над крапкою завис,
спонука до поклику.
Хто ж бо він? (*Знак оклику*)

Дмитро Білоус

Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Каліграфічна хвилинка.

Розгадування ребуса.

(знання)

— Яка орфограма у слові *знання*?

Списування із завданням (на слайді презентації каліграфічно записані слова).

— Спишіть лише ті слова, у яких є подовжені приголосні звуки.

Коло(с/сс)я, воло(с/сс)я, зна(ннн)я, осі(н/нн)є, су(д/дд)я, мі(д/дд)ія, рі(л/лл)я, ма(л/лл)я, по(л/лл)я, ши(т/тт)я, жи(т/тт)я, Ка(т/тт)я, (л/лл)ється.

— Хочете дізнатися, які ще знання ви почерпнете сьогодні на уроці? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

Списування з рукописного шрифту.

— Уставте потрібні букви у слова.

..еревики, ..елека, ..лектрика, ..оутбук, ..рій; ..юкзак, ..нергійно, ..ернетка, ..кватор, ..еділя, ..апам'ять, ..блуня.

— Із уставлених букв складіть слова.

Зрозуміли, про що буде йти мова? Ні? Тоді — до роботи!

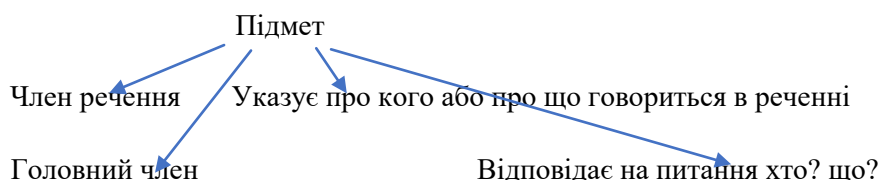
4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 123–124).

Виконання вправи 335.

Діти читають речення та пригадують що означають такі підкреслення. Потім порівнюють власні міркування з правилом.

Створення асоціативних кущів (за вибором учнів) за зразком.

Виконання вправи 336.

Діти читають вірш, пригадують ознаки весни, списують виділені речення, підкреслюють головні члени речення.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 337.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари. Проведемо вправу із «Щоденних 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (Що? Де? Коли?), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?).

Вправа «Квест-цікавинка».

— Мабуть, вам не раз доводилося чути, що батьки кажуть про своїх дітей: за весну і літо вони так витягнулися! Чи відповідає дійсності думка про те, що діти ростуть навесні та влітку швидше? Багато хто вважали це твердження досить спірним. Але зараз англійські вчені підтвердили цей факт. В результаті проведених ними досліджень встановлено, що в першій половині року діти ростуть втричі швидше, ніж з серпня по грудень.

<https://www.kobu.kiev.ua/цікаві-факти-про-весну-зміни-які-відбу/>

5. Закріплення вивченого матеріалу.

Робота в групах.

Відгадати загадку. Скласти й записати з відгадкою два речення різних типів.

Картка 1

Тільки дощик прошумів
за лужком, за лісом,
хтось у небі рушничок
вишитий повісив.
Хто вгадає з діточок,
що воно за рушничок? (*Веселка*)

Картка 2

Летить коник, басує,
полям-долом пустує,
ніхто його н впіймає
і ніхто не загнуждає. (*Вітер*)

Картка 3

Торох, торох, розсипався горох,
почало світати — нема що збирати. (*Роса*)

Картка 4

Йшов хлопчина через ліс,
молоко в цеберку ніс.
Хлюпнув трішки молока,
зникли поле, ліс, ріка. (*Туман*)

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Анкетування.

1. На уроці я працював / працювала :
а) на всю силу, б) інколи в) не працював / не працювала.
2. Своєю роботою на уроці я:
а) задоволений / задоволена, б) незадоволений / незадоволена.
4. За урок я:
а) не втомився / не втомилася, б) втомився / утомилася.
5. Матеріал уроку для мене був:
а) зрозумілим, б) не зрозумілим, в) корисним, г) цікавим,
г) нудним, д) марним, е) легким, є) важким.

2. Домашнє завдання.

Вправа 338 (с. 124).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 98. Зв'язок між словами у реченні

Мета: поглибити знання учнів про речення, навчити розрізняти та складати поширені та непоширені речення, удосконалювати вміння установлювати зв'язок слів у реченні; розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення, виховувати бажання розмовляти українською мовою.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Гра «Створюємо настрій».

— Відчуймо себе часточками колективу, краю, держави, Всесвіту і скажімо собі:

Я прийшов/ прийшла на урок для чого? ... (*Учитися*). Треба бути яким / якою? ... (*Спокійним / спокійною, старанним / старанною, ...*). Зі мною хто? ... (*Мої друзі*). Вони мене що? ... (*Поважають*). Мені це як? ... (*Приємно*). Я готовий / готова до чого? ... (*До успішної роботи*).

<http://www.classwork.in.ua/?p=1132>

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Пояснювальний диктант.

— Красиве місто Київ! Чи бували ви у ньому? Символ Києва — квітучі каштани.

— Чому укінці речень ви поставили різні розділові знаки?

Гра «Правильно / помилково».

— Речення виражає закінчену думку. Речення не може складатися із одного слова. Укінці речення у мовленні робимо паузу. Перше слово в реченні пишемо з малої букви. У кінці речення може стояти крапка, знак оклику, знак питання. У реченні можуть бути головні та другорядні члени речення.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Цвітуть каштани.

Весною цвітуть каштани.

Весною цвітуть київські каштани.

— Діти, скільки речень я написала? Доведіть свою думку.

Метод «Прес».

Висловлюю свою думку: «Я вважаю...»

Пояснюю причину такої точки зору: «Тому що...»

Наводжу приклад додаткових аргументів на підтримку своєї позиції: «Наприклад...»

Узагальнюю, формую висновки: «Отже...», «Таким чином...»

— Чим цікаві ці речення?

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 124–126).

Виконання вправи 339.

Мовне дослідження. Читання груп слів. Діти пояснюють, за якими ознаками розрізняють речення. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 340.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилом.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 341.

Робота в групах. Порівняння власних висновків із правилом.

Виконання вправи 342.

Розгадування ребуса.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про примулу?

Вправа «Квест-цікавинка».

— Примула — це ніжна квітуча рослина із родини первоцвітів. У природньому середовищі квітка зустрічається на схилах Альп, а також в помірному кліматі Євразії та Північної Америки. Шапка ніжних квітів з'являється вже в середині весни і тримається дуже довго. Сьогодні примула не тільки садова рослина, а й кімнатна. Існує безліч сортів примули з різними термінами цвітіння і зовнішнім виглядом. Завдяки досягненням квітникарів, примула може зацвісти у потрібний для нас час.

<https://cash-flow.com.ua/nizhnij-pervocvit-primula-opis-sortiv-foto-nyuansi-doglyadu/>

Вправа «Взаємні питання».

Повторне читання тексту. Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари. Проведемо вправу із «Щоденні 5» - читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (Що? Де? Коли?), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?).

Каліграфічна хвилинка.

Прописати слово *примула*. Створити сенкан.

Орієнтовний сенкан.

Іменник (1). Примула.

Прикметник (2). ніжна, неповторна.

Дієслово (3). виростає, квітує, милує.

Враження, ставлення до предмету. Окраса берегів річок та луків.

Висновок. Первоцвіт.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота в групах за вибором.

Картка 1

Списати три непоширених речення. Підкреслити головні члени речення.

Картка 2

Списати два поширених речення, у яких є підмет і присудок. Позначити головні члени речення. Списати.

ЯК БДЖОЛА КОНВАЛІЮ ЗНАЙШЛА

Настала весна. Вилетіла Бджола з вулика. Прилетіла вона до лісу. На галявині росте конвалія. Кожна її квітка схожа на маленький срібний дзвіночок. Усередині квітки тремтить золотий молоточок. Лунає дзвін. Так Конвалія кличе Бджолу.

Сіла Бджола на квітку. Комаха взяла нектар. Подякувала Бджола. Квітка промовчала. Вона не вміла говорити. Тому Конвалія зніяковіла. А Бджола понесла нектар діткам.

За Василем Сухомлинським

<https://mala.storinka.org/vasиль-сухомлинський-як-бджола-конвалію-знайшла-казка-оповідання.html>

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Скринька».

— Коли ви відчували радість? Коли ви відчували сум? Яким успіхом ви хочете похвалитися?

Скринька радості	Скринька суму	Скринька перемоги

2. Домашнє завдання.

Вправа 343 (с. 126).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 99. Урок розвитку мовлення. Написання розповіді з власного досвіду за опорними словами. Вимова і правопис слова *врівноваженість*

Мета: вчити складати твори на задану тему, навчати розуміти себе, керувати своїми емоціями, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток критичного мислення, зв'язного мовлення, виховання бажання пізнавати себе.

Обладнання: картки.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Вітання».

Діти утворюють внутрішнє і зовнішнє коло, яке рухається у різні сторони. Після кожного питання рухами демонструють привітання.

— Якби ви були зірочкою, як бив ви привіталися?

— Якби ви були хмаринкою, як би ви привіталися?

— Якби ви були лисичкою, як би ви привіталися?

— Якби ви були вітерцем, як би ви привіталися?

— Якби ви були ялинкою, як би ви привіталися?

— Якби ви були зайчиком, як би ви привіталися?

— Якби ви були сонечком, як би ви привіталися?

— Діти, сьогодні я хочу обговорити з вами дуже важливі питання, відповісти на які, здавалося б, легко, але насправді — складно. Дуже хочу, аби наш урок був вдалим. Заплющте очі. Побажайте в думках своїм однокласникам, собі й мені успіхів.

II. Основна частина.

Робота з підручником (с. 126–127).

1. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання вправа 344.

Розгадування слова *врівноваженість*. Стіна слів. Слово *врівноваженість*. Робота із тлумачнимсловником.

Завдання за вибором.

Картка 1

Дібрати споріднені слова до слова *врівноваженість*.

Врівноваженість, врівноважений, врівноваження, врівноважено.

Картка 2. Гра «Сходинки»

Як?	В				Н				Ж		Н	О	
Який?		Р		В		О		А		Н	И	Й	
Що?			І				В				І	С	Т Б

Відповідь. Врівноважено, врівноважений, врівноваженість.

Картка 3

Дібрати синоніми до слова *врівноваженість*.

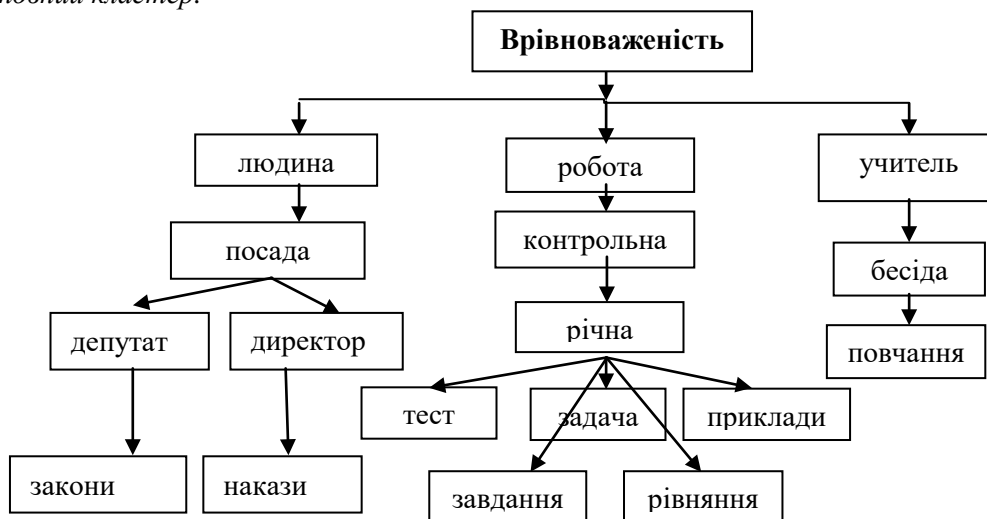
— Врівноваженість — витримка (*уміння володіти собою в будь-яких обставинах*), витриманість, спокій, стійкість, характер, врівноваженість (*урівноваженість*), самовладання, холоднокровність, дисципліна, видержка *рідко*, самовладання.

2. Повідомлення теми та мети уроку.

3. Робота над вивченням нового матеріалу.

Виконання вправи 345. Робота в групах.

Орієнтовний кластер.

Тест «Риса характеру людини, яка уміє володіти собою»

зневага	зздрість	врівноваженість	обуреність
А	Б	В	Г

Робота із загадками.

- Відгадайте загадку. Поясніть, у якій ситуації герої були врівноваженими, а в яких — ні.
- Як звали півника в казці «Колосок»? (*Голосисте горлечко*)
- В чий будиночок забралася Коза-Дереза? (*Зайчика*)
- Кому з героїв у скрутну хвилину допомогло гусеня? (*Івасику-Телесику*)
- Чим пригощала Лисичка Журавля? (*Молочною кашею*)
- Кого зробив дід із соломи? (*Бичка*)
- Хто бігав наввипередки з їжаком? (*Засць*)
- Кого купив дід на базарі за три копії? (*Козу-Дерезу*)
- Який казковий герой народився з горошини? (*Котигорошко*)
- Яка тварина прикинулася неживою серед дороги? (*Лисичка*)
- Хто викрав Івасика-Телесика? (*Змія*)
- Хто прогнав Козу-Дерезу із зайчикової хатки? (*Рак*)
- Як звати зеленого чоловічка з довгою бородою, який живе у пеньку? (*Ох*)
- Назвіть улюблене взуття діда з казки Коза-Дереза? (*Червоні чоботи*)
- У якій казці битий небиту віз? (*Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат*)
- Кому в казці треба було відчинити, через поріг пересадити, нагодувати і спати покласти? (*Кобилячий голові*)
- Кого в казці «Рукавичка» називали іклан? (*Кабана*)

<https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-kazkovih-geroyiv>

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Як ви гадаєте, чи завжди потрібно бути врівноваженим/врівноваженою?	Ні,

Виконання вправи 346.

Складання розповіді про себе. За потреби діти використовують словосполучення із довідки. Читання творів, обговорення сильних сторін.

III. Заключна частина.

Метод «Капелюшки де Боно».

Біла — колір чистоти.

— Що мені відомо про врівноваженість?

Червона — колір життя, відчуттів.

— Для чого мені потрібна врівноваженість?

Чорна — колір землі, здорового глузду.

— Скажіть, чи приємно вам спілкуватися із врівноваженими людьми. Чому?

Зелена — колір досліджень.

— Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?

Синя — колір знань.

— Для чого потрібні мені знання, одержані сьогодні на уроці?

Рефлексійна вправа.

Самооцінка. Оцініть свою роботу на уроці (на картках потрібно зафарбувати відповідну сходинку) Було важко. Інколи виникали труднощі. Працював / працювала із задоволенням.

— Що допомагало гарно працювати на уроці? Що заважало бути активним / активною?

— Що ви порадите собі?

Урок 100. Однорідні члени речення

Мета: формувати в учнів поняття про однорідні члени речення; закріплювати вміння встановлювати зв'язок між словами у реченні; розвивати спостережливість, вміння аналізувати, співставляти, робити висновки, розвивати уважність, старанність, фонетичний слух; виховувати любов до рідної мови, підтримувати інтерес до знань, до навчання.

Обладнання: індивідуальні картки.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

— Який сьогодні чудовий день! Сонечко усміхається, голубі хмарки плывуть по безмежному небу. Все навколо радіє, веселиться. Усміхніться і ви сьогоднішньому дню, який принесе радість і вам, і мені, і всім навколо. Успіхів усім у вивченні нашої рідної української мови!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Тестування.

1. Познач головні члени речення.
А підмет
Б присудок
В підмет і присудок
2. Познач правильне продовження речення *Підмет ...*.
А вказує про кого або про що йдеться в реченні
Б вказує що говориться про підмет
В решта членів речення
3. Познач правильне продовження речення *Присудок ...*.
А вказує про кого або про що йдеться в реченні
Б вказує що говориться про підмет
В решта членів речення

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, скільки підметів можуть бути у реченні? А скільки присудків? Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Пригадайте алфавіт і відгадайте тему нашого уроку.

19, 6, 18, 19, 21, 12, 6, 18, 12 (*однорідні*)

28, 16, 7, 18, 11 (*члени*)

21, 7, 28, 7, 18, 18, 33 (*речення*)

Приєм «Інтрига».

Складіть із утворених слів речення. Ви розумієте, що це? Будьте уважними та старанними. Укінці уроку ви поясните мені нашу тему уроку. Домовилися? Працюємо далі.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 127–129).

Виконання вправи 347.

Мовне дослідження. Порівняння власних висновків із правилами.

Робота над правилом. Читання для себе.

- Прочитайте правило.
- На яке питання відповідають однорідні члени речення?
- До якого слова відносяться?
- Якими членами речення можуть бути однорідні члени речення?

Виконання вправи 348.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання.

Просте Про що розповідається у тексті?

Уточнююче Я можу помилитися, але, здається, у тексті розповідається про річки.

Пояснююче Чи всі річки впадають у моря чи океани?

Творче Опишіть річку, на якій ви відпочивали.

Оціночне Як ви гадаєте, для чого потрібні річки людям?

Практичне Що потрібно робити, щоб річки були окрасою довкілля?

Каліграфічна хвилинка.

Прописування з'єднань слова *річка*. Складання та запис речення про річку.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 349.

Виконання вправи 348.

Загадка.

Із-під гірки, з-під крутої
прокрадається горою
та й до моря утіка
через лози по ярках. (*Річка*)

<https://megaznaika.com.ua/zahadky-pro-vodojmy-richku-ozero-stavok-more-okeanstrumok-dzherelo/>

Вправа «Мозковий штурм».

- Що незвичного ви можете сказати про річки?

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари. Проведемо вправу із «Щоденні 5» — читання з другом. Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

Учитель проходить між парами і контролює виконання вправи. Важливо, щоб учні ставили не лише буквальні запитання (Що? Де? Коли?), а й запитання, які стосуються ідей, що не лежать на поверхні (Чому? Що буде далі? Що дає підстави так думати? Як це впливає на наше життя?).

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота в групах.

I група

- Прочитайте. Знайдіть однорідні члени речення. Підкресліть їх.

Навесні зацвітають підсніжники, проліски, фіалки. З теплих країв повернулися граки, жайворонки, ластівки. Тільки сосни та ялини стоять весь час зелені.

II група

- Прочитайте. Доповніть речення однорідними членами. Запишіть.

У хвойних лісах ростуть ...

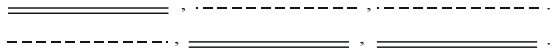
Лелеки летять над ...

У саду ростуть ...

III група

- Складіть речення за поданими схемами.

-----, =====.

III. Заключна частина.

1. Прийом «Інтрига».

— Діти, пригадайте тему нашого уроку. Хто може розказати про однорідні члени речення? А хто може навести приклад речення із однорідними членами речення.

2. Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

Ця вправа дозволяє вчителю поглянути на урок очами учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») розповідають факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

3. Домашнє завдання.

Вправа 350 (с. 129).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 101. Коми при однорідних членах речення

Мета: удосконалювати та поглиблювати знання про речення; формувати поняття про сполучниковий зв'язок між однорідними членами; розвивати вміння інтонаційно правильно читати та записувати речення з однорідними членами; виховувати бажання краще пізнавати історію різних народів.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Перебіг уроку

I. Організація класу.

— Сьогодні, діти, ми зібралися у чудовому класі. Поряд з вами друзі і подруги — однокласники і однокласниці. Усміхніться до них. Побажайте собі та усім людям добра і світла. Нехай новий день принесе гарні думки, які переростуть у гарні справи. Бажаю вам усім знайти золоте зернятко знань, яке проросте та дасть урожай. Успіхів вам.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Вправа «Правильно / помилково». Робота на картках у парах.

— Обведіть потрібну відповідь тесту.

1. Однорідними називаються члени речення, що відповідають на одне й те ж саме питання.

правильно **помилково**

2. Головні члени речення можуть бути однорідним.

правильно **помилково**

3. Другорядні члени речення не можуть бути однорідними.

правильно **помилково**

4. Якщо однорідні члени речення вимовляються з інтонацією то між ними ставиться кома.

правильно **помилково**

Взаємоперевірка.

Діти обґрунтовують правильність / неправильність відповіді за допомогою «ПОПС-формули».

Вправа «ПОПС-формула».

П — позиція, О — обґрунтування, П — приклад, С — судження. Кожна з цих позицій — це відповідне речення.

Я вважаю, що

Тому що...

Я можу довести це на прикладі...

Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Помітила, що відповідь на четверте питання у вас різна. У чому причина, як ви гадаєте?

3. Повідомлення теми і завдань уроку.

— Щоб дізнатися тему нашого уроку, вам потрібно розгадати анаграму.

миКо ипр одрідноних лечнах ренняче (Коми при однорідних членах речення).

— Вивчити новий матеріал нам допоможуть святкові традиції, які прийшли до нас із різних країн.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Виконання вправи 351.

Гра «Відгадай назву країни».

Крок 1

У цій країні у I ст. до н. е. удалося винайти тачку, яку спочатку використовували тільки для перевезення людей.

У II ст. н. е. винайшли магнітний компас для подорожей морями та пустелями. Компас був зроблений з намагніченого матеріалу та каменю. Верхня фігура завжди показує на південь.

https://uk.wikipedia.org/wiki/Винаходи_давнього_Китаю

Крок 2. Розгадайте ребус

(Китай)

Читання тексту вправи з позначками («система поміч»).

Учень/ учениця не тільки сприймає прочитану інформацію, а й оцінює текст.

— Діти, читаючи текст, вам потрібно з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

- ✓ «V» — я це знав;
- ✓ «-» — це суперечить тому, що я знаю;
- ✓ «+» — я цього не знав;
- ✓ «?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи корисний винахід - фейєрверк?	Ні,
ВИСНОВОК		

Мовне дослідження.

Діти досліджують, у яких випадках ставлять коми між однорідними членами речення та порівнюють власні висновки з правилом.

За допомогою малюнку діти відтворюють правило написання ком при однорідних членах речення.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 352.

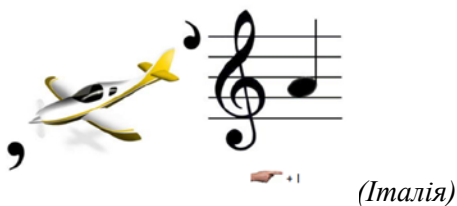
Гра «Відгадай назву країни».

- ✓ Це країна, у якій дуже люблять дітей і дозволяють їм все, будь-які витівки.
- ✓ Це країна, у якій у серпні у всіх настає відпустка, зупиняються всі підприємства.
- ✓ Це країна, у якій для того, щоб піти на природу, потрібно придбати за гроші офіційний дозвіл від держави.

<https://tut-cikavo.com/krajini/yevropa/487-najtsikavishi-fakti-pro-italiyu-ta-italijtsiv>

Розгадування ребуса.

Читання тексту вправи з позначками («система поміч»).

Пояснення доцільності розділових знаків між однорідними членами речення.

Виконання вправи 353.

Діти доповнюють речення однорідними членами речення. Потім пояснюють розділові знаки, які поставили.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа із «Щоденних 5». Письмо для себе.

Замінити виділені слова однорідними членами речення. За потреби поставити коми.

Діти прийшли у школу. На уроках діти дізналися багато цікавого. У парку ростуть дерева. У магазині продають іграшки.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Вправа «Піраміда позитивних почуттів».

Вчитель простягає руку і говорить:

— Сьогодні ми з вами побудуємо піраміду позитивних почуттів. На уроці мені сподобалось, що ви працювали наполегливо і старанно. А що вам сподобалося?

Учні по черзі підходять, кладуть долоньку зверху і говорять: «Мені сподобалось...».

2. Домашнє завдання.

Вправа 354 (с. 32).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 104. Узагальнення вивченого з теми «Речення».

Вимова і правопис слова *попереду*

Мета: узагальнити знання учнів про однорідні члени речення, повторити правила написання розділових знаків при однорідних членах та інтонуювання речень з однорідними членами, навички самостійної роботи; розвивати вміння складати речення з однорідними членами, збагачувати словниковий запас учнів, розвивати зв'язне мовлення; виховувати любов до природи, бережливе ставлення до неї, дружні почуття до однолітків.

Обладнання: паперові ягідки по кількості груп та завдань, картки.

Тип уроку: урок узагальнення знань.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Об'єднання дітей у групи (за порами року, за лічилкою тощо).

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— До уваги четвертокласників та четвертокласниць! Сьогодні ми проведемо урок — гру «Найкращі мовознавці». Завдання ви будете виконувати у групі. За кожне правильно виконане завдання ви отримуєте ягідку. Виграє та команда, у якої більше ягідок. Готові до змагання? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Робота з підручником (с. 131–132).

Виконання вправи 355.

Вправа із «Щоденних 5».

Робота зі словами. Розгадування слова *попереду*. Стіна слів — слово *попереду*. Складання та каліграфічне записування речення із відгадуваним словом.

Завдання 1.

Картка 1. Гра «Яке слово заховалося?»

Попереду — по, ре, дере, перед, пере, депо...

Картка 2

Замініть виділене слово антонімом. Запишіть утворене речення.

Позаду хлопчиків виднівся безмежний лан пшениці.

Картка 3

Доберіть і запишіть синоніми до слова *попереду*.

(*Завчасно, наперед, попереду, авансом, насамперед, передусім, передовсім, спочатку, спершу, перше, напереді, на чолі, спереду, попереду, напереді.*)

Картка 4

Випишіть із фразеологічного словника фразеологізми із словом *попереду*.

Завдання 2.

Бліц-опитування

На картках запишіть короткі відповіді на запитання. Виграє (отримує ягідку) та команда, яка напише більше правильних відповідей за вказаний вчителем час.

- Що виражає речення?
- Які речення називають розповідними?
- З якої букви пишуть першу букву в реченні?
- Яке речення називають розповідним?
- Який розділовий знак ставлять у кінці питального речення?
- Запишіть приклад спонукального речення.
- У кінці яких речень ставимо знак оклику?

Завдання 3.

— Як називають слова в реченні?

— Визначте та підкресліть головні та другорядні члени речення.

Картка 1

Купили альбом. Біленький котик бігав за мишкою.

Картка 2

Прийшла мама. Маленька собачка гралася з кісточкою.

Картка 3

Сергійко малював. На столі лежали кольорові олівці.

Картка 4

Оленка гралася. Товста книга стяла на полиці.

Завдання 4.

— За допомогою чого в реченні зв'язані слова між собою?

Виконання вправи 356.

Фізкультхвилинка.

Африка

У спекотних країнах (діти легкими рухами пальців проводять по столу)
 носороги (руки кладуть на зігнуті розчепірені пальці)
 просто ходять по дорозі (руками рухаються вперед).
 Мокнуть в річці бегемоти (долоні догори, стискаємо і розтискаємо пальці),
 Дикі кішки — десь полюють (розкривають пальці віялом),
 Крокодили (розкривають руки, з'єднані у зап'ясті),
 Мавпенята (руки приставити до голови як вуха),
 Зебри — жителі савани (розчепірені пальці плигають по столу),
 І тропічні птахи (великі пальці переплести і махати долонями), —
 Є чому тут дивуватись (долоні перевертати вгору-вниз)!

Завдання 5.

— Як розрізнити поширені та непоширені речення?
 Поширте речення.

Картка 1

Пливе риба.

Картка 2

Цвіте калина.

Картка 3

Висить гніздечко.

Картка 4

Виросло деревце.

Завдання 6.

- Які члени речення називаються однорідними?
- Назвіть члени речення, які можуть бути однорідними.
- Поширте речення однорідними членами речення.

Картка 1

У саду ростуть ...

Картка 2

На клумбах цвітуть ...

Картка 3

За містом видніються ...

Картка 4

Діти люблять ...

Завдання 7.

Виконання вправи 357. Робота в групах.

Вправа «Сторітелінг».

III. Заключна частина.

1. Підсумок уроку.

Діти, полічіть ягідки, які збрала кожна група. Оцініть свої знання, свою роботу на уроці. Що ви порадите собі?

2. Рефлексія.

Проведення вправи «Крісло автора».

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі Речення сьогоднішнього уроку (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші діти формулюють запитання за змістом розділу «Речення», а дитина, яка виконує роль речення, відповідає на всі запитання.

Урок 105. Текст. Структурні частини, тема та мета тексту

Мета: повторити і узагальнити знання про текст, структурні частини тексту, тему та мету тексту; розвиток критичного мислення, мовлення, виховувати бажання вчитися, досліджувати, вивчати рідний край.

Обладнання: картки

Тип уроку: повторення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Американський винахідник Генрі Форд сказав: «Зібратися разом — це початок, триматися разом — це прогрес, працювати разом — це успіх!

Ми зібралися, тримаємося разом і починаємо працювати. Бажаю успіху!

<https://shag.com.ua/sposobi-organizaciyi-pochatku-uroku.html>

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Квест».

1, 2

4

3, 4

(текст)

Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Робота з підручником (с. 132–134).

Виконання вправи 358.

Сканування QR-коду та перегляд відео.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання.

Просте Про що розповідається у тексті?

Уточнююче Я можу помилитися, але, здається, у тексті розповідається про цікаву справу дітей.

Пояснююче Чим цікавий проєкт «Це наше і це твоє»?

Творче Який куточок рідного краю ви б представили у проєкті «Це наше і це твоє»?

Оціночне Як ви гадаєте, чим був корисний проєкт, про який ідеться?

Практичне Що потрібно робити, щоб про красу рідної України знав увесь світ?

Використовуючи завдання 3 вправи діти доводять одні одним, що прочитали текст.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 359.

Ознайомлення з текстом. Читання з позначками («система поміч»).

— Діти, читаючи текст ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

✓ «V» — я це знав / знала;

- ✓ «-» — це суперечить тому, що я знаю;
 - ✓ «+» — я цього не знав;
 - ✓ «?» — я хочу про це запитати.
- Що нового ви дізналися з тексту?
 — Які слова вам потрапили вперше? До речі, не забудьте стерти позначки у підручнику.
 Робота зі словами. Стіна слів — *спелеологи*.

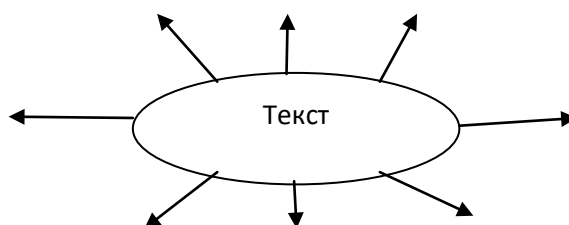
Вправа «Читацьке колесо».

- Розкажіть, що вас вразило в тексті?
 - Складіть власне продовження історії.
 - Опишіть, якими ви уявляєте юних спелеологів?
 - Щоб ви хотіли запитати у юних спелеологів?
 - Якби ви потрапили в історію, що б змінилося?
 - Про що говориться в тексті? (Яка його тема?)
- Чого навчає цей твір? (Основна думка)

4. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Вправа «Асоціативний кущ».

- Створіть асоціативний кущ «текст».

Робота на картках.

Картка 1. РАК

Рак, рак,
 неборак.
 Ходить він
 таки не так!
 Там, де брід,
 де очерет —
 ходить задом
 наперед!

Анатолій Камінчук

<https://megaznaika.com.ua/virshi-pro-raka/>

Завдання: доведіть, що це текст за допомогою технології «Попс-формула».

П — позиція, **О** — обґрунтування, **П** — приклад, **С** — судження. Кожна з цих позицій — це відповідне речення:

Я вважаю, що

Тому що...

Я можу довести це на прикладі...

Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...

Картка 2

Розташуйте речення у такому порядку, щоб вийшов текст.

___ *Ті, що замерзнуть, навесні поступово відтануть і оживуть.*

___ *Навіть якщо річка промерзне до дна, раки не загинуть.*

___ *Потім закопуються у мул і там зимують.*

___ Пізньої осені раки знаходять найглибші місця у річках.

___ Тепер ракам навіть найлютіший мороз не страшний!

[https://shron1.chtyvo.org.ua/Barvinok/2001_N01.pdf?](https://shron1.chtyvo.org.ua/Barvinok/2001_N01.pdf)

Завдання: визначіть зачин, основну частину, кінцівку; поміркуюте, про що йдеться у тексті (його тема); подумайте, чого навчає цей твір (основна думка тексту).

Гра «Правильно / помилково».

Зв'язані за змістом речення утворюють текст.

правильно **помилково**

У тексті речення розміщені у будь-якій послідовності.

правильно **помилково**

У тексті речення розміщені у певній послідовності.

правильно **помилково**

Не зв'язані за змістом речення утворюють текст.

правильно **помилково**

Вірші, оповідання, казки — це теж текст.

правильно **помилково**

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Згадайте слова американського винахідника Генрі Форда «Зібратися разом — це початок, триматися разом — це прогрес, працювати разом — це успіх!»

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи досягли ми успіху?	Ні,
ВИСНОВОК		

2. Домашнє завдання.

Виконання вправи 360 (с. 134).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 106. Добирання заголовку, який відповідає темі або головній думці тексту. План тексту

Мета: повторити і узагальнити знання про текст, вчити добирати заголовок, який відповідає темі або головній думці тексту, удосконалювати навички складати план тексту та розповідь за планом; розвиток критичного мислення, мовлення, виховувати кращі риси характеру.

Обладнання: квітка, аркуші чистого паперу для «Подвійного щоденника», картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Діти стоять у колі. Кожна дитина передає по колу квітку, кажучи приємні слова одне одному.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Продовж речення».

Зв'язані за змістом речення утворюють ...

У тексті речення розміщені у ...

Вірші, оповідання, казки — це теж ...

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа із «Щоденних 5». Робота зі словами. Гра «Відгадай слово».

Крок 1

Це одна з основних граней людських чеснот, моральна якість, що відображає одну з найважливіших вимог моральності. Включає правдивість, принциповість, вірність взятим зобов'язанням, суб'єктивну переконаність у правоті справи, що проводиться, щирість перед іншими і перед самим собою відносно тих мотивів, якими людина керується, визнання і дотримання прав інших людей на те, що їм законно належить.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>

Крок 2

Протилежністю цьому слову є обман, брехня, крадіжка, віроломство, лицемірство.

Крок 3. Ребус

Каліграфічна хвилинка.

Прописування буквосполучень та слова *чесність*.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібно бути чесним?	Ні,
ВИСНОВОК		

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 134–135).

Виконання вправи 361.

Вправа «Біном фантазії».

— Яким ви уявляєте Езопа?

Вправа «Квест-цікавинка».

Дослідники вважають, що Езоп жив у часи Середньовіччя. Він нібито був рабом із Фрігії (Мала Азія), невеликим на зріст, некрасивим та ще й горбатим. Зате боги щедро нагородили його даром слова, гострим розумом і мистецтвом створювати байки. Кажуть, що господар Езопа Ксанф наказав купити на базарі для бенкету всього найкращого, що є у світі. Езоп приніс одні лише язики різного приготування і пояснив здивованому господарю, що найкраще у світі — це язик, бо саме ним домовляються, встановлюють закони, висловлюють високі й мудрі думки.

На прохання купити наступного дня найгіршого, що є у світі, Езоп знову приніс язики — і довів Ксанфу, що в світі немає нічого гіршого за язик: ним люди обманюють один одного, починають сварки та війни. Господар був дуже роздратований, але не міг не визнати правоти Езопа.

<https://www.ukrlib.com.ua/bio-zl/printit.php?tid=4297>

Стіна слів — *Езоп, язик.*

Метод «Подвійний щоденник».

Метод передбачає уважне читання тексту з нотатками. Щоб організувати діяльність, необхідно: 1) учням поділити сторінку окремого аркуш навпіл; 2) під час читання ліворуч записувати, який момент або персонаж їх вразив (здивував або щось нагадав із власного досвіду), а праворуч — написати коментар до цього (Що саме вразило? Які думки викликало? Які запитання виникли? тощо); 3) учителеві потрібно дати учням час для читання та занотовування; 4) запропонувати учням поділитися своїми коментарями.

https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2018/03/2018_03_29_2_Bohan.pdf

Складання даймонда.

Даймонд — творча робота, семирядковий вірш.

Орієнтовний даймонд.

1 рядок — перший іменник. Дроворуб.

2 рядок — 2 прикметники, які характеризують перший іменник. Підлий, брехливий.

3 рядок — 3 дієслова, які вказують на дії першого іменника. Обіцяє, дурить, каже.

4 рядок — два протилежних за змістом непоширених речення, в якості підметів виступають іменники з першого та останнього рядків. Підлість Дроворуба. Довірливість Лисиці.

5 рядок — дзеркально повторюють 2-ий, тільки характеризують другий іменник. Утікає, ховається, ображається.

6 рядок — дзеркально повторюють 3-ій, тільки характеризують другий іменник. Довірлива, справедлива.

7 рядок — другий іменник. Лисиця..

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 362.

Читання плану тексту, висловлення припущень щодо головної думки, добір заголовку.

Складання тексту за планом, запис однієї з частин тексту.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота у групах.

— Доберіть заголовок. Поясніть, він відповідає темі чи головній думці. Обґрунтуйте свою відповідь.

Вдень тепло стало, бджілка прилетіла,
Бо ж сонце світить, квіточки цвітуть.
На жовтий крокус бджілонька присіла,
А там нектар, то ж в ньому вся і суть.

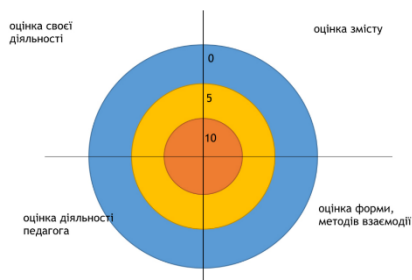
За Надією Красоткіною

<https://krasotkina.com/%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96/%D0%91%D0%B4%D0%B6%D1%96%D0%BB%D0%BA%D0%B0.html>

III. Заключна частина.

1. Рефлексивна мішень.

Оцініть свою роботу на уроці.

2. Домашнє завдання.

Вправа 363 (с. 135).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 107. Розрізнення різновидів текстів (розповідь, опис, міркування, есе)

Мета: удосконалювати навички пізнавати текст за його ознаками, розрізняти різновиди текстів (розповідь, опис, міркування, есе), розвивати мовлення учнів, критичне мислення, вміння аналізувати, зіставляти; виховувати бажання бути успішним / успішною та робити все можливе для цього.

Обладнання: картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Учитель пропонує пригадати українську народну казку «Сім лозин».

— Яка головна ідея казки?

— Доведіть, що при командній роботі ми можемо досягти кращих успіхів, ніж працюючи поодиноці.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Плутанка».

Не відкладай можна зробити на завтра те, що сьогодні. (Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні).

Збірка «Народ скаже — як зав'яже: Українські народні прислів'я, приказки, загадки, скоромовки.» Упорядник — Н. С. Шумада. Київ, Веселка, 1985 рік.

Висловлення міркувань щодо правильності / неправильності висловленого твердження у прислів'ї. Каліграфічний запис прислів'я у зошитах.

— Які ще прислів'я знаєте про працелюбність? Поясніть, як ви їх розумієте.

(Діло майстра величає. Землю красить сонце, а людину — праця. Рання пташка росу оббиває. Хто рано підводиться, за тим і діло водиться. Бджола мала, а й та працює. І коваль, і швець, і кравець, і на дуду грець. Доброму коневі — не довгі версти.)

<https://pustunchik.ua/ua/online-school/literature/prykazky-ta-pryslivia-pro-pratsiu-ta-lin>

2. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання вправи 364 (с. 135).

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 135–136).

Виконання вправи 365.

Вправа із «Щоденних 5». Робота зі словами.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про план?

Вправа «Квест-цікавинка».

Задум, проект, що передбачають хід, розвиток чого-небудь; текст, документ із викладом такого задуму, проекту.

<http://sum.in.ua/s/plan>

Робота зі словниками.

- Робота із словником синонімів. Добір синонімів.

Задум (те, що задумане — перев. заздалегідь), замисел, помисел, помисл, затія, подум, програма, перспектива, вигляд, передбачення, переднакреслення, накреслення, проєкт, площина, аспект.

- Робота із фразеологічним словником. Добір фразеологізмів із словом план.

Ставити на перший план — надавати чому-небудь особливо важливого значення, вважати щось основним.

Відійти (відступити, відсунутися і т. ін.) / відходити (відступати, відсуватися і т. ін.) на задній (другий) план — стати другорядним, неістотним, менш важливим, незначущим.

Джерело: Інтегрована лексикографічна система «Словники України»

Виконання завдань вправи. Дослідження.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібно складати плани?	Ні,
ВИСНОВОК		

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 366.

Виконання завдань за вибором. Слухання та аналіз різновидів тексту.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота з картками.

Розрізнення різновидів текстів, визначення головної думки та добір заголовків.

Картка 1

— Це сталося тоді, коли я прочитала про найдовше слово. Слово — назва молекули. І щоби його вимовити — треба більше трьох годин! Так довго, що поки казатимеш, то можна й забути про нього.

За Оленою Більчук

Олена Більчук. Тюльпанчик та інші історії. — БукРі, 2018.

Картка 2

Літо! Літо! Крокує літо світом.

Літо — біле крило.

Літо! Літо! Радіють літу діти.

Літо — їду в село.

Наталія Карпенко

<https://www.facebook.com/mala.storinka/posts/1606036789545969/>

Картка 3

Ромашка — це рослина з сильним ароматним запахом. Росте невеликими заростями або групами на подвір'ях, біля доріг, на вулицях, у садах майже по всій території України, проте на Поліссі — рідше. Культивується. Важлива лікарська рослина. Збирають суцвіття (кошики).

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B0>

Картка 4

Король білих ведмедів жив серед айсбергів у далекому північному краю. Він був старий і величезний, а ще мудрий і дружній з усіма, хто його знав. Тіло мав укрите густою білою шерстю, що виблискувала в промінні опівнічного сонця, наче срібло. Кігті в нього були міцні й гострі, тому він спокійно ходив по по гладенькій кризі, легко ловив рибу та тюленів собі на прохарчування.

За Френком Баумом

<https://tales.org.ua/korol-bilykh-vedmediv/>

III. Заключна частина.

Вправа «Відкритий мікрофон».

- Який вид роботи найбільше сподобався?
- Яке завдання було найлегшим?
- Яке завдання було найважчим?
- Яке завдання було найцікавішим?
- Що корисного ви дізналися на уроці?

Домашнє завдання.

Вправа 367 (с. 136).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 108. Урок розвитку мовлення. Складання усного відгуку. Вимова і правопис слова *справедливість*

Мета: вчити складати усний відгук, збагачувати активний словник учнів / учениць, розвиток критичного мислення, зв'язного мовлення, виховання моральних цінностей.

Обладнання: картки, плакати.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

День добрий, день добрий, день добрий,
луги і поля!
День добрий, день добрий, день добрий,
рідна земля!
День добрий, день добрий, день добрий,
учителько й друзі мої!
Я шлю вам сердечний привіт
і побажання свої.
Наснаги й здоров'я,
щоб сміливо до знань мандрувать.
Сили, уміння й терпіння
невдачі здолать.
Щоб рідна мова у кожному із вас проросла.
стежиною знань вас усіх
до вершини вела.

Валентина Романова

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Робота з ребусом.

Вправа «Мозговий штурм».

— Як ви гадаєте, для чого людині дане життя?

Вправа «Квест-цікавинка».

Життя... Воно дивовижне, непередбачуване, дивовижне й цікаве. А от для чого ми приходимо в цей світ так і не знаємо. На жаль, нема в цьому світі нічого вічного, все мінливе і швидкоплинне. В цьому ми переконуємося, але вже проживши чимало на цій землі. А для чого ми прийшли? Що кожен з нас повинен зробити? Я не знаю і не здогадуюсь. Та цього, мабуть, ніхто з людей не відає точно. Та я знаю одне, і переконана в тому, що прийшли ми для добра, бо ми — люди. Ми повинні творити добро, вдосконалювати цей світ своїм розумом і чуйним серцем, адже у наших головах є винахідливий розум, а в серцях є любов, співчуття, жалість, ласка, доброта, чуйність, благородство... Для чогось все воно дано людині.

За Надією Красоткіною

<https://krasotkina.com/%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B6%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%8F/>

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 137–138).

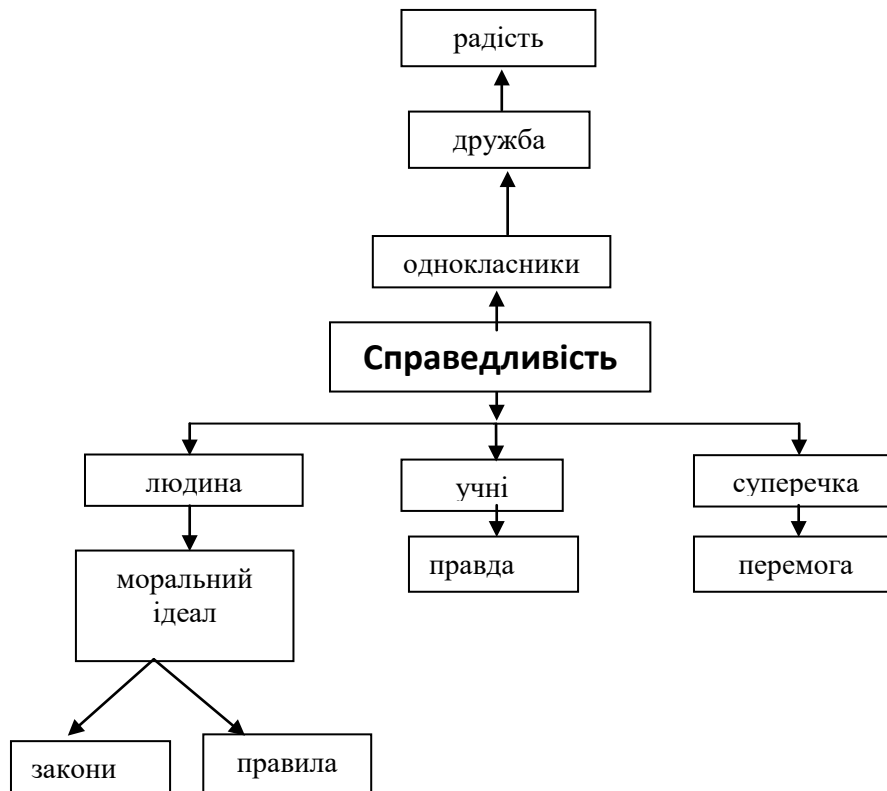
Виконання вправи 368.

Вправа із «Щоденних 5». Робота зі словами. Завдання за вибором учнів.

- Гра «Сходинки».

с				в				и		о			
	п		а		е		л		в	и	й		
		р				д				і	с		ь

- Добір синонімів із словника синонімів
Справедливість — правда, істина.
- Вправа «Сенкан». Орієнтовний сенкан.
Іменник. Справедливість
Прикметники. Прозора, справжня
Дієслова. Торжествує, перемагає, приходять.
Враження. Добре, коли у суперечці перемагає справедливість.
Висновок. Справедливість — основа стосунків між людьми.
- Вправа «Кластер». Орієнтовний кластер.

Виконання вправи 369.

- Прослухування казки.
- Метод «Подвійний щоденник».
Метод передбачає уважне читання / слухання тексту з нотатками. Можна прослухати казку двічі.
Щоб організувати діяльність, треба:

1. Учням поділити сторінку окремого аркуш навпіл. 2. Під час читання / слухання ліворуч записувати, який момент або персонаж їх вразив (здивував або щось нагадав із власного досвіду), а праворуч — написати коментар до цього (Що саме вразило? Які думки викликало? Які запитання виникли? тощо). 3. Учителеві потрібно дати учням час для читання/ слухання та занотовування. 4. Запропонувати учням поділитися своїми коментарями.

https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2018/03/2018_03_29_2_Bohan.pdf

- Складання даймонда

Орієнтовний даймонд:

1 рядок — перший іменник. *Метелик.*

2 рядок — 2 прикметники, які характеризують перший іменник. *Добрий, довірливий.*

3 рядок — 3 дієслова, які вказують на дії першого іменника. *Прилітав, розповідав, дружив.*

4 рядок — два протилежних за змістом непоширених речення, в якості підметів виступають іменники з першого та останнього рядків. *Метелик відданий. Квітка зрадлива.*

5 рядок — дзеркально повторюють 2-ий, тільки характеризують другий іменник. *Раділа, зустрічала, підставила.*

6 рядок — дзеркально повторюють 3-ій, тільки характеризують другий іменник. *Красива, підступна.*

7 рядок — другий іменник. *Квітка.*

Виконання вправи 370.

Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібно писати відгуки?	Ні,
ВИСНОВОК		

Виконання вправи 371.

Складання відгуку. За потреби дозволяється користування планом.

III. Заключна частина.

Вправа «Комплімент уроку». Вправа «Комплімент мені».

Рефлексія.

Вправа «Криголам»

— Розкажіть про наш урок.

Усний / уважний

Різкий / розумний / раціональний

Оригінальний / організований

Корисний / креативний/ класний

Урок 109. Текст-міркування

Мета: повторити і узагальнити знання про текст, його різновиди, структурні частини тексту, тему та мету тексту; розвиток критичного мислення, мовлення, виховувати бажання вчитися, досліджувати, вивчати рідний край.

Обладнання: картки.

Тип уроку: повторення нового матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Я люблю вчитися, тому що...».

Всі діти стають у коло. Одна дитина виходить на середину кола і каже те, чому вона любить вчитися (наприклад, я люблю вчитися, тому що це потрібно мені в житті, мені це цікаво, я зможу бути успішним ...) Діти, які стоять у колі кажуть «Це так прекрасно» і плескають в долоні.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань учнів.

Вправа «Правильно / помилково».

- ___ Будова тексту: зачин, основна частина, кінцівка.
- ___ Текст пишуть з певною метою.
- ___ У кожному тексті про когось або про щось розповідають. Це його мета.
- ___ Текст, у якому про щось розповідають, називається текст – опис.
- ___ До тексту-розповіді можна поставити питання *що відбулося? що відбувається? що буде відбуватися?*
- ___ До тексту-опису можна поставити питання *який? яка? яке?*
- ___ У тексті-есе описані почуття від предмету чи події.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми і завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 138–139).

Виконання вправи 372.

Вправа із «щоденних 5». Робота зі словами. Гра «Дешифрувальник».

	а	б	в	г
1	о	м	и	у
2	і	р	а	г

Код. 1а, 2б, 1в, 2г, 2в, 1б, 2а (оригамі).

Стіна слів — *оригамі*.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про оригамі?

Вправа «Квест-цікавинка».

Мистецтво оригамі з'явилося в Японії майже відразу після появи паперу. Саме японці здогадалися використовувати папір як матеріал для декоративних прикрас і виробів. Спочатку новий вишуканий і цінний матеріал використовували у проведенні різних релігійних церемоній, адже слова «папір» і «Бог» японською мовою співзвучні. Тому всім паперовим виробам став надаватися релігійний сенс.

Масовість мистецтва оригамі завоювало лише у дванадцятому-тринадцятому століттях, коли папір поширився по всьому світу, коли ціни на нього значно впали і зробили цей матеріал доступними.

Японія по праву заслужила звання країни — прародительки оригамі. Саме тут була створена оригамна «абетка». Японія є законодавицею всіх класичних принципів оригамі, адже тут знаходиться класична школа цього мистецтва.

http://origami-paper.ru/origami/ukrainian/istoriya_origami/origami_istoriya_poyavleniya.html

Каліграфічна хвилинка.

Правопис буквосполучень та слова *оригамі*.

Робота із завданнями вправи.

За допомогою тексту вправи, поданої у підручнику схеми, «Попс-формули» діти доводять, що текст вправи — текст-міркування.

Вправа «ПОПС-формула».

П — позиція, О — обґрунтування, П — приклад, С — судження. Кожна з цих позицій — це відповідне речення:

Я вважаю, що

Тому що...

Я можу довести це на прикладі...

Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 373.

Діти складають та записують текст-міркування щодо користі / шкідливості спілкування в соціальних мережах. Потім обговорюють написані тексти.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота у групах. Круги Ейлера-Вена.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Метод «Капелюшки де Боно».

Біла — колір чистоти.

Що мені відомо про текст-міркування?

Червона — колір життя, відчуттів.

Що я відчував / відчувала, коли писав/ писала текст-міркування?

Чорна — колір землі, здорового глузду.

Як потрібно ставитися до думки інших?

Зелена — колір досліджень.

Що потрібно робити, щоб уміти висловлювати свою думку?

Синя — колір знань.

Для чого потрібні мені знання, одержані сьогодні на уроці?

2. Домашнє завдання.

Вправа 374 (с. 139).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 111. Тексти художнього і науково-популярного стилів

Мета: удосконалювати навички розпізнавати тексти різних стилів за їх ознаками, розвивати мовлення учнів, критичне мислення, вміння аналізувати, зіставляти; виховувати бажання спостерігати та досліджувати навколишній світ.

Обладнання: модель дерева, листочки, картки.

Тип уроку: комбінований.

Освітні галузі: мовно-літературна, природнича.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

На дошці прикріплено модель дерева.

— У кожного з вас на парті лежать маленькі листочки (жовті, червоні, зелені, коричневі). Ми будемо всі разом із цим листочком складати дерево сподівань.

Діти кажуть чого вони очікують від уроку, і прикріплюють на «дерево» свої листочки.

— Діти, я теж хочу прикріпити свій листочок. Сподіваюся, що ви будете на уроці старанними, активними, уважним, працьовитими, здобудете такі потрібні знання!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка домашнього завдання.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Пояснювальний диктант.

Зібрався якийсь вовк до річки риби половити. Дістав він вудку, наживив на гачок черв'ячка, закинув його у воду та й спостерігає за поплавком, спершись на стовбур верби, що росла на березі річки. Навколо дув легкий вітер. Кущі та віти дерев час від часу поволі хиталися. Але поплавок рибачка ніби стояв на місці.

За Євгеном Дмитренком

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=18123>

— Що ви можете розказати про текст, який написали? Як ви гадаєте, чи все ви про нього розказали? Хочете дізнатися? Тоді — до вивчення нової теми!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

Робота з підручником (с. 139–140).

Виконання вправи 375

Діти пригадують ознаки художнього і науково-популярного стилів.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 376.

Вправа із «Щоденних 5». Робота зі словами. Розгадування ребуса.

Стіна слів — *тополя*.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про тополь?

Вправа «Квест-цікавинка».

Давні греки вважали, що тополя добре впливає на самопочуття людини, на її настрій. Саме тому вони обсаджували тополями місця, де відбувалися багатолюдні народні збори, а також саджали це дерево поблизу житла.

Тополя — це швидкоросле світлолюбиве дерево. Деякі тополі живуть по 120–150 років. Відомо близько 150 видів тополі, в Україні — 11. Тополю широко використовують в озелененні міст та в полезахисних лісонасадженнях, деякі види тополь вирощують як декоративні. Деревина м'яка, легка, біла, її використовують у паперовому, сірниковому та фанерному виробництвах, у будівництві, для виготовлення штучного шовку.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8F>

Вправа із «Щоденних 5». Читання для друга.

Читання першого тексту про тополя.

Вправа «Читацьке колесо».

— Розкажи, що тебе вразило в оповіданні?

— Склади власне продовження історії.

— Опиши тополя.

— Що ти хочеш запитати у тополі?

— Якби ти потрапив/ потрапила у історію, що б змінилося?

— Про що говориться у тексті? (Яка його тема?)

— Чого навчає цей твір? (Головна думка)

Читання другого тексту вправи.

Читання з позначками («система поміч»).

— Діти, читаючи текст ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки, які перед вами.

Умовні позначки:

✓ «V» — я це знав / знала;

✓ «→» — це суперечить тому, що я знаю;

✓ «+» — я цього не знав;

✓ «?» — я хочу про це запитати.

Фізкультхвилинка.

Виконання вправи 377.

Робота в групах. Складання тексту про дерево, яке росте біля школи у будь-якому стилі. Сказати, якого стилю написаний текст і обґрунтувати свою думку.

Виконання вправи 378.

Переставити абзаци так, щоб утворився текст. Пояснити орфограми та списати.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Робота з картками.

Списати два речення з тексту науково-популярного стилю.

Над ставком стоїть плачуча верба, схилила свої зелені віти й дивиться у воду. Вітер дихне — гойдаються віти, мов коси дівочі. Біля самого стовбура маленька пташка помостила гніздечко. Прокидається вона рано-вранці. Як вилітає зі свого теплого гніздечка, зелені коси тремтять. Це верба прислухається до пташиного співу.

За Василем Сухомлинським

<https://mala.storinka.org/vasиль-сухомлинський-добірка-оповідань-та-казок-для-дітей.html>

Посадив Петрусь вербичку
зелененьку, невеличку,
щоб над стежкою росла,
кучерявою була.

За Дмитром Мегеликом

<https://megaznaika.com.ua/virshi-pro-verbu-dlya-ditej/>

Верба — це дерево або кущ із гнучким гіллям, вузькими листочками. Найчастіше росте по берегах річок, понад ставками, поблизу копанок тощо.

Прищепя К. С., Лук'яненко В. Г. Тематичний словник школяра. — К. : Гала, 1997.

III. Заключна частина.

Вправа «Очікування».

— Діти, чиї очікування збулися? Що ви відчуваєте?

1. Рефлексія.

Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») розповідають факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

2. Домашнє завдання.

Вправа 379 (с. 140).

Інструктаж до виконання домашнього завдання.

Урок 113. Підсумковий урок за темою «Текст»

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи даний розділ; збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: сходинок (кольорові паперові прямокутні картки різної довжини).

Тип уроку: урок повторення вивченого матеріалу.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель за правильно виконане завдання дає групі кольорову сходинок-прямокутник.

— Ось і настав час закінчувати вивчення розділу «Текст». Сьогодні ми проведемо незвичний урок — урок-підсумок. За кожне правильно виконане завдання ви отримуєте по сходинокці (кольоровий паперовий прямокутник). Виграє та команда, яка отримає найбільше сходинок, тобто досягне найвищих результатів.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Складання сенкану «Текст».

Текст.

Цікавий, захоплюючий.

Навчав, повідомляє, захоплює.

Зв'язані за змістом речення, розміщені в логічній послідовності.

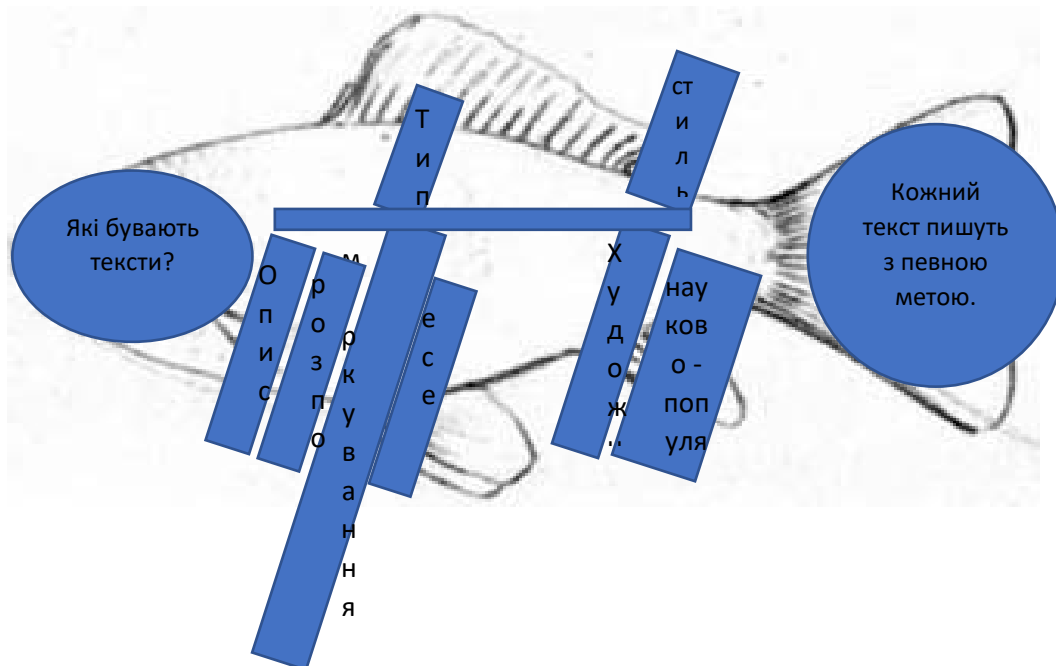
Оповідка.

Пригадування складових частин тексту. Завдання за вибором учнів.

- Записати з яких частин складається текст.
- Записати з яких частин складається текст-міркування.

Вправа «Фішбоун».

— Розкажіть одні одним про типи та стилі тексту, використовуючи вправу «Фішбоун» та тексти завдань.

1. Цікаво ведуть вухаті сови боротьбу з антисанітарією. Для цього вони використовують сліпозмійок. Птах приносить плазунів у гніздо для знищення комах, паразитів. Фахівці встановили, що у тих гніздах, де жили сліпозмійки, пташенята росли швидше і були здоровішими.

З енциклопедії

Тваринний світ. Цікаві, дивні, незвичайні. Ілюстрована енциклопедія. — Харків : Промінь, 2003.— 64 С. : іл.

2. Весна! Усе навколо ожило, ніби проснулося від сну. Як гарно довкола! Яка краса!

3. На сивих його лапах упоперек чорні смужки. А шия біласта, ніжна, й на ній такі самі смужки. Увесь котик пописаний цятками та смугами, наче найкращий маляр розмальовував його.

За Надією Кибальчич

Надія Кибальчич. Спогади кота Сивка. — Київ : Веселка, 1968.

4. Навколо акваріуму ходив котик. Як ти гадаєш, чому?

На мою думку, він хоче з'їсти рибку. По-перше, котик так ласо поглядає на рибку в акваріумі. По-друге, він раз по раз пробує лапкою спіймати рибку. Отже, кицька — таки хоче спіймати рибку. Щоб поласувати нею!

Фізкультхвилинка.

Складання плану тексту.

БІЛКА І ДОБРА ЛЮДИНА

Ішла собі лісом Добра Людина. Дивилася на трави й квіти ласкавими очима. Не наступила на квіти, бо помітила їх. Ось підійшла Добра Людина до високої сосни. Побачила білочку. Білочка стрибала по гілках, а за нею гнався якийсь рудий звірок. Добра Людина впізнала куницю. Це лютий білоччин ворог. Ось-ось куниця наздожене білку й розірве своїми лютими пазурами. З жалем і болем у серці глянула Добра Людина на бідолаху. Побачила білочка очі Доброї Людини, плигнула з дерева й сіла їй на плече. А зла куниця втекла в темний ліс. Погладила Добра Людина білочку та й сказала:

— Стрибай собі до свого дупла.

Глянула білочка вдячно Добрій Людині у вічі й пострибала додому. Дітки давно вже чекали на неї.

Вона й розповіла їм про Добру Людину.

<https://mala.storinka.org/добірка-оповідань-василя-сухомлинського-важко-бути-людиною.html> Вправа «Читацьке колесо».

— Розкажи, що тебе вразило в тексті?

— Склади власне продовження історії.

— Опиши, якими ти уявляєш головних героїв?

— Що ти хочеш запитати у головних героїв?

— Якби ти потрапив/ потрапила у історію, що б змінилося?

— Про що йдеться у тексті? (Яка його тема?)

— Чого навчає цей твір? (Основна думка)

Складання різновидів текстів.

Кожна група обирає собі картку, на зворотній стороні якої написано: розповідь, опис, есе, міркування. За поданим початком діти складають короткий текст.

Розповідь. Улітку Мирон з Аміною поїхали в село до бабусі.

Опис. Аліна закінчує четвертий клас. Вона ...

Есе. Які гарні діти в четвертому класі!

Міркування. Я вважаю, що учні четвертого класу ...

Розрізнення текстів науково-популярного та художнього стилів.

Картка 1

Білка відноситься до ссавців, загін гризунів і сімейства болочих. Вона має подовжений тулуб, який закінчується гнучким пухнастим хвостом. У білки довгі вуха у вигляді трикутника з пензликами або без них на кінці.

<https://nrv.org.ua/bilka-vydy-i-opys-chym-kharchuyutsya-de-zhyvut-foto-i-video/>

Картка 2

Білка — найпоширеніший вид гризунів, який мешкає практично на всіх материках. Вони зустрічаються в листяних та вічнозелених лісах, в горах і низинах. Часто представників даного виду можна побачити в міських парках, в приватних садах.

Картка 3

На гіллячках, на тоненьких,
поки день ще не погас,
сироїжки та опеньки
білка сушить про запас.

За Ліною Костенко

<https://ukrlit.net/textbook/2klas/61.html>

III. Заключна частина.

Рефлексія

— Діти, складіть ваші прямокутнички у вигляді сходинок. Хто дібрався найвище? Як ви гадаєте, чому?

Вправа «Самооцінювання».

Допишіть речення.

На уроці я:

Зрозумів / зрозуміла ...

Найбільший мій успіх – це...

Найбільші труднощі я відчував / відчувала ...

Я змінив / змінила своє ставлення до...

Урок 114. Будова слова

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ, продовжувати удосконалювати навички розбирати слова за будовою та підбирати слова за заданою схемою, збагачувати словниковий запас, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати бажання досліджувати рідну мову.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь, навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

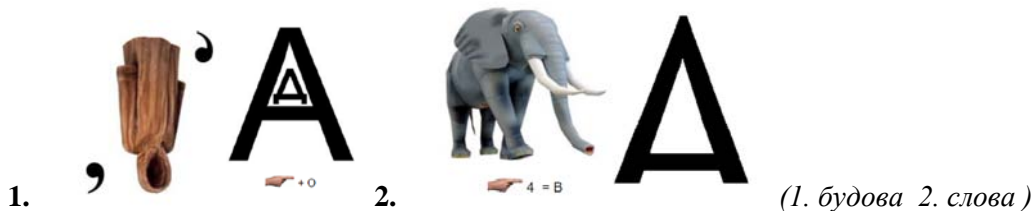
I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Восени фермери збирають урожай. Саме восени вони бачать результат своєї праці за рік. Школярі ж та школярки збирають урожай своєї роботи навесні, бо навчальний рік закінчується навесні. Сьогодні ми оцінимо свої знання за рік з вивченої теми. Хочете дізнатися якої? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про будову слова?

Каліграфічна хвилинка.

Вправа із «щоденних 5». Робота зі словами.

Вправа «Квест».

5 1

1

1 4 5 3

вдячний

Стіна слів: вдячний

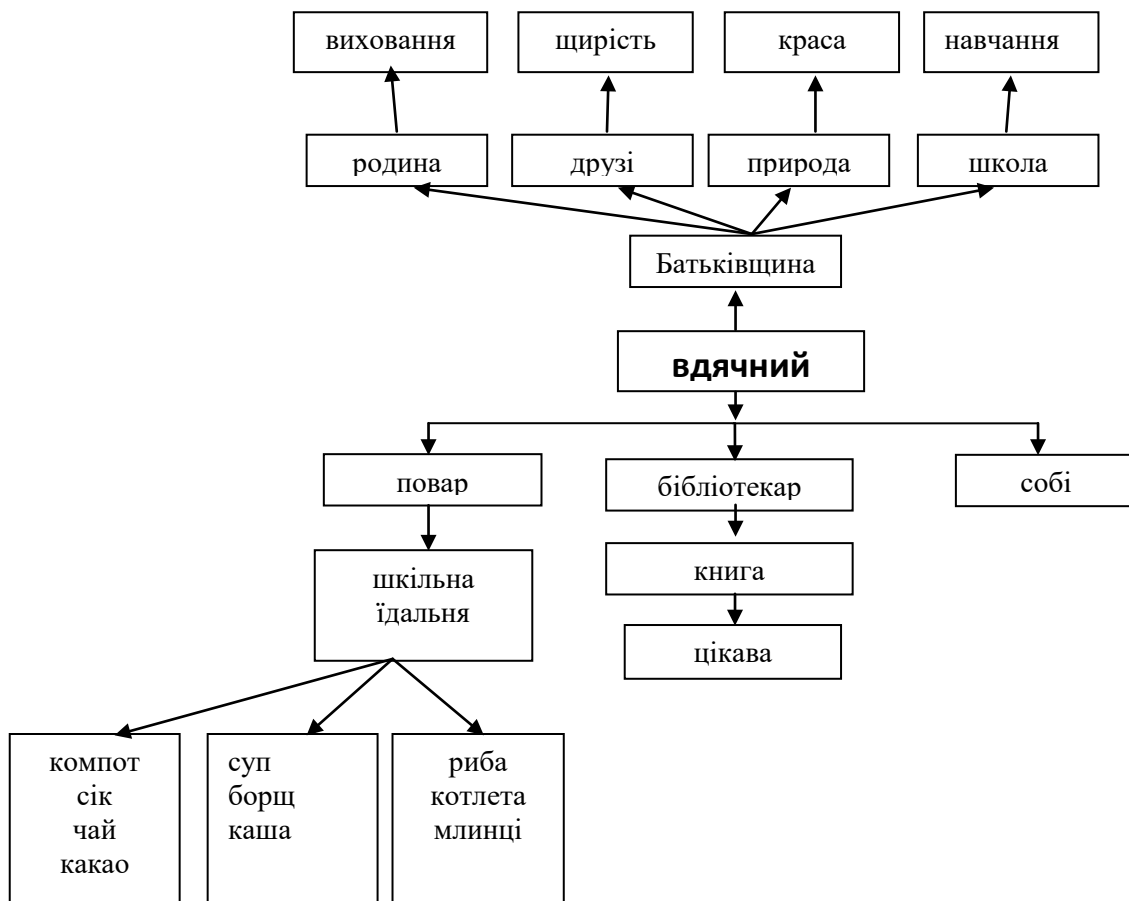
Завдання за вибором:

Вправа «Асоціативний куц». Орієнтовний асоціативний куц.

- Вправа «Кластер». Орієнтовний кластер.

— Складіть і запишіть речення зі словом «вдячний/вдячна». У ньому напишіть кому ви вдячні і за що.

Робота з оповіданням.

Вправа із «Щоденних 5». Читання для друга.

У кожної групи роздруковане оповідання.

НАВІЩО ДЯКУЮТЬ?

Дрімучим лісом ішли двоє подорожніх: дідусь і хлопчик. Було жарко, хотілося пити.

Нарешті вони прийшли до струмочка.

Тихо дзюрчала холодна вода. Мандрівники нахилились, щоб напиться.

Дідусь сказав:

— Дякую тобі, струмочку.

Хлопчик усміхнувся.

— Чого ти усміхнувся, хлопче? — запитав дідусь.

— Навіщо ви, дідусю, сказали струмкові «Дякую»? Він же не живий, не дізнається про вашу подяку, не почує ваших слів.

— Це так. Якби води напився вовк, він міг би й не дякувати. Ми ж не вовки, а люди. Розумієш, навіщо людина говорить «Спасибі?»

А знаєш, кого це слово вшановує, звеличує, підносить?

Хлопчик замислився. Він ще ніколи не думав над цією мудрою істиною. Тепер саме був час подумати: дорога через ліс ще довга.

За Василем Сухомлинським

Друзі : оповідання. — Харків : Белкар-книга, 2016 р. — С. 14–15.

Вправа «Читацьке колесо».

— Розкажи, що тебе вразило в оповіданні?

— Склади власне продовження історії.

— опиши головних героїв.

— Що ти хочеш запитати у головних героїв?

- Якби ти потрапив / потрапила у історію, що б змінилося?
- Про що говориться у тексті? (*Яка його тема?*)
- Чого навчає цей твір? (*Основна думка*)

Повторення знань про будову слова.

Гра «Трійка». Робота у групах.

Одна дитина називає частину слова, друга — показує значок, яким ця частина слова позначається, третя — наводить приклади слів, у яких ця частина слова є.

Розбір за будовою слів.

Змагання між групами:

За вказаний учителем час діти самостійно випишують слова, які можуть розібрати за будовою та розбирають за будовою. Виграє та команда, яка розбере більше слів.

Робота з підручником. Виконання вправи 380.

Гра «Ланцюжок».

Примітка. Користування словником вітається.

— Записати слова з нульовим закінченням так, щоб кожне наступне слово починалося звуком, яким закінчується попереднім приголосним:

- брати лише слова з нульовим закінченням. *Зразок.* День — ніч — часник — ...
- брати лише слова з будь-яким закінченням, крім нульового. *Зразок.* Кава — акація — яйце — ...
- Записати якомога більше слів із префіксом *пре-*.
- Записати якомога більше слів із префіксом *при-*.
- Записати якомога більше слів із суфіксами.

Робота із загадками.

— Відгадайте загадки та доберіть якомога більше споріднених слів. Усі слова розберіть за будовою.

Картка 1

Він вправи добре знає,
ночами навіть грає.
Не маючи ні нот, ні струн,
нас веселить малий (*цвіркун*).

Картка 2

Задавака волохатий,
Ще й рогатий, бородатий.
Він травицю скуб та хап.
Здогадальсь, хто це? (*Цап*)

Леся Вознюк

Картка 3

Невелика кругла пані
На будові у пошані.
Випікали її з глини,
Називається ... (*цеглина*).

Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк — Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Робота зі схемами.

— Доберіть слова за схемою (на вибір):

Взаємоперевірка за поданим кліше: доведіть, що ви правильно виконали завдання.

Вправа «ПОПС-формула»

П — позиція, О — обґрунтування, П — приклад, С — судження. Кожна з цих позицій — це відповідне речення:

Я вважаю, що

Тому що...

Я можу довести це на прикладі...

Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що...

III. Заключна частина.

Вправа «Самооцінювання».

— Оцініть свою роботу на уроці. Що вам вдалося найкраще? Над чим вам потрібно ще попрацювати? Кому ви вдячні за сьогоднішній урок? Кому ви вдячні за отримані знання? Що хочете побажати собі? Що хочете побажати своїм однокласникам / однокласницям?

Рефлексія.

Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») розповідають факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

Не знав / знала, а дізнався/дізналася.

Урок 115. Повторення. Іменник Прикметник

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділи *Іменник* та *Прикметник*, збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь, навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Девіз нашого уроку: «Цікаво знати!». Сьогодні ми з вами дізнаємося цікавинки про частини мови, які, здавалось би, добре знаємо. Хочете дізнатися більше? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

Гра «Упізнай частину мови». Робота в групах.

Читання тексту на картках з позначками («система поміч»).

Діти, читаючи текст ви повинні з'ясувати, що ви вже знаєте, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви будете ставити простим олівцем відповідні умовні позначки на картках, які перед вами. Але пам'ятайте: після перевірки потрібно стерти позначки.

Умовні позначки:

- ✓ «V» — я це знав / знала;
- ✓ «-» — це суперечить тому, що я знаю;
- ✓ «+» — я цього не знав;
- ✓ «?» — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту? Які знання суперечать тому, що ви знали? Про що б хотіли ще дізнатися?

Картка 1

Учені дослідили, що половина всіх слів, наявній у нашій мові, припадає на цю частину мови. Це, очевидно, тому, що він дає назву усьому, що нас оточує. А світ такий велетенський. До того ж ця частина мови — незрівнянна порівняно з іншими частинами мови за можливістю поповнення новими словами. От і виходить, що майже кожне друге слово в нашій мові — це ця частина мови.

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

Картка 2

Пізнаючи світ, людина знайомиться з новими предметами. Але людський розум прагне якомога більше дізнатися про той чи інший об'єкт, оцінити його властивості, описати особливості. Тому кожний предмет супроводжує постійне запитання: який він? Так, вічним супутником іменника в нашому мовленні є ...

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

— Хто може сформулювати тему нашого уроку?

3. Тренувальні вправи.

Каліграфічна хвилинка.

Написати каліграфічно з'єднання букв слів іменник, прикметник та назви частин мови

Хочете зрозуміти наскільки гарно вивчили ці частини мови? Тоді — до роботи!

Повторення знань про конкретні та абстрактні іменники. Робота в групах.

Картка 1

Розшифруйте слова. Напишіть приклади:

нкретКоні (Конкретні) іменники:

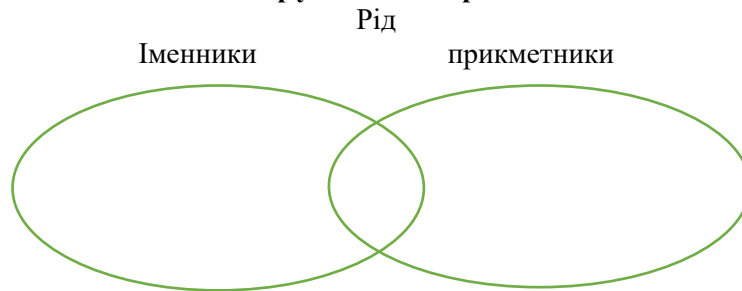
Картка 2

рактАбстні (Абстрактні) іменники:

Повторення знань про рід іменників та прикметників. Розгадування ребусів.

Вправа «Кола Ейлера-Вена». Робота в групах на картках.

— Напишіть іменники / прикметники, які відносяться до вказаних вами родів.

Цікаво знати!

В африканській мові масаї виділяють 2 роди (точніше, класи): один включає все велике і сильне, а другий — все маленьке і безсиле. Таким чином мові притаманні не чоловічий, жіночий та середній рід, а сильний і слабкий.

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

Повторення знань про відмінювання іменників. Загадка.

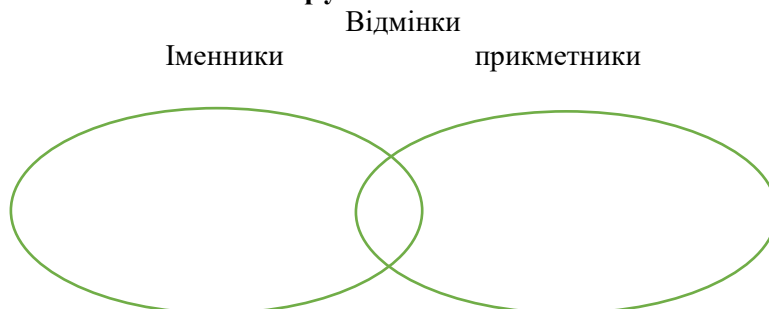
Наче лицарі казкові,
вірні служать рідній мові.
Так слова єднати вміють,
що усі їх розуміють.

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про відмінки іменників / прикметників?

Вправа «Кола Ейлера-Вена». Робота в групах.

Визначення відмінків іменників та прикметників у тексті.

Серед зелених луків і дрімучих лісів текла річка. Повновода, глибока, але тиха й ласкава. Багато віків весла вона свої чисті води. Великою рікою плавали великі човни й навіть маленькі кораблики.

За Василем Сухомлинським

<http://syhomlinskiy.blogspot.com/p/10.html>

Робота з підручником на сторінці 141. Виконання вправи 381.

Діти розшифровують слова та кажуть, у яких випадках відбувається чергування приголосних.

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені іменника / прикметника.

III. Заключна частина.

Рефлексія.

Вправа «Яким був для тебе урок».

— Розкажіть про наш урок, використовуючи тільки іменники / прикметники.

Вправа «Яким я був / була сьогодні на уроці».

— Розкажіть про те, що ви відчували на уроці, використовуючи тільки іменники / прикметники.

Самооцінювання

Я дізнався / дізналася ...

Я запам'ятав / запам'ятала ...

Я навчився / навчилася ...

Я повторив / повторила ...

Мені ще важко ...

Я хочу порадити ...

Я хочу подякувати ...

Урок 116. Повторення. Числівник. Займенник

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ; збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: картки

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь, навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні ми повторимо вивчений матеріал ще про дві частини мови. Хочете дізнатися які? Тоді — розгадуйте ребуси!

— Готові до випробовувань! Тоді — до виконання завдань.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сформулюйте тему нашого уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про числівник?

Вправа «Квест-цікавинка».

Числівник — чи не найменша за кількістю слів частина мови, яка нараховує їх усього кілька десятків.

На шляхах історії числівники «погубили» категорії роду, числа і виокремилися в особливий клас слів. За частотою вживання числівники займають у нашому мовленні восьме місце. (Пригадайте, скільки частин мови ви знаєте?)

Впродовж свого існування числівник мав різні назви: «ім'я числове», «ймення чисельне», «чисельник». Вперше термін «числівник» ужив Пилип Микитович Дячан у своїй праці «Методична граматики языка малорусского».

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

— Запишіть вирази словами та обчисліть будь-яким зручним для вас способом.

— Підкресліть числівники.

21 x 23, 12x13

Перегляд відеоролика за посиланням.

https://www.youtube.com/watch?v=746SjkhH_Oo

— Перевірте результат. Який спосіб множення вам зручніший?

Фізкультхвилинка.

Вправа «Мозковий штурм».

— Пригадайте, що ви знаєте про займенник?

Вправа «Квест-цікавинка».

— Наша мова була б нудна і довга, коли б у ній не було займенників. Адже займенники з успіхом замінюють іменники, прикметники, числівники (це видно із самої їхньої назви: займенник — замість імені, тобто замість іменних частин мов), а іноді й цілі частини речень чи інші довгі найменування. За частотою вживання займенники посідають третє місце (після іменників і дієслів). До займенників належить не так уже й багато слів, але з поміж інших найчастіше у повсякденному мовленні використовуються *я, ти, ми, ви, він, вона, вони*.

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

Розгадування загадок.

ЗАЙМЕННИКИ-ЧИСТУНИ

Загадка-жарт

А хто з вас, діти відгадає,
як будь-хто, перш ніж їстиме,
трьома займенниками має
зробити руки чистими? (*Має ви-ми-ти*)

Дмитро Білоус

<https://mala.storinka.org/дмитро-білоус-загадки-про-частини-мови-зі-збірки-чари-барвінкові.html>

ЗАЙМЕННИКИ-ПСУВАЧІ

Загадка-жарт

Якщо до жарту ви готові,
назвіть, кмітливі дітлахи,
ті два займенники у мові,
що можуть зіпсувати шляхи.
Які це займенники? (*Я-ми*)

Дмитро Білоус

<https://mala.storinka.org/дмитро-білоус-загадки-про-частини-мови-зі-збірки-чари-барвінкові.html>

— Розкажіть усе, що ви знаєте про відгадані займенники.

Робота в групах на картках.

Картка 1

Виписати у стовпчик займенники. Визначити та через ризик записати їх число, особу, відмінок.

ТАТІВ ПОМІЧНИК

Мишко Данькові каже:
— Слухай-но,
Давай сьогодні підемо в кіно!
— Не клич мене сьогодні ти,
Я мушу татові допомогти.
— А що йому ти будеш помагати?
— Мої уроки готувати.

Сергій Воскрекасенко

<https://mala.storinka.org/жартівливі-віршики-веселинки-сергія-воскрекасенка-про-школу-і-не-тільки-з-ілюстраціями.html>

Картка 2

Виписати у стовпчик іменники. Замінити їх займенниками та через ризик записати. Потім у дужках після кожного займенника записати його число, особу, відмінок.

ЗАЙЧЕНЯТКО ВИЙШЛО З ХАТИ

Зайченятко вийшло з хати:
— Ну й морозива багато!

На дахах і на ялинах,
на горбочках і в долинах!
Усміхнулася зайчиха
і на те сказала тихо:
— Втіха, синку, для усіх —
де ж бо випав перший сніг!

Володимир Кленц

<https://sonyashnik.com/verses/14/>

III. Заключна частина.

Вправа «Продовж речення».

Сьогодні я дізнався / дізналася ...
Найбільш цікавим для мене було ...
Мені ще потрібно працювати над
На уроці я зрозумів / зрозуміла, що ...
Після уроку я зможу...
Найбільш вдалим на уроці для мене було ...

Урок 117. Повторення. Дієслово. Прислівник

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділи; збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь, навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

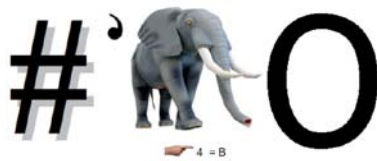
Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні ми повторимо вивчений матеріал ще про дві частини мови. Хочете дізнатися які? Тоді — розгадуйте ребуси!

(дієслово)

(прислівник)

— Готові до випробовувань! Тоді — до виконання завдань.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сформулюйте тему нашого уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Вправа «Мозковий штурм».

— Що ви знаєте про дієслово?

Вправа «Квест-цікавинка».

Важко собі уявити нашу мову навіть на мить без дієслів. Це означало б, що ніхто нікого не чув би, ніхто ні з ким не розмовляв би, ніхто нічого не зміг би робити, життя би завмерло. Виходить, що дієслово — незвичайна частина мови, бо приводить у рух , у дію все, що оточує нас.

За частотою вживання дієслово займає друге місце після іменника і має вдвічі менше слів, ніж іменник.

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

Робота з картками. Групова робота.

Картка 1

— Спишіть, уставляючи в дієслова потрібні букви та буквосполучення. Розкажіть усе, що знаєте, про дієслова, які ви упізнали.

Завиває метелиця,
Завиває хурделиця,
Крутиться, верт..тсья,
Одбіжить та й верне..тсья.

Андрій М'ястківський

Картка 2

— Спишіть, уставляючи в дієслова потрібні букви та буквосполучення. Розкажіть усе, що знаєте, про дієслова, які ви упізнали.

Завиває метелиця,
Завиває хурделиця,
гримає, серди..ться.
Попід ноги стел..ться.

Андрій М'ястківський

Картка 3

— Спишіть, уставляючи в дієслова потрібні букви та буквосполучення. Розкажіть усе, що знаєте, про дієслова, які ви упізнали.

Завиває метелиця,
Завиває хурделиця,
Бігає, гра..ться.
В хату добира..ться.

Андрій М'ястківський

Картка 4

— Випишіть у стовпчик дієслова. У дужках після кожного дієслова скорочено напишіть усю інформацію про нього

ВІХОЛА

Наметляло, навіяло,
Ще й добряче обсіяло.
Це віхола-кушпела
Прилетіла до села.
В комини похукала,
У двері погрюкала,
За клямки посіпала,
Ворітьми порипала,
Снігу намела
І в поля втекла.

Оксана Кротюк

Фізкультхвилинка.

Вправа «Мозковий штурм».

— Пригадайте, що ви знаєте про прислівник?

Вправа «Квест-цікавинка».

Вперше назву прислівник ужив Омелян Партицький у 1873 році, хоч деякі дослідники відстоювали назву «прідієслівник», вважаючи її вмотивованішою. Серед прислівників, які часто використовуються у повсякденному мовленні, є чимало власне українських слів *зопалу, навпростець, осторонь, заздальгідь, навперейми, зрештою, наодинці*.

Цікаве мовознавство в початковій школі: посібник для вчителя початкових класів Г. Одинцова, Я. Кодлюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — 208 с.

Робота із загадками.

— Відгадайте загадку. Випишіть прислівники, у дужках напишіть питання, на які вони відповідають.

Картка 1

Спритні хлопчики веселі
біля кожної оселі
взимку, влітку, навесні
вицвірінькують пісні. (*Горобці*)

Леся Вознюк

Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Картка 2

Пливе тихенько місяць
В небесній тишині,
Мов човничок гойдається
Легенько на воді.

Ярослав Кушак

<http://www.zbarazh-library.com.ua/writen/books/kuschak.pdf>

Картка 3

— Придумайте і запишіть такі питання, щоб потрібно було відповісти одним прислівником.
Наприклад. *Як ти бігаєш? Швидко.*

III. Заключна частина.

1. Рефлексія.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання

Просте Які частини мови ми сьогодні повторювали?

Уточнююче Я можу помилитися, але, здається, дієслово – незмінна частина мови.

Пояснююче Поясніть, для чого потрібні прислівники?

Творче Складіть словосполучення прислівника та дієслова.

Оціночне Як ти гадаєш, чим був корисний сьогоднішній урок?

Практичне Назвіть 5 дієслів та 5 прислівників.

2. Домашнє завдання.

Повторити матеріал про частини мови. Підготуватися до створення міні – підручника «Частини мови». Це може бути теоретичний матеріал або малюнки, світлини.

Урок 118. Повторення. Частини мови

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи частини мови; збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови, бажання спілкуватися українською мовою.

Обладнання: картки, аркуші паперу для виготовлення міні-підручника, олівці та фломастери.

Тип уроку: урок-проект.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

Тема проєкту: ЧАСТИНИ МОВИ.

Наш задум. Для чого це потрібно? Пригадати вивчене про частини мови.

Дидактична характеристика проєкту. Тип проєкту:

- ✓ за предметною галуззю — однопредметний;
- ✓ за тривалістю — короткочасний;
- ✓ за характером контактів — вчитель, учні 4 класу;
- ✓ за основною діяльністю — дослідницько-пошуковий;
- ✓ за характером координації — з безпосередньою координацією;
- ✓ за формою проведення — самостійна робота дітей з наступною презентацією матеріалів проєкту;
- ✓ за кількістю учасників — парний / груповий;
- ✓ об'єкт пізнання: частини мови;
- ✓ навчальні цілі та очікувані результати: узагальнити вивчений матеріал про частини мови, розвивати вміння виконувати спільну роботу, співпереживати за кінцевий результат, поважати думку інших, підсумовувати результати зробленої роботи;
- ✓ спосіб вирішення проблеми: створення книжечки, дотримання спільно визначених правил;
- ✓ освітній продукт: урок, міні-підручник «Частини мови».

План виконання проєкту

1. Мотивація навчальної діяльності

— Діти, у руках я тримаю чисті листочки, олівці, фломастери. Як ви гадаєте, для чого вони потрібні на уроці української мови?

Діти висувають припущення.

2. Формулювання завдань, які вирішуватимуться.

— Сьогодні ми створимо міні-підручник з української мови, у якому будуть представлені вивчені нами частини мови. Усі матеріали — правила, картки групи писатимуть на окремому листку. Укінці уроку ми з ваших листочків створимо книжку «Частини української мови».

Готові до роботи? Тоді — до виконання завдань.

3. Визначення джерел потрібної інформації.

Підручники, словники, інтернет джерела, книжки.

4. Об'єднання у творчі групи. Розподіл обов'язків між учасниками.

5. Вивчення та аналіз зібраної інформації.

6. Визначення деталей, які можливо проілюструвати у колективній роботі.

Завдання діти виконують у парах або в групах залежно від кількості дітей у класі.

Кожна пара / група витягує картку, де на зворотній стороні написана частина мови. Потім працює за поданим планом. Можна кольорово оформляти листки, малювати малюнки чи приклеювати світлини. *Примітка:* користування підручниками, довідниками, статтями в Інтернеті — вітається. Сторінки міні-підручника відображають засвоєний дітьми матеріал.

Завдання для групи «Іменник»

— Списати вірш.

Іменник любить називати
завжди на ймення кожну річ:
земля, країна, сонце, мати,
печаль і радість, день і ніч.

Володимир Верховень

<http://abetka.ukrlife.org/moffaa.htm>

— Виписати у відповідну колонку.

Конкретні	Абстрактні

— Записати у відповідну колонку.

Власні назви	Загальні назви

- Записати 4 іменника у формі множини. Через риску записати їх у формі множини.
- Провідміняти 3 іменника із вірша.
- Виконати завдання 1, 2(1) із вправи 382 на с. 141.
- Дописати на власний розсуд інформацію про іменник.

Завдання для групи «Прикметник»

— Списати вірш.

ПРИКМЕТНИК

Ознаку чи прикмету в слові
прикметник вказує тобі:
весняні котики вербові,
фіалки ніжні, голубі.

Володимир Верховень

<http://abetka.ukrlife.org/moffaa.htm>

— Виписати із вірша прикметники у потрібну колонку. Змінити прикметники та дописати у пусті колонки.

Однина			Множина
Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід	

- Провідміняти 3 будь-які прикметники із таблиці.
- Виконати із вправи 382 на с. 141 завдання 1, 2(2).
- Дописати на власний розсуд інформацію про прикметник

Завдання для групи «Числівник»

— Списати вірш.

ЧИСЛІВНИК

Числівник вміє рахувати
(і, зауваж, не лиш ворон),
щоб знав ти, мало чи багато,
один, чи кілька, чи мільйон.

Володимир Верховень

<http://abetka.ukrlife.org/moffaa.htm>

- Виконати завдання 1, 2(3) вправи 382 на с. 141.
- Виписати числівники. Через ризку записати їх у формі числівників, які відповідають на питання який?
- Дописати на власний розсуд інформацію про числівник.

Завдання для групи «Займенник»

- Списати вірш.

Щоб не повторювать іменник,
числівник чи прикметник — час
уже згадати про займенник.
Він виручав мене не раз.

Володимир Верховень

<http://abetka.ukrlife.org/moffaa.htm>

- Уписати займенники за схемою.

Особа	Однина	Приклади

Особа	Однина	Приклади

- Провідміняти три займенники.
- Виконати із вправи 382 завдання 1, 2 (4) на с. 141–142.
- Дописати на власний розсуд інформацію про займенник

Завдання для групи «Дієслово»

- Списати вірш.

А дієслово ні хвилини,
повір, без дії не живе:
працює, вчить, співає, лине,
читає, грається, пливе.

Володимир Верховень

<http://abetka.ukrlife.org/moffaa.htm>

- Виписати дієслова. Через ризку написати усю інформацію про дієслово (час, особу, число).
- Виконати завдання 1, 2(5) вправи 382 на с. 141–142.
- Написати схему, як визначити закінчення дієслів у 2 особі однини та множини дієслів теперішнього та майбутнього часу.
- Виконати із вправи 382 на с. відповідне завдання.
- Дописати на власний розсуд інформацію про займенник.

Завдання для групи «Прислівник»

- Списати вірш.

Завжди незмінний — взимку, влітку —
він виража ознаки слів.
І зустрічається нерідко,
і не зника повік-віків.

Володимир Верховень

<http://abetka.ukrlife.org/moffaa.htm>

- Виписати прислівники, розібрати їх за будовою.
- Виконати із вправи 382 на с. 141–142 завдання 1, 2(6).
- Дописати на власний розсуд інформацію про прислівник.

7. Презентація та захист робіт.

8. Оформлення колективної роботи.

9. Обмін враженнями від спільної роботи.

— Що найбільше сподобалося у спільній роботі?

— Кому буде корисним наш створений міні-підручник? Чим корисний наш міні-підручник?

Урок 120. Повторення. Речення

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ; розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: на дошці накреслені шаблони для гри «Мовні пазли» (по кількості груп), пазли.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь, навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні у нас не зовсім звичайний урок — ми будемо гратися у гру «Пазли». Дозволом на те, щоб прикріпити пазл буде правильна відповідь. Тож сьогодні ми будемо змагатися не лише у грі, а й у знаннях. Готові? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

	а	б	в
1	р	и	н
2	я	е	ч

Код. 1а, 2б, 2в, 2б, 1в, 1в, 2а (речення)

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Пазл 1. Каліграфічна хвилинка. Загадка.

Теплий дощичок пройшов,
в полі дозріває жито,
море квітів в лісі я знайшов —
це прийшло до всіх нас ... (*літо*)

Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Робота за вибором учнів: складання сенкану, кластера, даймонду.

Орієнтовний даймонд.

1 рядок — перший іменник. *Літо.*

2 рядок — два прикметники, які характеризують перший іменник. *Жарке, кольорове.*

3 рядок — три дієслова, які вказують на дії першого іменника. *Вабить, квітує, годує.*

4 рядок — два протилежних за змістом непоширених речення, в якості підметів виступають іменники з першого та останнього рядків. *Влітку жарко. Взимку холодно.*

5 рядок — дзеркально повторюють другий, тільки характеризують другий іменник. *Заморожує, лютує, сніжить.*

6 рядок — дзеркально повторюють третій, тільки характеризують другий іменник. *Холодна, біла.*

7 рядок — другий іменник. *Зима.*

Прописування буквосполучень слів та слів *літо, влітку*, речень із складеним словом.

Пазл 2.

Установлення між реченнями. виправлення великої букви на початку речення та уписування розділових знаків укінці речення.

ось наш двір найкраще в ньому — це майданчик під кленом а найкраще на майданчику — гойдалка якщо розгойдатися дуже сильно, то можна злітати високо-високо я літаю — а малюки порпаються в піску я літаю — а Марко з'їждає з гірки я літаю — а Марків дід садить квіти між тополею і кленом що може бути крацим

За Галиною Ткачук

Пазл 3. Повторення знань про речення за метою висловлювання та інтонацією.

Я розгойдуюсь іще сильніше — і бачу маму. Вона повертається з роботи.

Я зупиняюся, швидко злізаю з гойдалки. Біжу.

— Стій! Ніно, спинися! — раптом кричить мама і застигає на місці.

— Що ти накоїла?! — супить брови Марків дід.

— Дивися під ноги! — біжить до мене Марко.

Я дивлюся під ноги, а там — розтоптані квіти. Не знаю, як це сталося. Сльози печуть в очах.

— Я ж не хотіла! — тікаю від усіх.

За Галиною Ткачук

— Чому різні розділові знаки стоять укінці речень?

— Що ви знаєте про речення за метою висловлювання?

— Що ви знаєте про речення за інтонацією?

Дослідження. Дослідіть речення в тексті. Упишіть потрібні числа на картках.

Усього речень: ...

За метою висловлювання: ...

Розповідних ...

Питальних ...

Спонукальних ...

За інтонацією:

Окличних ...

Неокличних ...

— Спишіть речення у такому порядку: одне розповідне неокличне, одне розповідне окличне та одне питальне окличне речення.

Пазл 4.

— У виділених реченнях підкреслити головні та другорядні члени речення, установити зв'язок слів у виділених реченнях

— Як ви гадаєте, що було далі? Що б ви зробили?

Наступного ранку ми з татом ідемо на великий ринок. Тут продають овочі, фрукти та квіти. Але квітів, які я вигоптала, ніде немає. Дорогою додому ми бачимо квіткову крамницю. Тут продаються троянди, тюльпани, різні вазони, кактуси. Навіть потрібні нам дельфінії!

Ми з татом ніколи не садили квітів. Але все робимо так, як казав нам продавець.

Одна, дві, три, чотири нові рослини з'являються на клумбі між тополею і кленом.

Мама теж виходить і береться мені допомагати. Тато майструє навколо клумби дерев'яний парканчик.

За Галиною Ткачук

Пазл 5. Фізкультхвилинка.

Пазл 6.

— Списати речення, поставивши, де потрібно, коми між однорідними членами речення. Позначити однорідні члени речення залежно від того, які це члени речення.

На ринку продають овочі фрукти та квіти У квітковій крамниці продаються троянди тюльпани вазони кактуси. Я і тато ще не садили квітів. Одна, дві, три, чотири нові рослини з'являються на клумбі між тополею і кленом. Мама виходить у двір і допомагає мені.

Пазл 7. Робота з підручником.

— Виконати вправу 384 на сторінці 142.

Пазл 8. Гра «Відповідь без затримки».

— Як зв'язуються слова в реченні?

— Які бувають члени речення?

— Що таке підмет?

— Що таке присудок?

- Які ще члени речення, крім головних ви знаєте?
- Як пов'язуються між собою слова в реченні?
- Що ви знаєте про однорідні члени речення?

Пазл 9. Складання сенкану / кластера «Речення».

Орієнтовний сенкан.

Речення

Окличне, неокличне

Розповідає, захоплює, звучить

Думка

Пазл 10. Вправа «Сторітелінг».

- Напишіть коротко про пригоди речення у нашому класі.

III. Заключна частина.

1. Демонстрація картинок із пазлів.

2. Рефлексія.

Метод «Капелюшки де Боно».

Біла — колір чистоти.

Що мені відомо про речення?

Червона — колір життя, відчуттів.

Коли ви відчували радість на уроці? Що вас засмутило сьогодні на уроці?

Чорна — колір землі, здорового глузду.

Як ви оцінюєте свою роботу на уроці?

Зелена — колір досліджень.

Що ви дізналися, досліджуючи речення?

Синя — колір знань.

Для чого потрібні мені знання, одержані сьогодні на уроці?

Урок 121. Повторення. Текст

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти, вивчаючи розділ; збагачувати словниковий запас учнів, розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок практичного застосування знань, умінь, навичок.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Прядіння пряжі».

Матеріали — клубок довгої мотузки, килим на підлогу. Особливі вимоги до приміщення — достатність простору для розташування дітей по колу на підлозі. Процедура: учні та учениці сидять на підлозі на килимі за колом, у центрі якого лежить клубок мотузки. Вчитель / вчителька пропонує уявити, що зараз клас разом прядтиме пряжу. Перший учень / учениця бере клубок, перебирає кінець пальцями, імітуючи прядіння, і одночасно розповідає про себе. За сигналом вчителя / вчительки кінець мотузки передається сусіду / сусідці, той/ та розповідає щось цікаве про себе, і так далі, доки коло замкнеться.

<http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/psikhologichni-vpravi-shcho-spriyaiut-rozvitku-kre.html>

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Діти, коли ви розказували за себе, знання якого розділу ви використовували? (*Текст*)

Сьогодні ми з вами повторимо і узагальнимо знання з розділу «Текст».

Але пам'ятайте, що після кожного завдання ви оцінюєте результат своєї роботи за допомогою шкали успіху.

Укінці уроку ви побачите, які завдання вам були легкі, над якими потрібно ще попрацювати.

Готові? Тоді — до роботи!

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Вправа «Пароль».

— Упізнайте, про який тип тексту може так сказати про себе:

1. Описують предмети, людей, явища.
2. Доводять або спростовують твердження.
3. Розповідають про події.
4. Висловлюють думки та враження про когось або про щось. Виражають власні почуття.

Каліграфічна хвилинка. Загадка.

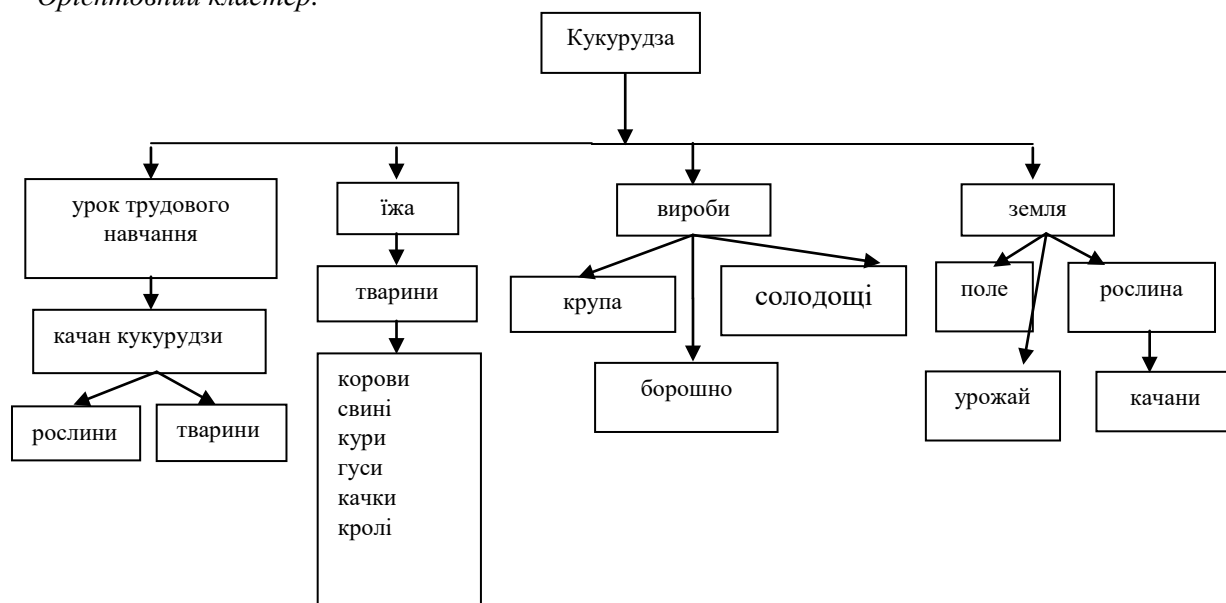
На городі молода
пишні коси розпліта,
у зеленії хустинки
золоті хова хустинки. (*Кукурудза*)

Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Складання кластера / сенкану.

Орієнтовний кластер.

Прописування буквосполучень та слова *кукурудза*.

— Прочитайте речення та дайте відповідь на питання тесту.

Мабуть, не всі знають, що, крім нового континенту — Америки, Христофор Колумб відкрив для європейців ще й рослину — кукурудзу. В листопаді 1494 року, коли моряки знаменитого мореплавця зійшли на берег острова Куба, вони побачили дивну довголисту рослину з насінням, зібраним на стрижні. То була кукурудза — основна харчова культура індіанців, які почали вирощувати її ще за кілька тисяч років до нашої ери.

<https://nbu4kids.wordpress.com/2012/09/17/дозріває-в-полях-кукурудза/#more-7613>

Тест.

— Обведіть букву, яка позначає правильну відповідь.

1. Тут записані речення. *T* — так. *Д* — ні.
2. Речення розміщені у логічній послідовності. *Є* — ні. *Е* — так.
3. У кожному реченні розповідається про кукурудзу. *К* — так. *Л* — ні.
4. До тексту не можна дібрати заголовок. *T* — ні. *С* — так.
5. Найкраще до тексту підійде заголовок «Цікавинки про кукурудзу». *T* — так. *У* — ні.

— Складіть слово із букв слово. (Текст)

— Скажіть, якого стилю подані тексти. Доведіть свою думку.

1. Кукурудза — рослина родини злакових. Вона має грубе високе стебло. У кукурудзи їстівні зерна, які зібрані в качан.

2. Був із мамою я в полі,
кукурудзу проривав.
Був із хлопцями у школі,
тополята поливав.

Петро Ребро

Прищепка К. С., Лук'яненко В. Г. Тематичний словник школяра. — К. : Гала, 1997.

Метод «Прес».

Висловлюю свою думку: «Я вважаю...»

Пояснюю причину такої точки зору: «Тому що...»

Наводжу приклад додаткових аргументів на підтримку своєї позиції: «Наприклад...»

Узагальнюю, формую висновки: «Отже...», «Таким чином...»

Фізкультхвилинка.

Розгадування ребусів.

(розповідь)

(міркування)

(есе)

(опис)

— Оцініть свої досягнення на шкалі успіху.

Розрізнення текстів різних стилів.

Картка 1

Якось у давні часи жителі Америки зробили цікаве та корисне відкриття. Виявляється, зерна кукурудзи вибухають, якщо їх залишити поряд із вогнем. Із того часу жителі Америки із задоволенням їли смачну повітряну кукурудзу.

<https://nbu4kids.wordpress.com/author/nbu4kids/page/4/> Розкажіть онуку. — 2021. — № 1. — С. 29.

Картка 2

Серед різних сортів кукурудзи тільки попкорн використовують для приготування «вибухового» смаколика. У середині зерна повітряної кукурудзи складаються із крохмалю, протеїну, жирів та води. А міцна оболонка виконує роль металевої оболонки снаряду. Вибуховий ефект забезпечує волога, яка знаходиться всередині ядра. При нагріванні вона розширюється та, перетворюючись на пару, створює тиск всередині зерна. Оболонка пручається цьому, але коли тиск пари стає надзвичайно сильним, вона розривається і пара ніби вивертає середину зерна. Якщо оболонка дуже міцна або всередині лише м'який крохмаль, як у інших видів кукурудзи, або у зернах мало вологи, вибуху не буде.

<https://nbu4kids.wordpress.com/author/nbu4kids/page/4/> Розкажіть онуку. — 2021. — № 1. — С. 29.

Картка 3

Я так люблю їсти попкорн! Це така смакота! Та не просто смачно, а й корисно! Бо попкорн — це кукурудзяні зерна, що під час смаження розриваються із середини. Уявляєш? При нагріванні — розриваються! І нічого добавляти не треба! Самі — розриваються! Смачно, корисно, просто!

Картка 4

На мою думку, смачний і корисний винахід жителів Америки.

По-перше, це доступна у їх часи їжа.

По-друге, попкорн містить багато вітамінів. По-третє, попкорн можна приготувати самостійно.

По-четверте, попкорн пройшов випробування часом.

Отже, попкорн — смачна і корисна їжа.

— Знайдіть серед текстів, які ми сьогодні опрацьовували, тексти художнього та науково-популярного стилів. Поясніть свій вибір.

III. Заключна частина.

Рефлексія.

Вправа «П'ять речень доброти».

Учасники розбиваються на підгрупи по 5 осіб.

— Кожен із вас повинен окреслити свою руку на аркуші паперу, а на долоні написати своє ім'я. Передавайте свій листок сусіду праворуч, а самі отримуйте малюнок від сусіда ліворуч. У одному з «пальців» чужого малюнка напишіть щось приємне із якостей його володаря (наприклад: «Ти завжди прийдеш на допомогу», «З тобою легко!», «Ти гарний друг» тощо). Інший / інша робить запис на наступному «пальці» і так доти, поки «рука» не повертається до власника.

Учитель може зібрати аркуші, зачитати «компліменти», а клас відгадає, кого вони стосується.

Після уроку учасники забирають листки з «долонями» як пам'ятки на «прикрий день».

— Які почуття ти відчував/відчувала, коли читав/ читала написи на своїй «долоні»?

— Чи всі твої переваги відомі іншим?

<https://studfile.net/preview/5257818/page:6/>

Урок 122. Урок-гра «Я люблю і знаю українську мову!»

Мета: узагальнити і систематизувати знання, які отримали діти; розвивати мовлення, критичне мислення, виховувати зацікавленість до вивчення української мови, гордість за те, що розмовляю і вивчаю українською мовою.

Обладнання: картки.

Тип уроку: урок-гра.

Освітні галузі: мовно-літературна, соціальна і здоров'язбережувальна.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— Сьогодні у нас останній, підсумковий урок української мови у початковій школі. Тож ушануємо нашу рідну українську мову знаннями мови, покажемо як ми шануємо, любимо вивчаємо одну із святинь українського народу — його мову.

Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос — більш нічого.
А серце б'ється — ожива,
Як їх почує!.. Знать, од Бога
І голос той, і ті слова
Ідуть меж люди!

Тарас Шевченко

<http://litopys.org.ua/shevchenko/shev227.htm>

— Цей чудовий вірш поет написав ще в далекому дев'ятнадцятому столітті. Але він актуальний і понині.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

Урок-гра «Я люблю і знаю українську мову!»

3. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок.

Перші згадки про українську мову.

Відповідають підготовлені учні / учениці.

Сучасна українська мова має близько 256 тисяч слів.

В українській мові, на відміну від решти східнослов'янських мов, іменник має 7 відмінків, один з яких — кличний.

448 р. візантійський історик Пріск Панійський, перебуваючи в таборі гунського володаря Аттіли на території сучасної У країни, записав слова «мед» і «страва». Це була перша згадка українських слів.

В українській мові найбільша кількість слів починається на літеру «П».

Найменш уживаною літерою українського алфавіту є літера «Ф».

В українській мові безліч синонімів. Наприклад, слово «горизонт» має 12 синонімів: обрій, небозвід, небосхил, крайнебо, круговид, кругозір, кругогляд, виднокруг, видноколо, виднокрай, небокрай.

Назви всіх дитинчат тварин є іменниками середнього роду: теля, котеня, жабеня.

Українська мова багата на зменшувальні форми. Зменшувальну форму має навіть слово «вороги» — «вороженьки».

За різними даними, українська мова займає 25 або 32 місце за кількістю носіїв серед найпоширеніших мов у світі. Для 36-37,5 мільйонів осіб українська мова є рідною. Загалом у світі 41–45 мільйонів осіб володіють українською.

Першим букварем, виданим в Україні, був «Буквар» («Азбука»), надрукований у 1574 р. у Львові першодрукарем Іваном Федоровим. Книжка складалася з абетки, складів, зразків відмінювання і короткої читанки. До нас дійшов лише один примірник, який знайдено в Римі 1927 р. Зберігається в бібліотеці Гарвардського університету (США). Факсимільне видання було здійснено в Києві 1964 та 1974 рр.

Найбільшу кількість разів перекладений літературний твір — «Заповіт» Т. Г. Шевченка: 147 мовами народів світу.

За межами Європи українська мова має напівофіційний статус в США (округ Кук штату Іллінойс). Відомо, що округ Кук в штаті Іллінойс – це 16-й з найбільших у світі урядів місцевого самоврядування. В цьому окрузі проживає близько 5,5 мільйонів населення, до складу округу входить місто Чикаго разом з передмістями. А українська мова була обрана як одна з найбільш вживаних мов у даному районі.

<https://www.amazingukraine.pro/culture/tsikavi-fakty-pro-ukrainsku-movu-i-aki-varto-znaty-kozhnomu/>.

Гра «Найкращий знавець української мови».

- ✓ Скільки букв в українській абетці?
- ✓ Яка буква була під заборороною? (г)
- ✓ Якій українській букві поставили в Україні пам'ятник? (і)
- ✓ Назвіть слова, які розпочинаються на букву и.
- ✓ Назвіть нові слова.
- ✓ Назвіть відомі вам фразеологізми.
- ✓ Назвіть слова, які мають префікс, корінь, суфікс, закінчення
- ✓ Коли пишуть префікс пре-? При-?
- ✓ Назвіть частини мови, які ви знаєте.
- ✓ Назвіть конкретний іменник середнього роду.
- ✓ Назвіть абстрактний іменник жіночого роду з нульовим закінченням.
- ✓ Назвіть відмінки та питання до них.
- ✓ Який відмінок є лише в українській мові.
- ✓ Назвіть прикметники, які мають ступені порівняння.
- ✓ Назвіть прислів'я з числівниками.
- ✓ Назвіть особові займенники.
- ✓ Назвіть дієслово в неозначеній формі.
- ✓ Назвіть часи дієслів.
- ✓ Назвіть 3 прислівники.
- ✓ Скажіть непоширене речення.
- ✓ Скажіть речення, яке можна прочитати у тексті науково – популярного стилю.
- ✓ Складіть рекламу української мови.

Декламування віршів та висловів про українську мову.

Робота з підручником на с. 142. Виконання вправи 385.

Виразне читання уривка вірша Івана Малковича «Напучування сільського вчителя».

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання.

Просте Про що розповідається у вірші?

Уточнююче Я можу помилитися, але, на твою думку, чи важливо берегти свою мову?

Пояснююче Поясніть, чому потрібно берегти свою мову?

Творче Уявіть, що кожен українець / кожна українка береже свою рідну мову і спілкується нею.

Якою б тоді була Україна?

Оціночне Як ви гадаєте, чи вам ще потрібно вивчати українську мову? Чому?

Практичне Прорекламуйте українську мову.

III. Заключна частина.

Вправа «Відкритий мікрофон».

— Що ви побажаєте українській мові?

